

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI
KAMU HUKUKU BİLİM DALI

TÜRK CEZA MUHALEMESİ HUKUKUNDA
TEMYİZ DENETİMİNİN KAPSAM VE SINIRLARI

DOKTORA TEZİ

Sümevra ÖZKAN ERDOĞAN

İstanbul
Haziran-2025

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI
KAMU HUKUKU BİLİM DALI

TÜRK CEZA MUHAKEMESİ HUKUKUNDA
TEMYİZ DENETİMİNİN KAPSAM VE SINIRLARI

DOKTORA TEZİ

Sümevra ÖZKAN ERDOĞAN

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Gülşah BOSTANCI BOZBAYINDIR

İstanbul
Haziran-2025

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Kamu Hukuku Bilim Dalında DOKTORA TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman Doç. Dr. Gülşah BOSTANCI BOZBAYINDIR .....

Üye Prof. Dr. Halil KALABALIK .....

Üye Doç. Dr. Müge ÜREM .....

Üye Doç. Dr. Esra ALAN .....

Üye Dr. Öğr. Üyesi Fulya EROĞLU .....

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğu onaylıyorum.

Prof. Dr. Erhan İÇENER

Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Doktora tezi olarak hazırladığım “**Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyiz Denetiminin Kapsam ve Sınırları**” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlandığı aşamaya kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı, bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

Sümeyra ÖZKAN ERDOĞAN

ÖNSÖZ

Bir hukuk kuralının ihlal edildiği iddiası üzerine yürütülen muhakeme faaliyeti neticesinde en mühim beklenti, somut olay adaletinin gerçekleşmesidir. Ancak hatalı veya yanlış birtakım kararların verilebilmesi de bu muhakemenin kaçınılmaz neticelerindedir. Hukuk kurallarının doğru şekilde uygulanması, kanun yolları organizasyonunu gerekli kılar. Bu organizasyon içerisinde temyiz kanun yolu, hukukun en doğru şekilde uygulanmasını gösteren ve öğreten bir görev üstlenir. Yargıtay, karar ve hükümlerin son inceleme mercii olarak gerçekleştirdiği temyiz denetimi ile hukukun en doğru uygulamasını göstermekle yükümlüdür. Temyiz denetimi sonucunda verilen karara duyulan güven, her bir somut vakianın mutlaka kendi adil hükmüne kavuşacağına dair inancı güçlendirir.

Yapmış olduğum tez çalışmasının danışmanlığını üstlenen, süreci benim için verimli kılan değerli hocam Doç. Dr. Gülşah BOSTANCI BOZBAYINDIR'a ve tez savunma jürisinde bulunarak kıymetli yorum ve eleştirileriyle çalışmamın olgunlaşmasına katkı sunan kıymetli hocalarıma teşekkür ederim.

Yapmış olduğum tez çalışmasının uygulama yönünü yansıtabilmek için sorularına cevap verme nezaketinde bulunan ve tezimin tartışma konularını belirlememe yol gösteren kıymetli Yargıtay üyelerine teşekkür ederim.

Hukukçu kimliğimizle yargının farklı sacayaklarında adaletin tecellisi için her coğrafyada ve her şartta birlikte çaba gösterdiğimiz, tez çalışmalarımın sıhhati için uygulama araştırmalarını bizzat tecrübe etme imkân ve desteğini sunan sevgili eşim Hasan Sami ERDOĞAN'a teşekkür ederim.

Yıllardır süren meşakkatli eğitim sürecimin ve zorlu meslek hayatımın her aşamasında güven veren, destekleriyle yanımda olan aileme ve motivasyon kaynağım sevgili arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Türk yargı sisteminde en mühim kararların verildiği temyiz merciinin denetim muhakemesini tanımlamak ve tanıtmak gayesiyle yürüttüğüm çalışmanın pratikte faydalı olması temennisiyle...

Sümevra ÖZKAN ERDOĞAN

İstanbul, 2025

ÖZET

TÜRK CEZA MUHALEMESİ HUKUKUNDA

TEMYİZ DENETİMİNİN KAPSAM VE SINIRLARI

SÜMEYRA ÖZKAN ERDOĞAN

Doktora, Kamu Hukuku

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Gülşah BOSTANCI BOZBAYINDIR

Haziran, 2025-223 +xii Sayfa

Temyiz mahkemesinin karakteristik özelliği içtihat mahkemesi olmasıdır. Bunun için yerleşik bir uygulama faaliyeti ve hukuk politikası geliştirmeyi amaçlar. Temyiz mercii olarak Yargıtay, temyiz incelemesini, bir denetim muhakemesi olarak gerçekleştirir. Temyiz denetiminin konusunu mahkemelerce verilen hatalı veya yanlış olduğu ileri sürülen kararlar oluşturur. Bir hukuk kuralının yanlış uygulanması veya hiç uygulanmaması, hukuka aykırılıktır. Yargıtay, hatalı veya yanlış bulunduğu kararları bozmak suretiyle iddia olunan hukuka aykırılığı giderir. Ancak Yargıtay'ın bu temyiz faaliyetinin kapsam ve sınırını oluşturan birtakım kanuni düzenlemeler bulunmaktadır.

20 Temmuz 2016 tarihinde bölge adliye mahkemelerinin göreve başlamasından sonra Yargıtay, yalnızca hukuki denetim yapma görevini üstlenmiştir. Temyiz denetiminde, mahkemelerin hatalı veya yanlış olduğu iddia olunan kararları, yalnızca hukuka aykırılık iddiasıyla sınırlı olmak üzere incelenir. Yargıtay, derece mahkemelerinin olgu saptamalarıyla bağlıdır. Maddi olaya ilişkin tespitler, temyiz denetiminin sınırları içinde denetlemez. Bu nedenle olay mahkemelerinin tespitleri, hukuksal açıdan duraksamaya yer bırakmayacak hatasız tespit ve değerlendirmeler içermelidir. Maddi gerçeğe, mantık kurallarına, hayat tecrübelerine, hukukun genel ilkelerine aykırı tespitler, mahkeme için bağlayıcı değildir.

Temyiz başvurusunda bulunanların kanunen temyiz nedenini gösterme yükümlülüğü bulunmaktadır. Temyiz nedeni, temyize başvuru iradesini ve temyiz gerekçesini ortaya koyar. Gösterilen nedenler, mahkemenin temyiz denetiminin kapsamını oluşturur. Mahkeme hükmünde tespit ettiği tüm hukuka aykırılıkları kararında gösterir. Ancak mutlak hukuka aykırılık nedenleri dışında yalnızca başvuruda gösterilen nedenler, hükmün bozulmasına sebep olur.

Temyiz denetimini sınırlandıran ve denetimin kapsamını belirleyen yasal düzenlemeler, teoride ve pratikte farklı yorumlara ve uygulamalara yol açmaktadır. Bu durum, bir üst mahkemeye başvuru hakkının kaybına neden olabilmektedir. Bu nedenle temyiz denetiminin kapsam ve sınırlarının, belirgin bir şekilde ortaya konulması gerekmektedir. Bu çalışmada, temyiz mercii Yargıtay, bir hukuki denetim mercii olarak ele alınmaktadır. Yargıtay'ın etkili ve belirli bir denetim prosedürü oluşturması amaçlanmaktadır. Bu çerçevede temyiz denetiminin kapsam ve sınırlarının tespiti üzerine bir doktora tez çalışması yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Denetim muhakemesi, temyiz mercii, hukuka aykırılık, temyiz nedenleri.

ABSTRACT

THE SCOPE AND LIMITS OF APPEAL REVIEW IN TURKISH CRIMINAL PROCEDURE LAW

Sümeýra ÖZKAN ERDOĐAN

PhD Thesis Public Law

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Gülşah BOSTANCI BOZBAYINDIR

June, 2025-223 + xii Pages.

The defining characteristic of court of cassation is that they function as courts of precedent. Accordingly, the court aims to establish a consistent practice and develop legal policy. As a court of cassation, the Court of Cassation (Yargıtay) carries out appellate review as a form of review proceeding. The subject of appellate review consists of judicial decisions alleged to be erroneous or incorrect decisions rendered by the courts. The incorrect application or the failure to apply a rule of law constitutes an unlawfull. The Court of Cassation rectifies such unlawfull by setting aside the decisions it finds flawed or unlawful. However, this appellate activity is confined by certain statutory provisions that delineate its scope and limits.

Since the regional court of appeal (BAM) became operational on 20 July 2016, the Court of Cassation has assumed the role of conducting only legal review. In the appellate review process, the decisions challenged are examined exclusively in terms of alleged violations of law. The Court of Cassation is bound by the lower courts' findings of fact and does not review factual determinations within the scope of its appellate jurisdiction. Consequently, the trial courts' findings must be legally accurate and free from ambiguity. Findings contrary to material truth, the rules of logic, human experience, or the general principles of law are not binding on the appellate court.

Applicants seeking appellate review are legally required to specify the grounds of appeal. The grounds of appeal express the intention to appeal and the legal justification therefor. These stated grounds determine the scope of review for the appellate court. The court must indicate in its judgment all unlawfulls it identifies. However, apart from absolute grounds of nullity, only the grounds explicitly raised in the appeal petition may result in the judgment being set aside.

The statutory provisions that limit and define the scope of appellate review have led to differing interpretations and practices in both theory and case law. This has the potential to result in the forfeiture of the right to appeal to a higher court. Therefore, it is imperative to clearly delineate the scope and limits of appellate review. This study examines the Court of Cassation in its capacity as a legal review authority. It aims to contribute to the establishment of an effective and well-defined review procedure. Within this framework, the present doctoral dissertation has been conducted to determine the scope and limits of appellate review.

Keywords: Reviewing proceeding, court of cassation, unlawful, grounds of appeal.

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

AIHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AIHS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
Aufl.	: Auflage
AY	: Anayasa
AYM	: Anayasa Mahkemesi
A.g.e.	: Adı geçen eser
A.g.m.	: Adı geçen makale
b.	: Bent
B. No	: Başvuru Numarası
bkz.	: Bakınız
bs.	: Baskı
C	: Cilt
CGK	: Ceza Genel Kurulu
CGTİHK	: Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
CMUK	: Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu
CD.	: Ceza Dairesi
Çev.	: Çeviren
ÇKK	: Çocuk Koruma Kanunu
E.	: Esas
Ed.	: Editör
İBK	: İçtihadı Birleştirme Kararı
K.	: Karar
S	: Sayı
m.	: Madde
No.	: Numara
RG.	: Resmî Gazete
T.	: Tarih
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TDK	: Türk Dil Kurumu
vd.	: Ve devamı
YKD	: Yargıtay Kararları Dergisi

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAYI	i
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	vi
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	viii
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	4
TEMYİZ KANUN YOLUNUN GENEL ESASLARI.....	4
1.1. Kanun Yolları Hakkında Genel Bilgiler	4
1.1.1. Denetim Muhakemesi	9
1.1.2. Kanun Yollarına Başvurma Hakkı	11
1.1.2.1. Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nde Yer Alan Düzenlemeler	12
1.1.2.2. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Ek 7 No'lu Protokol'de Yer Alan Düzenleme	15
1.1.3. Kanun Yollarının Gösterilmesi	16
1.1.4. Kanun Yolu Mercininin Belirlenmesinde Yanılma	19
1.1.5. Kanun Yolu Başvurusundan Vazgeçme veya Başvurunun Geri Alınması ...	21
1.2. Temyiz Kanun Yolu	25
1.2.1. Temyiz Denetiminin Amacı	26
1.2.2. Temyize Başvurma Hakkı	28
1.2.3. Temyiz Edilebilen Hüküm ve Kararlar	30
1.2.3.1. Hükümden Önce Verilen Kararlar	32
1.2.3.2. İstisnai Olarak Temyiz Denetimi Kabul Edilen Kararlar	33

1.2.3.3. Yargıtay Ceza Dairelerinin İlk Derece Mahkemesi Sıfatıyla Yapmış Olduğu Olay Yargılaması Sonunda Verdiği Kararların Temyizi	37
1.2.4. Temyiz Edilemeyen Hükümler	38
1.2.4.1. Bölge Adliye Mahkemesinin Verdiği Bozma Kararları	38
1.2.4.2. Bölge Adliye Mahkemesinin Bozma Dışında Verdiği Diğer Kararları	39
1.3. Temyiz Kanun Yoluna Başvuru Şartları	48
1.3.1. İstem	49
1.3.2. Temyiz Başvurusunun Süresi	51
1.3.3. Eski Hale Getirme	58
1.3.4. Temyize Başvurabilecek Kişiler	61
1.3.4.1. Şüpheli veya Sanık	62
1.3.4.2. Yasal Temsilci veya Eş	64
1.3.4.3. Cumhuriyet Savcısı	64
1.3.4.4. Katılan	66
1.3.4.5. Müdafî ve Vekil	70
1.3.5. Korunan Hukuksal Yararın İhlal Edilmesi	74
1.3.6. Temyiz Başvurusunda Neden Gösterme Zorunluluğu	77
1.4. Temyiz Başvurusunun Etki ve Sonuçları	81
1.4.1. Durdurma	81
1.4.2. Aktarma	83
1.4.3. Yayılma	84
1.5. Temyiz Mercii Olarak Yargıtay	89
1.5.1. Olay Mahkemesi ve Hüküm Mahkemesi Ayrımı	91
1.5.2. İstinaf İncelemesi ve Temyiz Denetimi Ayrımı	94
İKİNCİ BÖLÜM.....	97
TEMYİZ DENETİMİNİN KAPSAM VE SINIRLARI	97

2.1. Temyiz Nedenleri Bağlamında Temyiz Denetiminin Kapsamı	97
2.1.1. Muhakeme Hukukuna Aykırılık Nedenleri.....	105
2.1.2. Hukuka Kesin Aykırılık Nedenleri	110
2.1.2.1. Mahkemenin Kanuna Uygun Olarak Teşekkül Etmemiş Olması.....	114
2.1.2.2. Hakimlik Görevini Yapmaktan Kanun Gereğince Yasaklanmış Hakimin Hükme Katılması	114
2.1.2.3. Geçerli Şüphe Nedeniyle Hakkında Ret İstemi Öne Sürülmüş Olup da Bu İstem Kabul Olunduğu Halde Hakimin Hükme Katılması veya Bu İstem Kanuna Aykırı Olarak Reddedilip Hakimin Hükme Katılması.....	115
2.1.2.4. Mahkemenin Kanuna Aykırı Olarak Davaya Bakmaya Kendini Görevli veya Yetkili Görmesi.....	116
2.1.2.5. Cumhuriyet Savcısı veya Duruşmada Kanunen Mutlaka Hazır Bulunması Gereken Diğer Kişilerin Yokluğunda Duruşma Yapılması	116
2.1.2.6. Duruşmalı Olarak Verilen Hükümde Açıklık Kuralının İhlal Edilmesi	118
2.1.2.7. Hükümün 230. Madde Gereğince Gerekçeyi İçermemesi.....	119
2.1.2.8. Hüküm için Önemli Olan Hususlarda Mahkeme Kararı ile Savunma Hakkının Sınırlandırılmış Olması.....	122
2.1.2.9. Hükümün Hukuka Aykırı Yöntemlerle Elde Edilen Delile Dayanması	123
2.1.3. Maddi Hukuka Aykırılık Nedenleri	125
2.1.4. Gerekçe Denetimi.....	131
2.1.5. Sanık Lehine Olan Hukuk Kurallarına Aykırılık	134
2.2. Temyizde İncelenebilecek Hususlar Bağlamında Temyiz Denetiminin Sınırları	135
2.2.1. Olgü Saptamalarıyla Bağlılık İlkesi	137
2.2.2. Sınırlı İnceleme İlkesi	145
2.2.2.1. Yargıtay'ın Sınırlı İnceleme İlkesine Yaklaşımı	146
2.2.2.2. Öğretide Sınırlı İnceleme İlkesine Yaklaşım.....	149

2.3. Temyiz Denetiminde Görevli Merciler	155
2.3.1. Hükmü Veren Mahkeme	155
2.3.2. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı	157
2.3.3. Yargıtay Ceza Dairesi	159
2.3.4. Duruşmalı İnceleme	161
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	165
TEMYİZ DENETİMİNİN SONUÇLARI	165
3.1. Temyiz Denetimi Sonucunda Verilecek Kararlar	165
3.1.1. Esastan Ret Kararı	165
3.1.2. Bozma Kararı	167
3.1.3. Hukuka Aykırılığın Düzeltilmesi- Islah	171
3.1.4. Düşme Kararı	174
3.2. Denetim Muhakemesinden Sonra Yargıtay Hükmünün Gönderileceği Mercii .	175
3.2.1. Temyiz İsteminin Esastan Reddi ve Düzeltme Kararlarının Gönderileceği Mercii	175
3.2.2. Bozma Kararlarının Gönderileceği Mercii	176
3.2.3. Bozmadan Sonraki Yargılama	180
3.2.4. Bozmadan Sonra Aleyhe Değişirme Yasağı	183
3.3. Hükmü Bozulan Mahkemenin Yeni Kararları	192
3.3.1. Uyuma	192
3.3.2. Eylemli Uyuma	199
3.3.3. Direnme	200
SONUÇ.....	207
KAYNAKÇA	215
ÖZGEÇMİŞ.....	223

GİRİŞ

Ceza muhakemesinin amacı; adil, etkin ve hukuka uygun bir yargılama yapmak suretiyle somut olaya ilişkin gerçeğin, her türlü şüpheden uzak bir biçimde yasal delil araçları vasıtasıyla ortaya çıkarılmasıdır. Doğru ve geçerli bir mahkeme kararı, hukuka uygun olduğu ölçüde bu amacı gerçekleştirebilir. Hukuka aykırılığı düşünülen bir mahkeme kararına karşı koyabilme hak ve fırsatı tanınması, hukuk devleti ilkesinin bir gereğidir. Türk ceza muhakemesi hukukunda hukuka aykırılıkların, kanun yolları olarak adlandırılan güvence mekanizmalarıyla denetlenmesi ve giderilmesi öngörülür. Kanun yolları olağan ve olağanüstü kanun yolları olmak üzere ikiye ayrılır. Olağan kanun yolları, bir mahkeme hükmünün tartışılmasına, denetlenmesine, infazının engellenmesine ve bu kararın bir üst mercide yeniden incelenmesine imkân sağlar. Olağanüstü kanun yolları ise kesinleşmiş mahkeme kararlarındaki birtakım hak ihlallerinin ve hukuka aykırılıkların, hukuk alanında düzeltilmesine ve yeniden tesisine imkân veren yasal çarelerdir.

Tez çalışmasının konusunu oluşturan temyiz, olağan kanun yollarından biridir. Temyiz kanun yoluna başvuru hakkı, bir temyiz davasının açılması ile kullanılır. Bu dava, 5271 sayılı Türk Ceza Muhakemesi Kanunu'nda (CMK) öngörüldüğü üzere yetkili bir kimsenin, temyiz edilebilen bir hükme karşı, yasal süresi içinde temyiz nedenlerini gösterdiği bir dilekçe ile açılır. Temyiz denetiminde, mahkemenin kurmuş olduğu hükmün hukuka aykırılığı denetlenir. Bir hukuk kuralının; yanlış uygulanması veya hiç uygulanmaması, hukuka aykırılıktır. Ceza Muhakemesi Kanunu'na göre temyiz, ancak hükmün hukuka aykırı olması nedenine dayanır. Ceza Muhakemesi Kanunu, temyiz denetimini, yalnızca hukuka aykırılığı tespit etmek üzere sınırlandırır. Yapılan bu denetimin kapsamını, temyiz başvurusunu yapan kişilerin başvuru dilekçesinde gösterdiği nedenler oluşturur. Yapılan bu kanuni düzenlemeler, temyiz merciinin niteliğini tespit etmek içindir. Bu düzenlemelere göre temyiz denetimini yapan Yargıtay, bir hukuki derece mahkemesidir.

Yargıtay'ın bir hukuki derece mahkemesi olarak kanun yolları içerisindeki yeri, temyize başvuru şartları, bu şartların nasıl bir filtreleme kriteri oluşturacağı, yapacağı denetimin niteliği ve bu denetimin kapsam ve sınırlarının ne olduğu, bunların nasıl belirlenebileceği bu tez çalışmasının temel konularını oluşturmaktadır. Nitekim Yargıtay'ın niteliği ve yapacağı temyiz denetiminin kapsam ve sınırlarının tespiti, öğretide ve uygulamada farklı yorumlara neden olmuştur. Farklı yorum ve

yaklaşımlar, farklı uygulamaları da beraberinde getirip kanunen öngörülen sınırların aşılmasına, mahkemenin asıl amacından uzaklaşmasına neden olmaktadır.

Bu çalışma kapsamında yapılan araştırmada temyiz mercii olan Yargıtay'ın mahkeme niteliğine ve denetim faaliyetine göre belirli sınırlar taşıdığı ve denetim kapsamının da bu amaca uygun şekilde belirlenmesi gerektiği yönünde bir eğilim tespit edilmektedir. Nitekim burada, Yargıtay'ın bir içtihat mahkemesi olup hukukun yeknesak şekilde uygulanmasını sağlayan içtihatlar oluşturması ve bu içtihatların, tüm mahkemeler için eğitici ve öğretici olması gerektiği savunulmaktadır. Ayrıca Yargıtay'ın somut olay adaletinin gerçekleşmesini sağlayıcı bir görevi bulunduğu da kabul edilmektedir. Ancak mahkemeye birden fazla misyon yüklenmesi, temyiz denetiminin amacı, temyiz merciinin donanımı ve fonksiyonuyla örtüşmemektedir. Diğer yandan uygulamada temyiz denetimi için kanunen öngörülen sınırların ve denetimin kapsamının çeşitli nedenlerle genişletilmesine yönelik Yargıtay pratikleri karşımıza çıkmaktadır. Bu durum da kanun yolu sistematığı içerisinde Yargıtay'ın hukuki denetim merci olması nedeniyle farklı ve belirsiz uygulamalara neden olmaktadır.

Yargıtay'ın yapacağı temyiz denetiminin kapsam ve sınırlarının belirlenebilmesi ve bir içtihat mahkemesi olarak hukuka aykırılıkları giderirken somut olay adaletinin ne şekilde tesis edilebileceği bu tez çalışması kapsamında ortaya konulmaya çalışılmıştır. Çalışmanın birinci bölümünde öncelikle bir mahkeme hükmünün hukuka aykırılığının denetlenmesi için bir üst mercie başvuru hakkını içeren kanun yollarına ilişkin genel bilgiler verilmiştir. Temyiz kanun yolunun, kanun yolu sistematığı içerisindeki yeri ve amacı tespit edilmiştir. Temyiz kanun yoluna başvuru şartları, bu başvurunun etki ve sonuçları ile temyiz mercii olarak Yargıtay'ın hukuki niteliği incelenmiştir.

Temyiz denetiminin esaslarının ortaya konulduğu ve çalışma konusunun temel sorunlarını oluşturan konular olarak temyiz denetiminin kapsam ve sınırları, ikinci bölümde ele alınmıştır. Temyiz denetiminin kapsamını belirleyen temyiz nedenleri, muhakeme hukukuna aykırılık nedenleri, hukuka kesin aykırılık halleri ve maddi hukuka aykırılık nedenleri olarak açıklanmıştır. Bu nedenlerin uygulamada ne şekilde yorumlandığının tespiti için kanun yollarından olan istinaf uygulamasının öngörüldüğü ve başladığı tarihten günümüze pek çok Yargıtay kararı incelenmiştir. Bu kararlar kapsamında hukuka aykırılık denetimi yapmakla yükümlü olan Yargıtay'ın, bu sınıra ne ölçüde riayet ettiği tespit edilmeye çalışılmıştır. Temyiz denetiminin kapsam ve sınırlarının da tartışıldığı bu bölümde, bu sınırları zorlayan

uygulamalar ve nedenleri, temyize hakim olan olgu saptamalarıyla bağlılık ve sınırlı inceleme ilkesi esas alınarak değerlendirilmiştir.

Kanun yolları arasında amaç ve niteliğine uygun denetimin esaslarının belirlenmesinden sonra bu denetimin neticelerine, çalışmanın üçüncü bölümünde yer verilmiştir. Temyiz denetimi sonucunda Yargıtay'ın bu denetimin niteliğine göre vereceği kararlar ve bu kararları göndereceği mercilerin nasıl tespit edileceği açıklanmıştır. Yargıtay'ın vermiş olduğu bu kararları hükmü bozulan mahkemenin nasıl uygulayacağı ve bundan sonraki aşamada Yargıtay'ın yeniden bir temyiz mercii olarak yapacağı denetim ele alınmıştır. Böylece Yargıtay'ın, bir içtihat mahkemesi olarak görevini yerine getirirken aynı zamanda somut olay adaletinin sağlanmasına yönelik gerçekleştirdiği denetim muhakemesi; hukuka aykırılık iddiasının ileri sürülmesinden itibaren hukuka aykırılığı gideren karar verilene dek temyiz denetiminin kapsam ve sınırları çerçevesinde tanımlanmaya çalışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

TEMYİZ KANUN YOLUNUN GENEL ESASLARI

1.1. Kanun Yolları Hakkında Genel Bilgiler

Kanun yolları, ceza muhakemesi hukukunda, hukuk devleti ilkesinin bir gereği olarak yargılama makamı tarafından verilen kararlara karşı koyabilme hak ve fırsatını, kanunen tanıyan hukuksal çarelerdir.¹ Mahkemelerce verilen hatalı karar veya hükümlerin, kural olarak kendiliğinden düzeltilme veya kaldırılma olanağı bulunmamaktadır. Mahkemelerin de vermiş olduğu hükmü kural olarak değiştirme imkânı yoktur.² Hatalı veya yanlış olduğu iddia olunan hüküm hakkındaki uyuşmazlığın, hükmü veren merciden başka bir merci tarafından çözülmesi gerekmektedir.³ Bu nedenle hükmün hukuka aykırılığı, kanun yollarına yapılacak başvuru ile iddia olunmaktadır. Kanun yolları, hükmün denetlenmesine ve gerekirse değiştirilmesine imkân tanımaktadır.⁴

Kanun yolları, hukuka aykırılıkların denetimi suretiyle giderilmesini öngören güvence mekanizmalarıdır.⁵ Kanun yollarına başvurunun temel amacı; mahkeme kararıyla kişilerin hukuki yararlarının zedelenmesinin önlenmesi ve adalete olan güvenin korunabilmesidir.⁶ Bu yolla daha önce verilmiş olan bir mahkeme kararının tartışılması, kararın kesinleşerek infazının engellenmesi ve kararın bir üst mercide

---

¹ Yargıtay Ceza Genel Kurulu (YCGK) Kararı (2006/1-278 E. 2006/291 K. 05.12.2006 T.) UYAP; Mustafa Özen, *Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Muhakemesi Hukuku*, 7. bs. (Ankara: Adalet, 2025), 1441.

² Doğan Soyaslan, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 8. bs. (Ankara: Yetkin, 2020): 557.

³ Nurullah Kunter, Feridun Yenisey ve Ayşe Nuhoğlu, *Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku*, 16. bs. (İstanbul, Beta, 2008), 1371.

⁴ Nur Centel ve Hamide Zafer, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 22. bs. (İstanbul: Beta, 2024), 899.

⁵ Emrah Özdemir ve Şenel Sarsıkoğlu, "Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda Kanun Yolu Kavramı ve Türleri" *Kamu Hukukunun Güncel Meseleleri Sempozyumu-I – Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda Kanun Yolları*, 18.10.2019, (Kayseri: Erciyes Üniversitesi, 2019): 3-43, 38.

⁶ Hakan Karakehya, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 6. bs. (Ankara: Adalet, 2024), 593.

denetlenmesi sağlanmaktadır. Kanun yollarına başvurulmaması ise uyuşmazlık üzerinde başka bir tartışmayı gerektirmeden hükmün kesinleşmesi ile yargılamayı nihayete erdirmektedir.⁷

İnsan haklarını kanuni güvence altına almak, bu hükümlerin uygulanmasını sağlamak ve bu hakların ihlali söz konusu olduğunda ise bireyleri korumak için yasal yollara erişim olanağı sunmak, devletin yükümlülüğüdür.⁸ Hak arama hürriyeti kapsamında mahkemeye erişim hakkını ve adil yargılanma hakkını düzenleyen Anayasa m.36'ya göre herkes, yargı mercileri nezdinde davacı veya davalı olarak bulunup iddia ve savunmalarını sunabilme ve adil yargılanma hakkına sahiptir. Ayrıca bu hükümde mahkemelerin önüne gelen davayı görev ve yetki kuralları içinde bakmaktan kaçınmayacağı düzenlenmiştir. Adli yargı makamları açısından bir kural niteliğinde olan bu hükümle, taraflara davacı veya davalı olarak adli makamlara yapılacak bir başvuru hakkının yanında olağan ve olağanüstü kanun yollarına da başvuru hakkı tanınması hak arama özgürlüğü kapsamında ele alınmaktadır.⁹

Ceza muhakemesi hukukunda kanun yolu denetimi, hukuk devleti ilkesinin bir gereği olduğu gibi adil yargılanma hakkının da bir gereği olarak kabul edilmektedir.¹⁰ Adil yargılanma hakkı kapsamında öngörülen haklara kendi hukuk sistemi içerisinde etkili bir erişim imkânı sağlamak, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) nezdinde devletin yükümlülüğü olarak değerlendirilmektedir.¹¹ Kanun yolları, bu ilke doğrultusunda ceza muhakemesi sürecinde, kamu yararları karşısında ihlal edilen bireysel yararların, hukuk yoluyla çözüme kavuşturulması adına bir araç olarak tanımlanmaktadır.¹²

---

⁷ Gülşah Bostancı Bozbayındır, *Yargılamanın Yenilenmesi*, 1. bs. (Ankara: Seçkin, 2025), 34.

⁸ Halil Kalabalık, *İnsan Hakları Hukukuna Giriş*, 6. bs. (Ankara: Seçkin, 2024), 57.

⁹ Ali Rıza Çınar, *Ceza Yargılamasında Temyiz Yolu*, 1. bs. (İstanbul: Turhan, 2006), 20.

¹⁰ Ahmet Gökçen, M. Emin Alşahin ve Kerim Çakır, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 8. bs. (Ankara: Adalet, 2024), 762.

¹¹ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) Kararı (Davran/Türkiye Kararı, Başvuru No: T: 03.02.2010.) HUDOC.

¹² Özdemir ve Sarsıkoğlu, "Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda Kanun Yolu Kavramı ve Türleri", 12.

Kanun yolları, bir bakımdan dar anlamda kanun yolları ve geniş anlamda kanun yolları olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.¹³ 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nda (CMUK) itiraz ve temyiz kanun yolları, dar anlamda kanun yolları olarak düzenlenmiştir.¹⁴ 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda ise itiraz, istinaf ve temyiz dar anlamda kanun yolları olarak yer almıştır. Niteliği itibariyle kanun yolu tanımına uyan ancak Kanunda bu kapsamda adlandırılmayan yollar ise geniş anlamda kanun yollarıdır.¹⁵ Ceza Muhakemesi Kanunu'nda yer alan eski hale getirme, yargılamanın yenilenmesi, kanun yararına bozma, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itirazı, hukuk sistemimizde geniş anlamda kanun yolu tanımını karşılayan kurumlardır.¹⁶ Diğer bakımdan kanun yolları; olağan ve olağanüstü kanun yolları olarak ikiye ayrılmaktadır. Olağan kanun yolları, “kesin olmayan kararlara” yönelik olup olağanüstü kanun yolları ise “kesinleşmiş kararlara” ilişkin hukuki çareler olarak öngörülmüştür.¹⁷ Olağan kanun yolları kuralı, olağanüstü kanun yolları ise istisnayı oluşturmaktadır.¹⁸

---

¹³ Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, *Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1374; Centel ve Zafer, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 899; Çınar, *Ceza Yargılamasında Temyiz Yolu*, 14; Son kararların üst mahkemelerce denetime tabi tutulması nedeniyle “kararların denetimi” ifadesinin kullanılması gerektiği yönünde bkz. Vahit Bıçak, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 4. bs. (Ankara: Seçkin, 2018), 787.

¹⁴ Çınar, *Ceza Yargılamasında Temyiz Yolu*, 14.

¹⁵ Ali Rıza Çınar, “Ceza Yargılama Hukukunda Genel Olarak İstinaf Yasa Yolu, Amacı ve Felsefesi”, *Temyiz İncelemesinde Hukuki Denetimin Sınırları Türk Hukuku İstinaf Reformu Sonrası Mukayeseli Hukuk Sempozyumu Bildiriler Kitabı, 20-21 Nisan 2017*, (Ankara: Yargıtay ve Türkiye Adalet Akademisi, 2017): 1-34, 3; Centel ve Zafer, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 899.

¹⁶ Çınar, “Ceza Yargılama Hukukunda Genel Olarak İstinaf Yasa Yolu, Amacı ve Felsefesi”, 3.

¹⁷ Tosun, *Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri*, C. II, 2. bs. (İstanbul: Sulhi Garan Matbaası, 1976), 181; Cumhur Şahin ve Neslihan Göktürk, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 15. bs. (Ankara: Seçkin, 2024), 591. Çınar, *Ceza Yargılamasında Temyiz Yolu*, 14; Soyaslan, *Ceza Muhakemesi Hukuk*, 557.

¹⁸ Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, *Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1375.

Olağan kanun yolları; hükmün denetlenmesi, değiştirilmesi ve düzeltilmesi imkânını sağlayan ve kesinleşmemiş kararlara karşı başvurulabilen itiraz, istinaf ve temyizdir.¹⁹ İtiraz, istinaf ve temyiz, yapılan denetimin niteliği esas alınarak ayrıca maddi (fili) ve hukuki denetim ayırımına da tabi tutulmaktadır.²⁰ İtiraz ve istinaf kanun yolu muhakemesinde maddi ve hukuki denetim öngörülmüş iken temyiz denetiminde yalnızca hukuki denetim kabul edilmektedir.²¹ 1412 sayılı CMUK'ta yer verilen, ancak 5271 sayılı CMK'ya 5230 sayılı Kanunla²² eklenen yazım hataları için öngörülen karar düzeltme kurumu da olağanüstü kanun yolu olarak değerlendirilmektedir.²³

Yargıtay Ceza Genel Kurulu 17.03.1998-6/18-19 kararında her bir ilgilinin, son karar aleyhine yasal çarelere başvurabildiği kanun yolunu, olağan kanun yolu olarak tanımlamaktadır. Olağanüstü kanun yolunu ise ancak yasal çarelerin tükenmesiyle gidilebilecek bir yol ve yasal son çare olarak öngörmüştür. Olağan kanun yolları kendi içinde uyumsuzluğun maddi ve hukuki açıdan denetlenip denetlenemeyeceğine göre ayrılmaktadır.²⁴ Asıl derece olarak ifade edilen kanun yolları itiraz ve istinaf olup temyiz ise hukuki derece niteliğinde kanun yolu olarak tanımlanmaktadır.²⁵

---

¹⁹ Centel ve Zafer, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 775.

²⁰ Yener Ünver ve Hakan Hakeri, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 23. bs. (Ankara: Adalet, 2024), 751; Nevzat Toroslu ve Metin Feyzioğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 22. bs. (Ankara: Savaş, 2023), 385; Soyaslan, *Ceza Muhakemesi Hukuk*, 558; Şahin ve Göktürk, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 592.

²¹ Soyaslan, *Ceza Muhakemesi Hukuk*, 558; Toroslu ve Feyzioğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 385.

²² 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun, Kabul Tarihi: 23 Mart 2005, *Resmî Gazete*, 31 Mart 2005, S. 25772 (Mükerrer).

²³ Çınar, "Ceza Yargılama Hukukunda Genel Olarak İstinaf Yasa Yolu, Amacı ve Felsefesi", 4.

²⁴ Feridun Yenisey ve Ayşe Nuhuğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 10. bs. (Ankara: Seçkin, 2022), 907; Şahin ve Göktürk, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 591.

²⁵ Kunter, Yenisey ve Nuhuğlu, *Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1376; Yenisey ve Nuhuğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 907; Toroslu ve Feyzioğlu, *Ceza*

Olağan kanun yollarından itiraz, hakim kararlarına yönelik olabileceği gibi Kanunda öngörüldüğü hallerde mahkeme kararları aleyhine başvuru bir kanun yoludur.²⁶ Bu başvuruda herhangi bir neden gösterme zorunluluğu olmaksızın hüküm, maddi ve hukuki nedenlere dayanan hukuka aykırılıklar bakımından denetlenmektedir. İtirazın yöneltildiği merciin, itirazı yerinde bulması halinde kararı veren merci, kararını düzeltebilmektedir. İtirazın yerinde olmadığını değerlendiren hakim veya mahkeme, itirazı, yetkili mercie iletmektedir. Ancak bu kanun yoluna başvurulması, diğer olağan kanun yollarından farklı olarak CMK m.269/1 hükmü uyarınca kararın icrasını geri bırakmamaktadır.

İstinaf ise ilk derece mahkemelerinin verdiği son kararlara karşı başvuru bir kanun yoludur.²⁷ İstinaf, mahkemenin son kararları için öngörülen bir kanun yolu olmasıyla itiraz kanun yolundan ayrılmaktadır.²⁸ İstinaf, ilk derece mahkemesinin kararında maddi vakıa tespitlerinin doğru olup olmadığı ve maddi hukukun olaya doğru uygulanıp uygulanmadığına ilişkin maddi ve hukuki bir incelemeyi kapsamaktadır.²⁹ Bu bakımdan istinaf kanun yolu, temyizde son kararın yalnızca hukuka uygunluk bakımından denetlenmesiyle temyiz kanun yolundan ayrılmaktadır.³⁰ Temyiz hukuki derece olarak öngörülmüş iken istinaf ikinci derecedir.³¹ İstinaf başvurusu bir neden gösterme zorunluluğu bulunmaksızın yapılır. CMK m.273/4'e göre istinaf başvurusuna ilişkin neden gösterilmemesi, istinaf

---

Muhakemesi Hukuku, 383; Özen, *Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1552.

²⁶ Özen, *Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1488; Şahin ve Göktürk, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 605.

²⁷ Soyaslan, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 571.

²⁸ Şahin ve Göktürk, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 609.

²⁹ Reinhard Gaier ve Cenk Akil, "İstinaf yargılamasında Dava Malzemesi", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 61, S. 1 (2012): 417-428, 417; Şahin ve Göktürk, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 608; Centel ve Zafer, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 921.

³⁰ Veli Özer Özbek, Koray Doğan ve Pınar Bacaksız, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 17. bs. (Ankara: Seçkin, 2024), *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 766.

³¹ Tosun, *Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri*, C. II, 204.

incelemesine engel olmamaktadır. İstinaf incelemesini yapan bölge adliye mahkemesi, maddi ve hukuki yönden denetleyeceği hükümde öğrenme muhakemesi yapabilmektedir. Mahkeme, bu kapsamda ilk derece mahkemesi hükmünü hukuka aykırı bulduğu takdirde yeniden yargılama yapıp hüküm kurabilme, bozma ve düzeltme yetkisine sahiptir. İstinafin inceleme alanının temyize göre daha geniş olduğu, ancak verilen kararın etkinlik alanının daha dar olduğu değerlendirilmektedir.³²

1.1.1. Denetim Muhakemesi

Adil bir karara ulaşılmasının en önemli vasıtalarından biri, amacın tesisi için elverişli, etkin ve sınırları iyi bir şekilde oluşturulan kanun yolu denetim ve muhakemesidir.³³ Ceza muhakemesinde iddianamenin kabulüyle başlayan kovuşturma evresinde muhakemeye konu maddi vakıa değerlendirilirken, bu vakıaya ilişkin hukuki tanı yapılırken yahut vakıaya uygulanacak hukuk kuralı tespit edilirken hatalı bir işlem yapılması söz konusu olabilmektedir.³⁴ Bu hatalı kararlara karşı kanun yollarıyla işletilen denetim mekanizması, şahsın bireysel yararının yanı sıra kamu açısından da teminat oluşturan bir işlev yerine getirmektedir.³⁵

Hukuk düzeninin, hukuka aykırılığı iddia olunan kararlara karşı denetim muhakemesi öngörmesi, izlediği suç siyasetinin bir sonucudur.³⁶ Bireylerin hukuken korunan hak ve yararlarının zarar görmemesi için haklarında verilen hükmün, maddi ve/veya hukuki olarak bir kez daha incelenmesini sağlayan hukuki çareler, denetim muhakemesi (kanun yolları) olarak tanımlanmaktadır.³⁷

---

³² Soyaslan, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 570.

³³ Hüsnü Aldemir, *Ceza Yargılamasında Kanun Yolları*, 1. bs. (Ankara: Adalet, 2021), 24.

³⁴ Özdemir ve Sarsıkoğlu, “Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda Kanun Yolu Kavramı ve Türleri”, 39.

³⁵ Cumhur Şahin, “Kanun Yoluna Başvurma Hakkı Bağlamında Temyiz Edilebilen ve Edilemeyen Kararlar (Ceza Muhakemesinde Kesinlik Sorunu)”, *Erzurum Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 8, S. 2 (2013): 107.

³⁶ Tosun, *Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri*, C. II, 169.

³⁷ Bahri Öztürk ed., *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 7. bs. (Ankara: Seçkin, 2020), 447; Centel ve Zafer, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 901.

Kural olarak her kanun yolu bir derecedir; verilen bir kararın hatalı olup olmadığının belirlenmesi, kanun yolu olarak adlandırılan tali bir dava açılmasını ve tali bir ceza muhakemesini gerektirir.³⁸ Yargılama makamının, kurmuş olduğu hükümdeki hukuka aykırılıkları gidermek üzere açılan dava “kanun yolu davası”dır.³⁹ Öğretide, açılan bu dava ile hukuka aykırılığın incelendiği faaliyete “denetim muhakemesi”⁴⁰ adı verilmektedir. Kural olarak kanun yolu başvurusunda iddia olunan hukuka aykırılığa ilişkin uyuşmazlığı, kararı veren merciden başka bir merciin denetlemesi gerekmektedir.⁴¹ Bu nedenle bu işlemin bir başka merci tarafından yapılmasına dayalı kanun yolu sistemi geliştirilmiştir.

Denetim muhakemesine konu olan karara ilişkin hukuka aykırılığı gideren bir denetim faaliyeti gerçekleştirilmektedir.⁴² İlk derece mahkemesinin vermiş olduğu kararın, yapılan denetimle güvence altına alınarak somut olay adaletinin gerçekleşmesi arzu edilmektedir.⁴³ Denetim muhakemesi, öncelikli olarak somut olayda doğru hükme varılmasına ve hukukun genel itibarıyla geliştirilmesine hizmet etmektedir.⁴⁴

Öğretide çoğunlukla kanun yollarına yapılan başvuru neticesinde üst derece mahkemelerinin bir denetim muhakemesi gerçekleştirdiği kabul edilmiştir. Ancak ilk derece mahkemesince yapılan hukuki ve maddi hataları tespit ederek bu mahkemenin yerine kendi hükmünü kuran bir mahkeme faaliyetinin, denetim muhakemesi olarak

---

³⁸ Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, *Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1369; Yenisey ve Nuhoğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, s. 908.

³⁹ Toroslu ve Feyzioğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 383; Centel ve Zafer, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 901.

⁴⁰ Tosun, *Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri*, C. II, 169; Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, *Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1370; Centel ve Zafer, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 169.

⁴¹ Karakehya, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 592.

⁴² Tosun, *Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri*, C. II, 170.

⁴³ Çınar, “Ceza Yargılama Hukukunda Genel Olarak İstinaf Yasa Yolu, Amacı ve Felsefesi”, 2.

⁴⁴ Öztürk ed., *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 447.

tanımlanması eleştirilere de neden olmaktadır.⁴⁵ Kanaatimizce de denetim, yalnızca hukuka aykırılığın bulunup bulunmadığını içeren bir muhakeme faaliyetidir. Bu nedenle temyiz dışındaki olağan kanun yollarında yapılan incelemenin niteliği ve bu inceleme neticesinde kanun yolu merciinin, mahkeme yerine geçerek hüküm kurabilme yetkisi dikkate alındığında yürütülen faaliyet için denetim kavramı kullanılması, uygun düşmemektedir.

Hukuka aykırılığı tespit edilen hükmü kaldırarak yeni bir hüküm kurma yetkisi, temyiz merciine tanınmamıştır. Bu nedenle tez çalışması kapsamında olağan kanun yolları içerisinde yalnızca hukuka aykırılık denetiminin yapıldığı temyiz kanun yolu faaliyeti; denetim muhakemesi olarak ifade edilmektedir. Bu ifadenin tercihi ile temyiz kanun yolu ile diğer olağan kanun yolları arasındaki muhakeme faaliyetine ilişkin fark vurgulanmaktadır. Bu ayırım, muhakeme faaliyetini gerçekleştiren mahkemelerin de derece farkını anlaşılır kılmaktadır.

1.1.2. Kanun Yollarına Başvurma Hakkı

Ceza muhakemesinde temel amaç, hukuka uygun surette yapılan araştırmalar ve kullanılan araçlarla maddi gerçeğe ulaşmaktır.⁴⁶ Bu amacı gerçekleştirmek için yargılama makamı, en doğru ve uygun delilleri araştırmakla yükümlüdür.⁴⁷ Bu süreç; pek çok kişi ve kurumun da sürece dahil edilerek delillerin elde edilmesini, olay ve olguların tespitini içermektedir.⁴⁸ Dolayısıyla bu süreçte birtakım maddi ve usuli hataların yapılması söz konusu olabilmektedir. Yargılama sürecinde verilen kararlarda yapılan hataların, kararı veren makam tarafından kendiliğinden düzeltilme olanağı bulunmamaktadır. Bu nedenle yargılama sonucunda verilen kararlar hukuki yararı ihlal edilenlere; kararın üst derece mahkemesinde denetlenmesini sağlayan bir başvuru

---

⁴⁵ Feridun Yenisey, “İstinaf ve Temyiz Kanun Yollarının Türk ve Alman Ceza Muhakemesi Hukuku Sistemlerindeki Karşılaştırması” *Temyiz İncelemesinde Hukuki Denetimin Sınırları Türk Hukuku İstinaf Reformu Sonrası Mukayeseli Hukuk Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, 20-21 Nisan 2017, (Ankara, Yargıtay ve Türkiye Adalet Akademisi): 125-132, 128.

⁴⁶ Özlem Yenerer Çakmut, “Ceza Muhakemesi Hukukunda Esas Mahkemesinin Verdiği Hüküm”, *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XI, S. 3-4, (2007): 29-61, 31.

⁴⁷ Şahin ve Göktürk, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 479.

⁴⁸ Aldemir, *Ceza Yargılamasında Kanun Yolları*, 46.

hakkı tanınmalıdır.⁴⁹ Kanun yolu başvurusu olarak adlandırılan bu başvurunun, ulusal mevzuatta bir dayanağı olması gerekmektedir. Kanun yoluna başvurma hakkı kanunda öngörülmüş olmalıdır.⁵⁰ Bu hak bir dava ile ileri sürülmekte olup denetim muhakemesi sürdürüldüğü müddetçe aleyhine kanun yoluna başvuru karar, geçerliliğini korumaktadır.⁵¹ AİHS (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi) m.6'ya göre adil yargılanma hakkı, bir mahkeme kararı aleyhine üst derece mahkemeye başvurabilme güvencesi içermemektedir.⁵²

Kanun yoluna başvurma hakkı, Türk hukuk mevzuatında, Anayasa m.36 hükmü ile düzenlenen adil yargılanma hakkının tesis ettiği güvencelerden biri olan mahkemeye erişim hakkına dayanmaktadır. Ancak Anayasa'da ilk derece mahkemesi hükmüne karşı kanun yolu başvurusunu doğrudan temin eden, hukuksal koruma sağlayan ve buna yönelik iki dereceli yargılama sistemini zorunlu olarak öngören bir düzenleme yer almamakta olup bu güvencenin kaynağını uluslararası sözleşmeler oluşturmaktadır.⁵³

1.1.2.1. Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nde Yer Alan Düzenlemeler

Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi, 1966 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda kabul edilerek 1976 yılında yürürlüğe girmiştir.

---

⁴⁹ Dovydas Vitkauskas & Grigoriy Dikov "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Kapsamında Adil Yargılama Hakkının Korunması", çev. Serkan Cengiz, *Avrupa Konseyi İnsan Hakları El Kitapları*, 2012, Strazburg, Avrupa Konseyi, 25. https://inhak.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/10122019114424adil_yrglnma_korunmasi.pdf [01.06.2025].

⁵⁰ Öztürk ed., *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 448; Gökçen, Alşahin ve Çakır, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 726; Karakehya, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 592.

⁵¹ Tosun, *Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri*, C. II, 183.

⁵² Dovydas Vitkauskas & Grigoriy Dikov "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Kapsamında Adil Yargılama Hakkının Korunması", 26.

⁵³ Öztürk ed., *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 448.

Türkiye'nin 2000 yılında imzalayarak 2003 yılında onayladığı⁵⁴ bu sözleşmenin 14. maddesinde “adil yargılanma hakkı” düzenlenmiştir.⁵⁵ Bu kapsamda sözleşme

---

⁵⁴ Türkiye bu Sözleşmeyi koymuş olduğu üç beyan ve bir çekince ile onaylamıştır. Türkiye'nin koymuş olduğu çekince ve beyanları için bkz. *Resmî Gazete*, 21 Temmuz 2003, S. 25175.

⁵⁵ Madde 14: “**1. Herkes mahkemeler ve yargı organları önünde eşittir. Herkes, bir suçla itham edildiğinde ya da bir hukuk davasında hak ve yükümlülükleri hakkında karar verilirken, yasalar uyarınca kurulmuş, yetkili, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme önünde adil ve kamuya açık bir ya da ulusal güvenlik gerekçeleriyle ya da tarafların özel hayatları bunu gerektirdiğinde, ya da özel durumlarda, mahkeme, açıklığın adaletle zarar vereceği düşüncesine vardığı takdirde, mahkemenin gerekli gördüğü ölçüde, basın ve dinleyiciler duruşmaların tümü ya da bir kısmının dışında tutulabilirler. Ancak, küçüklerin çıkarları aksini gerektirmedikçe, ya da duruşmalar çocukların vesayetine ilişkin evlilikle ilgili uyuşmazlıklar hakkında olmadıkça, ceza ya da hukuk davalarında verilecek herhangi bir kararın aleni olması zorunludur. 2. Bir suçla itham edilen herkes, yasalara göre suçlu olduğu kesinleşene dek masum kabul edilmek hakkına sahiptir. 3. Herkes, itham edildiği suçla ilgili olarak, tam bir eşitlik içinde, aşağıdaki asgari garantilere sahip olacaktır: (a) Kendisine, en kısa zamanda ve anlayacağı bir dilde, aleyhindeki iddianın niteliği ve nedenleri hakkında ayrıntılı bilgi verilmesi; (b) Savunmasını hazırlayabilmek ve kendi seçtiği avukatla temas edebilmek için yeterli zaman ve kolaylıkların tanınması; (c) Gereksiz bir gecikme olmadan yargılanması; (d) Yargılanmada hazır bulunması ve kendisini ya doğrudan ya da kendi seçtiği avukat yardımı ile savunması; avukatı yoksa, bu hakkının var olduğunun kendisine bildirilmesi; adaletin gerektirdiği her durumda kendisine bir avukat tayin edilmesi ve böyle durumlarda ödeme yapma olanağı yoksa bu yardımın parasız olarak sağlanması; (e) Aleyhindeki tanıklara soru sorabilmesi ya da soru sordurabilmesi, lehindeki tanıkların da aleyhindeki tanıklarla aynı şekilde sorgulanabilmelerinin sağlanması; (f) Mahkemede kullanılan dili anlamıyor veya konuşamıyorsa bir tercümanın parasız yardımının sağlanması; (g) Kendi aleyhinde tanıklıkta bulunmaya ya da suç itirafına zorlanmaması. 4. Küçükler için yargılama bu kişilerin yaşları ve topluma yeniden kazandırılmaları düşüncesine gözönüne alınarak yürütülecektir. 5. Bir suçtan hüküm giyen herkes, mahkumiyet ve cezanın yasalara uygun olarak daha yüksek bir yargı organınca yeniden incelenmesi hakkına sahip olacaktır. 6. Kesin bir kararla bir suçtan dolayı mahkum olan ve daha sonra hakkındaki hüküm, adaletin yanlış tecelli ettiğini kat'i şekilde ortaya koyan yeni veya yeni ortaya çıkan bir maddi delil dolayısıyla bozulan veya bu sebeple affa uğrayan bir kişi, evvelce bilinmeyen maddi delilin zamanında ortaya çıkmamasında kısmen ya da tamamen kendi kusuru**

devletlere mahkeme hükmüne karşı kanun yoluna başvuru imkânı tanıma yükümlülüğü getirilmekle beraber bu yolun türü ve yöntemine dair bir kısıtlama öngörülmemiştir.⁵⁶ Türkiye de Sözleşmeyi imzalamak ve onaylamak suretiyle bu yükümlülüğü üstlenmiştir.⁵⁷ Kanun yolu tanımı ve usulü, her bir ülkenin hukuk sisteminde farklılık gösterebilmektedir. Bu nedenle sözleşme metninden anlaşılan yükümlülük; verilen bir mahkumiyet kararı ve cezanın, bir üst yargı mercii tarafından yeniden incelenmesini sağlayacak nitelikte denetim organizasyonunun oluşturulmasıdır. Birleşmiş Milletler Şartında insan haklarına saygının, temel ilke olma prensibiyle bireysel başvurular üzerine bu hakların ihlalinin incelendiği insan hakları komitesi kurulmuştur. İnsan Hakları Komitesi, Sözleşme'nin denetim organı olarak kurulmuş olup taraf devletlerin, Sözleşme'ye riayet edip etmediğini denetlemek suretiyle Sözleşme'deki yükümlülükler uylmasını sağlamayı amaçlamaktadır.⁵⁸ Komite, devletler tarafından hazırlanan raporları, bireysel başvurular ile devletlerin şikâyetlerini inceleyerek bir karar verme ve genel hükümlere ilişkin yorum yapma yetki ve görevine sahiptir.⁵⁹

---

bulunduğu ispat edilmediği takdirde, böyle bir hükmün sonucunda ceza çekmesinin karşılığı olarak yasalara uygun şekilde tazminata hak kazanır. 7. Hiç kimse, bir ülkenin yasalarına ve ceza usulüne göre daha önce kesin olarak mahkum olmuş ya da beraat etmişse, aynı fiil için yeniden yargılanamaz ve cezalandırılmaz”.

⁵⁶ Behiye Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 1. bs. (Ankara: Seçkin, 2021), 48.

⁵⁷ Aldemir, *Ceza Yargılamasında Kanun Yolları*, 47.

⁵⁸ Nesrin Dabanlıoğlu Alanur, “Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi’ne Ek İhtiyari 1. Protokol’e Göre Bireysel Şikayet Usulü”, *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 23, S. 1-2 (2019): 1-51, 9.

⁵⁹ Dabanlıoğlu Alanur, “Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi’ne Ek İhtiyari 1. Protokol’e Göre Bireysel Şikayet Usulü”, 9.

1.1.2.2. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Ek 7 No'lu Protokol'de Yer Alan Düzenleme

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde yer alan düzenlemelerde kanun yoluna başvuru, bir hak olarak ayrıca düzenlenmemiş olup 6. maddede⁶⁰ düzenlenen adil yargılanma hakkı kapsamında 22.11.1984 tarihli İnsan Haklarının ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşmeye Ek 7 No'lu Protokol'ün "cezai konularda iki dereceli yargılanma hakkı" başlıklı 2. maddesiyle düzenlenmiştir.⁶¹ Bu Protokol, 01.11.1988 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Türkiye, bu Protokolü 14 Mart 1985 tarihinde imzalamış olup Protokol'ün Onay Kanunu ise 25 Mart 2016 tarihinde 29664 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. 7 No'lu Protokol, hakkında mahkumiyet kararı verilen sanığın, verilen bu kararın bir üst mercide yeniden incelenmesini talep hakkı, bir insan hakkı, temel bir hak olarak kabul edilmiş ve hakkın kullanımına ilişkin düzenleme kanunlara bırakılmıştır.⁶²

Bu hak, AİHS'e dayanan temyiz hakkı ile insani bir hak ve bir kural olarak değil de yalnızca Protokol'ü imzalayan ülkelerdeki başvuruculara istisnai bir hak tanıyacak şekilde düzenlenmiş olması nedeniyle eleştirilmektedir.⁶³ AİHS kapsamında getirilen

---

⁶⁰ Madde 2: "Cezai Konularda İki Dereceli Yargılanma Hakkı: 1 Bir mahkeme tarafından cezai bir suçtan mahkum edilen her kişi, mahkumiyet ya da ceza hükmünü daha yüksek bir mahkemeye yeniden inceleme hakkını haiz olacaktır. Bu hakkın kullanılması, kullanılabilme gerekçeleri de dahil olmak üzere, yasayla düzenlenir. 2 Bu hakkın kullanılması, yasada düzenlenmiş haliyle az önemli suçlar bakımından ya da ilgisinin birinci derece mahkemesi olarak en yüksek mahkemede yargılandığı veya beraatını müteakip bunun temyiz edilmesi üzerine verilen mahkumiyet hallerinde istisnaya tabi tutulabilir".

⁶¹ Veli Özer Özbek ve İlker Tepe, "Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda Aleyhe Değiştirme (Reformatio in Peius) Yasağına İlişkin -Öğreti ve Uygulama Boyutlarıyla- Genel Bir Değerlendirme", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 16, Özel Sayı, (2014): 3759-3797, 3773.

⁶² Feridun Yenisey ve Ayşe Nuhoglu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 10. bs. (Ankara: Seçkin, 2022), 908.

⁶³ Türkiye Cumhuriyeti'nde İstinaf Mahkemelerinin Kuruluşunun Desteklenmesi Projesi, Türkiye'de İstinaf Mahkemelerinin Kurulmasından Sonra Yargıtay'ın Rolü Konferansı, İsveç Yargıtay Başkanı Bo Svensson Yüksek Mahkemelerde Ceza Davaları-Yüksek

bu hak ve düzenleme yalnızca cezai konulara ilişkin olup aktarma etkisinin görülebileceği bir denetim öngörmektedir.⁶⁴

Düzenleme sanığa yönelik olmakla birlikte silahların eşitliği ilkesi gereğince mağdurun da üst mahkemeye başvuru hakkını gündeme getirmektedir. Sanığa hakkında kurulan hükmün denetlenmesi için üst mahkemeye başvurma hakkı tanınan bu düzenlemede, kararın denetlenmesine ve buna ilişkin istisnai haller yer almaktadır. Sanığa tanınan bir başvuru hakkının söz konusu olduğu halde mağdurun da bu haktan mahrum edilemeyeceği kabul edilmektedir.⁶⁵ Bu hüküm, adil yargılanma hakkını güvence altına alan üst derece mercii denetimine ilişkin sınırlayıcı bir düzenleme olmamakla birlikte kişilerin her aşamada, her derecede bu güvenceden yararlanmasını temin edecek bir denetim yükümlülüğü öngörmektedir.⁶⁶

1.1.3. Kanun Yollarının Gösterilmesi

Anayasa'nın "Temel Hak ve Hürriyetlerin Korunması" başlıklı 40. maddesinin ikinci fıkrasında Devletin yapmış olduğu işlemlerde, ilgili kişinin hangi kanun yoluna ve mercie müracaat edebileceğinin gösterilmesi ve buna ilişkin sürelerin mutlaka belirtilmesi gerektiği düzenlenmiştir. Bu düzenleme ile hak arama hürriyetinin kapsamına, kanun yolunun gösterilmesi yükümlülüğü de alınmıştır. Bu maddenin gerekçesinde⁶⁷ dağınık mevzuat karşısında kanun yolu, mercii ve sürelerinin

---

Dereceli Mahkemelerin İşlerinin Sınırlandırılması: filtreler ve eşikle temyize müsaade-verimliliğe karşı hakların korunması, Ankara: 2007, 24-25.

⁶⁴ Aldemir, *Ceza Yargılamasında Kanun Yolları*, 50.

⁶⁵ İbrahim Şahbaz, "Ceza Yargılamasında Katılanın Temyiz Duruşmasında Yer Almaması", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 51, (2004): 91-110, 103.

⁶⁶ Durmuş Tezcan, M. Ruhan Erdem ve Oğuz Sancakdar, *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Işığında Türkiye'nin İnsan Hakları Sorunu*, (Ankara: Seçkin, 2002), 226.

⁶⁷ "Bireylerin yargı ya da idarî makamlar önünde sonuna kadar haklarını arayabilmelerine kolaylık ve imkân sağlanması amaçlanmaktadır. Son derece dağınık mevzuat karşısında kanun yolu, mercii ve sürelerin belirtilmesi hak arama, hak ve hürriyetlerin korunması açısından zorunluluk haline gelmiştir." "Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (Gerekçeli)" https://anayasa.gov.tr/media/7465/gerekceli_anayasa_2021.pdf [02.05.2025].

belirtmesinde, bireylerin adli ve idari makamlar önünde son aşamaya kadar kolaylıkla hak arama hürriyetine sahip olmaları gerektiği vurgulanmıştır.

Kanun yollarına başvurma usulü, başvurulacak süre ve başvurulacak merciin mahkeme hükmünde gösterilmesi, 5271 sayılı CMK m.231 hükmü ile düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre duruşmanın sonunda, CMK m.232'ye göre öngörülen esaslar uyarınca kısa karar denilen hüküm fıkrası, duruşma tutanağına geçirilecek ve duruşmada hazır bulunanlara okunarak ana hatlarıyla anlatılacaktır. Bundan başka bu hükme karşı başvurulabilecek kanun yollarının, merciin ve bu başvurunun hangi sürede yapılacağına hazır bulunan sanığa ayrıca bildirileceği düzenlenmiştir.⁶⁸ Sanığın beraat etmesi halinde tazminat isteyebileceği bir durum söz konusu ise böyle bir hakka sahip olduğunun da bildirilmesi gerekmektedir.

Kanun yoluna başvuru hakkının kullanımı, yasal çare için öngörülen şartları taşıyan bir başvuru ile geçerli olmaktadır.⁶⁹ CMK m.34/2, m.231/2 ve m.232/6 hükümleri uyarınca mahkemenin karar ve hükümlerine karşı gidilecek kanun yolu; mercii, süresi ve yöntemi hiçbir tereddüde mahal vermeyecek şekilde hükümde açıkça gösterilmelidir. Yargıtay, bu yükümlülüğü, hukuk devleti olma ilkesinin getirdiği bir

---

⁶⁸ YCGK Kararında (2019/449 E. 2019/611 K. 19.03.2019 T.) Ceza infaz kurumunda gerekçeli kararın tebliğinin “okumak/almak” suretiyle yapılmış olması, ancak bu tebliğin “okunup/anlatılmak” suretiyle yapılmamış olmasının CMK m.35/3'e aykırı olup olmadığı değerlendirilmiştir. Kendisine kararın tebliği yapılan tutuklu veya bir şekilde serbest bulunmayan bir kişiye kararın içeriği kendisi okunup anlatılması gerekmektedir.

-Somut olayda tefhim ile sanığa kararın bildirilmesi ve ancak gerekçeli kararın sanığın isteği üzerine tebliğ edilirken okunup anlatılmasının gerekmediği, bu durumun İHAS m.6'da yer alan adil yargılanma hakkı ile AY m.36 ve m.40'ta güvence altına alınmış olan temel hak ve hürriyetleri ihlal etmediği, bu nedenle “okumak/almak” suretiyle yapılan bir tebliğ işleminin usulüne uygun olduğu değerlendirilmiştir.

Çoğunluk görüşüne katılmayan Ceza Genel Kurulunun altı üyesi, ceza infaz kurumunda bulunan sanığa gerekçeli kararın “okunup/anlatılmak” suretiyle yapılmamış olması nedeniyle CMK madde 35'e aykırı olduğu görüşünü ileri sürerek karşı oy kullanmışlardır.

⁶⁹ Serap Keskin, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyiz Nedeni Olarak Hukuka Aykırılık*, (İstanbul: Alfa, 1997), 3.

sorumluluk kapsamında değerlendirmektedir.⁷⁰ Kanun yollarına başvuru süresine, şekline ve sonuçlarına ilişkin olarak ilgililerin açıkça bilgilendirilmemesi yahut eksik bilgilendirilmesi durumunda, tebliğat tarihini değil, öğrenme tarihini esas almaktadır. Öğrenme tarihinin kesin olarak belirlenebildiği haller dışında tarafların beyanı üzerine temyiz süresi belirlenmektedir.

1412 sayılı CMUK'ta ise “*hükümün tefhimi sırasında sanık hazır bulunduğu takdirde, varsa kanun yolları kendisine bildirilir*” şeklinde bir düzenleme yer almakta idi.⁷¹ Kaynak Alman Ceza Muhakemesi Kanunu'nun yürürlükten kaldırılan 268. maddesi, hükme karşı öngörülen kanun yollarının sanığa bildirilmesini ve ayrıca bu durumun tutanağa geçirilmesini öngörmüştü.⁷² 1953 yılında kaldırılan bu madde yerine aynı Kanunun 35a maddesinin yeniden düzenlenmesiyle kanun yoluna başvuru süresi, başvurunun şeklinin gösterilmesi ile süreye bağlı kanun yolları olan itiraz, istinaf ve temyiz hakkında aydınlatma yükümlülüğü öngörülmüştür.⁷³

Yargıtay kararlarında mahkemenin aydınlatma yükümlülüğü kapsamında kararda gösterilen kanun yolu başvuru hakkının, şekli bir tebliğ usulü ile değil, yararlı ve amaca uygun şekilde yapılması gerektiği belirtilmektedir.⁷⁴ Etkin başvuru hakkının kullanımına ilişkin olarak 7499 sayılı Kanun'un⁷⁵ 19. maddesi ile CMK m.291'de yapılan düzenlemelerde kanun yollarına başvuru süresinin, kararın gerekçesiyle

---

⁷⁰ YCGK Kararı (2023/11-377 E. 2024/381 K. 27.11.2024 T.) UYAP.

⁷¹ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/5.3.1412.pdf> [02.05.2025].

⁷² Çınar, *Ceza Yargılamasında Temyiz Yolu*, 16.

⁷³ A.g.e., 16.

⁷⁴ YCGK Kararı (2019/355 E. 2019/596 K. 10.10.2019 T. ve 2023/590 E. 2024/139 K. 20.03.2024 T.) “*Ceza yargılamasında adil yargılanma hakkının bir parçası olarak etkin başvuru yolu ve yöntemine verilen önem dikkate alındığında, Anayasa'nın 40. maddesinin ikinci fıkrası, AİHS'nin 13. maddesi ve CMK'nın 34. maddesinin ikinci fıkrası ile 232. maddenin altıncı fıkrasına uygun olarak kararın tebliğinin şekli değil, faydalı, amacına uygun, hak arama hürriyetini ve etkin başvuru hakkını engellemeyecek biçimde olması gerektiği*”. SİNERJİ.

⁷⁵ 7499 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Daire Kanun, Kabul Tarihi: 2 Mart 2024, *Resmî Gazete*, 12 Mart 2024, S. 32487.

birlikte tebliğinden itibaren işlemeye başlayacağı ve bu başvurunun tebliğden itibaren iki hafta içinde yapılması gerektiğine hükmedilmiştir. Tebliğin elektronik tebligat usulüyle ikinci kez yapılması halinde ise bu ikinci tebligat, temyiz başvurusu için yeni bir hak ve süre tanımamaktadır.⁷⁶

Yargıtay kararlarında kanuni yollara başvurma hakkı olanlar için süresi, usulü ve mercii; kanuna uygun biçimde gösterilmek kaydıyla hüküm kurulması yeterli görülmektedir.⁷⁷ Ancak bazı hallerde, mahkemenin hükmü kurarken kanun yolunun niteliği ve mercii hususunda yanılabilmesi olasıdır. Bu noktada önemli olan mahkeme kararının içeriği ve gerekçesi olup her ne kadar nitelendirme yanlış yapılmış olsa da bu hata, başvuranın hakkını etkilememektedir.⁷⁸

1.1.4. Kanun Yolu Merciiin Belirlenmesinde Yanılma

Hükme karşı, kanunda gösterilen yetkili kişilerce yapılan kanun yolu başvurusunda kanun yolunun türüne veya ilgili merciiin gösterilmesine ilişkin usuli hatalar söz konusu olabilmektedir. CMK m.264/1'e göre başvuru kanun yolunun niteliği veya başvurulacak merciiin belirlenmesinde oluşabilecek yanılma, kabul edilebilir bulunmaktadır. Bu halde başvuranın hakları ortadan kalkmamaktadır. Böylece yapılan düzenleme ile kanun yolunun belirlenmesinde yanılan başvuranın, kanun yoluna başvuru hakkını ortadan kaldırmayacak bir güvence tesis edilmiş olmaktadır.⁷⁹

CMK m.264/2'ye göre bu başvuruya ilişkin yanılma, başvurunun yapıldığı mercii tarafından giderilecek olup ilgili mercii görevli ve yetkili mercie bu başvuruyu göndermekle yükümlüdür. Bu hükmün uygulanması, ancak usulüne uygun yapılmış ve kabul edilebilir bir kanun yolu başvurusunda söz konusu olmaktadır.⁸⁰ Bu düzenlemeyle başvuranın kanun yoluna gitme iradesi açığa çıktığı müddetçe kanun yolu başvurusuyla tanınan hukuksal korumadan etkin şekilde istifade edilmesi

---

⁷⁶ Yargıtay 3. Ceza Dairesi (CD) Kararı (2024/4152 E. 2024/16007 K. 28.11.2024 T.) UYAP.

⁷⁷ Yargıtay CGK Kararı (2006/1-278 E. 2006/291 K. 05.12.2006 T.) UYAP.

⁷⁸ Öztürk ed., *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 459.

⁷⁹ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 104; Gökçen, Alşahin ve Çakır, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 734.

⁸⁰ Yargıtay CGK Kararı (2023/6-8 E. 2024/13 K. 07.01.2024 T.) SİNİERJİ.

istenmiştir.⁸¹ Bu noktada başvuranın iradesi, kanun yolu başvurusuyla ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirecek şekilde yorumlanmalıdır.⁸² Mühim olan kanun yolu başvurusunu yapanın iradesidir.⁸³ Bu irade, verilen karara karşı öngörülen bir kanun yolu denetiminin tanınmış olmasına ve bu kararın, maddi ve hukuki denetime tabi olması istemiyle üst derece mahkemesine başvurma iradesini ortaya koymalıdır.⁸⁴

Usulen yanlış mercie yapılan bir başvuruda mercii, kendisinin yetkili olduğu kabulüyle bir karar vermesi halinde ise hukuken geçersiz bir karar söz konusu olmaktadır.⁸⁵ Böyle bir durumda yetkili ve görevli olan mercii, yeniden bu hükmü değerlendirmesi gerekmektedir.⁸⁶ Yargıtay, taraflarca yapılan bir merci hatasının, kanun yoluna etkin başvuru hakkını ortadan kaldırmadığını değerlendirilmiştir.⁸⁷ Bu surette süresine uymak koşuluyla “yanlış kapı çalınabilir”⁸⁸ yaklaşımı kabul edilmiştir. Bunun yanında CMK m.34/2, m.231 ve m.232/6 hükümleri ile bir hakkın etkin ve tereddütsüz kullanılacak şekilde gösterilmesi gerektiği ve m.264’ün ise bir yardımcı norm niteliğinde olup hakkın daha da etkin kullanımına imkân verme amacı taşıdığı karşı oy yazılarında vurgulanmıştır.⁸⁹ Ancak her ne kadar kanun yolu ve mercii

---

⁸¹ Öztürk ed., *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 458.

⁸² A.g.e., 458.

⁸³ Yenisey ve Nuhoğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 921.

⁸⁴ Öztürk ed., *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 458.

⁸⁵ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 106.

⁸⁶ Yargıtay CGK Kararı (2023/6-8 E. 2024/13 K. 07.01.2024 T.) SİNERJİ.

⁸⁷ Yargıtay CGK Kararı (2006/1-278 E. 2006/291 K. 05.12.2006 T.) UYAP

⁸⁸ Yenisey ve Nuhoğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 920.

⁸⁹ Bu kararda çoğunluk görüşüne katılmayan diğer üyeler, “*CMK m.34/2, m.231, m.232/6 hükümlerinde bir hakkın kullanımının etkin şekilde ve tereddüde mahal bırakılmaksızın öğretilmesinin amaçlandığını belirterek; m.264 hükmünün hakkın daha etkin kullanımına olanak sağlamak amacıyla konulmuş yardımcı bir norm olup yargı yeri yanlışlığıyla ilgili bulunduğunu, bu nedenle ilgili yardımcı normun temel normu ortadan kaldırmayacağını, Yargıtay’ın denetleme yetkisi bilinciyle hareket etmiş olmak ile itirazda aynı derece mahkemesince yapılacak bir denetlemeye karşı taraflarca çekingen davranılabileceği*” ifade edilmiştir. Yargıtay CGK (2006/1-278 E. 2006/291 K. 05.12.2006 T. karşı oy yazısı).

hatalı gösterilmiş olsa da bu başvuruda kanunen öngörülen kanun yolu başvuru süresinin, esas alınacağı düzenlenmiştir. 2024 tarihli 7499 sayılı Kanunla yapılan son değişikliklerle Ceza Muhakemesi Kanunu'nda tüm olağan kanun yolları için başvuru süresi; iki hafta olarak belirlenmiştir.

1.1.5. Kanun Yolu Başvurusundan Vazgeçme veya Başvurunun Geri Alınması

Kanun yolu hakkından vazgeçilmesi veya yapılan başvuruyu geri alma hakkının kullanımı, bir irade açıklaması mahiyetindedir. Muhakeme hukukunda irade açıklamasının karşılığı olarak beyan ve talepte bulunan kişinin fiil ehliyetine değil, yargılanma ehliyetine sahip olması gerekmektedir.⁹⁰ Vazgeçme, hakkın sahibi olan kişinin, henüz istemde bulunmadan bu hakkı geleceğe dönük kullanma imkânından feragat etmesi anlamına gelmektedir. Dolayısıyla hak tanınan kişinin kanun yoluna başvurma süresi dolmadan önce hala başvuru imkânı devam ederken bu hakkı kullanmayacağını açıklaması, başvurudan vazgeçmesidir.⁹¹

Kanun yolu başvuru hakkının kullanılmasına rağmen bu başvuruyu etkisizleştirmeye yönelik irade açıklaması ise geri alma kavramı ile ifade edilmektedir.⁹² Yargıtay, yapılan temyiz başvurusunun geri alınmasını, ancak gerçek bir vazgeçme iradesini yansıtması halinde kabul etmektedir.⁹³ Bu durumda Yargıtayca temyize başvuruda aranan istek şartını ortadan kaldıran vazgeçme iradesi karşısında hükmün incelenmeksizin mahalline iadesine karar verilmektedir. Öğretide istemin bulunmaması ya da geri alınmış olması halinde kabul edilebilirlik şartlarının bulunmamasında olduğu gibi davanın reddine karar verileceği belirtilmektedir.⁹⁴

CMK m.266'da kanun yolu başvurusu yapıldıktan sonra bu başvurudan vazgeçilebileceğine ilişkin bir hüküm bulunmaktadır. Kanunda, kanun yolu başvurusunun geri alınması kurumu düzenlenmekle birlikte feragat kurumu düzenlenmemiştir. Düzenleme içerik ve mahiyet itibarıyla yapılan kanun yolu

---

⁹⁰ Öztürk ed., *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 461.

⁹¹ Tosun, *Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri*, 178; Öztürk ed., *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 461.

⁹² Erdener Yurtcan, *Ceza Yargılaması Hukuku*. 16. bs. (Ankara: Seçkin, 2019), 575.

⁹³ Yargıtay CGK Kararı (2022-10-608 E. 2024/253 K. 18.09.2024 T.) UYAP.

⁹⁴ Toroslu ve Feyzioğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 435.

başvurusunun geri alınmasına ilişkindir. Kanun yolu başvurusu yapmadan bu haktan vazgeçilmesi mümkün değildir.⁹⁵ Böylece kanun yolu başvuru hakkının baştan kullanılmayacağına yönelik irade açıklaması, CMK kapsamında kabul görmemektedir.⁹⁶ Düzenleme gereği hakkın kullanılmasından önce yapılan vazgeçme beyanının, hukuki anlamda bir karşılığı bulunmamaktadır.⁹⁷

CMK m.266'ya göre kanun yolu başvurusunun yapılmasından sonra bu talepten vazgeçilmesi, ancak merciin karar vermesine kadar geçerlidir. Bu hükümle kanun yoluna başvurmaya yetkili her bir hak sahibinin, bu başvuruyu geri alması özel olarak düzenlenmiştir. Kanun yolu başvurusunu geri alma iradesi ve yetkisi, şahsa bağlı haklardan olması nedeniyle ancak kanun yoluna başvuru hakkı bulunana aittir.⁹⁸

Cumhuriyet savcısının sanık lehine yapmış olduğu kanun yolu başvurusundan vazgeçmesi, sanığın rıza göstermesi koşuluna bağlanmıştır. Burada sanığın bu başvuruya güvenerek kanun yolu başvurusunda bulunmamış olması halinde başvuru hakkı güvence altına alınmak istenmiştir.⁹⁹ Aynı şekilde sanık lehine eş ve yasal temsilcinin kanun yolu başvurusunu geri almasında da sanığın rızasının aranması gerekmekte olup ancak katılanın başvurusunu geri alması için böyle bir rıza aranmamaktadır.¹⁰⁰

Müdafii veya vekilin vazgeçme beyanında bulunabilmesi için vekâletnamede özel olarak yetkili kılınmış olması gerekmektedir. CMK m.150 kapsamında zorunlu olarak kendisine müdafii atanmış bulunan şüpheli veya sanık yararına olacak şekilde bir kanun yolu başvurusu yapılması veya bu başvurudan vazgeçilmesi halinde müdafii ile şüpheli veya sanığın iradesinin çelişmesi durumunda müdafinin iradesinin geçerli olacağı Kanunda düzenlenmiştir.

---

⁹⁵ Ünver ve Hakeri, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 761.

⁹⁶ Öztürk ed., *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 461.

⁹⁷ Aldemir, *Ceza Yargılamasında Kanun Yolları*, 56.

⁹⁸ Tosun, *Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri*, 179.

⁹⁹ Öztürk ed., *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 462.

¹⁰⁰ A.g.e., 463.

CMK m.266/3 hükmü uyarınca on sekiz yaşını doldurmayan veya sağır ve dilsiz olan ya da kendini savunamayacak derecede malul durumda bulunan şüpheli veya sanığın temyiz başvurusunu geri alma iradesi ile müdafinin iradesinin çelişmesi halinde müdafinin iradesine üstünlük tanınmıştır. Yargıtay, müdafinin yapmış olduğu temyiz başvurusundan sanığın cezaevinden gönderdiği dilekçe ile feragat etmek istediğini bildirmesi, üzerine vazgeçme hususunu bir ön sorun olarak ele almıştır.¹⁰¹ Söz konusu kararda öncelikle temyiz kanun yoluna başvuru şartları olan süre ve istek koşulu üzerinde durularak temyize başvuru hakkından vazgeçme taleplerinin başvurudan sonra yapılması halinde CMK m.266 kapsamında geri alma iradesini yansıtmıyorsa değerlendirilmiştir. Vazgeçme iradesi ile temyiz davasının istek şartının ortadan kalkacağı, CMK m.266/3 hükmünde istisnai durumun da söz konusu olmaması nedeniyle müdafinin sanık lehine temyiz başvurusuna rağmen kural olarak aslın iradesine üstünlük tanınacağı kabul edilmiştir.¹⁰² Yargıtay kararlarında vazgeçme kavramı, kanun yolu başvurusu yapıldıktan sonra merciin bir karar vermesine kadar bu başvurunun geri alınmasına yönelik bir iradeyi karşılamaktadır.¹⁰³ Bu irade açıklamasının ilgili makama ulaşmasıyla karar kesinleşmektedir.¹⁰⁴

Sanığa zorunlu müdafii atanmadan sanığın irade beyanında bulunması, zorunlu müdafii ile yeterli görüşme imkânı verilmemesi gibi durumlarda açıklanan vazgeçme iradesi

---

¹⁰¹ Yargıtay CGK Kararı (2022/10-608 E. 2024/253 K. 18.09.2024 T.) UYAP,

Sanık: “Yukarıda bilgilerimi vermiş olduğum ceza dosyamın temyiz hakkından feragat etmek istiyorum. Cezamın onanmasını ve tutuklu bulunduğum kuruma bilgi verilmesini talep ederim”.

¹⁰² “Temyiz başvurusunda bulunulduktan sonra ilgililerin temyiz başvurusundan feragat ya da vazgeçme vb. içerikli taleplerinin, kanun yoluna başvurma hakkından feragat kapsamında değil, yapılan kanun yolu başvurusunun geri alınmasını düzenleyen CMK’nın 266. maddesi kapsamında değerlendirilmesi ve talep içeriğinin açıkça temyiz başvurusunun geri alınması diğer bir deyişle yapılan temyiz başvurusundan vazgeçme iradesini yansıtmıyorsa bakılması gerekir. İradenin açıkça yapılan temyiz başvurusundan vazgeçmeye yönelik olması halinde temyiz davasının açılabilmesi için gerekli olan istek de ortadan kalkmış olacağından vazgeçilen bu temyiz davasından dolayı Yargıtayca temyiz incelemesi yapılamayacaktır”.

¹⁰³ Yargıtay CGK Kararı (2023/9-263 E. 2023/410 K. 12.09.2023) UYAP.

¹⁰⁴ Yargıtay CGK Kararı (2022/9.MD-442 E. 2023/21 K. 18.01.2023 T.) SİNERJİ.

kabul edilmemektedir.¹⁰⁵ Öğretide, zorunlu müdafî ile sanığın kanun yolu başvurusundan vazgeçmelerine yönelik iradelerinin çatışması ayrıca ele alınmaktadır. Buna göre CMK m.266/son fıkra uyarınca müdafîin iradesine üstünlük tanınacağı ve zorunlu müdafîin kanun yoluna başvurmaması veya başvuruyu geri alması halinde temyiz başvurusunun değerlendirilemeyeceği kabul edilmektedir.¹⁰⁶ Müdafîin kanun yolu başvuru hakkından vazgeçmesi için kanunda özel bir şekil şartı aranmaktadır. Yargılama sürecinde müdafîin değiştirilmiş olması ya da zorunlu müdafîi atanması söz konusu olmuş ise geri alma yetkisinin ayrıca yeni müdafîye de tanınması gerekmektedir.¹⁰⁷

Ceza muhakemesi işlemi olan geri almanın geçerliliği, bu hakkı kullananın iradesine bağlıdır.¹⁰⁸ Vazgeçme iradesinin gösterilmesi, hukuk bilmeyi gerektirmektedir.¹⁰⁹ Bir çocuğun kendisinin yapmış olduğu bir temyiz başvurusu söz konusu olduğunda bu başvurunun geri alınması için anne babasının veya kanuni temsilcisinin rızası aranmamaktadır.¹¹⁰ Kanuni temsilcinin rızası veya onayını gerektirmeyen bu durum, küçük sanıkların yargılanma ehliyetinin var olmasını gerekli kılmaktadır.¹¹¹ Kanun yolu başvurusunu, kanuni temsilcinin veya vasinin yaptığı durumda, ancak geri alma işlemini bu kişi gerçekleştirebilmektedir.¹¹²

AİHM, kanun yolundan vazgeçme iradesini, adil yargılanma hakkını ihlal etmemesi için asgari güvencelerin sağlanmış olması ve vazgeçmenin sonuçları hakkında gerekli bilgilendirmenin yapılmış olması koşuluyla kabul etmektedir.¹¹³ Geri alma iradesi,

---

¹⁰⁵ Öztürk ed., *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 461.

¹⁰⁶ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 56.

¹⁰⁷ A.g.e., 110.

¹⁰⁸ Gökçen, Alşahin ve Çakır, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 737.

¹⁰⁹ M. Ruhan Erdem ve Candide Şentürk, *Ceza Muhakemesinde Kanun Yolları*, 1. bs. (Ankara: Seçkin, 2018), 198.

¹¹⁰ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 110.

¹¹¹ Öztürk ed., *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 461.

¹¹² Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 110.

AİHM 03.11.2011 Litwin/Almanya kararı.

¹¹³ AİHM 18114/02 s. 18.10.2006 T. Hermi/İtalya kararı, HUDOC.

sanığın Cumhuriyet savcısı veya mahkemenin tesiri altında kalmadan, yetkili mahkemeye yönelik kendi açık iradesiyle ortaya konulduğu takdirde geçerlilik kazanmaktadır.¹¹⁴

Temyiz talebinde bulunan sanığın; “*almış olduğum cezanın onaylanmasını arz ve talep ederim*” şeklindeki açıklamasıyla yaptığı başvuru, Yargıtay tarafından bir vazgeçme olarak değerlendirilmemiştir.¹¹⁵ Sanığın açık cezaevine geçmek için dosyasının biran evvel sonuçlanması için yaptığı başvurunun, temyizden vazgeçtiğine dair bir irade taşımadığı kabul edilmiştir. Görülmektedir ki vazgeçmeye yönelik irade açıklaması, bu irade beyanının hüküm ve sonuçlarının bilincinde yapıldığını ve kabul edildiğini arz edecek şekilde ileri sürülmelidir. Bu surette temyiz davasının istek şartı ortadan kalkmış olacaktır. Temyiz talebinden vazgeçme iradesinin açıklanmasından sonra vazgeçmeden vazgeçilemeyecektir.¹¹⁶

1.2. Temyiz Kanun Yolu

Temyiz kelimesi, Türk Dil Kurumunca “*ayırt etme*” olarak tanımlanırken Osmanlıca-Türkçe sözlükte, meyz kelime kökünden geldiği ifade edilerek “*ayırma, ayrılma, seçme, seçilme, iyiyi kötüden ayırt etme*” olarak tanımlanmaktadır.¹¹⁷ Temyiz etmek ise mahkemenin vermiş olduğu kararın; mevzuata uygunluk yönünden temyiz mercii tarafından denetlenmesini istemek olarak açıklanmaktadır.¹¹⁸

Yargılama makamlarınca verilmiş olan kararlarda sübuta ilişkin yahut muhakeme hukukuna aykırılık noktasında söz konusu olabilecek hukuka aykırılıklar, yapılacak denetim muhakemesiyle giderilmektedir.¹¹⁹ Bu çerçevede temyiz denetiminin konusu,

---

¹¹⁴ Öztürk ed., *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 462.

¹¹⁵ Yargıtay 6. CD. Kararı (2025/395 E. 2025/2628 K. 05.03.2025 T.) UYAP.

Yargıtay 11. CD. Kararı (2024/4233 E. 2024/10407 K. 19.09.2024 T.) UYAP.

¹¹⁶ Tosun, *Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri*, C. II, 178; Yargıtay 13. CD. Kararı (2017/5604 E. 2017/13815 K. 30.11.2017 T.) *Yargıtay Kararları Dergisi* (YKD) C. 44 S. 1, (2018): 190.

¹¹⁷ <https://sozluk.gov.tr> [02.05.2025]; <https://www.luggat.com/temyiz> [02.06.2025].

¹¹⁸ <https://sozluk.gov.tr> [02.05.2025].

¹¹⁹ Şahin, “Kanun Yoluna Başvurma Hakkı Bağlamında Temyiz Edilebilen ve Edilemeyen Kararlar (Ceza Muhakemesinde Kesinlik Sorunu)”, 107.

mahkemelerce verilen yanlış veya hatalı kararlardır. Kanun yolu denetimi, adalet mekanizmasına güven oluşturan temel bir ilke ve insan hakkıdır.¹²⁰ Böylelikle hukuka aykırılığı gideren bir denetim yargılaması ile ülkedeki tüm mahkemelerin hukuk kurallarını birbirinden farklı yorumlamasının önüne geçilmesi planlanmaktadır.¹²¹

1.2.1. Temyiz Denetiminin Amacı

Temyiz mercii, evveliyattan bu yana bir ilk derece mahkemesinin kurmuş olduğu hükmü, hukuka uygunluk açısından denetlemekle yükümlü kılınmış olan üst derece mahkemesidir. Temyiz mercii tarafından yapılan temyiz denetiminin, somut olaydaki hukuka aykırılığı gidermek suretiyle adaletin gerçekleşmesi ve içtihat birliğini sağlama amacı bulunmaktadır.¹²² Bu amaçların birbirine üstün tutulması veya birinin diğerine tercih edilmesiyle bugüne dek temyiz denetiminin asıl amacı belirlenmeye çalışılmıştır. Günümüzde ise temyiz denetiminin tek bir amaç için gerçekleştirilmesi yaklaşımından uzaklaşmıştır. Bu nedenle öğretilerde tek başına bir amacı işaret eden düşünce ya da yoruma kolaylıkla rastlanmamaktadır. Somut olayda hem hukukun doğru uygulanmasını sağlamak hem de hukukun yeknesak bir uyguma kazanmasını güvence altına almak, bölünmez bir amaç olarak değerlendirilmektedir.¹²³ Böylece hukukun geliştirilmesine ve gerektiğinde değişimine olanak sağlanmaktadır.¹²⁴

Türk hukukunda ceza adaletinin somut olayda tesis edilebilmesine yönelik görev, muhakeme sürecine dahil edilen tüm mahkemelere atfedilmektedir.¹²⁵ Diğer taraftan temyiz kanun yolu, yalnızca hukuki denetim yapma yükümlülüğü bulunan ve bu surette ülkede içtihat birliğini sağlama vazifesini gerçekleştiren bir üst mahkeme

---

¹²⁰ Tosun, *Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri*, 443-444.

¹²¹ Çınar, *Ceza Yargılamasında Temyiz Yolu*. 60; Tosun, *Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri*, C. II, 204.

¹²² Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, *Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1413; Tosun, *Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri*, C. II, 204; Werner Beulke & Sabine Swoboda, *Strafprozessrecht*, 14. Aufl. (Heidelberg, C.F. Müller, 2020), § 29 Rn. 559.

¹²³ Schroeder & Verrel, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 239.

¹²⁴ A.g.e., 239.

¹²⁵ Erdem ve Şentürk, *Ceza Muhakemesinde Kanun Yolları*, 227.

olarak tanımlanmaktadır.¹²⁶ Ancak öğretide hukuka uygun bir kararla kişiye sağlanan hak ve adalet karşısında toplum yararı, daha üstün tutulmaktadır.¹²⁷ Temyiz kanun yolunun amacı yalnızca içtihatlarda birliği sağlamak olmayıp bununla birlikte somut olay adaletini de gerçekleştirmektir.¹²⁸

Temyiz denetiminin amacı, bugün çoğunluğun kabul ettiği görüşe göre; somut olay adaletini gerçekleştirmekle birlikte içtihat birliğini sağlamak ve yeknesak bir hukuk uygulaması kurmak olarak benimsenmiştir. Bu surette Yargıtay'ın görevi de içtihat birliğinin gelişmesini sağlayarak aynı hukuki problemlere uygulanacak hukuku geliştirmek suretiyle hukukta çözüm birliğini sağlamaktır.¹²⁹ Böylece hukuka olan güven temin edilmektedir.

Hukukun yeknesak uygulanmasıyla ortaya çıkan içtihat, “de facto hukuk kaynağı” olarak ifade edilmektedir.¹³⁰ Bu içtihatlarda bir tutarsızlık söz konusu olduğunda ise bu uyuşmazlığı neticeye kavuşturacak olan yüksek mahkemedir. Böylece yüksek mahkeme uygulanacak hukuku belirleme görevini yerine getirerek kamunun yargı sistemine olan güvenini de tesis etmektedir.¹³¹

Temyiz mahkemelerinin karakteristik özelliğini oluşturan “ıçtihat birliğini sağlama görevi”, Yargıtay benzeri tüm yüksek mahkemelerin tarihi süreçte ortaya çıkış nedeni olup bu mahkemelerin ikinci bir yapı taşı da bu içtihatların yaygınlaştırılmasıyla

---

¹²⁶ Şahin ve Göktürk, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 591.

¹²⁷ Çınar, *Ceza Yargılamasında Temyiz Yolu*, 184.

¹²⁸ A.g.e., 63.

¹²⁹ Çınar, “Ceza Yargılama Hukukunda Genel Olarak İstinaf Yasa Yolu, Amacı ve Felsefesi”, 2.

¹³⁰ Nina Betetto, “Temyiz Mahkemelerinin Hukuki Çerçevesine İlişkin Güncel Sorunlar”, *Temyiz Mahkemelerinin Uluslararası Hukuki Çerçevesi Sunum Çalıştayı ve Uzmanlar Grubu Toplantısı, Yargıtayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi Avrupa Birliği-Avrupa Konseyi Ortak Projesi Bildiriler Kitabı, 6-7 Aralık 2021*, (Ankara: Avrupa Konseyi, 2023): 20.

¹³¹ Betetto, “Temyiz Mahkemelerinin Hukuki Çerçevesine İlişkin Güncel Sorunlar”, 21.

birlikte eğitici rolüdür.¹³² Günümüz Fransa, Almanya, İtalya ve İsviçre örneklerinde temyiz kanun yolunun amacı, tüm ülke çapında doğru ve yeknesak bir hukuk uygulamasını tesis etmek, kanun koyucunun iradesinin anlaşılmasını ve hukukun doğru uygulanmasını sağlamaktır.¹³³ Temyiz denetimini gerçekleştiren temyiz merciinin, içtihat birliğini sağlamak üzere yerleşik bir uygulama faaliyeti gerçekleştirebilmesinin yanında hukuk yaratma faaliyeti de yürütmesi birbirini tamamlayan uygulamalarıdır.¹³⁴ Böylece temyiz merciinin vermiş olduğu kararlar, hem adil bir sonuca ulaşılmasını hem de pratikte bir uygulama faaliyetinin öğrenilmesini sağlamaktadır.

1.2.2. Temyize Başvurma Hakkı

Ceza muhakemesinde verilen kararların doğrudan insan hak ve hürriyetlerine yönelik olması nedeniyle muhakeme usulü bir takım hukuki güvenceler altına alınmıştır. Uluslararası metinlere de konu olan ve hukuki yargının temelini oluşturan adil yargılanma hakkı kapsamında özel bazı düzenlemeler yapılmıştır. Sözleşmesinin 14. maddesinde “adil yargılanma hakkı” düzenlenmiştir. Bu kapsamda sözleşmecii devletlere mahkeme hükmüne karşı kanun yoluna başvuru imkânı tanıma yükümlülüğü getirilmekle beraber bu yolun türü ve yöntemine dair bir kısıtlama öngörülmemiştir.¹³⁵

---

¹³² Mustafa Saldırım, “Yüksek Temyiz Mahkemelerinde Mükemmeliyet”, *Yüksek Temyiz Mahkemelerinde Mükemmeliyet Uluslararası Sempozyumu, Yargıtayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi Avrupa Birliği-Avrupa Konseyi Ortak Projesi Bildiriler Kitabı, 4 Haziran 2021*, (Ankara: Avrupa Konseyi, 2023): 40-45, 43.

¹³³ Selçuk Öztekin, “Türk Medeni Yargılama Hukukunda İstinaf Kanun Yolu, Amacı ve Felsefesi”, *Temyiz İncelemesinde Hukuki Denetimin Sınırları Türk Hukuku İstinaf Reformu Sonrası Mukayeseli Hukuk Sempozyumu Bildiriler Kitabı, 20-21 Nisan 2017*, (Ankara, Yargıtay & Adalet Akademisi): 171-189, 175.

¹³⁴ Philippe Thery, “Methodologie de la reforme,” *La semaine juridique – édition générale*, supplément au no:1-2, 11 janvier 2016, 41; aktaran Nur Bolayır, “Fransız Hukuku’ndaki Reform Çalışmaları Işığında Temyiz İncelemesinin Kapsamı,” *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* C. 16, S. 2 (2017): 228.

¹³⁵ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 48.

Kanun yoluna başvurma hakkı, Türk hukuk mevzuatında, Anayasa m.36 hükmü ile düzenlenen adil yargılanma hakkının temin ettiği güvencelerden biri olan mahkemeye erişim hakkına dayanmaktadır. Mahkemeye erişim hakkı kapsamında bölge adliye mahkemesinin istinaf kanun yolu denetimiyle verdiği kararları ile istisnaen ilk derece mahkemesinin vermiş olduğu kararlara ve Yargıtay ceza dairelerinin, Kanunda gösterilen hallerde ilk derece mahkemesi sıfatıyla verdiği kararlara karşı Kanunda temyiz kanun yoluna başvurma hakkı düzenlenmiştir. Anayasa kapsamında bu hak, herhangi bir sınırlamaya tabi tutulmamıştır. Ancak Ceza Muhakemesi Kanunu'nda hakkında temyiz kanun yolu öngörülen bir hükme karşı, yasal süre içerisinde ve hak sahibi tarafından temyiz nedeni gösterilerek yapılan bir başvuru usulü ile filtreleme mekanizmaları öngörülmüştür. Temyiz denetiminin kapsamı ise yalnızca bu başvuruda gösterilen nedenlerle sınırlı olmak üzere belirlenmiştir. Temyiz kanun yoluna başvuru ve temyiz denetimine ilişkin kanunen öngörülen sınırlamalar, ceza adalet sisteminin etkinliğini ve verimliliğini artırmaya yönelik her aşamada denetlenen uyumsuzluğu, daraltan ve azaltan yasal araçlar olarak öngörülmüştür.¹³⁶

AİHS ek 7 No'lu Protokol'ün 2. maddesinde düzenlenen kanun yoluna başvurma hakkının kullanılmasına yönelik bir sınırlama getirilerek hak arama özgürlüğünün ihlal edileceği öğretide ileri sürülmektedir.¹³⁷ AİHM, sözleşmeciler devletlerin kanun yoluna başvuru hakkının nasıl kullanılacağına ilişkin geniş bir takdir yetkisi tanımaktadır. Mahkeme, başvuru hakkına yönelik getirilen kısıtlamaların, AİHS m. 6/1 hükmündeki mahkemeye erişim hakkına getirilen usuli güvencelere sahip olması gerektiğini vurgulamaktadır. Buna göre bu kısıtlamalar, ancak meşru bir amaç doğrultusunda ve hakkın özüne dokunmayan nitelikte olmalıdır.¹³⁸ AİHM, Başka bir kararında adalet yönetimini ve hukuki belirlilik ilkesini sağlamak amacıyla başvuru

---

¹³⁶ Fatih Birtek, “Ceza Muhakemesinde Temyiz Sebeplerinin Gösterilmesine İlişkin Zor(unlu)luk”, *İstanbul Hukuk Mecmuası*, C. 80, S. 4 (2022): 1331-1372, 1338.

¹³⁷ Haluk Toroslu, “Yargıtay’ın İlk Derece Mahkemesi Olarak Verdiği Son Kararlara Karşı Başvurulacak Kanun Yolu ve Kapsamı”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S: 143 (2019): 115-141, 134.

¹³⁸ AİHM Kararı (Galstyan/Ermenistan, Başvuru No: 26986/03, T: 15.11.2007), Serkan Cengiz vd. *Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Ceza Yargılaması Kurum ve Kavramları*, 2. bs. (Ankara: Avrupa Konseyi, 2023), s. 397.

hakkından faydalanmaya engel olmamak üzere birtakım başvuru şartları öngörülebileceğini kabul etmektedir.¹³⁹ Bununla birlikte istinaf veya temyiz mercileri tarafından AİHS m.6'nın uygulanmasında yargılamanın özel bazı şartlarının gözetilebileceğini kabul etmekte ve ulusal yargı sisteminde mahkemenin merci olarak rolünü ve yargılamaların bütünlüğünü dikkate almaktadır. Görülmektedir ki AİHM, öncelikle derece mahkemelerinde yapılan hatalara ve verilen yanlış kararlara karşı itiraz edilebilecek şekilde bir kanun yolu başvuru hakkının tanınmasını aramaktadır. Bu hakkın, ancak meşru bir amaçla ve hakkın özüne dokunmaksızın kısıtlanabileceği, yargılamanın tarafları için bu hakkın doğrudan kullanılabilir olması ve iddiaların ileri sürülmesi için fırsat tanınması gerektiği önemsenmektedir. Başvuru yoluna tabi kararların ağırlığının belirlenmesinde ise ulusal yargıya geniş bir takdir marjı tanınmaktadır.

Temyiz kanun yolunda, yalnızca hukuki denetim yapılması nedeniyle AİHS kapsamında öngörülen bir üst mercide kararın denetlenmesi hakkını yeteri kadar karşılayıp karşılamadığı öğretide tartışılmaktadır. Buna göre AİHS çerçevesince kanun yoluna başvuru hakkı kapsamında bu hakkın aktarma etkisi gösteren bir hak olarak tanınması öngörülmektedir.¹⁴⁰ Burada yapılan denetimin yalnızca hukuki denetim olması da yeterli bulunmaktadır.¹⁴¹ AİHM'in bu konudaki kararlarında, ilgili maddenin kanun yolu denetiminde birtakım sınırlamalar öngörülebileceğini kabul ettiği, her vakıda hem hukuki hem maddi sorunun yeniden ele alınmasını gerektiren bir yükümlülük olarak yorumlanamayacağı belirtilmektedir.¹⁴²

1.2.3. Temyiz Edilebilen Hüküm ve Kararlar

Kanun yolunda denetlenen hüküm, kovuşturma evresinde mahkemenin huzurundaki uyuşmazlığı doğrudan ve dolaylı olarak nihayete erdirdiği ve bu aşamadan sonra

---

¹³⁹ AİHM Kararı (Osui İtalya, B. No: 36534/97, T: 11.07.2022), HUDOC, AYM Kararı (Hüseyin Volkan Kurt Başvurusu, B. No: 2019/42687, T: 08.03.2023) UYAP.

¹⁴⁰ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 50.

¹⁴¹ AİHM Avusturya vs. Pesti ve diğerleri kararı (18.01.2000 T.) HUDOC.

¹⁴² Toroslu, "Yargıtay'ın İlk Derece Mahkemesi Olarak Verdiği Son Kararlara Karşı Başvurulacak Kanun Yolu ve Kapsamı", 134-135.

işlemlerin tamamlanmasıyla dosyadan kural olarak el çektiği karardır.¹⁴³ Kanun yolu başvurusu hukuk aleminde doğmuş bir karar aleyhine yapılabilir.¹⁴⁴ CMK hükümleri uyarınca bir kararın temyiz edilebilirliğinin ilk koşulu, kararın hüküm niteliği taşımasıdır.¹⁴⁵ CMK m.223/1’de duruşmanın sona erdiğinin açıklanmasından sonra hüküm kurulacağı düzenlenmiştir. Dolayısıyla hüküm, somut olaya uygulanan hukuk neticesinde uyuşmazlığı çözen ve verilen cezayı bireyselleştirerek belirleyen mahkemenin son karardır.¹⁴⁶

İddianamede izah edilen ve ceza yargılamasının konusunu oluşturan cezalandırılabilir nitelikteki eylemlerle ilgili yargılama yapmak suretiyle hüküm kurulmalıdır.¹⁴⁷ Kovuşturma aşamasında yargılamanın nihayete ermesiyle verilen mahkumiyet, güvenlik tedbirlerine hükmedilmesi, beraat, ceza verilmesine yer olmadığı, düşme ve ret kararları, CMK m.223’e göre hüküm niteliğindedir. Bu kararlar, duruşmayı sona erdiren, sanığın suçsuzluğu veya suçluluğunu belirleyen son kararlardır.¹⁴⁸ Aleyhine temyiz kanun yoluna başvurulmuş karar, bir hüküm niteliğine sahip değilse Yargıtayca bu başvuruya ilişkin “karar verilmesine yer olmadığı kararı” verilmektedir.¹⁴⁹ Bir hükmün temyiz edilebilir olup olmadığı, hüküm tarihindeki kanuni düzenlemelere göre takdir edilmektedir.¹⁵⁰

CMK m.286’ya göre yalnızca bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinin vermiş olduğu bozma kararları dışında kalan hükümler, temyiz edilebilecektir. Dolayısıyla bölge

---

¹⁴³ Öztürk ed., *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 477.

¹⁴⁴ Öztürk ed. *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 448; Yurtcan, *Ceza Yargılaması Hukuku*, 573.

¹⁴⁵ Tosun, *Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri*, C. II, 211; Gökçen, Alşahin ve Çakır, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 776.

¹⁴⁶ Bostancı Bozbayındır, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Yargılamanın Yenilenmesi*, 29.

¹⁴⁷ Ali Rıza Çınar, “Hükmün Konusu ve Eylemi Değerlendirmede Mahkemenin Yetkisi”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 84 (2009): 31-62, 43; Yargıtay 6. CD. Kararı (2006/11720 E. 2007/737 K. 31.01.2007 T.) UYAP.

¹⁴⁸ Çınar, “Hükmün Konusu ve Eylemi Değerlendirmede Mahkemenin Yetkisi”, 33.

¹⁴⁹ Öztürk ed., *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 510.

¹⁵⁰ Yargıtay CGK Kararı (1983/65 E. 1983/119 K. 02.05.1983 T.) UYAP.

adliye mahkemesinin bozma dışında verdiği diğer kararları olan; istinaf başvurusunun esastan reddi kararı, hukuka aykırılığın düzeltilerek istinaf başvurusunun esastan reddi kararı, davanın yeniden görülmesine ve duruşma açılmasına ilişkin karar verdikten sonra ilk derece mahkemesi hükmünün isabetli bulunarak istinaf başvurusunun esastan reddi kararı, davanın yeniden görülmesine ve duruşma açılmasına karar verildikten sonra kurulan yeni hüküm ve düşme kararlarına karşı temyiz kanun yoluna başvuru hakkına ilişkin koşullar, temyiz sınırı dikkate alınarak ayrıca değerlendirilmektedir.

Ceza Muhakemesi Kanunu'nda, temyiz edilebilen hükümler dışında bazı mahkeme kararlarının da temyiz denetimine konu edilebileceği düzenlenmiştir. CMK m.287 hükmüne göre hükümden önce verilmiş olmakla birlikte hükme esas alınan veya hakkında başka bir kanun yolu öngörülmeleyen mahkeme kararlarının hükümle birlikte temyiz edilmesi kabul edilmiştir. Bundan başka istisnai olarak bazı hükümlere karşı da temyiz yoluna başvuru hakkı tanınmıştır. Böylece temyiz edilebilen hükümler, hükümden önce verilmiş olan ve hükme esas teşkil eden mahkeme kararları, istisnaen sayılan bazı hükümler ile bölge adliye mahkemesinin bozma dışındaki kararlarıdır.

Yargıtay, miktar itibariyle kesinlik sınırı içinde kalıp temyiz edilebilir nitelikte olmayan bazı hükümlerin temyiz edilebileceğini kabul etmektedir.¹⁵¹ Bunlardan ilki, hükme konu suç için Kanunda kesinlik sınırını aşan bir yaptırım öngörülmesidir. Diğeri ise isnat edilen eylemin suç vasfının değişme olasılığının bulunması ve buna yönelik bir temyiz nedeni ileri sürülmesidir. Bu nedenlerin ileri sürüldüğü bir temyiz başvurusunun öninceleme aşamasında temyiz edilebilen hükümlerden olma koşulunu taşımadığı gerekçesiyle reddedilmemesi gerektiği belirtilmektedir. Temyiz başvurusunun öninceleme aşamasında hüküm veren mahkeme tarafından reddedilmesi halinde ise Yargıtay'da bu kararın kaldırılıp hükmün esastan inceleneceği kabul edilmektedir.

1.2.3.1. Hükümden Önce Verilen Kararlar

CMK m.287'ye göre mahkemenin kuracağı hükümden önce verilmiş olan ve hüküm için bir esas teşkil eden bazı kararlara karşı hükümle birlikte temyiz kanun yoluna

---

¹⁵¹ Yargıtay CGK Kararı (2023/6-591 E. 2024/123 K. 13.03.2024 T.) Karşı oy yazısında önceki CGK kararlarının (2013/15-509 E. 2014/170 K 08.04.2014 T.) temyiz edilebilirliğe ilişkin hükümlerine yer verilmiştir.

başvurulabilir. Bu kararlara karşı temyiz başvurusunun hükümle birlikte yapılması, yargılamanın kesintiye uğramaması içindir.¹⁵² Ceza muhakemesinde “duruşmanın kesintisizliği ilkesi” esastır.¹⁵³ Hükümle birlikte temyiz edilebilecek kararların, hükümden önce verilmiş olması, hükme etkili nitelikte bir karar olması ve bu karara karşı denetim öngören bir kanun yolunun bulunmaması gerekmektedir.¹⁵⁴ Böylece hükümden önce verilmekle birlikte hükme esas olan kararlar da hukuka aykırılık iddiasıyla temyize konu edilebilmektedir. Temyiz denetiminde bu kararlar da yalnızca hukuki olarak denetime tabi olmaktadır.¹⁵⁵ Ancak itiraz kanun yolu öngörülen bir ara kararın, bu surette kesinleşmiş olması halinde söz konusu ara karar, temyiz denetimine konu edilememektedir.¹⁵⁶

1.2.3.2. İstisnai Olarak Temyiz Denetimi Kabul Edilen Kararlar

CMK m.286’ya göre kural; yalnızca bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinin bozma dışında kalan hükümlerinin temyiz edilebilmesidir. Bozma kararlarının, ilk derece mahkemesine gönderilmesi nedeniyle temyiz edilmesi öngörülmemiştir.¹⁵⁷ Kural temyiz edilebilirlik olmasına rağmen CMK m.286 hükmünde bazı kararlar için temyiz yolu kapatılmıştır. Bu düzenlemeye de istisnai bir hüküm getirilerek temyiz yolu açık olmayan bazı suçlar¹⁵⁸ bakımından bölge adliye mahkemesi kararlarına karşı temyize başvurma olanağı tanınmıştır.

---

¹⁵² Tosun, *Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri*, C. II, 204; Salih Kocalar ve Yunus Biçen, *Kanun Yolları*, 1. bs. (Ankara: Bilge, 2021), 218.

¹⁵³ Mustafa Artuç ve Mehmet Tefik Elmas, *Ceza Muhakemesinde Duruşma Yönetimi ve Yasa Yolları*, 4. bs. (Ankara: Adalet, 2022), 633.

¹⁵⁴ Artuç ve Elmas, *Ceza Muhakemesinde Duruşma Yönetimi ve Yasa Yolları*, 634.

¹⁵⁵ Yenisey ve Nuhoglu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 985.

¹⁵⁶ Kocalar ve Biçen, *Kanun Yolları*, 218.

¹⁵⁷ Soyaslan, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 584.

¹⁵⁸ CMK m.286/3: (Ek:17/10/2019-7188/29 md.) *İkinci fıkrada belirtilen temyiz edilemeyecek kararlar kapsamında olsa bile aşağıda sayılan suçlar nedeniyle verilen bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinin kararları temyiz edilebilir: a) Türk Ceza Kanununda yer alan; 1. Hakaret (madde 125, üçüncü fıkra), 2. Halk arasında korku ve panik yaratmak amacıyla tehdit (madde 213), 3. Suç işlemeye tahrik (madde 214), 4. Suçu ve suçluyu övme*

İstisnai hükümler söz konusu olduğunda bölge adliye mahkemelerinin duruşma açmak veya duruşma açmaksızın istinaf başvurusunu esastan ret ve hukuka aykırılığı düzeltmek suretiyle istinaf başvurusunun esastan reddi kararları, CMK m.223 düzenlemesinin aksine bir hüküm mahiyeti taşıyamamasına rağmen temyiz edilebilir nitelik kazanmaktadır.¹⁵⁹ İstisnai düzenlemeler dışında temyiz denetiminin konusu, bölge adliye mahkemesinin ceza dairelerinin bozma kararları dışında kalan, kesinleşmemiş kararlarıdır.¹⁶⁰ Ancak CMK 286/3 hükmünde sayılan suçlar, “ifade hürriyetini” doğrudan ilgilendirmesi nedeniyle istisnai kılınmıştır.¹⁶¹

İfade hürriyeti, AİHS çerçevesinde koruma altına alınmış olan birçok temel hak ve hürriyetin dayanağı olan kapsayıcı bir hak olarak düzenlenmektedir. Kanunda istisna hüküm kapsamında yer alan katalog suçlar, AİHM’in Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine çoğunlukla ifade hürriyetinin ihlali kararı verdiği yargılamaların konusu olan suçlardır. Kamu düzeni ve güvenliği bakımından doğrudan etkisi bulunan bu suçların konu olduğu muhakemede, bir hak ihlaline sebebiyet verilmemesi önem arz etmektedir. Bu doğrultuda olağan kanun yolları sistematığı içerisinde temyiz merciinin öğretici ve yol gösterici içtihatlarına gerek duyulmaktadır. Bu düzenlemenin, istisnai olarak öngörülen suç tiplerine ilişkin kararların farklılık arz etmesinin önüne geçme

---

(madde 215), 5. Halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşağılama (madde 216), 6. Kanunlara uymamaya tahrik (madde 217), 7. (Ek:13/10/2022-7418/30 md.) 123 Halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma (madde 217/A), 8. Cumhurbaşkanına hakaret (madde 299), 9. Devletin egemenlik alametlerini aşağılama (madde 300), 10. Türk Milletini, Türkiye Cumhuriyeti Devletini, Devletin kurum ve organlarını aşağılama (madde 301), 11. Silâhli örgüt (madde 314), 12. Halkı askerlikten soğutma (madde 318), suçları. b) Terörle Mücadele Kanununun 6 ncı maddesinin ikinci ve dördüncü fıkrası ile 7 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan suçlar. c) Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun 28 inci maddesinin birinci fıkrası, 31 inci maddesi ve 32 nci maddesinde yer alan suçlar.

¹⁵⁹ K. Furkan Ağkuş ve Oğuz Bandır, “Ceza Muhakemesinde Kanun Yolu ve Getirdiği Tartışmalar”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 162 (2022): 105-154, 133.

¹⁶⁰ Çınar, *Ceza Yargılamasında Temyiz Yolu*, 70.

¹⁶¹ Gökçen, Alşahin ve Çakır, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 784; Ağkuş ve Bandır, “Ceza Muhakemesinde Kanun Yolu ve Getirdiği Tartışmalar”, 119.

ve yargı birliğini sağlama amacı da bulunmaktadır.¹⁶² Bu nedenle 2019 yılında 7188 sayılı Kanun¹⁶³ ile temyiz edilemeyecek kararlar kapsamında yer alsa da katalog suçlar kapsamında sayılan suç tiplerine ilişkin hükümlerin temyiz kabiliyeti olduğu kabul edilmiştir. Bu hüküm, sınırlı sayı ilkesi uyarınca düzenlenmiş olup yorum ve kıyasla hükmün genişletilmesi mümkün değildir.¹⁶⁴

Yargılama neticesinde verilecek olan hükmün, temyiz yoluna tabi olması, taraflar açısından bir güvence oluşturmaktadır. Bu aşamaya kadar tez çalışmasında, kanun yolu sistematigi içerisinde bir üst derece mahkemesinde kararların denetlenebilir olması, mahkemeye erişim hakkını tesis eden bir güvence olarak değerlendirilmiştir. Hukuki denetim merci olarak temyiz merciinin verilen hükmü denetlemesi, nihayetinde hukuka uygun bir hüküm verilmesi olasılığını artırmaktadır. Ancak söz konusu kanun değişikliği, yapıldığı dönemde temyiz yolunun, sanık aleyhine açıldığına yönelik eleştirilere de neden olmuştur. Sanık lehine verilen kararların, istinaf aşamasında kesinleşecek iken yargılama sürecinde yapılan kanun değişikliğiyle temyiz yoluna da tabi kılınması, hukuki belirlilik ve öngörülebilirliği ihlal ettiği ve hukuki güvenlik ilkesine aykırılık gerekçesiyle eleştirilmiştir.¹⁶⁵

Kanunda yer alan istisnai hususlar değerlendirildiğinde temyiz edilemezliğin kural olup temyiz yoluna başvuru hakkının ise istisnai bir uygulama alanı bulduğu görülmektedir. Kanaatimizce yalnızca ifade hürriyeti kapsamında ele alınabilecek olan

---

¹⁶² Madde Gerekçesi: “... Belirtilen suçlarla ilgili olarak temyiz edilemeyen kararlara karşı temyiz kanun yolu açılarak farklı uygulamaların önüne geçilmesi ve Ülke genelinde yeknesak bir uygulamaya ulaşılması hedeflenmektedir. Temyiz kanun yolu açılan suçlar belirlenirken ifade özgürlüğü ile doğrudan etkili olan suçlar esas alınmıştır. Düzenlemeyle hak ihlallerinin önüne geçilmesi amaçlanmaktadır.” Şahin ve Göktürk, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 621; Karakehya, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 622; Gökçen, Alşahin ve Çakır, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 784.

¹⁶³ 7188 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, Kabul Tarihi: 17.10.2019, *Resmî Gazete*, 24.10.2019, S. 30928.

¹⁶⁴ Yurtcan, *Ceza Yargılaması Hukuku*, 612.

¹⁶⁵ Ünal Bozdağ, “Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair 7188 Kanun Çerçevesinde Sanık Aleyhine Temyiz”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 160 (2022): 75-105, 85.

ve kamu düzeni ve güvenliğine doğrudan etkisi bulunan suçlara ilişkin istisnai bir düzenleme getirilmiş olması, başka suç tiplerinin de farklı gerekçelerle ayrı bir katalog olarak temyize tabi tutulmasını her zaman olası kılmaktadır. Ancak istisnai hükümlerle temyiz edilemezlik sınırının aşılması, hukuki belirsizliğe neden olup hukuki güvenlik ilkesini zedelemektedir.

Muhakemenin bir noktada sona ermesi arzu edildiğinden kanun yolu sistematigi içerisinde belli kriterler öngörülerek konu bakımından getirilen sınırlama makul karşılanmaktadır. Ancak istisnai hükümlerle belli suç tipleri için bu sınırların aşılması, kanaatimizce eşitlik ilkesinin ihlaline neden olmaktadır. Bilhassa kişi hürriyetini kısıtlayıcı yaptırımla sonuçlanan her yargılamanın, her bir derecede kanun yolu güvencesini temin ediyor olması gerekmektedir. Bu anlamda suç tipi ya da yaptırımın miktarı tek başına belirleyici olmamalıdır. Temyize tabi hükümlerin çeşitlendirilmesi ya da artırılması hukuk düzeninde yeterli bir güvence oluşturmayacaktır. Bu nedenle istinaf kanun yolunda, bölge adliye mahkemelerinin maddi ve hukuki açıdan hükmü denetlediği daha nitelikli ve hukuki güvenliği temin eden bir inceleme faaliyeti yürütmesi gerekmektedir. *Yurtcan*, bölge adliye mahkemelerinin duruşma dahi açmadan incelemeyi dosya üzerinden yaparak Yargıtay daireleri gibi çalıştığı ve başarısız oldukları eleştirisinde bulunmaktadır.¹⁶⁶ Katalog suçlara temyiz yolunun açılmasıyla amaç fark etmeksizin kanun koyucunun istinaf ve temyiz arasındaki kanun yolu ilkesini ve beş yıllık temyiz sınırını istinaf incelemesinin yetersizliği nedeniyle ortadan kaldırdığını belirtmektedir.¹⁶⁷

Temyiz edilebilen diğer hükümler ise özel kanunlarda ayrıca düzenlenmektedir. 6706 sayılı Cezai Konularda Uluslararası Adli İşbirliği Kanunu ile Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler uyarınca sanığın iadesi talebini inceleyen ağır ceza mahkemesinin geri verme hakkındaki kararları için doğrudan temyiz yolu açıktır.¹⁶⁸ Temyiz edilebilen hükümlere ilişkin bir başka düzenleme ise Avukatlık Kanunu'nda yer almaktadır. Avukatlık Kanunu m.59'a göre maddede yer alan suçlar bakımından avukatlar hakkında verilen hükümlere karşı temyiz yoluna başvurulabilmektedir.

---

¹⁶⁶ Yurtcan, *Ceza Yargılaması Hukuku*, 613.

¹⁶⁷ A.g.e., 613.

¹⁶⁸ Centel ve Zafer, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 900.

Temyiz denetimi yapan merciin içtihat mahkemesi olarak adlandırılması karşısında temyize konu edilemeyen kararların pek çok olmasıyla Yargıtay'ın içtihat mahkemesi vasfını gerçekleştiremeyeceği düşünülmektedir.¹⁶⁹ Özellikle kişi haklarına doğrudan temas eden bazı koruma tedbiri kararları için de içtihat oluşturulmasına imkân sağlayacak ve dar anlamda tali ceza muhakemesine tabi olacak şekilde temyiz denetimi yolunun açılması ve bunların kanunda gösterilmesi öğretilde tavsiye olunmaktadır.¹⁷⁰

1.2.3.3. Yargıtay Ceza Dairelerinin İlk Derece Mahkemesi Sıfatıyla Yapmış Olduğu Olay Yargılaması Sonunda Verdiği Kararların Temyizi

Türkiye Cumhuriyeti kanunlarına göre yargılanacak olan kimselerin muhakeme sürecinin hangi makam ve merciler tarafından gerçekleştirileceği, Ceza Muhakemesi Kanunu'nda madde ve yer yönünden yetki kuralları çerçevesinde düzenlenmektedir. Bazı durumlarda, şüpheli veya sanığın sıfatı dikkate alınarak soruşturma ve kovuşturma işlemlerinin bazı özel organlar ve mahkemelerce yürütülmesi öngörülmektedir.¹⁷¹ Kişi yönünden yetki belirlenirken failin yargılama sürecindeki sıfatı esas alınmaktadır.¹⁷² Kişi yönünden yetki kuralları, görev statüsüne göre ilgilinin temsil ettiği makamın kendi kanununda düzenlenmektedir.¹⁷³

---

¹⁶⁹ Fahri Gökçen Taner, “5271 sayılı CMK'nın Temyiz Kanun Yoluna İlişkin Hükümlerinin Yürürlüğe Girmesiyle Ortaya Çıkan Farklılıklar”, *Ankara Barosu Dergisi*, C. 75, S. 4 (2017): 47-78, 52-53.

¹⁷⁰ “Tutuklama, arama, iletişimin denetlenmesi e teknik araçlarla izleme kararı gibi koruma tedbirlerine ilişkin kararlar, kendi içlerinde itiraz yolu ile denetlenmekte ve son tahlilde de olağanüstü kanun yolunda CMK 309 üzerinden (prensip olarak) Yargıtay tarafından denetlenebilmektedir. Ancak bu sistem ülke çapında içtihat oluşturulmasına müsait değildir”. Yenisey ve Nuhoglu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 985.

¹⁷¹ Toroslu, “Yargıtay'ın İlk Derece Mahkemesi Olarak Verdiği Son Kararlara Karşı Başvurulacak Kanun Yolu ve Kapsamı”, 117.

¹⁷² A.g.e., 117.

¹⁷³ Cumhurbaşkanı, bakanlar, milletvekilleri, Anayasa Mahkemesi başkan ve üyeleri ile başsavcılar, Hakimler ve Savcılar Kurulunun başkanvekili ve üyeleri, Sayıştay Başkanı ve üyeleri, adli ve idari yargıç ve savcılar, avukatlar, müsteşarlar, elçiler ve diplomatik

Yargıtay Kanunu m.15/3'e göre Yargıtay'ın ilk derece mahkemesi olarak vermiş olduğu hükümlere karşı temyiz denetimini Hukuk veya Ceza Genel Kurulu yapmakla görevlidir. Böylece Yargıtay ceza dairesinin ilk derece mahkemesi olarak yapmış olduğu "olay yargılamasıyla" ilgili olarak verdiği kararlara karşı kanun yolu olarak sadece temyiz kanun yoluna başvuru hakkı tanınmaktadır.

1.2.4. Temyiz Edilemeyen Hükümler

1.2.4.1. Bölge Adliye Mahkemesinin Verdiği Bozma Kararları

CMK m.284 uyarınca bölge adliye mahkemesi tarafından verilen karar ve hükümlere karşı olay mahkemesine direnme hakkı tanınmamıştır. Bu düzenlemeye göre bölge adliye mahkemesinin karar ve hükümlerine karşı ısrar edilip direnilemeyeceği ve bunlar aleyhine kanun yoluna başvurulamayacağı açıkça hüküm altına alınmıştır.

---

dokunulmazlığı olanlar, valiler, kaymakamlar, kolluk amirleri ve asker kişiler açısından düzenlenmiştir.

2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu - Son soruşturma mercileri:

Madde 90: "*Haklarında son soruşturma açılmasına karar verilenlerden; birinci sınıfa ayrılmış olanlarla ağır ceza mahkemeleri heyetine dahil bulunan hakim ve Cumhuriyet savcılarının, son soruşturmaları Yargıtayın görevli ceza dairesinde görülür.*

Birinci fıkra dışındaki hakim ve savcıların son soruşturmaları, yargı çevresi içinde buldukları ağır ceza mahkemesinde yapılır."

2797 sayılı Yargıtay Kanunu – Kişisel ve görevle ilgili suçlar:

Madde 46: "*... Birinci Başkanlık Kurulu, incelediği evrakı eksik bulursa soruşturmayı yapan başkana tamamlattırır. Son soruşturmanın açılmasına gerek görmediği takdirde evrakın işlemden kaldırılmasına, aksi halde son soruşturmanın açılmasına karar verir ve görevle ilgili suçlarda Anayasa Mahkemesine, kişisel suçlarda Yargıtay ilgili ceza dairesine tevdi olunmak üzere dosyayı Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderir. Evrakın işlemden kaldırılmasına dair verilen kararlar kesindir"*.

4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun - Yetkili ve görevli mahkeme:

Madde 13: "*Davaya bakmaya yetkili ve görevli mahkeme, genel hükümlere göre yetkili ve görevli mahkemedir. Ancak Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Sekreteri, Bakan yardımcıları ve valiler için yetkili ve görevli mahkeme Yargıtayın ilgili ceza dairesi, kaymakamlar için ise il ağır ceza mahkemesidir"*.

Ancak itiraz ve temyiz yoluna ilişkin hükümler saklı tutulmuştur. Buna göre CMK m.286/1 uyarınca yalnızca bölge adliye mahkemelerinin ceza daireleri tarafından verilmiş olan “bozma dışındaki kararlara” karşı temyiz yoluna başvurulabilecektir. Dolayısıyla bozma kararına karşı temyiz yolu açık değildir. Bölge adliye mahkemesinin vermiş olduğu bozma kararına istinaden ilk derece mahkemesinin kararı kaldırılmış olur.¹⁷⁴ Ancak kararı kaldırmadan önce bölge adliye mahkemesi, ilk derece mahkemesi tarafından verilen kararı tüm yönleriyle inceler ve istinaf talebini haklı bulursa kararın kaldırılmasına yönelik bir karar verir.¹⁷⁵

Kural olarak bölge adliye mahkemesinin, hükmünü hukuka aykırı bulduğu dosya hakkında bir ilk derece mahkemesi gibi bizzat karar verme yetkisi bulunmaktadır.¹⁷⁶ Ancak bozma kararı veren bölge adliye mahkemesi, hukuka uygun ve yeni bir karar verilmesi için bu kararı ilk derece mahkemesine göndermektedir. Bu karar her ne kadar bir mahkeme kararı olsa da itiraz yolu öngörülmediğinden ve bir hüküm niteliğinde de olmadığından temyiz edilebilme olanağı bulunmamaktadır.¹⁷⁷

1.2.4.2. Bölge Adliye Mahkemesinin Bozma Dışında Verdiği Diğer Kararları

Ceza muhakemesi hukukunda kural; bölge adliye mahkemesinin bozma dışındaki hükümlerinin temyiz edilebileceği olsa da CMK m.286/2 fıkrasında belirtilen bozma dışında verilen bazı kararlara karşı temyiz kanun yolu kapatılmıştır. Bu kararlardan bazıları mahkeme hükmünü ortadan kaldıran yeni bir karar niteliğinde olup bazıları ise bir düzeltme kararı niteliği taşımaktadır.

Bölge Adliye Mahkemesince maddi mesele incelenmek suretiyle istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilerek istinaf nedenlerinin kabul edilmediği mahkeme kararı, yeni bir karar niteliği taşımaktadır.¹⁷⁸ Ancak hükümdeki hukuka aykırılığın düzeltilmesi suretiyle istinaf başvurusunun esastan reddedilmesi durumunda verilen karar, yeni bir karar olmayıp temyiz sınırı dikkate alınarak bu kararın temyiz edilip

---

¹⁷⁴ Yenisey ve Nuhoğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 987.

¹⁷⁵ Erdem ve Şentürk, *Ceza Muhakemesinde Kanun Yolları*, 112.

¹⁷⁶ A.g.e., 146.

¹⁷⁷ Yenisey ve Nuhoğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 987.

¹⁷⁸ A.g.e., 987.

edilemeyeceği değerlendirilmektedir.¹⁷⁹ Bölge adliye mahkemesi tarafından kurulan hükmün, birden fazla ceza içermesi halinde ise temyiz sınırı, her bir ceza açısından ayrıca değerlendirilmekte olup toplam ceza esas alınmamaktadır.¹⁸⁰

a) İlk Derece Mahkemelerinden Verilen Beş Yıl veya Daha Az Hapis Cezaları ile Miktarı Ne Olursa Olsun Adli Para Cezalarına Karşı İstinaf Başvurusunun Esastan Reddine Dair Bölge Adliye Mahkemesi Kararları (CMK m.286/2-a)

CMK m.286/2-a uyarınca ilk derece mahkemesi tarafından verilmiş olan beş yıl ve daha az hapis cezaları ile miktarı gözetilmeksizin adli para cezalarına karşı yapılan “istinaf başvurusunun esastan reddedilmesine” ilişkin kararlara karşı temyiz kanun yolu kapalıdır. Adli para cezasının, esas ceza olması veya hapis cezasından çevrilen ceza olması fark etmeksizin adli para cezalarına ilişkin bu kararlar temyiz edilememektedir.¹⁸¹ Bu noktada beş yıldan fazla hapis cezasının dahi adli para cezasına çevrilmesinde herhangi bir ayırım bulunmamaktadır.¹⁸²

Bölge Adliye Mahkemesince kararda ceza miktarını artırmadan gerekli hususlarda düzeltme yapıldıktan sonra başka bir hukuka aykırılık bulunmadığı tespit ediliyorsa bu karar da temyiz denetimi dışında sayılmaktadır.¹⁸³ Bölge adliye mahkemesinin mahkumiyet dışında kalan beraat kararı, düşme kararı, ret kararı ve ceza verilmesine yer olmadığına dair kararı da CMK m.286/2-b kapsamında değerlendirilmektedir. Ancak bu yaklaşım, hak arama özgürlüğünü sınırlayan istisnai bir normun genişletilmesine sebep olduğundan öğretilerde eleştirilmektedir.¹⁸⁴

Tür ve miktar itibariyle kesinlik sınırı içinde kalan bir ceza içeren kararlara karşı suç vasfına yönelik temyiz talebinde bulunulabilmektedir. Yargıtay içtihatlarında hükmün kesinlik sınırında kalmasına rağmen suç vasfına ya da suçun niteliğine yönelik bir

---

¹⁷⁹ Yenisey ve Nuhoğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 987.

¹⁸⁰ Aldemir, *Ceza Yargılamasında Kanun Yolları*, 45.

¹⁸¹ A.g.e., 34.

¹⁸² A.g.e., 35.

¹⁸³ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 35.

¹⁸⁴ A.g.e., 35.

temyiz nedeni taşıması halinde temyiz denetimine konu olabileceği kabul edilmiştir.¹⁸⁵ Ancak bu başvurunun kesinlik sınırını aşan bir yaptırım içermesi şartıyla açıkça suçun nitelendirilmesine ilişkin bir neden ve itiraz içermesi gerekmektedir. Aksi halde re'sen bir inceleme ile hükmün bozulması talebini içeren herhangi bir başvurunun, suçun vasfı yönünden denetlenmesinin kabulü, temyiz sınırını tamamen ihlal edeceği için somutlaştırılmamış bir talep, Yargıtay tarafından kabul edilmemiştir.

b) İlk Derece Mahkemelerinden Verilen Beş Yıl ve Daha Az Hapis Cezalarını Artırmayan Bölge Adliye Mahkemesi Kararları (CMK m.286/2-b)

İlk derece mahkemelerinin beş yıl ve daha az hapis cezası olarak verdiği cezaları artırmayan bölge adliye mahkemesi kararlarına karşı temyiz kanun yoluna başvurulamamaktadır. Bölge adliye mahkemesinin bu nitelikteki kararları, ilk derece mahkemesinin hükmünün kaldırılarak verilmesiyle kurulan yeni bir hüküm niteliğindeki kararlardır.¹⁸⁶ İstinaf yolunda ilk derece mahkemesinin takdir ettiği cezayı artıran bir karar verilmesi halinde bu karar temyiz edilebilmektedir.

Bölge adliye mahkemesinin vermiş olduğu kararın, CMK m.286/2-b kapsamında değerlendirilebilmesi için öncelikle ilk derece mahkemesi tarafından beş yıl ve daha az hapis cezasını gerektiren bir mahkumiyet hükmü kurulmuş olmalıdır. Sonrasında bölge adliye mahkemesince verilen karar, ilk derece mahkemesince verilen cezayı artırmayan bir ceza içermelidir. Bölge adliye mahkemesince verilen ve “hapis cezalarını artırmayan” hangi kararların bu hüküm kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceği noktasında bir uyumsuzluk bulunmaktadır.

Bölge adliye mahkemesinin beş yıl ve beş yıldan daha az hapis cezasına yönelik bir “mahkumiyet” hükmünü kaldırarak beraat kararı vermesi halinde bu kararın, temyiz edilebileceği Yargıtay kararlarında kabul edilmektedir. Buna ilişkin Yargıtay, öncelikli olarak hükmün kanun sistematığı içerisindeki yeri, kanun koyucunun amacı

---

¹⁸⁵ Yargıtay CGK Kararı (2013/1515 E. 2013/202 K. 12.03.2013 T.) UYAP.

Yargıtay CGK Kararı (2010/230 E. 2010/264 K. 21.12.2010 T.) UYAP.

Yargıtay CGK Kararı (2011/3-368 E. 2012/12 K. 31.01.2012 T.) UYAP.

Yargıtay 4. CD. Kararı (2021/37621 E. 2024/12645 K. 16.10.2024 T.) UYAP.

¹⁸⁶ Aldemir, *Ceza Yargılamasında Kanun Yolları*, 36.

ile kıyas ve yoruma açık bir hüküm olup olmadığını ele almıştır.¹⁸⁷ Ceza muhakemesinde kıyas ve her tür yorum kabul edilmekle birlikte temel hak ve özgürlükleri sınırlandıran ve istisnai nitelikteki düzenlemelerin genişletici şekilde yorumlanması kabul edilmemiştir. İlgili hüküm, kanunda istisnai olarak sayılmak suretiyle temyiz edilemeyen kararları içermekte olup uluslararası sözleşmelerdeki düzenlemeler ve Anayasa hükümleriyle güvence altına alınan kanun yoluna başvuru hakkını sınırlandıran bir nitelik taşımaktadır. Bu nedenle bölge adliye mahkemesince verilecek beraat, ceza verilmesine yer olmadığı, düşme ve ret kararı gibi hapis cezası mahkumiyeti dışındaki kararlar, her ne kadar cezayı artırmayan nitelikte olsa da normun düzenleniş amacı gereği CMK m.286/2-b kapsamına alınmamıştır. Zira burada normun usul ekonomisi gereği bazı kararları temyiz edilemez nitelikte düzenlediği kabul edilmekte aksi halde temyiz hakkını sınırlandıran ve istisnai bir hükmü genişleten bir yorumun, ceza muhakemesinin temel ilkelerine aykırı olduğu vurgulanmıştır.

İlk derece mahkemesinin verdiği hürriyeti bağlayıcı cezanın istinaf yolunda kaldırılıp yerine “güvenlik tedbiri” uygulanmasına karar verilmesi halinde bu kararla hükmün niteliği değişmiş olmaktadır.¹⁸⁸ Bu halde yalnızca güvenlik tedbirine hükmedilmesi durumunda bu karara karşı temyiz yolu açıktır.¹⁸⁹ Ancak istinaf yolunda sanığın eylemine takdir edilen cezanın miktarında bir değişiklik olmamasına karşın suç vasfının değiştiği durumda ise Kanunda bu hususta ayrıca bir hüküm olmadığı değerlendirilerek bölge adliye mahkemesinin bu kararının da temyiz edilemez nitelikte olduğu kabul edilmektedir.¹⁹⁰ Yargıtay kararlarında sonuç cezanın miktar ve türü gözetilerek temyiz kabiliyeti olmadığına karar verilmektedir. Mevcut cezanın artırılmayarak yalnızca ek güvenlik tedbiri eklenmesi ya da güvenlik tedbirinin

---

¹⁸⁷ Yargıtay CGK Kararı (2018/11-38 E. 2018/113 K. 20.03.2018 T.) YKD C. 44, S. 5, s.1146-1161.

¹⁸⁸ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 35.

¹⁸⁹ Aldemir, *Ceza Yargılamasında Kanun Yolları*, 37.

¹⁹⁰ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 38.

artırılmış olmasına ilişkin kararın ise sanık aleyhine bir değişiklik oluşturduğundan temyizi kabil kararlardan olduğu değerlendirilmektedir.¹⁹¹

c) Hapis Cezasından Çevrilen Seçenek Yaptırımlara İlişkin İlk Derece Mahkemesi Kararları ile İlgili Olarak Bölge Adliye Mahkemesince Verilen; Seçenek Yaptırımlara İlişkin Her Türlü Kararlar ve İstinaf Başvurusunun Esastan Reddine Dair Kararlar (CMK m.286/2-c)

TCK m.50 hükmünde kısa süreli hapis cezası için uygulanacak seçenek yaptırımlar düzenlenmiştir. Buna göre suçlunun kişiliği, sosyal ve ekonomik durumu, yargılama sürecindeki tutumu ve pişmanlığı ile suçun özellikleri dikkate alınarak sanık hakkında öngörülen hapis cezası yanında gösterilen seçenek yaptırımlardan birine çevrilmektedir. Seçenek yaptırımlara ilişkin istinaf denetiminde verilen kararlara karşı temyiz yolu kapalıdır. Seçenek yaptırımın miktarında değişiklik yapılması, başka bir seçenek yaptırımın uygulanması, istinaf başvurusunun esastan reddi veya düzeltilerek esastan reddi kararlarının tamamına karşı temyiz yolu kapalıdır.¹⁹² Ancak ilk defa istinaf aşamasınca bölge adliye mahkemesi tarafından “cezanın seçenek yaptırıma çevrilmesi kararına” karşı temyiz yolunun açık olup olmadığına ilişkin bir düzenleme yer almamaktadır.

d) İlk Defa Bölge Adliye Mahkemesince Verilen ve 272. Maddenin Üçüncü Fıkrası Kapsamı Dışında Kalan Mahkumiyet Kararları Hariç Olmak Üzere, İlk Derece Mahkemelerinin Görevine Giren ve Kanunda Üst Sınırı İki Yıla kadar (İki yıl da dahil Hapis Cezasını Gerektiren Suçlar ve Bunlara Bağlı Adli Para Cezalarına İlişkin Her Türlü Bölge Adliye Mahkemesi Kararları (CMK m.286/2-d)

Temyiz edilemeyen kararlar kapsamında yer alan CMK m.286/2-d bendi uyarınca CMK m.272 gereği verilen mahkumiyet kararları haricindeki hapis veya buna bağlı adli para cezasını gerektiren bölge adliye mahkemesinin her türlü kararına karşı temyiz kanun yolu kapalıdır. Kanunun ilgili maddesindeki bu bendin ilk hali, Anayasa Mahkemesinin 27.12.2018 tarih ve 71/118 sayılı kararıyla iptal edilmiştir.¹⁹³ 2019

---

¹⁹¹ Artuç ve Elmas, *Ceza Muhakemesinde Duruşma Yönetimi ve Yasa Yolları*, 628.

¹⁹² Aldemir, *Ceza Yargılamasında Kanun Yolları*, 39.

¹⁹³ AYM Kararı (Başvuru No: 30700, T: 20.02.2019) 7165 sayılı Kanun, *Resmi Gazete*.

yılında 7165 sayılı Kanunla¹⁹⁴ ilgili bent son halini almıştır. Anayasa mahkemesinin iptal sebebi, hükmün denetlenmesine ilişkin kanun yoluna başvurma hakkına getirilen sınırlamanın; elverişli ve gerekli olmasının yanında orantılı da olması gerektiğidir.

İptal kararından önceki düzenlemeye göre ilk derece mahkemelerinin görevine girmekle birlikte kanunda üst sınırı iki yıla kadar (iki yıl dahil) hapis cezasına hükmedileceği öngörülen suçlar ve bunlara bağlı olarak hükmedilen adli para cezası içeren bölge adliye mahkemelerinin her türlü kararı bu kapsamda kabul edilmiştir. Bu noktada Anayasa Mahkemesi, hürriyeti kısıtlayıcı ceza içeren mahkumiyet kararlarının, ilk defa bölge adliye mahkemesinde verilmesi halinde bu karara karşı kanun yolu başvuru hakkının kısıtlanmasını, hükmün denetlenmesini talep etme hakkına yönelik orantısız bir kısıtlama olarak değerlendirmiştir. Böylece ilk derece mahkemesinin görevine giren, üst sınırı iki yıla kadar (iki yıl dahil) olan hapis cezasını gerektiren suçlar ile bunlara bağlı olarak takdir olunan adli para cezalarına ilişkin bölge adliye mahkemesi tarafından verilen her türlü karar aleyhine temyiz kanun yoluna başvurma hakkı tanınmıştır. Bu noktada suç için Kanunda öngörülen soyut cezaya ilişkin üst sınır esas alınmaktadır.¹⁹⁵

e) Adli Para Cezasını Gerektiren Suçlarda İlk Derece Mahkemelerinden Verilen Hükümlere İlişkin Her Türlü Bölge Adliye Mahkemesi Kararları (CMK m.286/2-e)

Adli para cezası yaptırımını öngörülen suçlarda, ilk derece mahkemesi tarafından verilen hükümlere ilişkin bölge adliye mahkemesinin her türlü kararına karşı temyiz yolu kapalıdır. CMK m.286/2-e bendi kapsamındaki düzenleme sonuç cezanın değil, soyut cezanın adli para cezası olarak düzenlenmesine ilişkindir. 2014 yılında 6545 sayılı Kanunla yapılan değişiklik öncesinde bu bent kapsamında “suç niteliğini değiştirmeyen” bölge adliye mahkemesi kararlarına karşı temyiz yolu kapalıdır. Yapılan yeni düzenlemeyle adli para cezasına hükmedilen bölge adliye mahkemesinin “her türlü” kararına karşı temyiz yolu kapanmıştır. İstinaf aşamasında yapılan denetim

---

¹⁹⁴ 7165 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, Kabul Tarihi: 20.02.2019, *Resmî Gazete*, 28.02.2019, S. 30700.

¹⁹⁵ Aldemir, *Ceza Yargılamasında Kanun Yolları*, 40.

sonucunda suç vasfının değişmesi artık önem taşımamaktadır.¹⁹⁶ Zira kanun hükmünde kullanılan ifade dikkate alındığında belirtilen hususta verilecek her türlü kararın bu kapsamda olduğu anlaşılmaktadır. Yaptırımın adli para cezası olan suçlara yönelik cezanın miktarının artırılması yahut beraat kararı söz konusu olması halinde bu kararlara karşı temyiz kanun yoluna başvurulamamaktadır.¹⁹⁷ Ancak kararın adli para cezasına ilişkin bir mahkumiyet kararı olmasına karşın istinaf incelemesiyle bozularak temyize tabi bir hüküm kurulması söz konusu olabilmektedir.¹⁹⁸ Suç niteliğinin değişmesiyle birlikte, ancak cezanın miktarında da bir artış söz konusu ise temyiz yolu açılmaktadır.¹⁹⁹

Suç vasfının değişmesine rağmen ceza miktarını artırmayan hükme karşı kanun yoluna başvurma hakkı tanınmamıştır. Kanun yolu başvurusuna ilişkin getirilen bu sınırlama, adil yargılanma hakkının ihlali olarak değerlendirilebilmektedir. AİHM, AİHS m.6'da yer alan adil yargılanma hakkı kapsamında istinaf ya da temyiz denetimini yapmak üzere mutlaka bir mahkeme kurulmasını, bir zorunluluk olarak değerlendirmemektedir. Ancak her türlü suçlamanın esasına yönelik verilen karara karşı etkin bir şekilde mahkemeye erişim hakkının tanınması gerektiğini vurgulamaktadır.²⁰⁰

---

¹⁹⁶ Halil İbrahim ifti, ed., Mustafa Artuç ve Ertan Aydın, *5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda Temyiz Yasa Yolu*, 1. bs. (Ankara: Türkiye Adalet Akademisi Yayınları, 2018), 69.

¹⁹⁷ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 41.

¹⁹⁸ A.g.e., 41.

¹⁹⁹ Yargıtay 5. CD. Kararı, (2017/507 E. 2017/2472 K. 01.06.2017 T.) SİNERJİ.

Yargıtay, ilk derece mahkemesinden verilen irtikap suçundan mahkumiyet kararının bölge adliye mahkemesi tarafından değiştirilerek görevi kötüye kullanma suçundan daha düşük hapis cezasına mahkumiyete hükmedilmesi nedeniyle temyizi mümkün olmadığından reddine karar vermiştir.

²⁰⁰ AİHM Bayar ve Gürbüz/Türkiye Kararı (Başvuru No: T: 27.11.2012) HUDOC.

f) Sadece Eşya veya Kazanç Müsaderesine veya Bunlara Yer Olmadığına İlişkin İlk Derece Mahkemesi Kararları ile İlgili Olarak İstinaf Başvurusunun Esastan Reddine Dair Kararlar (CMK m.286/2-f)

Müsadereye ilişkin hususlar, CMK m.256 ve devamında düzenlenmektedir. Buna göre müsadere kararı verilmesi beklenen hallerde; kamu davasının açılmamış olması yahut açılmış olmakla birlikte esas hükümlerle beraber müsadereye ilişkin bir karar verilmemişse kararın verilmesi için Cumhuriyet savcısı ya da katılanın davayı görmekle yetkili kılınan mahkemeye bir başvuruda bulunması gerekmektedir. Bu hususta verilecek kararlar da kanun koyucu tarafından hüküm niteliğinde kabul edilmektedir.²⁰¹

Sadece eşya müsaderesine veya kazanç müsaderesine hükmedilen ya da bunların uygulanmasına yer olmadığına dair ilk derece mahkemesi tarafından verilen karara yönelik istinaf başvurusu sonucunda verilen başvurunun esastan reddi kararına karşı temyiz kanun yolu kapalıdır. Bölge adliye mahkemesinin bu hususta esastan ret dışında başka bir karar vermesi halinde yani ilk derece mahkemesinin kararından farklı olarak müsadereye yer olmadığına yahut müsadereye karar vermesi halinde bu kararlar, temyiz edilebilir nitelik kazanmaktadır.²⁰² Müsadere kararının temyiz olunamayan bir hüküm ile beraber verilmesi halinde ise yine temyiz yasağı geçerli olmaktadır.²⁰³

g) On Yıl veya Daha Az Hapis Cezasını veya Adli Para Cezasını Gerektiren Suçlardan İlk Derece Mahkemesince Verilen Beraat Kararları ile İlgili Olarak (...) İstinaf Başvurusunun Esastan Reddine Dair Kararlar (CMK m.286/2-g)

İlk derece mahkemesince verilen beraat kararı, hakkında on yıl veya on yıldan daha az hapis cezası veya adli para cezası gerektiren suçlar için takdir olunursa bu hükmü inceleyen bölge adliye mahkemesinin kararına karşı temyiz kanun yolu kapalıdır. CMK m.286/2-g bendindeki düzenlemeye göre suçun temel hali itibariyle on yıldan fazla hapis cezası gerektiren bir suç bakımından beraat kararı verilmiş ve bu karara karşı istinaf yoluna başvurulup istinaf başvurusu esastan reddedilmişse yahut

---

²⁰¹ Aldemir, *Ceza Yargılamasında Kanun Yolları*, 42.

²⁰² Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 42.

²⁰³ Erdem ve Şentürk, *Ceza Muhakemesinde Kanun Yolları*, 186.

düzeltilerek esastan reddedilmişse bölge adliye mahkemesinin bu kararı, temyiz edilebilmektedir.²⁰⁴ On yıllık süre, suçun temel hali dikkate alınarak belirlenmelidir.²⁰⁵ 6545 sayılı Kanunla 2014 yılında yapılan değişiklikler doğrultusunda, doğrudan bölge adliye mahkemesince verilen beraat kararlarının, süre sınırı olmaksızın temyiz edilebilir nitelikte olduğu kabul edilmiştir.

h) Davanın Düşmesine, Ceza Verilmesine Yer Olmadığına, Güvenlik Tedbirine İlişkin İlk Derece Mahkemesi Kararları ile İlgili Olarak Bölge Adliye Mahkemesince Verilen Bu Tür Kararlar veya İstinaf Başvurusunun Esastan Reddine Dair Kararlar (CMK m.286/2-h)

İlk derece mahkemesince verilen davanın düşmesi kararı, ceza verilmesine yer olmadığına ilişkin karar, güvenlik tedbirine hükmedilen kararlara ilişkin bölge adliye mahkemesi kararları, bölge adliye mahkemesinin vereceği bu tür kararlar ile istinaf başvurusunun esastan reddine ilişkin kararlara karşı temyiz kanun yolu kapalıdır. CMK m.223/6 hükmüne göre isnat olunan suçun sabit olması durumunda belirlenen cezaya mahkumiyet kararı verilmesi yerine güvenlik tedbirine hükümlenabileceği gibi mahkumiyet hükmünün yanı sıra ayrıca güvenlik tedbirine hükümlenabilmektedir. Böylece güvenlik tedbirlerine hükmedilmesine ilişkin kararın hüküm niteliğinde olduğu düzenlenmiştir. Burada zikredilen güvenlik tedbirleri içerisinde müsadere kararı da sayılmaktadır. Müsadereye ilişkin ayrıca bir hüküm bulunması nedeniyle CMK m.286/2-h bendi kapsamında değerlendirilmemesi gerekmektedir.²⁰⁶

i) Yukarıdaki Bentlerde Yer Alan Sınırlar İçinde Kalmak Koşuluyla Aynı Hükümde Cezalardan ve Kararlardan Birden Fazlasını İçeren Bölge Adliye Mahkemesi Kararları (CMK m.286/2-ı)

Temyiz yolu açık olmayan kararlara ilişkin kriterler, bu kararların hapis veya para cezası içermesine göre veya bu cezanın miktarına göre oluşturulmaktadır.²⁰⁷ Hüküm içerisinde bir suça bağlı olarak birden fazla cezaya hükmedilmesi halinde temyiz sınırı

---

²⁰⁴ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz* 43.

²⁰⁵ Aldemir, *Ceza Yargılamasında Kanun Yolları*, 43.

²⁰⁶ A.g.e., 43.

²⁰⁷ Yenisey ve Nuhoglu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 993.

her bir ceza bakımından değil, toplam ceza miktarı üzerinden tespit edilmektedir.²⁰⁸ Bir suçtan sebep verilen birden fazla cezanın bir karar içerisinde yer alması halinde bu kararın ayrı birer hüküm içerdiği kabul edilmemektedir.²⁰⁹ Sanığın aynı olmasına karşın farklı suçlardan bir hüküm tesis edildiye bunlar birbirinden bağımsız değerlendirilmektedir.²¹⁰

1.3. Temyiz Kanun Yoluna Başvuru Şartları

Yargılama faaliyeti sonunda uyuşmazlığın kesin olarak çözümü, yargının değişmezliği ilkesinin zorunlu neticesidir.²¹¹ Kanun yolları, hukuk güvenliği ve adalet sisteminin etkin bir şekilde yürütülmesini sağlama görevini yerini getirmek üzere muhakemenin bir aşamadan sonra sona ermesini amaçlamaktadır.²¹² Bu nedenle kanun yolu denetimi birtakım filtreleme mekanizmalarına bağlanmaktadır.

Davasız yargılama olmaz ilkesi uyarınca temyiz kanun yoluna başvurmak için öncelikle hukuka aykırılığın ileri sürüldüğü bir davanın açılması gerekmektedir.²¹³ Bu dava, “kanun yolu davası” olarak adlandırılmaktadır.²¹⁴ Kanunda öngörülen kararlara karşı, Kanunda tayin edilen süre içerisinde, yetkili kişiler tarafından ve hükmün hangi nedenle bozulması gerektiğini gösteren bir hukuka aykırılık iddiasıyla bu dava ileri sürülmektedir.

---

²⁰⁸ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 44.

²⁰⁹ Aldemir, *Ceza Yargılamasında Kanun Yolları*, 44.

²¹⁰ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 44.

²¹¹ Bostancı Bozbayındır, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Yargılamanın Yenilenmesi*, 35.

²¹² Jürg Krumm, “İsviçre Ceza Muhakemesi Hukukunda İstinaf ve Hukuka Uygun Bir Denetim Yöntemi”, çev. Feridun Yenisey, *Temyiz İncelemesinde Hukuki Denetimin Sınırları Türk Hukuku İstinaf Reformu Sonrası Mukayeseli Hukuk Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, 20-21 Nisan 2017, (Ankara, Yargıtay ve Türkiye Adalet Akademisi): 161-170, 161; Karakehya, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 594.

²¹³ Centel ve Zafer, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 901; Karakehya, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 592.

²¹⁴ Centel ve Zafer, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 901.

1.3.1. İstem

Ceza muhakemesi hukukunda, mahkemelerce verilen hatalı karar veya hükümlerin, kural olarak kendiliğinden düzeltilme veya kaldırılma olanağı bulunmamaktadır. Bu nedenle bir hükmün temyiz denetiminden geçmesi, temyiz merciine yapılacak bir başvuru ile mümkündür. Ceza muhakemesinde temyiz kanun yoluna başvuru hakkının kullanımı, “davasız yargılama olmaz ilkesi”ne dayanmaktadır.²¹⁵ Bu ilke gereği CMK m.291 hükmü uyarınca öncelikle bir temyiz isteminde bulunulmalı ve temyiz davası açılmalıdır.²¹⁶ CMK m.291’e göre; temyiz istemi hükmü kuran mahkemeye bir dilekçe vermek veya zabıt katibine bir beyanda bulunmak suretiyle yapılmaktadır. Temyiz iradesinin mahkemeye yöneltilmesi gerekmektedir. Bu istem, denetim muhakemesini yapacak olan mahkeme nezdinde ileri sürülmemektedir.²¹⁷ Dolayısıyla temyiz istemi, hükmüne karşı temyiz başvurusu yapılan mahkemeye yöneltilmektedir. Bu mahkeme, temyiz şartlarının gerçekleşip gerçekleşmediğini denetlemektedir.²¹⁸

5271 sayılı CMK’da kendiliğinden işleyen bir temyiz sistemi öngörülmemiştir. Temyiz denetimi mutlaka yetkili kişilerin ileri süreceği bir dava ile yürütülmektedir.

---

²¹⁵ Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, *Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1442; Tosun, *Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri*, C. II, 185; Yargıtay, bozmaya uymadan sonra verilen yeni kararı da ancak temyiz davası açılmasıyla ele alabilmektedir. Bkz. Yurtcan, *Ceza Yargılaması Hukuku*, 658.

Yargıtay CGK Kararı (2022/10-608 E. 2024/253 K. 18.09.2024 T.) UYAP.

“Olağan Kanun yollarından temyiz incelemesinin yapılabilmesi için bir temyiz davası açılmış olmalıdır. Temyiz davasının açılabilmesi için de iki şartın varlığı gereklidir. Bunlardan ilki süre şartıdır. ... Temyiz davasının açılabilmesi için gerekli ikinci şart ise istek şartıdır. Yargılama hukukunun temel prensiplerinden olan ‘davasız yargılama olmaz’ ilkesine uygun olarak temyiz davası kendiliğinden açılmaz, bu konuda bir isteğin bulunması gereklidir”.

²¹⁶ Tosun, *Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri*, C. I, 270; Öztürk, Bahri, vd. *Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku*, 18. bs. Ankara: Seçkin, 2024, s. 747.

²¹⁷ Öztürk ed., *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 459; Gökçen, Alşahin ve Çakır, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 735; Veli Özer Özbek ve Koray Doğan, Pınar Bacaksız, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 736.

²¹⁸ Yurtcan, *Ceza Yargılaması Hukuku*, 625.

1412 sayılı CMUK m.305'te on beş sene ve bundan daha fazlası için hürriyeti bağlayıcı ceza yaptırımına karar verilen hükümlerde, hükmün istemsiz temyizi öngörülmekte idi. CMUK'ta bu durum, "otomatik temyiz" olarak tanımlanmaktaydı.²¹⁹ Bugün istemsiz istinafi öngören CMK m.272'ye göre on beş yıl ve daha fazla hapis cezasını içeren hükümler, bölge adliye mahkemesince re'sen incelenmektedir. Bu hapis cezasına ilişkin süre, her bir suç için ayrı ayrı değerlendirilerek cezanın toplamı esas alınmamaktadır.²²⁰

Bir kanun yolu başvurusunda, istemin hangi kanun yoluna yönelik olduğunun açıkça belirtilmediği hallerde, kanun yolu türünün belirlenmesine ilişkin farklı yaklaşımlar söz konusudur. Alman hukukunda hükmün tefhimi veya tebliği ile hükümden haberdar olan tarafın kararı kabul etmediğine, karara itiraz ettiğine yönelik irade açıklaması yeterli görülerek burada başvuracağı kanun yolunu ayrıca bildirmesi gerekli görülmemektedir.²²¹ Ancak bu başvurunun hangi kanun yolu için yapıldığının belirsiz olması halinde hem hukuki hem maddi yönden daha geniş bir incelemeyi kapsayan istinaf başvurusu yapılmış gibi değerlendirileceği kabul edilmektedir.²²²

Türk ceza muhakemesi hukukunda istemde bulunurken kanun yolunun türünün belirtilmesi gerekli görülmemektedir. Başvuranın ilgili kararın bir üst mahkeme tarafından maddi ve/veya hukuki olarak denetlenmesini istediğine yönelik iradesinin ortaya konulmuş olması yeterli bulunmaktadır.²²³ Kanunda verilen karara karşı hangi kanun yoluna başvurulacağına hükümde gösterilmesi gerektiği düzenlenmiştir. Kaldı ki derecelendirilmiş bir kanun yolu sistemi içerisinde bir yolu tüketmeden diğer yola başvurmak yasal olarak da mümkün değildir. Ancak istinaf kanun yoluna başvurmayan tarafın, bölge adliye mahkemesince kurulacak hükme karşı temyiz kanun yoluna başvurma hakkı saklıdır.

Mutlaka bir dava ile ileri sürülmesi gereken bu istem, bir hükmün hangi yönden hukuka aykırı olduğunu gösteren ve iddia eden bir nedene dayanmalıdır. Temyiz

---

²¹⁹ Artuç ve Elmas, *Ceza Muhakemesinde Duruşma Yönetimi ve Yasa Yolları*, 648.

²²⁰ Öztürk ed., *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 459.

²²¹ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 142.

²²² A.g.e., 142.

²²³ Öztürk ed., *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 459.

denetimi de bu nedenle sınırlı olarak yapılacağından temyiz isteminde bu neden açıkça anlaşılır olmalıdır. Temyiz istemi bir koşula bağlı kılınıp ileri sürülememektedir.²²⁴ Hükmün birden fazla sanığa yönelik olması halinde her bir sanık, kendisi için veya kendisine takdir edilen her bir hüküm için hangi hükme yönelik başvuru yaptığını açıkça belirtmelidir.²²⁵

Temyiz isteminin hangi ifadeleri içermesi gerektiği, temyize ilişkin başvuru koşulları birlikte ele alındığında öğretilerde farklı yaklaşımları ve yorumları beraberinde getirmektedir. Hükmün hukuka aykırı olduğuna, kararın temyiz makamınca denetlenmesinin istendiğine, karara itiraz edildiğine, kararın haksız bulunduğuna yönelik beyanlar ile temyiz iradesinin ortaya konulması halinde istem şartının gerçekleştiği kabul edilmektedir.²²⁶ Temyiz davasının koşulu olan istem ile temyiz denetiminin kapsamını oluşturan temyiz nedeni birbirine karıştırılmamalıdır. Bu beyanların açık ve net olup istemin kapsamı bu başvurudan anlaşılabilir olması gerekmektedir.²²⁷

1.3.2. Temyiz Başvurusunun Süresi

Temyiz isteminde bulunma hakkı, Ceza Muhakemesi Kanunu'nda bir süreye bağlanmıştır. Temyiz istemi ve süresini düzenleyen CMK m.291'e göre hükmün gerekçesiyle birlikte tebliği tarihinden itibaren iki hafta içinde temyiz başvurusu yapılmalıdır. Bu başvuru, hükmü veren mahkemeye bir dilekçe vermek veya zabıt katibine temyiz talebine ilişkin beyanda bulunmak suretiyle yapılabilir. Zabıt katibine yapılan beyan tutanağa geçirilir ve bu tutanak hakim tarafından onaylanır. Temyiz kanun yoluna başvuru süresi için 12.03.2024 tarihinde 32487 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 02.03.2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun ile yapılan kanun değişikliği öncesinde; on beş günlük temyiz süresi öngörülmekte idi. Bu sürenin hükmün açıklanmasından itibaren başlayacağı, hükmün; CMK m.231 uyarınca

---

²²⁴ Öztürk ed., *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 459.

²²⁵ Artuç ve Elmas, *Ceza Muhakemesinde Duruşma Yönetimi ve Yasa Yolları*, 648.

²²⁶ A.g.e., 648.

²²⁷ Nedim Yılmaz, "CMK'da Temyiz Kanun Yolunda Sebep Gösterme Zorunluluğuna İlişkin Bir Değerlendirme", *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 31, S. 4 (Aralık 2023): 1779-1803, 1782.

duruşma sonunda m.232’de belirtilen esaslar doğrultusunda ana hatlarıyla anlatılmak suretiyle açıklanacağı düzenlenmiş idi.²²⁸

Süreye uymak koşuluyla temyiz dilekçesinin yanlış mahkemeye verilmesi durumunda bu mahkemenin, doğru mahkemeye başvuruyu iletme süresi dikkate alınmamaktadır.²²⁹ Başvuru yanlış mercie de yapılmış olsa süresinde yapıldığı kabul edilmektedir.²³⁰ Temyiz isteminin ileri sürüleceği bu süre “hak düşürücü” süredir.²³¹ Kanunun temyiz başvurusu için öngördüğü sürenin geçirilmesi halinde temyiz yoluna başvurma hakkı düşmektedir. Öngörülen bu süre; hakkın doğumuyla ilgili değil hakkın kaybı ve düşmesiyle ilgilidir.²³²

Yasal süre içerisinde ayrıca temyiz gerekçesini içeren bir dilekçe vermek suretiyle temyiz nedenlerinin²³³ ileri sürülmesi, gerekçeli kararın tebliğine bağlanmış bulunuyordu. CMK m.295/1 (mülga) gerekçeli kararın tebliğ edilmesinden itibaren ek dilekçe vermek için bir süre öngörmekte idi. CMK m.295’te öngörülen ek dilekçe; kısa kararın açıklamasında ifade edilmeyen hususları içeren gerekçeli kararın tebliğ edilmesiyle birlikte temyiz nedenlerinin sunulması için tanınan bir süre idi.²³⁴ Ancak 02.03.2024 tarih, 7499 sayılı Kanun’un 21. maddesi ile temyiz gerekçesi başlığını taşıyan CMK m.295 yürürlükten kaldırılmıştır.

---

²²⁸ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 150.

²²⁹ A.g.e., 154.

²³⁰ A.g.e., 154.

²³¹ Karakehya, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 625; Özen, *Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1549; Tosun, *Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri*, C. I, 514; Yargıtay 3. CD. Kararı (2023/10337 E. 2024/622 K. 16.01.2024 T.) UYAP.

²³² Yenisey ve Nuhoglu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 994.

²³³ Başvurucunun gerekçeli kararı henüz görmeden, bu başvuruyu yapmakta bir yararı olup olmadığını değerlendirmeden bu başvuruyu yapmak zorunda bırakılması, adil yargılanma hakkı kapsamında yargı merciine başvuru hakkını zedeleyici görülerek eleştirilmiştir. Bkz. Mustafa Ruhan Erdem ve Cihan Kavlak, “Ceza Muhakemesinde Temyiz İncelemesinin Kapsamı ve Sınırları”, *Yargıtay Dergisi*, C. 44, S. 4 (Ekim 2018): 1419-1478, s. 1432.

²³⁴ Ağkuş ve Bandır, “Ceza Muhakemesinde Kanun Yolu ve Getirdiği Tartışmalar”, 120.

Kanun hükmünün yürürlükte olduğu dönemde yapılan temyiz başvurularına yönelik incelemelerde Yargıtay sanığa meşruhatlı tebligat yapılmak suretiyle tebliğ tarihinden itibaren 7 günlük ek süre içinde bir temyiz nedeni bildirilmesi gerektiği ve aksi halde başvurunun temyiz nedeni yokluğundan reddedileceğinin ihtar edilmesi ile gerekçeli kararın usulüne uygun şekilde tebliğ edilmesi gerektiğini belirtmiştir.²³⁵ Bu hükmün geçerliliğini koruduğu temyiz başvurularında temyiz nedeni gösterilmesi aksi halde başvurunun neden gösterilmediği gerekçesiyle reddedileceğine ilişkin ihtar da bulunulmasını öngören Ceza Genel Kurulu, ilgililerin kanun yoluna başvuru hakkını koruyan bir usul geliştirmiştir. Söz konusu maddenin Kanundan çıkarılmasıyla ilgililer, yalnızca bir dilekçe vermek suretiyle temyiz davasını açabilmektedirler.

Tek bir dilekçe hakkının kullanılarak başvurunun yapılması gerekmektedir. Mahkemenin kanun yollarını gösterme yükümlülüğü kapsamında; temyiz kanun yolu başvurusunun tüm koşullarını içeren bir davanın nasıl açılacağı, temyiz dilekçesinin içeriği ve esasları ile temyiz başvurusunun usulü ve şartların sağlanmamasının sonuçları hakkında açık, anlaşılır şekilde yazılı ve sözlü olmak üzere bilgilendirme yapılmalıdır. Bu bilgilendirmenin kanun yollarına ve bilhassa temyize başvurma hakkı ile bu başvurunun şartlarının ne şekilde yerine getirileceği hususunda yazılı bir belge veya bir form ile yapılması tarafımızca önerilebilir. Ayrıca temyiz denetiminin sınırlarını genişleten yorumların reddedilmesi halinde temyiz hakkının temini için tarafların bir avukattan hukuki yardım almasını sağlayan özellikle bu süreç için “zorunlu müdafilik” kapsamında ayrıca bir avukat görevlendirilmesi de önerilebilir.

Temyiz başvurusunun bir süreye bağlı kılınması ve bu süreye uyulmaması halinde başvuru hakkının düşmesi, mahkemeye erişim hakkına yönelik bir kısıtlama oluşturup oluşturmayacağı hususunda bir tartışmaya neden olmuştur. Yargıtay, kanun yoluna başvuru hakkının belirli bir sürede yapılmasına ilişkin düzenlemeyi, hukuki güvenlik ve istikrarın tesisi için öngörülen bir koşul olarak değerlendirmektedir.²³⁶ Temel hak

---

²³⁵ Yargıtay CGK Kararı (2023/11-377 E. 2024/380 K. 27.11.2024 T.) UYAP.

²³⁶ Yargıtay CGK Kararı 2019/355 Esas, 2019/596 Karar sayılı ve 10.10.2019 tarihli ve Yargıtay CGK Kararı 2019/449 Esas, 2019/611 Karar sayılı ve 17.10.2019 tarihli kararlarında “... süresi içerisinde verdikleri temyiz dilekçelerinde gerekçeli kararın tebliğini talep eden sanık ve müdafisine, CMK’nın 295. maddesinin birinci fıkrası uyarınca temyiz nedenlerini bildirir ek dilekçenin, tebliğden itibaren 7 gün içerisinde verilmesi

ve hürriyetlerin sınırlanmasını düzenleyen Anayasanın 13. maddesi uyarınca kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma ve ölçülülük ilkelerinin yerine getirildiği koşullarda, yargısal güvencenin temin edilebilir olması halinde yargısal başvuruların birtakım kurallara tabi kılınması, mahkemeye erişim hakkının ihlali olarak değerlendirilmemektedir.

Kanunda süreye bağlı kuralların açık ve anlaşılır şekilde düzenlenmiş olmasıyla birlikte süreye yönelik ihtarın, taraflara ayrıca yapılacağına ilişkin emredici bir hüküm bulunmadığı halde yargı mercilerine kusur atfedilemeyeceği Yargıtayca değerlendirilmekte idi.²³⁷ Ancak mevzuatın karışık ve dağınık bir içeriğe sahip olması sebebiyle “aşırı şekilci” yorumlanması halinde de mahkemeye erişim hakkının ihlal edileceği tespit edilmekte idi.²³⁸

Anayasa Mahkemesi 2023 yılında verdiği kararlarında Kanunda öngörülen usul kurallarının, mahkemeye erişim hakkına getirdiği sınırlamalarla ulaşılmak istenen meşru amaç ile mahkemeye erişim hakkının sağladığı bireysel yarar arasındaki

---

gerektiğinin bildirilmesinin zorunlu olup olmadığı Anayasamızın "Temel hak ve hürriyetlerin korunması" başlıklı 40. maddesinin ikinci fıkrası; "Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır". SİNERJİ.

²³⁷ Yargıtay CGK Kararı (2019/449 E. 2019/611 K. 17.10.2019 T.) UYAP.

²³⁸ Yargıtay CGK Kararı (2019/449 E. 2019/611 K. 17.10.2019 T.) karşı oy yazılarında; *Yargıtayın temyiz süre ve yönteminin açıkça hükümde gösterilmesi gerektiği yönündeki önceki uygulamaları da nazara alınarak;*

-somut olay irdelendiğinde; hükümde CMK'nın 295/1. maddesindeki süreye ve bunun sonuçlarına yer verilmediği gibi

-çıkartılan tebligatlarda da bu meşruhatın yer almadığı

-sanığın CMK'nın 295/1. maddesinde yazılı süreden sonra verdiği ek dilekçe ile temyiz nedenlerini bildirdiği,

-bu nedenle sanık tarafından verilen ek dilekçenin süresinde kabul edilerek temyiz incelemesi yapılması gerektiğinden, ön sorun olarak ele alınan sayın çoğunluğun CMK'nın 295/1. maddesinde yazılı süre ve bu sürede temyiz nedeninin bildirilmemesi halinde doğacak sonuçların hükümde gösterilmesinin zorunlu bulunmadığına ilişkin görüşüne katılmak mümkün görülmemiştir". SİNERJİ.

orantılılığı değerlendirmiştir.²³⁹ Anayasa Mahkemesi, Yargıtay'ın bir içtihat mahkemesi olma amacını gerçekleştirmek üzere öngörülen temyize başvuru şartlarının, ilgisine ağır bir külfet yüklediği ve mahkemeye erişimi zorlaştırdığı değerlendirmiştir. Mahkemeye erişim hakkına yönelik ağır bir müdahale içeren kurallar karşısında mahkemelerin birtakım tedbir ve önlemler olarak ilgiliye müdahaleyi dengeleyen imkânlar tanınması gerektiği belirtilmiştir. Bu kapsamda temyiz gerekçesini ileri sürmek için ayrıca bir süre tanınan uygulamada, bu süre zarfında gerekçenin bildirilmemesinin, başvurunun reddi sonucunu doğuracağına yönelik ihtar yapılmamış olması, mahkemeye erişim hakkına yönelik bir ihlal olarak değerlendirilmiştir. Kanunda öngörülmeven bir yükümlülük belirlenerek mahkeme için süreci ve yasal prosedürü uzatan bir tebliğ usulüyle temyize başvurma hakkının düşmesi engellenmek istenmiştir. Bu kararlar da başka bir prosedür oluşturmayı ve kanun değişikliği yapılmasını gerektirmiştir.

Yapılan yeni düzenlemeyle temyiz isteminin, gerekçeli kararın tebliğinden itibaren iki hafta içerisinde yapılması gerekir. Temyiz isteminde süre koşuluna ilişkin bir diğer mesele de gerekçeli kararın tebliğ edildiği kişi ile sürenin başlangıcı ve sona ermesidir. 7201 sayılı Tebligat Kanunu m.11/1'e göre vekilin takip etmiş olduğu işlerde tebligatlar vekile yapılır. Birden çok vekilin bulunduğu durumda bunlardan birine yapılan tebligat yeterli kabul edilir ve ilkine yapılmış olan tebliğ tarihi esas alınır. Tebligat Kanunu'nun Uygulanmasına Dair Yönetmelik m.18'e göre vekil aracılığıyla takip edilen işlerde, tebligatın vekile yapılır. Bu düzenlemeler kapsamında kural; tebligatın vekile yapılmasıdır. Ancak bu maddeye düşülen şerh dikkate alındığında Ceza Muhakemesi Kanunu gereğince sanığa ayrıca tebligat yapılmasını gerektiren

---

²³⁹ AYM Kararı (Hüseyin Volkan Kurt Başvurusu, B. No: 2019/42687, T: 08.03.2023) UYAP. AYM Kararı (Fevzi Arslan Başvurusu, B. No: 2021/25150, T: 31.10.2024) UYAP.

“Somut olayda 31/12/2019 tarihinde başvuru müdafinin elektronik adresine ulaşan ve aynı tarihte başvuru müdafii tarafından açılarak okunan gerekçeli kararın 5/1/2020 tarihinde tebliğ edilmiş sayılacağı, 15 günlük temyiz süresinin 20/1/2020 tarihinde dolacağı anlaşılmıştır. Buna göre 16/1/2020 tarihinde verilen gerekçeli temyiz dilekçesinin süresinde olduğu kabul edilmelidir. Dolayısıyla Yargıtay 1. Ceza Dairesinin gerekçeli temyiz dilekçesinin verilme süresinin hesaplanmasına dair yaptığı değerlendirmeye başvuru mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin ölçüsüz olduğu sonucuna varılmıştır”.

haller saklı tutulmuştur. Çünkü hukuk yargılamasında olduğu gibi ceza yargılamasında müdafî, her zaman sanığın temsilcisi olarak görülmemekte olup savunma makamını birbirlerinden bağımsız olarak temsil ettikleri için ayrı ayrı tebligat yapılmasının daha usulen doğru olacağı kabul edilmektedir.²⁴⁰

Zorunlu müdafî atanmasını gerektiren bir halde, kişiye müdafî atanmadan yargılamaya devam edilmesi ve hükmün, Tebligat Kanunu m.11'e aykırı surette vekile tebliğ edilmemesi, kararın kesinleşmesini önlemektedir.²⁴¹ Bu halde öncelikle sanığa bir müdafî atanacak olup bu müdafî tebligat yapılmasıyla yeniden süreler işlemeye başlamaktadır.²⁴² CMK m.150'ye göre atanan zorunlu müdafiden sanık haberdar edilmemişse müdafî yapılan tebligat, süreyi başlatmamakta olup sanığın eski hale getirme talebinin kabulü ile hükmü öğrenme tarihi esas alınmaktadır.²⁴³ Bu durumda sanığın, eski hale getirme talebinde bulunması aranmaktadır. Ancak sanığın, kendisine bir müdafîi atandığından haberdar olması ve buna bir itirazının bulunmaması halinde hükmün, müdafî tebliği yeterli görülmektedir.²⁴⁴

Katılan ve kendisine davaya katılma hakkı tanınanın kararın tebliği, tebliğ edilmemesi halinde öğrenme tarihi itibarıyla temyiz kanun yoluna başvuru süresi başlamaktadır.²⁴⁵ Yargıtay'ın evveliyatta verdiği kararlarında da ceza muhakemesinin sùjelerinin birbirinden ayrıldığı, ceza muhakemesinde her birine kendi adına hareket edebilme hakkı tanındığı görülmektedir.²⁴⁶ Bu nedenle yalnızca müdafî tebliğ yaparak ilgisini hükümden haberdar etmemenin, adalet ilkeleriyle çeliştiği kabul edilmektedir.

UYAP'tan yapılan başvurularda CMK m.38/A hükmü uyarınca süre, gün sonu 00:00'da son bulmaktadır. UYAP dışından yapılan başvuruların, son gün mesai saati

---

²⁴⁰ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 151-152.

²⁴¹ Ersan Şen, "Zorunlu Müdafilik ve Zorunlu Müdafî Tebligat", <https://sen.av.tr/tr/makale/zorunlu-mudafilik-ve-zorunlu-mudafie-tebligat-mecburiyeti> [02.05.2025].

²⁴² Ersan Şen, "Zorunlu Müdafilik ve Zorunlu Müdafî Tebligat".

²⁴³ Yargıtay 2. CD. Kararı (2023/9044 E. 2025/143999 K. 22.01.2025 T.) UYAP.

²⁴⁴ Artuç ve Elmas, *Ceza Muhakemesinde Duruşma Yönetimi ve Yasa Yolları*, 651.

²⁴⁵ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 86.

²⁴⁶ Yargıtay CGK Kararı (1989/8-268 E. 1989/338 K. 06.11.1989 T.) SİNİERJİ.

sonuna kadar yapılması gerekmektedir.²⁴⁷ CMK m.331'de adli tatile ilişkin düzenlemeler yer almaktadır. Buna göre cezai konularda yetkili makam ve mahkemelerin her yıl 20 Temmuz'dan 31 Ağustos'a kadar çalışmaya ara vereceği, yalnızca soruşturma işlemleri ile tutukluluk kararı bulunan kovuşturma işlemlerinin ve ivedi işlerin bu arada yerine getirilebileceği düzenlenmektedir. Kanunda öngörüldüğü üzere bölge adliye mahkemeleri ve Yargıtay, yalnızca tutukluluk kararı bulunan hükümlere ve Meşhud Muhakeme Usulü Kanunu gereğince görülen işlere bakabilmektedir.

Sürelerin adli tatile rastlaması halinde CMK m.331 hükmü ile 14.02.1934 tarihli, 47/1 sayılı İBK'nın birlikte ele alınması gerekmektedir. Zira bu karara göre adli tatil sürecinde görülemeyen dava ve işlerle ilgili bir tebliğin, adli tatilden önce yapılması ve adli tatil döneminde sürenin sona ermesi söz konusu ise bu süre adli tatilin bittiği gün itibariyle 3 gün daha uzamış sayılmaktadır. Ancak bu işler için tebliğin adli tatil döneminde yapılması halinde bu tebliğ geçerli olup bu süreçte süreler işlemeyeceği için süre adli tatil bitiminden itibaren başlamaktadır.²⁴⁸ Sürenin başlangıcı ise 1 Eylül tarihidir.

CMK m.296 hükmü temyize başvuru şartlarına uyulmamasına ilişkin bir düzenleme içermektedir. Buna göre temyiz başvurusunun kanunen öngörülen sürenin geçmesinden sonra yapılması, temyiz edilemeyen bir hüküm aleyhine temyize başvurulması ya da temyiz kanun yoluna başvurma yetkisi bulunmayan bir kişi tarafından bu başvurunun yapılması halinde temyiz başvurusu reddedilmektedir. Bu ret kararını, hükmü aleyhine temyiz başvurusu yapılan ilk derece mahkemesi veya bölge adliye mahkemesi vermektedir. Ancak ret kararına karşı tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde Yargıtay'a bu hususta bir karar vermesi için başvuru

---

²⁴⁷ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 147.

²⁴⁸ Yargıtay CGK Kararı (2012/2-272 E. 2012/525K. 27.07.2012 T.): "... Buna göre adli tatil içerisinde 04.08.2012 günü yapılan tebligat geçerli olup tebliğ gününden sonra başlamak üzere geçerli olan yedi günlük temyiz süresi 1 Eylül Cumartesi günü başlayıp 7 Eylül Cuma günü mesai saati itibariyle sona erdiğinden katılan vekilince 10 Eylül Pazartesi günü yapılan temyiz başvurusu kanuni süreden sonra yapılmıştır." ...

yapılabilmektedir. Kararın Yargıtay tarafından incelenmesi için dosya Yargıtay'a gönderilecektir. Ancak bu itiraz sistemi, hükmün infazını etkilememektedir.

Temyiz başvurusunun öngörülen sürede yapıldığı iddiası ise her türlü delille ispat olunabilmektedir.²⁴⁹ Fiziken yapılan başvurularda ön büro veya yazı işleri müdürlüğüne yapılan başvuruya ilişkin alındı belgesi, dilekçe üzerinde yer alan hakim havalesi ya da temyiz gönderme formu ile de başvurunun süresinde yapıldığının ispatlanması mümkündür.²⁵⁰

1.3.3. Eski Hale Getirme

Temyiz başvurusunun süresinde yapılmaması halinde temyize başvuru hakkı düşmektedir. Ancak süre, tarafça kusursuz olarak kaçırılmış ise CMK m.40 hükmü uyarınca eski hale getirme yoluna başvurulabilmektedir. Eski hale getirme, kişinin yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye başvuru hakkını garanti eden, olağanüstü bir yol ve yöntem olarak tanımlanmaktadır.²⁵¹ Böylece şeklen kesinleşen hükmün yargılama konusu yapılmasına olanak tanınmaktadır.²⁵² Eski hale getirme kurumu, süresi geçen bir işte sürenin geçmediğinin, hakkın düşmediğinin kabulüyle işletilebileceği gibi kişinin yokluğunda verilen bir karara karşı başvurulduğunda kararın ortadan kaldırılması sonucunu doğurmaktadır.²⁵³

Eski hale getirme yoluna başvurabilmek için ilgilinin, süreyi kusursuz sayılacak bir nedenle kaçırmaması ya da kanun yoluna başvuru hakkının, kendisine bildirilmemiş olması gerekmektedir. Bildirimin mahkemece yapılmamış olması halinde de kişi kusursuz sayılmaktadır. Zorunlu müdafinin atanacağını kişiye bildirilmemesi ya da sanığın bu husustaki iradesine önem verilememesi halinde de müdafii ile birlikte sanığa da tebliğ yapılmasını gerektirmektedir.²⁵⁴ Başvuru dilekçesinde belirtilen nedenlerin bu işlemin süresi içinde yapılmasına engel olacak nitelikte olması

---

²⁴⁹ Artuç ve Elmas, *Ceza Muhakemesinde Duruşma Yönetimi ve Yasa Yolları*, 652.

²⁵⁰ A.g.e., 652.

²⁵¹ Yenisey ve Nuhoğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 124.

²⁵² Karakehya, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 147.

²⁵³ Yenisey ve Nuhoğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 124.

²⁵⁴ Ünver ve Hakeri, *Ceza Muhakemesinde Hukuku*, 148.

aranmaktadır. Engel, sürenin kaçırılmasına sebep olan olaydır.²⁵⁵ Bu olaylar mücbir sebepten, beklenilmeyen veya kaçınılması mümkün olmayan bir nedenden kaynaklanabilmektedir.²⁵⁶ Eski hale getirme yolu ile bir karar denetimi söz konusu olmadığından bir kanun yolu olarak değerlendirilmemekte ve bunun sonuç ve etkileri doğmamaktadır.²⁵⁷

Eski hale getirme hükmünde, kanun yollarının bildirilmemesi hali de ayrıca düzenlenmektedir. Anayasa m.40/2 uyarınca kanun yolları ve mercilerin gösterilmesi yükümlülüğü karşısında burada mahkemece ihmal edilen bir durum söz konusu olduğunda kişinin kusuru olmadığı kabul edilmektedir. Böylece kanun yolu başvurusu için süreyi kaçıran kimse, nedensellik ilişkisini kurmak suretiyle kusursuz olduğuna yönelik ispat külfetinden kurtarılmaktadır.²⁵⁸ Bir karar aleyhine kanun yolunun açık olmasına karşın bu yoldan ilgilinin haberdar edilmemesi halinde bu karar yok hükmünde kabul edilmektedir.²⁵⁹

Süresinde başvuru yapılamamasının nedeni müdafiden kaynaklanıyorsa veya kişinin kendisine gelen tebligattan haberi olmamış ve bunda da kusuru bulunmuyorsa bu durumlar da eski hale getirme nedeni olarak kabul edilmektedir.²⁶⁰ Kararın bildirilip kanun yolu başvuru hakkı bildirilmediği durumda ise yedi günlük süre içinde başvuru yapılabilir, ancak öğrenmeyi ispat zor olacağı için bu talebin süresiz ileri sürülebileceği kabul edilmektedir.²⁶¹

Süresinde başvuruyu yapamayan kişinin buna ilişkin bir talepte bulunması ve tali bir dava açmasıyla eski hale getirme isteminde bulunması gerekmektedir.²⁶² CMK m.41

---

²⁵⁵ Centel ve Zafer, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 770.

²⁵⁶ Ünver ve Hakeri, *Ceza Muhakemesinde Hukuku*, 147.

²⁵⁷ Özbek, Doğan ve Bacaksız, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 155.

²⁵⁸ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 158.

²⁵⁹ Centel ve Zafer, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 771.

²⁶⁰ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 157.

²⁶¹ Centel ve Zafer, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 771.

²⁶² Yenisey ve Nuhoglu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 124; Centel ve Zafer, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 771.

uyarınca eski hale getirme talebi, bir dilekçe ile engelin kalkması itibariyle iki hafta içinde, normal şartlarda işlemleri yapacak olan mahkemeye yöneltilmektedir. Dilekçenin verilmesiyle mahkemece usule ilişkin işlemler yerine getirilmektedir. Mahkeme, işlemin yapılmasına engel olan delilleri inceleyerek eski hale getirme talebini değerlendirmektedir.²⁶³ Yargıtay, talebe ilişkin karar verme yetkisinin Yargıtay dairelerine ait olduğunu, mahkemenin ret kararının yok hükmünde olduğunu değerlendirmektedir.²⁶⁴

Ceza muhakemesi sùjelerinin, bu yola başvurma hak ve yetkisi bulunmaktadır. Kanun hükmü her ne kadar sanık lehine bir düzenleme içerse de kanun yoluna başvurmaya yetkili diğer kişiler de bu haktan yararlanabilmektedir.²⁶⁵ CMK m.261 uyarınca müdafilik ve vekillik görevi üstlenen bir avukatın da temsil ettiği kişilerin açık arzusuna aykırı olmamak şartıyla kanun yoluna başvuru hakkı olduğu gibi eski hale getirme başvuru hakkı da bulunmaktadır.

CMK m.292'ye göre sanık aleyhine yokluğunda verilmiş olan hükümlere karşı eski hale getirme isteminde bulunabileceğine dair CMK m.274 hükümlerinin uygulanacağı düzenlenmiştir. Böylece eski hale getirme süresi içinde istinaf süresinin işlemlerine yönelik bir düzenleme içeren CMK m.274 hükmüne atıf yapılmıştır. CMK m.274'e göre istinaf süresinin, eski hale getirme süresi içinde işleyeceği, eski hale getirme talebinde bulunan sanığın, istinaf talebini de ileri sürmesi gerektiği düzenlenmiştir. İstinaf talebiyle alakalı işlerin ise eski hale getirme başvurusuna ilişkin bir karar verilinceye kadar erteleneceği belirtilmiştir.

CMK m.292 uyarınca CMK m.274'e yapılan atıfla eski hale getirme süresi içinde, temyiz talebinin yapılması gerekmekte olup bu isteme ilişkin karar verilene dek temyiz incelemesi ve buna ilişkin işlemler yapılmayacak olup ertelenecektir. Eski hale getirme şartları oluşmuşken bu talepte bulunulmayarak temyiz başvurusu yapılması,

---

²⁶³ Centel ve Zafer, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 773.

²⁶⁴ Ünver ve Hakeri, *Ceza Muhakemesinde Hukuku*, 148; Yargıtay 2. CD. Kararı (2012/1366 E. 2012/3302 K. 15.02.2012 T.) UYAP.

²⁶⁵ Centel ve Zafer, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 771; Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 155.

eski hale getirme talebinden vazgeçme olarak değerlendirilmektedir.²⁶⁶ CMK m.42 uyarınca eski hale getirme talebinin kabulüne yönelik kararlar kesin olup reddine yönelik kararlar itiraza tabidir. Kabul kararının kesin olması, lehe verilen hak doğurucu kararlar aleyhine kanun yolu denetiminin öngörülmemiş olmasına dayandırılmaktadır.²⁶⁷

CMK m.198'e göre sanığın hazır bulunmadığı duruşmada yapılan işlemlere ve verilen kararlara karşı bu işlem ve kararların sanığa tebliğinden itibaren kanuni nedenler zemininde bu işlem ve kararlar hakkında eski hale getirme talebinde bulunulabilmektedir. Ancak sanığın kendi istek ve iradesiyle duruşmadan bağışık tutulmuş olması ya da müdafî ile temsil ediliyor olması halinde eski hale getirme talebinde bulunamamaktadır. Buna göre sanık hakkında verilen mahkumiyet hükmünden başka ceza verilmesine yer olmadığı kararı ile düşme kararı verilmesi halinde de eski hale getirme talebinde bulunabilmektedir.²⁶⁸ CMK m.42'ye göre bu istemin kabulü kararı kesin olup ret kararına karşı itiraz yoluna başvurulabilmektedir. Eski hale getirme talebinde bulunmuş olması, verilen kararın infazını durdurmamaktadır. Ancak mahkeme kararın yerine getirilmesini erteleyebilmektedir.

1.3.4. Temyize Başvurabilecek Kişiler

Ceza Muhakemesi Kanunu m.260 ve devamında kanun yoluna başvurmaya yetkili kişiler bakımından genel bir düzenleme yapılmıştır. Ancak başvurma hakkı bu maddede sayılanlarla sınırlı değildir.²⁶⁹ Kanun yoluna başvurmaya yetkili kişilere ilişkin ayrı ayrı bir düzenleme bulunmamaktadır.²⁷⁰ Bu kişiler, hükmün kollektif bir şekilde oluşturulmasına iddia ve savunma makamında bulunarak iştirak edenlerdir.²⁷¹ Cumhuriyet savcısı, şüpheli, sanık, katılan sıfatını alanlar ile katılma talebi karara

---

²⁶⁶ Kocalar ve Biçen, *Kanun Yolları*, 172; Soyaslan, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 589.

²⁶⁷ Yenisey ve Nuhoğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 126.

²⁶⁸ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 161.

²⁶⁹ Sami Selçuk ve Ali Rıza Çınar, *Yaptırım (Cezayı) ve Sonuçlarını Ağırlaştırılmama Kuralı*, 1. bs. (Ankara: Yetkin, 2014), 93.

²⁷⁰ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 63.

²⁷¹ Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, *Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1378.

bağlanmayanlar, reddedilenler veya suçtan zarar görenler ile verilen hüküm nedeniyle hukuki hakları zarar gören üçüncü kişiler, şüpheli veya sanığın yasal temsilcisi ve eşi temyiz kanun yoluna başvurma hakkına sahiptirler.²⁷² Hükümde hatalı şekilde bir üçüncü kişinin isminin yer alması halinde de hem bu kişi için hem de muhakemede taraf olan gerçek kişi için kanun yoluna başvuru hakkı doğmaktadır.²⁷³

Kanun yoluna başvuru hakkı bulunan ancak bu hakkın, lehe veya aleyhe kullanılabilmesine ilişkin Kanunda açıkça bir düzenleme yer almayan durumda hak sahiplerinin, ancak temsil olunanın yararı lehine bu hakkı kullanmaları gerektiği kabul edilmektedir.²⁷⁴ Belirtilen kişiler dışında tanık ve bilirkişi gibi diğer kişilerin de kendileriyle ilgili hususlarla sınırlandırılmış başvuru yetkisi bulunmaktadır.²⁷⁵ Bunlardan başka eşya veya diğer malvarlığı değerleri üzerinde hak sahipliği bulunan kişiler de CMK m.256 uyarınca sanığın sahip olduğu haklara sahip olmakla birlikte bu kişilerin de kanun yoluna başvurma yetkileri bulunmaktadır.²⁷⁶ Başvuru yetkisi bulunan kişiler, ayrı ayrı başvuru yapmış olsalar da bu başvurularla ilgili yalnızca bir karar verilebilmektedir.²⁷⁷

1.3.4.1. Şüpheli veya Sanık

Ceza Muhakemesi Kanunu'nda sanık, müdafî veya temsilcisinden bağımsız olarak kanun yoluna başvurma hakkına sahiptir.²⁷⁸ Sanık açısından aranan koşul, yargılanma yeteneğinin bulunması olup medeni hakları kullanma ehliyeti veya yaşının bu noktada önemi bulunmamaktadır.²⁷⁹ Ancak sanığın duruşma ehliyetine sahip olması

---

²⁷² Yargıtay CGK Kararı (2019/355 E. 2019/596 K. 10.10.2019 T.) SİNERJİ.

²⁷³ Öztürk ed., *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 450.

²⁷⁴ Ünver ve Hakeri, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 752.

²⁷⁵ CMUK m.2917/2; Centel ve Zafer, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 782; Gökçen, Alşahin ve Çakır, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 728; Selçuk ve Çınar, *Yaptırım (Cezayı) ve Sonuçlarını Ağırlaştırma Kuralı*, 94; Bıçak, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 789.

²⁷⁶ Erdem ve Şentürk, *Ceza Muhakemesinde Kanun Yolları*, 40.

²⁷⁷ Öztürk ed., *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 456.

²⁷⁸ Gökçen, Alşahin ve Çakır, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 729.

²⁷⁹ Öztürk ed., *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 452.

gerekmekle birlikte bunun da sanık hakkında yürütülen duruşmalardan edinilen veriler dikkate alınarak değerlendirilmesi gerekmektedir.²⁸⁰ Önemli olan sanığın, kanun yolu başvurusunun anlam ve sonuçlarını idrak ederek başvuruya yönelik iradesini ortaya koyabilme kabiliyetine sahip olmasıdır.²⁸¹

Sanıktan başka yasal temsilcisi ve eşi de sanık lehine kanun yoluna başvurabilecek olup sanığa yapılan bildirimle süreleri başlayan kişilerce yapılan başvurunun sınırlandırılması veya geri alınması, ancak sanığın rızasıyla geçerlilik kazanmaktadır.²⁸² Sanığın kendi lehine kanun yoluna başvurmak istemediğine yönelik iradesine karşın eş veya yasal temsilcisi, sanık lehine kanun yoluna başvurma yetkisine sahiptir.²⁸³ Sanığa ya da suça sürüklenen çocuğa atanan zorunlu müdafii ile yasal temsilcinin kanun yoluna başvuru iradesinin çatışması halinde zorunlu müdafinin görüşüne üstünlük tanınmaktadır.²⁸⁴

Başvuru koşulları her bir yetkili açısından ayrı ayrı değerlendirilmektedir. Özellikle başvuru süresi her bir kişiye yapılan tebliğe bağlı olarak birbirinden bağımsız şekilde işlemekte olup Cumhuriyet savcısının süreyi kaçıran sanık lehine eski hale getirme talebinde bulunamayacağı değerlendirilmektedir.²⁸⁵ Sanık müdafinin temyiz başvurusunda temyiz nedenlerini içermeyen dilekçesi başvuru koşullarında eksiklik nedeniyle reddedildiğinde, Yargıtay uygulamalarında sanığa da ayrıca kararın tebliğiyle birlikte temyize başvuru imkânı tanınarak kanun yolu başvuru hakkının düşmesi engellenmektedir.

Sanığın cezaevinde bulunması halinde, CMK m.35/3 hükmü gereği serbest olmayan veya tutuklu bulunan kişiye kararın tebliğ edilmesiyle birlikte bu kararın okunup anlatılması düzenlenmiştir. Yargıtay tebliğ evrakında “kararın ilgisine okunup

---

²⁸⁰ Yenisey ve Nuhoglu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 909.

²⁸¹ Öztürk ed. *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 452; Gökçen, Alşahin ve Çakır, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 729.

²⁸² Öztürk ed. *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 453.

²⁸³ Özen, *Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1470.

²⁸⁴ A.g.e., 1458.

²⁸⁵ Öztürk ed. *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 452.

anlatıldığı”na dair ibare olup olmadığını denetlemektedir.²⁸⁶ Kararın, usulüne uygun şekilde tutukluya yapılıp tutuklunun, kanun yoluna başvurmak istemesi halinde CMK m.263 hükmü uyarınca ceza infaz kurumunda kurum müdürüne başvurmak suretiyle kanun yolu başvuru dilekçesi, mahkemeye gönderilmektedir.

1.3.4.2. Yasal Temsilci veya Eş

CMK m.262 uyarınca şüpheli veya sanığın yasal temsilcisi ile eşine şüpheli veya sanık için açık olan kanun yoluna başvuru hakkı tanınmıştır. Bu hak, şüpheli veya sanıktan bağımsız olarak yasal temsilci ve eşe tanınmıştır.²⁸⁷ Ancak bu hakkın doğması, şüpheli veya sanığa bu hakkın tanınmış olmasına bağlıdır.²⁸⁸ Yasal temsilci veya eş bu hakkı doğrudan kendileri kullanabilmektedir.

Kanun yoluna başvuru hakkının, dar anlamdaki kanun yolları için tanındığı kabul edilmektedir.²⁸⁹ Sanık lehine yapılan kanun yolu başvurusuna sanığın karşı çıkması, bu başvuruyu geçersiz kılmamaktadır.²⁹⁰ Ancak kanun yolu başvurusunun geri alınması halinde sanığın rızası aranmaktadır.²⁹¹ Yasal temsilci ve eş açısından kanun yoluna başvuru süreleri, şüpheli veya sanığa yapılan tebliğ tarihi esas alınarak işlemeye başlamaktadır.²⁹²

1.3.4.3. Cumhuriyet Savcısı

Cumhuriyet savcısı objektif hareket etmekle yükümlü kılınan bir yargı organıdır.²⁹³ Ceza muhakemesinde bir taraf rolü taşımamakta olup kendi adına yaptığı başvuruda

---

²⁸⁶ Yargıtay 7. CD. Kararı (2018/1143 E. 2018/1595 K. 14.02.2018 T.) YKD, C. 44 S. 3 (2018): 696.

²⁸⁷ Bostancı Bozbayındır, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Yargılamanın Yenilenmesi*, 213; Gökçen, Alşahin ve Çakır, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 730.

²⁸⁸ Gökçen, Alşahin ve Çakır, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 730.

²⁸⁹ Yenisey ve Nuhoğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 912.

²⁹⁰ Özen, *Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1470.

²⁹¹ Yenisey ve Nuhoğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 912.

²⁹² Gökçen, Alşahin ve Çakır, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 731.

²⁹³ Öztürk ed., *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 451; Özen, *Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1452.

kamu adına iddia makamını temsil etmektedir.²⁹⁴ Cumhuriyet savcısı, CMK m.260/3 ve m.265/1 hükümleri uyarınca sanığın lehine veya aleyhine her kararda kanun yoluna başvurma imkânına sahiptir. Temyize konu edilen hüküm, Cumhuriyet savcısının talebi doğrultusunda kurulan hüküm olsa da Cumhuriyet savcısı sanık yararına kanun yoluna başvurabilmektedir.²⁹⁵ Yeterli şüpheyne ulaşması halinde Cumhuriyet savcısının kamu davası açma mecburiyeti bulunmaktadır.²⁹⁶ Ancak Cumhuriyet savcısının kanun yoluna başvurusu açısından mecburilik ilkesi söz konusu değildir.²⁹⁷ Cumhuriyet savcısı tarafından yapılan başvurunun, açıkça lehe veya aleyhe olduğunun belirtilmesi gerekmekte olup bu durumun belirtilmediği halde mahkemece belirlenmektedir.²⁹⁸

Başvuru koşullarından hukuksal yarar, Cumhuriyet savcısının başvurusunda da aranan bir koşul olup sanığın başvurma hakkından bağımsızdır.²⁹⁹ Bu nedenle davanın esası hakkında, sanığın şikâyetten vazgeçmesi nedeniyle düşme kararı verilmesi durumunda Cumhuriyet savcısının bu karara karşı temyiz hakkı bulunmadığı kabul edilmektedir.³⁰⁰ Cumhuriyet savcısının başvurusu, sanığı temsilen değil, bağımsız bir başvuru olduğu için sanık aleyhine yapılan bir başvuruda kararın sanık lehine değişmesi de mümkündür.³⁰¹ Ancak suçtan zarar görene özgülenen şahsi haklara ilişkin bir hukuka aykırılık iddiasıyla Cumhuriyet savcısı, kanun yoluna başvuramamaktadır.³⁰²

---

²⁹⁴ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 69-70.

²⁹⁵ Öztürk ed., *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 451.

²⁹⁶ Tosun, *Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri*, C. II, 39.

²⁹⁷ Yenisey ve Nuhoglu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 913.

²⁹⁸ Özen, *Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1456.

²⁹⁹ Öztürk ed., *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 451; Gökçen, Alşahin ve Çakır, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 728.

³⁰⁰ Yargıtay CGK Kararı (2012/3-1402 E. 2014/112 K. 04.03.2014 T.) SİNİERJİ.

³⁰¹ Öztürk ed., *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 451.

³⁰² Yargıtay 3. CD. Kararı (2015/17150 E. 2015/26179 K. 28.09.2015 T.) SİNİERJİ.

CMK m.265'e göre Cumhuriyet savcısının, sanık lehine kanun yoluna başvurması halinde yeniden verilecek olan hükmün önceki hükümden daha ağır bir cezayı içermeyeceği düzenlenmiştir. Bu düzenlemenin yanında Cumhuriyet savcısının yapacağı başvuruda temyiz nedeni olarak dayanacağı hukuka aykırılık, sanık lehine gerçekleşmiş ise buna dayalı bozma yapılmayacağı da CMK m.290 hükmüne göre sanığın yararına olan kurallara aykırılık başlığıyla düzenlenmiştir. Buna göre; sanığın yararına olabilecek hukuk kurallarına aykırılık hali, hükmün sanık aleyhine bozulması talebiyle Cumhuriyet savcısının kanun yoluna başvurusuna yönelik bir hak vermemektedir. Örnek olarak sanığın beraat ettiği bir yargılamada son sözün sanığa verilmemiş olması, Cumhuriyet savcısına temyiz kanun yoluna başvuru hakkı tanımamaktadır.³⁰³

Cumhuriyet savcısının kanun yolu başvurusu, kural olarak görev yaptığı mahkemenin kararına karşıdır. CMK m.260/2 uyarınca ağır ceza mahkemelerinde bulunan Cumhuriyet savcılarının bu yargı çevresindeki asliye ceza mahkemesi kararlarına karşı bölge adliye mahkemesinde görev yapan Cumhuriyet savcılarının da bölge adliye mahkemesi kararlarına karşı kanun yoluna başvurabileceği düzenlenerek Cumhuriyet savcılarının, kanun yoluna başvuru yetki alanları genişletilmiştir. Hangi Cumhuriyet savcısının hangi mahkeme kararına karşı kanun yoluna başvurabileceği hususu Cumhuriyet savcısının görev yaptığı mahkeme nezdinde verilen kararlar olarak değerlendirilmektedir.³⁰⁴

1.3.4.4. Katılan

Ceza Muhakemesi Kanunu'nda suçtan zarar görenin, kanun yolu başvurusunda bulunabilmesi için katılan sıfatını almış olması aranmaktadır. Ancak kanun, katılma talebinde bulunup bu talebi karara bağlanmamış olanlar ile bu talebi reddedilenlere de kanun yoluna başvuru hakkı tanımaktadır. Bu kapsamda değerlendirilebilmek için mutlaka katılma isteminde bulunulması gerekmektedir.³⁰⁵ Kanunda temyize

---

³⁰³ Tosun, *Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri*, C. II, 226; Artuç ve Elmas, *Ceza Muhakemesinde Duruşma Yönetimi ve Yasa Yolları*, 647.

³⁰⁴ Ferhat Uslu, vd., "Ceza Muhakemesinde Kanun Yolları Denetimi Kimi Anayasaya Aykırılık Sorunları", *Legal Hukuk Dergisi*, C. 15, S. 180 (2017): 5803-5831, 5808.

³⁰⁵ Öztürk ed., *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 453.

başvurabilecekler arasında sayıldığı üzere; katılma talebi reddedilen veya talebi karara bağlanmayan kişilere doğrudan temyiz hakkı tanınmamaktadır.³⁰⁶ Bu hususta öncelikle bir değerlendirme yapılması gerekmektedir.³⁰⁷ Mahkemece katılma talebi hakkında olumlu ya da olumsuz mutlaka bir karar verilmiş olmalıdır. Bu talebin değerlendirilmemesi, ayrıca bir bozma nedenidir.³⁰⁸ Katılma talebi karara bağlanmayanlar Kanunda sayılmış olsa da bu ifadeden, davaya katılma hakkı bulunan kişilerin anlaşılması gerekmektedir.³⁰⁹

Bir suçun mağduru, suçtan zarar göreni ve bu suç nedeniyle malen sorumlu olan kişilerin ortak özelliği; doğrudan doğruya ve dolaylı olarak bu suçtan etkilenmiş olmaları ve zarar görmeleridir.³¹⁰ Kamu davasına katılma hak ve yetkisinin doğması, ancak işlenmiş suçtan ilgilinin doğrudan doğruya zarar görmesi şartına bağlıdır.³¹¹ Yargıtay, somut olay değerlendirilerek bazı kamu kurumlarının ve bakanlıkların suçtan doğrudan doğruya zarar görmemiş olmaları nedeniyle kamu davasına katılmaları uygun görmemektedir.³¹² Bu nedenle bu kişiler tarafından yapılan temyiz başvurusu, CMK m.298'deki başvuru şartlarını taşımadığı gerekçesiyle reddedilmektedir.

---

³⁰⁶ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 86.

³⁰⁷ Yargıtay 20. CD. Kararı (2017/6170 E. 2017/7060 K. 18.12.2017 T.) UYAP.

³⁰⁸ Yargıtay 1. CD. Kararı (2014/4230 E. 2014/5989 K. 09.12.2014 T.) SİNİERJİ.

³⁰⁹ Ünver ve Hakeri, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 753.

³¹⁰ Yenisey ve Nuhoglu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 187.

³¹¹ A.g.e. 187.

³¹² Yargıtay 3. CD. Kararı (2022/9474 E. 2025/819 K. 13.01.2025 T.) UYAP.

“Katılanlar, T.C. Cumhurbaşkanlığı, TBMM Başkanlığı ve Milli Savunma Bakanlığı'nın silahlı terör örgütüne üye olma suçunun niteliği itibarıyla suçtan doğrudan zarar görmemeleri nedeniyle bu suç yönünden davaya katılmalarına imkân bulunmadığından katılan vekillerinin temyiz taleplerinin CMK'nın 298. maddesi uyarınca reddine ...”

Yargıtay 3. CD. Kararı (2024/10039 E. 2024/15099 K. 25.11.2024 T.) UYAP.

Öğretide, katılanın kamu davasındaki taraf rolüyle bağdaşmadığından sanık lehine kanun yoluna başvuramayacağı kabul edilmektedir.³¹³ Katılan sıfatı alabilecek yoğunlukta suçtan zarar gören kişi, CMK m.260 uyarınca sırf bu sıfatı nedeniyle kanun yoluna başvurma hakkına sahip olmaktadır. Ancak kanun yoluna başvuru hakkının doğması için kamu davasından haberdar edilmeyen, haberi olmakla birlikte katılma hakkı kendisine hatırlatılmayan yahut şikâyetçi olduğunu bildirmesine rağmen davaya katılma talebi olup olmadığı kendisine sorulmayan kişinin de kanun yoluna başvuru hakkı bulunmaktadır.³¹⁴ Söz konusu kamu davasından haberdar olmayan suçtan zarar gören de katılan sıfatını alabilecekler arasında değerlendirilmektedir.³¹⁵ Hükmün tebliğ edilmemesi nedeniyle katılanın kanun yoluna başvuru hakkının engellemesi, bozma nedeni oluşturmaktadır.³¹⁶

İlk derece mahkemesi kararına karşı istinaf kanun yolu başvurusunda bulunmayan katılan için temyiz kanun yoluna başvuru hakkı tanınıp tanınmadığı hususu, Kanunda açıkça düzenlenmemektedir. Öğretide temyize başvuru şartı olarak Kanunda bununla ilgili bir hüküm bulunmadığı gözetilerek CMK m.260'a göre belirtilen kişilerin bu aşamada da başvuruya yetkili olduğu kabul edilmektedir.³¹⁷ Böyle bir hakkın bulunduğu dair bir başka gerekçe ise bölge adliye mahkemesi kararının, yeni bir hüküm mahiyetinde olması nedeniyle temyiz hakkının doğacağı yönündedir.³¹⁸ Kanaatimizce de istinaf incelemesinden sonra serbest hüküm kurabilme yetkisine sahip olan mahkemenin, bu aşamada hukuka aykırılığı iddia olunabilecek bir hüküm kurması olasıdır. Katılanın, bu mahkemenin kararına yönelik bir temyiz nedeni ileri sürebilmesine herhangi bir yasal engel bulunmamaktadır. Katılanın da süjesi olduğu

---

³¹³ Kindhäuser, Urs & Kay H. Schumann. *Strafprozessrecht*, 5. Aufl. (Baden-Baden, Nomos Verlagsgesellschaft, 2019), § 31 Rn. 64; Öztürk ed., *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 453.

³¹⁴ Yargıtay CGK Kararı (2014/14-499 E. 2017/430 K. 24.10.2017 T.) YKD, C. 44, S. 5, (2018): 1133.

³¹⁵ Öztürk ed., *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 453.

³¹⁶ Özen, *Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1461.

³¹⁷ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 84.

³¹⁸ Ağkuş ve Bandır, "Ceza Muhakemesinde Kanun Yolu ve Getirdiği Tartışmalar", 120.

muhakemenin her aşamasında hukuka aykırılık iddiasını ileri sürebilme olanağına sahip olması gerekmektedir.

Davaya katılma ve bununla birlikte davayı sonuçlandıran hükme karşı kanun yollarına başvurma hakkı, niteliği gereği şahsa sıkı sıkıya bağlı bir haktır. Ceza muhakemesinde ise davaya katılma veya katılmamanın hukuki sonuçlarını ayırt edip makul bir seçim yapabilme yeteneği, kişinin ayırt etme gücünü ortaya koymaktadır. On sekiz yaşını doldurmamış olan, sağır veya dilsiz olan ya da meramını anlatamayacak derecede maluliyeti olan ve vekili bulunmayan mağdur için CMK m.234/2'ye göre zorunlu vekil görevlendirilmektedir.

Yargıtay, katılma hakkının suçun mağduruna veya suçtan zarar görene tanındığını, suçun mağduru ve suçtan zarar görenin küçük ya da kendini savunamayacak derecede malul olması halinde hakkın, bizzat sahibi olmasına karşın öncelikle bu hakkı kullanma ehliyetinin, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun ehliyete ilişkin hükümleri uyarınca değerlendirilmesi gerektiğini belirtmektedir.³¹⁹ Buna göre ayırt etme gücüne sahip küçük ve kısıtlılar, kişiye sıkı sıkıya bağlı hakları bizzat kullanma yetkisine sahiptirler. Mağdur özelinde ayırt etme gücüne etki eden nedenler arasında mağdurun yaşı ve kişisel durumu gibi özellikleri olduğu kadar mağduru olduğu iddia edilen suçun niteliği ve özellikleri de Yargıtayca değerlendirilmektedir.

Davaya katılma ve katılmama noktasında irade açıklaması da mağdurun kendisine ait olmaktadır. 15.04.1942 gün ve 14-9 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı ile Ceza Genel Kurulunun 15.02.1972 gün ve 43-50 sayılı ve 02.03.2004 tarihli ve 44-58 sayılı kararında “ayırt etme gücüne sahip (sezgin) küçüklerin doğrudan doğruya kişiliklerine karşı işlenen suçlardan dolayı dava ve şikâyet hakkına sahip oldukları” belirtilmiştir.³²⁰ Suçun mağdurunun ayırt etme gücüne sahip olmayan ergin bir kişi olması halinde ise yasal temsilcinin, mağdurun katılmaya ilişkin haklarını mağdur adına kullanmaya yetkili olduğu kabul edilmiştir.³²¹

---

³¹⁹ Yargıtay CGK Kararı (2014/14-499 E. 2017/430 K. 24.10.2017 T.) YKD, C. 44, S. 5, (2018): 1141-1142.

³²⁰ Yargıtay CGK Kararı (2014/28 E. 2014/537 K. 02.12.2014 T.) KARARCI.

³²¹ Yargıtay CGK Kararı (2013/14-145 E. 2017/359 K. 04.07.2017 T.) YKD, C. 44, S. 4, (2018): 905.

Kanuni temsilci olarak vasi, vesayet altındaki kişinin iş ve işlemlerini yapma ve takip etme yetkisine sahiptir. Ancak vasi bu iş ve işlemleri yaparken kanunda sayılan bazı hallerde vesayet makamından izin almak zorundadır. TMK m.462’de vesayet makamından izin alınması gereken işlemler düzenlenmiştir. Bu işlemlerden biri de dava açmaktır. Vasi, bu yetkisini ancak vesayet makamının izni ile kullanabilmektedir. Ancak ceza muhakemesi hukukunda davaya katılmanın, mağduru hukuken bir yükümlülük altına sokmadığı değerlendirilerek vasinin, bir dava izni alması gerekli görülmemiştir.³²²

1.3.4.5. Müdafî ve Vekil

CMK m.261 hükmünde avukatın, müdafî veya vekili bulunduğu kişinin iradesi doğrultusunda hareket etmekle yükümlü olduğu ve temsil ettiği kişi adına kanun yoluna başvurabileceği düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre müdafî, sanık lehine hareket etmekle yükümlü olup onun arzusuna aykırı olarak kanun yoluna başvuru hakkını kullanamamaktadır. Kanun koyucu, iradi olarak veya kanunen kurulmuş bir müdafîlik ilişkisinde müdafî ile müvekkili arasında bir irade çatışmasını uygun bulmamaktadır.³²³ Kanunda öngörüldüğü üzere müdafî ve vekile tanınan kanun yoluna başvuru hakkı, ancak sanık veya katılanın böyle bir hakkı bulunması halinde söz konusudur.³²⁴

Müdafîin temyiz kanun yoluna başvurusu, sanığın bu yola başvuru hakkından açıkça vazgeçme iradesiyle kısıtlanmaktadır.³²⁵ Sanık bu halde müdafîin yetkisini, mahkeme huzurunda sunacağı ifadesiyle veya vekâletname yoluyla kısıtlayabilmektedir.³²⁶ Sanık müdafîine yalnızca sanığı temsil etme görevi değil, toplum adına ve yararına müdafîa görevi addedilmektedir.³²⁷ Ancak sanığın rızası hilafına kanun yolu

---

³²² Yargıtay CGK Kararı (2013/14-145 E. 2017/359 K. 04.07.2017 T.) YKD, C. 44, S. 4, (2018): 909.

³²³ Ünver ve Yener, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 754.

³²⁴ Öztürk ed., *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 455.

³²⁵ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 95.

³²⁶ Öztürk ed., *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 455.

³²⁷ Şahin ve Göktürk, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 595.

başvurusu yapamayacağı değerlendirildiğinde tam anlamıyla toplum namına bir müdafaa görevi yaptığı kabul edilememektedir.³²⁸

Sanık adına dosyada vekâletname veya yetki belgesi bulunmayan müdafii tarafından hükmün temyiz edilmesi halinde Yargıtay, temyiz tarihi veya bu tarihten önce sanık tarafından verilen bir vekâletname olup olmadığını denetlemektedir.³²⁹ Vekâletnamenin sunulmaması halinde hükmün temyiz talebinde bulunmayan sanığa, sanığın cezaevinde olması durumunda kendisine okunup anlatılmak suretiyle tebliğ edilmesi yahut sanığa vasi atanmış olması halinde vasisine tebliğ edilmesi gerekmektedir. Kanun yolu başvurusunda, maddi gereceğe ulaşma amacı gözetilerek vekâletname aranmaması gerektiği öğretide ileri sürülmektedir.³³⁰

Baro tarafından görevlendirilen avukatın ise hukuki statüsü müdafii konumunda olmalı ve bu statü devam ediyor olmalıdır.³³¹ Uygulamada gerekçeli kararın tebliğinin yalnızca müdafie yapılmış olması ve müdafinin yeterli ve geçerli bir temyiz başvurusu yapamadığı halde sanığın mahkemeye erişim hakkını temin etmek üzere Yargıtay uygulamaları gereği kararın sanığa da ayrıca tebliğ edildiği görülmektedir.

CMK m.150/2 kapsamında zorunlu müdafilik görevinin gerektiği hallerde, çocuklar ve kendini savunamayacak derecede malul olanlar adına yapılacak olan kanun yolu başvurusu veya bu başvurudan vazgeçme hususunda ilgilisi ile müdafinin iradesinin çatışması halinde CMK m.266/3 uyarınca müdafinin iradesi üstün tutulmuştur. Ancak bu hüküm, vekil bakımından uygulanamamaktadır. Vekil ile temyiz kudreti olan mağdurun iradesinin çatışması halinde mağdurun iradesine üstünlük tanınmaktadır.³³²

Yargıtay, katılma kurumunu ceza yargılamasında mağduru, suçtan zarar göreni ve malen sorumlu olanı korumaya yönelik bir koruma aracı olarak tanımlamaktadır.³³³

---

³²⁸ Yenisey ve Nuhoglu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 911.

³²⁹ Yargıtay 7. CD. (2018/1143 E. 2018/1595 K. 14.02.2018 T.) YKD, C. 44 S. 3, (2018): 696.

³³⁰ Özen, *Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1466.

³³¹ Yenisey ve Nuhoglu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 911.

³³² Şahin ve Göktürk, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 597.

³³³ Yargıtay CGK Kararı (2014/14-599 E. 2017/431 K. 24.10.2017 T.) YKD, C. 44 S. 7, (2018): 691.

Katılma hakkının kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardan olduğunu ve bu hakları kullanma yetkisinin başka bir kimseye bırakılmadığını, medeni hukuk kapsamında ayırt etme gücü bulunan küçük ve kısıtlıların, bu hakları kullanırken kanuni temsilcinin rızasının aranmadığını belirtmektedir. Yargıtay'a göre ceza muhakemesi hukuku açısından ayırt etme gücü; kanunen kendisine katılma hakkı tanınan kişinin, katılmanın hukuki sonuçlarını algılayabilme ve bu hususta bir karar verebilme yetisi olup olmadığı önem arz etmektedir. Kararda ifade edildiği üzere mağdurun kişisel durumu, yaşı ve ona karşı işlenen suçun niteliği de katılmaya yönelik iradesini tespit ederken dikkate alınması gereken hususlardır. Bu nedenle ayırt etme gücüne sahip olan mağdurun katılma veya katılmamaya yönelik iradesine öncelik tanınarak kanuni temsilci veya baro tarafından görevlendirilen vekilin bu husustaki beyanına Yargıtay tarafından öncelik tanınmamaktadır. Öğretide ise mağdur ile zorunlu vekilin iradesinin çatışması halinde zorunlu vekilin iradesine üstünlük tanınması gerektiği ileri sürülmektedir.³³⁴

Ceza muhakemesi hukukunda suçun mağduru veya katılanın ergin olup ancak meramını anlatamayacağı derecede malul olması veya kendisini savunamayacak derecede akıl hastalığı olması haline özel bir önem atfedilmiştir. Bu nedenle Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerince mağduru, kamu davasında temsil etmesi için kanuni temsilci ile CMK m.234/2 uyarınca vekil görevlendirilmektedir. Yargıtay ayırt etme gücü olmayan erginin yerine kanuni temsilcisinin iradesine itibar edileceği ve bu temsilcinin katılma iradesi göstermesi halinde, ancak vekilin temyiz yoluna başvurabileceğini kabul etmektedir.³³⁵ Ancak mağdurun kanuni temsilcisinin yararı ile küçük veya kısıtlı mağdurun yararının çatıştığı noktada Türk Medeni Kanunu m.426/2 hükmü uyarınca mağdura kayyım atanması ve kayyımın iradesine üstünlük tanınarak sorunun çözülebileceği değerlendirilmektedir. Ancak bu düzenleme, medeni hukuk çerçevesinde mağdurun temsili ile maddi ve manevi varlığını geliştirmesi ve devam ettirmesine yönelik bir temsil ilişkisini kapsamaktadır. Kayyım, mağdurun hukuki yararını, veli ya da vasisine karşı korumak ve mağduru temsil etme yükümlülüğü altındadır. Kanaatimizce ceza muhakemesinde mağdurun bir muhakeme süjesi olarak temsili, kayyımın hukuki yeterliliği ile karşılanamayacaktır.

---

³³⁴ Özen, *Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1463.

³³⁵ Yargıtay CGK Kararı (2014/14-599 E. 2017/431 K. 24.10.2017 T.) YKD, C. 44 S. 7, (2018): 691.

Yargıtay'ın önceki kararlarında mağdurun hukuki yararını, bizzat kanuni temsilcisinin ihlal ettiği durumlarda mağdur her ne kadar sanık hakkındaki şikâyetinden vazgeçmiş olsa katılma ya da kanun yoluna başvurma talebinde bulunmasa da mağdur çocuğun vekilinin iradesine üstünlük tanınmakta idi.³³⁶ Bunun gerekçesi korunmaya muhtaç çocuk hakkında tedbiri Devletin alma yükümlülüğü ve bunun da vekil tarafından yerine getirileceği idi. Bu nedenle vekilin katılma talebi ve temyiz başvurusuna yetkili olduğu kabul edilmekte idi.

Uygulamada mağdur çocukların, zorunlu vekillerinin ve yasal temsilcilerinin katılma taleplerinin birbiriyle çeliştiği durumlar ortaya çıkabilmektedir. Bu hususta Yargıtay uygulaması ile öğretide benimsenen yaklaşımlar birbirinden farklıdır. Yargıtay, çocuğa atanan vekil tarafından yapılan temyiz başvurusunu, yasal temsilcinin katılma talebine yönelik görüşü alınmadan kabul edildiği için reddetmektedir.³³⁷ Bu bakımdan mağdur çocukların kanuni temsilcilerinin dinlenerek görüşlerinin sorulması gerektiği değerlendirilmektedir.³³⁸ Yaşı küçük mağdurun ve temsilcinin şikâyet yokluğuna ve katılma talepleri bulunmadığına yönelik beyanları vekilin iradesi tamamen yok sayılarak esas alınmaktadır.³³⁹ Öğretide Yargıtay'ın, yasal temsilciye tanıdığı irade üstünlüğü benimsenmemektedir. Yasal temsilci ile zorunlu vekilin iradesi çatıştığında vekilin iradesinin esas alınması gerektiği savunulmaktadır.³⁴⁰

Yargıtay kararlarında, anne ve babanın Medeni Kanun hükümleri uyarınca çocuğun, zihinsel, bedensel, ruhsal, toplumsal ve ahlaki gelişimini sağlamak ve korumakla yükümlü oldukları ve sorumlulukları kapsamında çocuğu temsil etmeye yetkili oldukları kabul edilmektedir. Ancak günümüzde yaşanan trajik ve toplumda derin yaralar bırakan vakialarda, anne ve babaların, çocuklarının mağdur edildiği olaylarda çocuklarını koruyamadıkları aksine çocukların mağduriyetini örtmekte özel bir çaba sarf ettikleri görülmektedir. Çocuğun suç konusu ve mağduru olduğu suçların kriminolojik gerçeği gözden kaçırılmamalıdır. Bu nedenle kanaatimizce ceza

---

³³⁶ Yargıtay 4. CD. Kararı (2006/9060 E. 2008/5596 K. 03.04.2008 T.) UYAP.

³³⁷ Yargıtay 3. CD. Kararı (2019/912 E. 2019/1965 K. 04.02.2019 T.) UYAP.

³³⁸ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 87.

³³⁹ Yargıtay 1. CD. Kararı (2009/6881 E. 2013/569 K. 28.01.2013 T.) UYAP.

³⁴⁰ Özen, *Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1463.

muhakemesi hukukunun sağladığı güven ve korumayı temsil eden ve sadece mağdur lehine hukuki süreçte temsil kabiliyeti olan avukatın, mağdur lehine kanun yoluna başvuru hakkı, bu noktada tereddütsüz temin edilmelidir. Mağdur lehine olan iradeye üstünlük tanınmalıdır. Çocuğun suçun konusu ve mağduru olduğu bir yargılama, hükmün niteliği fark etmeksizin mutlaka tüm derece mahkemeleri nezdinde denetime tabi olmalıdır.

Anne ve baba ile evlat edinene tanınan velayet hakkı, mutlak surette sınırsızca kullanılacak bir hak değildir. Çocuğun üstün yararı, her zaman onu korumakla görevli olan kimselere tanınan yetkinin ön koşulu olmalıdır. Bu kişilere çocuğun üstün yararını temin etmek koşuluyla ancak onun adına irade açıklama yetkisi tanınmalıdır. Yargıtay'ın katılma talebinde bulunma ve kanun yoluna başvurma hakkına ilişkin görüşleri de değerlendirildiğinde mağdur iradesine üstünlük tanındığı görülmektedir.

Yalnızca mağdur lehine hareket etme, mağduru temsil etme ve mağdurun haklarını koruma yükümlülüğü bulunan vekil, diğer tüm süjelerden bağımsız olarak bu ödevini yerine getirmektedir. Mağdur iradesini esas alan Yargıtay'ın, mağdur vekilinin iradesine de bu üstünlüğü tanınması ve bu iradeyi kanun hükmü ile güvence altına alması gerekmektedir. Kanunun bir zorunluluk olarak öngördüğü bu görev, bir hukukçu tarafından yerine getirildiğine göre hiç şüphesiz yasal temsilcinin mağdur lehine yürütmekle yükümlü olduğu temsil faaliyetinden çok daha fazlasını kapsamaktadır.

1.3.5. Korunan Hukuksal Yararın İhlal Edilmesi

Ceza muhakemesi hukukunda temyiz hakkının doğabilmesi, yalnızca hükmün varlığıyla değil, aynı zamanda başvuru hukukunun bu hükümden hukuken etkilenmiş olması şartına bağlıdır.³⁴¹ Başvuru hakkı sahibinin doğrudan doğruya hukuki yararlarına ve

---

³⁴¹ Tosun, *Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri*, C. II, 170; Centel ve Zafer, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 901; Bahri Öztürk, Mustafa R. Erdem ve Veli Özer Özbek, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1. bs. (Ankara: Turhan, 2001), 333; Ekrem Çetintürk, “Ceza Muhakemesinde Temyiz Kanun Yolunda Maddi (Fiili) Sorunun İncelenmesi”, *Terazi Hukuk Dergisi*, C. 14, S. 151 (2019): 466-489, 476; Aksi yönde; kararın ilgilileri tatmin etmemiş olması yeterli görülmüştür. Bkz. Toroslu ve Feyzioğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 217; Karakehya, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 591.

haklarına yönelik bir müdahale, karara karşı temyize başvurma hakkı tanımaktadır.³⁴² Davanın tarafı olmamasına karşın üçüncü kişilerin de hükümden zarar görebileceği kabul edilerek bu kişilere de kanun yoluna başvuru hakkı tanınmaktadır.³⁴³ Ceza Muhakemesi Kanunu'nda hüküm altına alınmış olmasa da hukuksal yarar, mahkemece re'sen gözetilecek bir temyiz şartı olarak kabul edilmektedir.³⁴⁴ Kişinin kanun yolu başvurusunda bulunabilmesi için kanunen tanınan hukuksal yararlarına ve/veya haklarına verilen hüküm ile doğrudan bir müdahalenin oluşması gerekmektedir.³⁴⁵ Kişinin lehine bir karar verilmemesi veya aleyhine karar verilmesi bu anlamda bir müdahale teşkil etmektedir.³⁴⁶ Bu müdahaleye karşı kanun yoluna başvurmakta kişinin bir hukuki yararının bulunması gerekmektedir.³⁴⁷ Alman ceza muhakemesi hukukunda da kanun yoluna başvurma hakkı, ancak ceza davası nedeniyle hukuki yararı zedelenen kişilere tanınmaktadır.³⁴⁸ Kanun yoluna başvurma hakkı olan savcının, hükümden doğrudan zarar göremeyeceği değerlendirilerek savcı açısından hükmün hatalı olduğu iddiası yeterli görülmektedir.³⁴⁹

Ceza muhakemesinin süjesi olan sanık, aleyhine bir sonuca neden olan tüm kararlara karşı kanun yoluna başvurabilme hakkına sahiptir.³⁵⁰ Ancak sanığın hakkında verilen

---

³⁴² Gökcen, Alşahin ve Çakır, 727; Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 64.

³⁴³ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 64.

³⁴⁴ Ünver ve Hakeri, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 752; Mesut Bedri Eryılmaz, *Ceza Muhakemesi Hukuku Dersleri*, 1. bs. (Ankara: Seçkin, 2012), 694.

³⁴⁵ Öztürk ed., *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 449.

³⁴⁶ Öztürk ed., *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 449; Özen, *Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1448.

³⁴⁷ Yurtcan, *Ceza Yargılaması Hukuku*, 573.

³⁴⁸ Rainer Hamm, *Die Revision in Strafsachen*, 6. Aufl. (Berlin/New York, de Gruyter, 1998), § 4, Rn. 132; Selçuk ve Çınar, *Yaptırım (Cezayı) ve Sonuçlarını Ağırlaştırılmama Kuralı*, 88.

³⁴⁹ Friedrich-Christian Schroeder & Torsten Verrel, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, çev. Salih Oktar, 1. bs. (Ankara: Yetkin, 2019), 224.

³⁵⁰ Erdem ve Şentürk, *Ceza Muhakemesinde Kanun Yolları*, 22.

beraat kararına karşı kanun yoluna başvurmasında hukuki yararı bulunmadığı kabul edilmektedir.³⁵¹ Bir beraat kararının gerekçesine karşı, fiilin işlenmemiş olması sebebiyle beraat kararı verilmesine, kusurluluğu ortadan kaldıran bir nedenin bulunması, delil yetersizliği gibi nedenlerle karşı koymak istendiğinde hukuksal yararın olmadığı nedeniyle başvurunun reddedilmesi gerektiği ileri sürülmektedir.³⁵² Yargıtay kararlarında da hükmü temyiz edenin sıfatı da dikkate alınarak temyiz talebinde bulunanın hukuki yararının bulunup bulunmadığı incelenmektedir.³⁵³ Buna göre sanığın yargılandığı davada düşme kararı verilmesine karşı sanığın temyiz başvurusunda bulunmasının, ancak bu başvuruda temyiz talebinin hükmün gerekçesine yönelik olabileceği değerlendirilmektedir. Gerekçeye yönelik olmadığı anlaşılan başvuruda ise sanığın hukuki yararının bulunmaması nedeniyle temyiz talebi reddedilmektedir.

Kişinin korunan hukuksal yararı, kararın verildiği anda var olmalıdır.³⁵⁴ Hukuksal yararı hedef alan müdahalenin mevcut ve sürmekte olması, bu müdahalenin ortadan kaldırılması için temyiz yoluna başvuru hakkını tanımaktadır.³⁵⁵ Hukuken ya da fiilen gerçekleşmiş bulunan bu müdahalenin sırf hukuka aykırılığını tespit ettirmek üzere kanun yoluna başvuru imkânı bulunmamaktadır.³⁵⁶ Bu noktada temyizcinin amacı da gündeme gelmekte olup temyiz yoluyla mevcut hukuka aykırılıkların ve ihlallerin giderilmesi gerekmektedir.³⁵⁷ Aksi halde sanığın temyiz başvurusunun engellendiği kabulüyle AİHS Ek 7 No'lu Protokol'de düzenlenen kanun yoluna başvuru hakkı ile

---

³⁵¹ Ünver ve Hakeri, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 752; Gökçen, Alşahin ve Çakır, 727.

³⁵² Öztürk ed., *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 449; Beraat kararları bakımından kararın gerekçesinin tartışılmayacağı kabul edilmektedir. Bkz. Yurtcan, *Ceza Yargılaması Hukuku*, 573.

³⁵³ Yargıtay 15. CD. Kararı (2020/1504 E. 2020/1928 K. 11.02.2020 T.) UYAP.

³⁵⁴ Öztürk ed., *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 450; Gökçen, Alşahin ve Çakır, 727; Özen, *Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1448.

³⁵⁵ Öztürk ed., *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 450.

³⁵⁶ Erdem ve Şentürk, *Ceza Muhakemesinde Kanun Yolları*, 24.

³⁵⁷ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 66.

AİHS m.6'da düzenlenen adil yargılanma hakkının ihlali söz konusu olabilmektedir.³⁵⁸

Öğretide, kanun yoluna başvuru için karardan zarar görme şartı aranmasına yönelik eleştiriler de bulunmaktadır. Kanun yoluna başvuru hakkı tanınan kimselerin bu karardan tatmin olmamaları, kararı yetersiz veya hatalı bulmaları yeterli görülmele birlikte ayrıca bir zarar görme şartı aranmaması gerektiği ileri sürülmektedir.³⁵⁹ Hükmün hukuka aykırılığına kanun yollarına başvurmak suretiyle karşı koyabilme hakkı tanınmasında kişinin hukuki yararı bulunmaktadır. Bilhassa temyiz kanun yolu özelinde başvuru için aranan diğer şartlar da değerlendirildiğinde kanaatimizce hukuki yararın ihlal edilmesi şartı, başvuruyu tamamlayıcı niteliktedir. Bu başvuru şartları, temyiz denetiminde birer filtreleme mekanizması olup denetimin belli hususlar çerçevesinde yapılmasını sağlamaktadır. Bu nedenle hukuki yarar bulunmayan başvuruların kabulüne yönelik yaklaşım, temyiz denetiminin sınırlandırılması amacına uygun düşmemektedir. Aksi halde kanun yolu başvurusu, bir tespit talebi gibi değerlendirilebilecek, neden gösterme zorunluluğunu ortadan kaldıracak ve Yargıtay'ın iş yükünü fazlasıyla artıracaktır.

1.3.6. Temyiz Başvurusunda Neden Gösterme Zorunluluğu

Temyiz başvurusunun içeriğinin düzenlendiği CMK m.294'e göre temyiz eden, hükmün hangi sebeple bozulmasını istediğini temyiz başvurusunda göstermek zorundadır. Gösterilecek olan bu temyiz sebebi ise yalnızca hükmün hukuki yanına ilişkin olabilmektedir. Kanun bu hükmüyle temyiz kanun yoluna başvuran kimsenin hükmün hangi nedenle bozulmasını istediğini gösterme yükümlülüğünü düzenlenmiştir. Temyiz başvurusunda yer alan bu koşul ile temyiz kanun yolu, diğer olağan kanun yollarından ayrılmaktadır.

Sebeb gösterme zorunluluğuna, 1412 sayılı CMUK'taki ilk düzenlemede de yer verilmiştir, ancak 08.06.1936 tarih, 3006 sayılı Kanunla yapılmış olan düzenleme bu

---

³⁵⁸ AİHM Davran/Türkiye Kararı (B. No: T: 03.02.2010.) HUDOC.

³⁵⁹ Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, *Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1385; Yenisey ve Nuhoğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 921; Toroslu ve Feyzioğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 386.

zorunluluğu ortadan kaldırmıştır.³⁶⁰ CMUK'ta davasız yargılama olmaz ilkesine aykırık bir hüküm olarak mahkemenin re'sen hükme tesiri olacak şekilde kanuna muhalefet edilmiş olmasını tespit etmesi halinde buna ilişkin bir talep gözetmeksizin bu hususu dikkate alacağı düzenlenmiştir. Hakimlerin kendiliğinden bir yargılama yapmasını, Kanun emretmişse bu halde davasız yargılama olmaz ilkesine bir aykırılık bulunmamaktadır.³⁶¹

Temyiz nedeni; üst bir kavram olup temyiz olunan hükmün, usul veya esasına ilişkin itiraz nedenlerini ortaya koyarken temyiz gerekçesi; temyiz nedenine ilişkin olgu ve çelişme noktalarına dayanmaktadır.³⁶² Hükme ilişkin hukuka aykırılık iddiası, temyiz nedeni olup gerekçe ise bu iddianın haklılığını göstermek için ileri sürülmektedir.³⁶³ Sebep gösterme, dava dilekçesinde de olduğu gibi bir meseleyi izah eden mantıki bir zorunluluk olarak değerlendirilmektedir.³⁶⁴ Bu zorunluluk, temyiz başvurusunun kabulü için bulunması gereken bir unsur olarak Kanunda yer almaktadır.³⁶⁵ Bu nedenle temyiz başvuru koşulunu oluşturan temyiz nedeni, Yargıtay'ın başvuruyu haklı bulması halinde vereceği bozma kararı ve istisnai hallerde ıslah kararının sebebini oluşturmaktadır.³⁶⁶

Ceza hukukunda hukuk düzenine karşı olan hukuka aykırılık; suç teşkil eden "eylem" iken ceza muhakemesinde "hükmün", hukuk düzeni karşısındaki yeri, temyiz nedeni olarak ele alınmaktadır.³⁶⁷ CMK m.288'de temyiz, yalnızca hükmün hukuka aykırı olması nedenine dayanacağı düzenlenmektedir. Bir hukuk kuralının hiç uygulanmamış

---

³⁶⁰ Ağkuş ve Bandır, "Ceza Muhakemesinde Kanun Yolu ve Getirdiği Tartışmalar", 122.

³⁶¹ Tosun, *Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri*, C. I, 271.

³⁶² Birtek, "Ceza Muhakemesinde Temyiz Sebeplerinin Gösterilmesine İlişkin Zor(unlu)luk", 1355.

³⁶³ Yenisey ve Nuhoğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 977.

³⁶⁴ A.g.e., 996.

³⁶⁵ Ağkuş ve Bandır, "Ceza Muhakemesinde Kanun Yolu ve Getirdiği Tartışmalar", 122.

³⁶⁶ Yenisey ve Nuhoğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 977.

³⁶⁷ Keskin, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyiz Nedeni Olarak Hukuka Aykırılık*, XV.

olması veya yanlış uygulanmış olması, hukuka aykırılık olarak açıklanmaktadır.³⁶⁸ Ceza muhakemesi sonucunda varılan hükmün, hukuk düzenine aykırı olması temyiz nedeni olarak kabul edilmektedir.³⁶⁹ Bu nedenle temyiz denetimi, ceza muhakemesi hukukunda, “hukuka aykırılığı arayan bir süreç”³⁷⁰ olarak tanımlanmaktadır. Yargıtay kararlarında temyiz başvurusunda gösterilen temyiz nedenlerinin denetlenmesi sonucunda varılan karar, ileri sürülen nedenlerde “hukuka aykırılığın bulunmadığı”na ilişkindir.³⁷¹ Öğretide temyiz nedeninin hukuk normuna aykırılık kavramından daha geniş bir anlam barındırdığı kabul edilmektedir.³⁷²

Kanun yolu muhakemesinde, “istek dışı karar verilmemesi” (ultra petita) kuralı gereğince yalnızca hukuka aykırılığı ileri sürülen noktalar denetimin konusunu oluşturmaktadır.³⁷³ CMK m.301 hükmüne göre Yargıtay, yalnızca temyiz başvurusunda gösterilen hususlar ve muhakeme hukukuna aykırılık iddiasına ilişkin

---

³⁶⁸ Beulke & Swoboda, *Strafprozessrecht*, § 29, Rn. 563.

³⁶⁹ Keskin, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyiz Nedeni Olarak Hukuka Aykırılık*, XV.

³⁷⁰ Hans-Heiner Kühne, *Strafprozessrecht*, 9. Aufl. (Heidelberg, C.F. Müller, 2015), § 64, Rn. 1070–1071.

³⁷¹ “... yargılama sürecindeki işlemlerim usul ve kanuna uygun olarak yapıldığı, aşamalarda ileri sürülen iddia ve savunmaların toplanan tüm delillerle birlikte gerekçeli kararda gösterilip tartışıldığı, vicdani kanunun dosya içindeki belge ve bilgilerle uyumlu olarak kesin verilere dayandırıldığı, eyleme uyan suç vasfı ile yaptırımların doğru biçimde belirlendiği kabul edilmekle sanık müdafince ileri sürülen temyiz nedenleri bakımından usul ve kanuna uygun olduğu kabul edilen hükümde ‘hukuka aykırılık bulunmamış’, sanık müdafinin yerinde görülmeyen temyiz sebeplerinin reddine karar verilmesi gerektiği anlaşılmıştır.” Yargıtay 6. Ceza Dairesi Kararı (2024/1108 E. 2024/2817 K. 29.02.2024 T.) UYAP.

³⁷² Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, *Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1722.

Birtek, “Ceza Muhakemesinde Temyiz Sebeplerinin Gösterilmesine İlişkin Zor(unlu)luk”, “Temyiz başvurusunda belirtilen hususlar, temyiz isteminin dayanağı olan “çelişme noktalarını”, temyiz gerekçesi ise “çelişme noktalarının” temyize konu karar/olay bağlamında ve bu olayla ilişkilendirilerek ortaya konulmasını ifade etmektedir”.

³⁷³ Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, *Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1388; Yenisey ve Nuhoğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 924.

hususlarda bunu gösteren olaylarla ilgili inceleme yapmaktadır. CMK m.302/2 hükmünde bozma nedenine ilişkin bir düzenleme yer almaktadır. Buna göre Yargıtay'ın, ancak temyiz başvurusunda gösterilen ve hükme etkisi bulunan hukuka aykırılık nedenlerine dayanarak hükmü bozabilmektedir. CMK m.302/4'e göre ise hükmün bozulmasını gerektiren hukuka aykırılığın, hükme esas teşkil eden bir işlemde kaynaklanmış olması halinde bu işlem de bozulabilmektedir.

Kanuni düzenlemelere göre temyiz başvurusunda gösterilmiş olan ve hükme etki edecek nitelikteki nedenler, temyiz denetiminin kapsamını oluşturmaktadır. Hükmün hukuka aykırılığını etkileyen nitelikteki temyiz nedenleri, bozma nedenini oluşturmaktadır. Hukuka aykırılığa neden olan diğer işlemler de hükümle birlikte bozulmaktadır.

Temyiz kanun yolu başvurusunda, hükmün hangi nedenlere dayalı olarak bozulmasının istendiği açık ve anlaşılır olmalıdır.³⁷⁴ Soyut beyanlarla yapılan temyiz başvurusunun bir neden içerip içermediği hususunda başvurunun kabul edilebilirliğine ilişkin hem öğretide hem de Yargıtay uygulamasında farklı yorumlar yer almaktadır. Bir hükmün usul ve yasaya aykırı olduğu iddiası, fazla ceza verildiği iddiası, re'sen dikkate alınacak nedenlerle hükmün bozulması istemi gibi ifadelerin; temyiz nedeni oluşturup oluşturmadığı temyiz nedenleri başlığı altında ayrıntılı olarak ele alınacaktır. Ancak bu halde bir sebep içermediği kanaatine varılan temyiz başvurularında CMK m.289'da yer alan mutlak hukuka aykırılıkların varlığının denetlenip denetlenemeyeceği de hem öğretide hem uygulamada görüş ayrılıklarına neden olmaktadır. Çünkü CMK m.289 hükmü, temyiz başvurusunda gösterilmemiş olsa da kanunda sayılan hallerin varlığının doğrudan hükmün hukuka aykırılığına neden olduğunu kabul etmektedir. Bu haller, "sınırlı inceleme ilkesi"nin tek istinasını oluşturmaktadır. Temyiz isteminin bir neden içerip içermediği sorunu, hükmün hukuka kesin aykırılık halleri bakımından da denetlenmesi için bir şart olup olmadığı yine temyiz nedenleri başlığı altında ayrıca incelenecektir.

---

³⁷⁴ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 123.

1.4. Temyiz Başvurusunun Etki ve Sonuçları

1.4.1. Durdurma

CMK m.293'e göre temyiz başvurusunun Kanunda öngörülen sürede yapılması, hükmün kesinleşmesini önlemektedir. Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun (CGTİHK) m.4'e göre infaz, hükmün kesinleşmesine bağlı olarak gerçekleştirilir. Kesinleşmeyen bir mahkumiyet hükmü infaz edilemez. Lehe veya aleyhe yapılan temyiz başvurusu, hükmün kesinleşmesini önlediği gibi masumiyet karinesinin de devamını sağlar.³⁷⁵ Temyiz kanun yolu başvurusunun durdurma etkisi, kanunda öngörülen şartları taşıyan ve süresinde yapılan bir başvuru ile mümkün olur.³⁷⁶ Temyiz mercii tarafından verilecek bir karara kadar temyiz yoluna başvurunun durdurma etkisi devam eder.³⁷⁷

Temyiz başvurusunun kesinleşmeyi engellemesi tam olup bir kararın belli bir noktadan kesinleştirilip öteki noktası için kanun yolu başvurusu yapılması, davanın bütünlüğü ilkesine uygun düşmediğinden kısmi kesinleşme kabul edilmemektedir.³⁷⁸ Ancak hükmün bölünebilir ve belirli kısımlara ayrılabilmesi mümkün ise kısmi kesinleşme mümkündür.³⁷⁹ Bununla birlikte ceza yargılamasında her bir sanık ve her bir suç yönünden ayrı birer dava olduğunun kabulüyle dava sonunda ayrı ayrı hüküm

---

³⁷⁵ Kocalar ve Biçen, *Kanun Yolları*, 235.

³⁷⁶ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 126.

³⁷⁷ A.g.e., 127.

³⁷⁸ Yenisey ve Nuhoglu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 922; Maddi vakıa unsurlarıyla birlikte bir bütün teşkil etmekte olup yaptırımın bu maddi vakıaya bağlı olması nedeniyle hükmün bölünmezliği ilkesi söz konusu olmaktadır. Bkz. Birtek, "Ceza Muhakemesinde Kısmi Kesinleşme", 594.

"... kararın bozulmayan kısmı onanmış veya kesinlik kazanmış değildir. Karar dava gibi bir bütün oluşturur. 'Şu noktadan temyiz edildi veya bozuldu, o halde öteki kısımlar kesinleşti' denemez. Yani kısmi kesinleşmeyi kabule olanak yoktur." Yargıtay CGK, (1994/262 E. 1994/280 K. 14.11.1994 T.).

³⁷⁹ Schroeder & Verrel, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 242.

kurulması gerektiği öğretide ileri sürülmektedir.³⁸⁰ Suç ile suç için takdir olunan yaptırım bir bütün olup tek bir suç isnadı hakkında hapis cezası, adli para cezası ile güvenlik tedbirlerine hükmolunmuş olması halinde hükmün kısmen kesinleştirilmesi mümkün görülmemektedir.³⁸¹

Temyiz başvurusunda neden gösterme zorunluluğu dikkate alındığında temyiz nedeni olarak ileri sürülmeyen hususların kesinleşmesi söz konusu değildir.³⁸² Ancak hükmün gösterilen noktalar dışındaki kısımları, bölünebilir ve bağımsız olarak karara bağlanabilir nitelikteyse kısmi kanun yoluna başvuru kabul edilebilmektedir.³⁸³ Tek bir sanık hakkında birden fazla suç hakkındaki yargılama neticesinde kurulan hükmün, temyiz edilen kısımları için temyizcinin durdurma etkisi söz konusu olurken diğer kısımlar, kesinleşip infaz olunabilmektedir.³⁸⁴ Bir sanık hakkında verilmiş olan birden fazla karar veya iki sanık hakkında kurulan hükümde ya da birleştirilmiş dosyalarda muhakeme sayısı kadar karar olduğundan gerçek anlamda bir kısmi kesinleşme değil de dikey kısmi kesinleşme kabul edilmektedir.³⁸⁵ Yatay kısmi kesinleşme ise yalnızca

---

³⁸⁰ Fatih Birtek, “Ceza Muhakemesinde Kısmi Kesinleşme”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, C. 26, S. 2 (2020): 571-607, 587.

³⁸¹ “sübut bulan maddi vakıa bölünemeyeceğinden ve bu mezkûr yaptırımların uygulanması maddi vakıanın sübutu ön şartına bağlı olduğundan bu türden bir hükmün maddi vakıa veya yaptırım yönünden kısmen kanun yoluna götürülebilmesi veya kısmen kesinleşebilmesi mümkün değildir.” Birtek, “Ceza Muhakemesinde Kısmi Kesinleşme”, 592.

³⁸² Yenisey ve Nuhoglu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 995.

³⁸³ Schroeder & Verrel, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 225.

³⁸⁴ Kocalar ve Biçen, *Kanun Yolları*, 235; Birtek, “Ceza Muhakemesinde Kısmi Kesinleşme”, 597.

³⁸⁵ Yenisey ve Nuhoglu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 922; Bir sanığın birden fazla suçunun birleştirilerek görüldüğü davada hükmün bir kısmı için kanun yoluna yapılan başvuru; “dikey kısmi başvuru” olarak tanımlanmaktadır. Bkz. Schroeder & Verrel, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 225.

bir sanık ya da bir suç hakkında verilen hükmün bir kısmı için kanun yoluna başvurulmadığı halde söz konusu olan durumdur.³⁸⁶

Süre şartı dışında başka bir nedene dayalı olarak temyiz başvurusunun reddedilmesi halinde başvurunun reddi kararıyla birlikte karar kesinleşmektedir.³⁸⁷ Böylece karar infaz kabiliyeti kazanmış olmakta ve bir muhakeme engeli olan maddi kesinlik aksine biçimsel kesinlik kazanmaktadır.³⁸⁸ Hükmün bölünmezliği ilkesi karşısında münhasıran vekâlet ücreti, harç gibi konular, hükmün esası dışında sayılıp temyiz konusu edilebilmektedir.³⁸⁹

Hükmü veren mahkeme, temyiz başvurusuna yönelik yaptığı inceleme sonucunda başvurunun reddine karar verebilmektedir. CMK m.296/2 hükmü ile bu ret kararına karşı temyiz edene Yargıtay'dan bu ret kararın denetimini isteme hakkı tanınmaktadır. Yapılan bu başvurunun özel bir sonucu bulunmamaktadır. Bu başvuru yöntemi, infazı ertelediğinden durdurma etkisinin istisnasını oluşturmaktadır.³⁹⁰

1.4.2. Aktarma

Ceza Muhakemesi Kanunu'nda, ilk derece mahkemesinin verdiği kararın, bir üst merci olarak tayin edilen mahkemeler yoluyla denetlenmesi öngörülmüştür. İtiraz, istinaf ve temyiz olağan kanun yollarına başvurunun aktarma etkisi bakımından ortak noktası, bu kararın başka bir mahkemece incelenecek olmasıdır.³⁹¹ İstinaf ve temyiz kanun yolunda bu denetim, bir üst mahkeme tarafından yapılmakta iken itiraz kanun yolunda, kanunda belirlenen aynı derecede bir başka mahkeme tarafından yapılmaktadır.

---

³⁸⁶ Birtek, "Ceza Muhakemesinde Kısmi Kesinleşme", 586; Tek bir suç hakkında verilen sonuç cezanın bir noktasına ilişkin kanun yolu başvurusu; "yatay kısmi başvuru" olarak tanımlanmaktadır. Bkz. Schroeder & Verrel, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 225.

³⁸⁷ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 126.

³⁸⁸ Öztürk ed. *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 457.

³⁸⁹ Birtek, "Ceza Muhakemesinde Kısmi Kesinleşme", 595; Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 127.

³⁹⁰ Ağkuş ve Bandır, "Ceza Muhakemesinde Kanun Yolu ve Getirdiği Tartışmalar", 126.

³⁹¹ Gökcen, Alşahin ve Çakır, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 733.

Hükmü kuran mahkeme, bu kararında hukuka aykırılık bulunduğuna kanaat getirirse dahi değiştirme veya düzeltme suretiyle kararına müdahale edememektedir.³⁹² Ancak önemsiz görülebilecek yazım hataları, kararı veren mahkemece düzeltilebilecek olup bu durum aktarma etkisine bir istisna sayılmamaktadır.³⁹³

Temyiz kanun yolu başvurusuyla hukuka aykırılıklar, Yargıtay'ın ilgili ceza dairesi tarafından denetlenecek olup dosya Yargıtay'a aktarılmış olmaktadır. Yargıtay ceza dairesinin ilk derece mahkemesi sıfatıyla gördüğü davada ise temyiz denetimi, Yargıtay Ceza Genel Kurulu tarafından yapılmaktadır. Görüldüğü üzere temyiz denetiminde temyiz başvurusunun aktarma etkisi, hukuka aykırılığı iddia olunan hükmün, üst derece merciine aktarılacak orada denetlenmesine imkân sağlamaktadır.

1.4.3. Yayılma

Ceza muhakemesinde kural, davasız yargılama olmaz ilkesinin neticesi olarak yalnızca muhakemenin süjesi olan kişi ve bu kişinin eylemi hakkında karar verilmesidir.³⁹⁴ Ancak bir mahkeme kararının; birden fazla sanık için ayrı ayrı hüküm içermesi, temyiz kanun yoluna ilişkin neticeler bakımından birtakım özel sonuçların doğmasına neden olmaktadır. Bu durumda her sanık kendi adına ayrıca kanun yolu başvurusunda bulunabilmektedir.³⁹⁵ Davasız yargılama olmaz ilkesi gereği kanun yoluna başvurmayan sanık hakkındaki hüküm, kesinleşip hukuki sonuçlarını doğurmaktadır.³⁹⁶ CMK m.306'ya göre hükmün temyiz başvurusunda bulunan sanık lehine bozulması halinde bozma kararı, temyiz yoluna başvurmayan diğer sanıklara da sirayet etmektedir. Bu düzenleme, “temyiz başvurusunun” sirayetine değil, temyiz

---

³⁹² Öztürk ed. *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 456.

³⁹³ A.g.e., 456.

³⁹⁴ Yurtcan, *Ceza Yargılaması Hukuku*, 651; Soyaslan, *Ceza Muhakemesi Hukuk*, 605; Özen, *Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1446.

³⁹⁵ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 130.

CMK'nın istinaf ilişkin hükümleri arasında bu hükmeye paralel bir hüküm bulunmadığından istinaf kanun yolunda da CMK m.306 hükmünün kıyasen uygulanabileceği değerlendirilmektedir. Bkz. Yurtcan, *Ceza Yargılaması Hukuku*, 652.

³⁹⁶ Soyaslan, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 605; Toroslu ve Feyzioğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 449.

neticesinde verilecek olan “bozma kararının” sirayetine ilişkindir.³⁹⁷ Hükümde her ne kadar bozma kararının sirayeti düzenlenmişse de ıslah veya esasa ilişkin başka bir karar verilmesi halinde de bu hükmün uygulanabileceği öğretide kabul edilmektedir.³⁹⁸

Sirayetin söz konusu olabilmesi için hükmün, temyiz başvurusunda bulunan sanık lehine bozulması gerekmektedir. Bozulan hususların, temyize başvurmayan diğer sanıklar açısından da uygulanma olasılığı bulunmalıdır. Bozma kararı, ancak bu şartlar gerçekleştiğinde diğer sanıklar yararına sonuç doğurmaktadır. Bu sonuçla birlikte kesin hüküm ortadan kalkmaktadır.³⁹⁹ Diğer sanıkların hiç temyiz talebinde bulunmamış olmaları gibi bu başvuruyu süresinden sonra yapmış olmaları ya da temyiz taleplerinin reddedilmesi de temyizcinin sirayetine imkân tanımaktadır.⁴⁰⁰

Kanundaki düzenleme hükmün lehe bozulması halinde kanun yolu başvurusunun yayılma etkisini göstermektedir.⁴⁰¹ Yayılma, temyiz talebinde bulunmayan sanığın aleyhine sonuç doğurmamaktadır.⁴⁰² Dolayısıyla bozma kararının verilmesiyle lehe etkinin açığa çıktığı kabul edilmektedir.⁴⁰³ Bu nedenle kararın sirayet edeceği sanığın ayrıca bir talepte bulunması gerekmemektedir.⁴⁰⁴ Ancak kanun yoluna başvurmayan sanıklar açısından kararın kesinleşmesi nedeniyle hükmün infazına başlanması, bir sorun olarak tartışılmaktadır. Hükmün infazı devam ediyor ya da infaz sona ermiş olsa

---

³⁹⁷ Erhan Günay, *Uygulamada ve Öğretide Bozmanın Sirayeti Aleyhe Bozma Yasağı*, 1. bs. (Ankara: Seçkin, 2000), 16.

³⁹⁸ Erdem ve Şentürk, *Ceza Muhakemesinde Kanun Yolları*, 213.

³⁹⁹ Yurtcan, *Ceza Yargılaması Hukuku*, 652.

⁴⁰⁰ Kocalar ve Biçen, *Kanun Yolları*, 273; Günay, *Uygulamada ve Öğretide Bozmanın Sirayeti Aleyhe Bozma Yasağı*, 17.

⁴⁰¹ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 131.

⁴⁰² Erdem ve Şentürk, *Ceza Muhakemesinde Kanun Yolları*, 214.

⁴⁰³ Öztürk ed. *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 456.

⁴⁰⁴ Erdem ve Şentürk, *Ceza Muhakemesinde Kanun Yolları*, 214; Günay, *Uygulamada ve Öğretide Bozmanın Sirayeti Aleyhe Bozma Yasağı*, 17.

da sanık, lehine sonuç doğuran bozma kararından yararlanmaktadır.⁴⁰⁵ Böylece lehe bozma kararıyla hükmün kesinliği etkisiz hale gelmektedir.⁴⁰⁶

Öğretide hükmün ortadan kalktığı ve kesinliğini yitirdiği ana ilişkin farklı görüşler ileri sürülmektedir. Temyiz neticesinde verilen bozma kararı ile bundan yararlanacak sanıklar hakkındaki hükmün, kendiliğinden ortadan kalktığına kabulüyle bu sanıklarla da ilgili yeni bir hüküm kurulması gerekmektedir.⁴⁰⁷ Ancak hükmün, uyma kararıyla birlikte kalktığı kabulü esas alındığında bozma kararından sonra temyiz etmeyen sanığa ilişkin kesin hükmün varlığını devam ettirdiğine ilişkin farklı bir görüş de ileri sürülmektedir.⁴⁰⁸ Bozmanın sirayetine ilişkin Yargıtay içtihadında da sanığın bozma sonucundan yararlandırılabilmesi için bozma kararına uyulması gerektiğine hükmedilmiştir.⁴⁰⁹ Bozmaya uyulmaması halinde hükmün sanığa sirayeti kabul edilerek kurulan yeni hükmün hukuki değer taşımadığı belirtilmiştir.

Bozmadan sonra beraat ya da ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilmesi halinde infaz nedeniyle zarara uğrayan sanık hakkında CMK m.232/3 hükmünün kıyas yoluyla uygulanarak sanığın kısmen veya tamamen infaz nedeniyle uğradığı zararını tazmin edebilmesine olanak sağlanmalıdır.⁴¹⁰

Hükmün diğer sanıkların durumuna sirayeti için temyize başvuran sanık açısından özel bir nedene dayalı olarak bozulmaması gerekmektedir.⁴¹¹ Kişisel haklarda olduğu gibi

---

⁴⁰⁵ Erdem ve Şentürk, *Ceza Muhakemesinde Kanun Yolları*, 216.

⁴⁰⁶ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 131.

⁴⁰⁷ Artuç ve Elmas, *Ceza Muhakemesinde Duruşma Yönetimi ve Yasa Yolları*, 656; Kocalar ve Bıçen, *Kanun Yolları*, 274; Yeni bir karar verilmesi zorunluluğuna yönelik bkz. Şahin ve Göktürk, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 627; Hükmün ortadan kaldırılarak yeniden hüküm verilmesine yönelik bkz. Soyaslan, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 606; Bozmadan yararlandırmak için uyma kararı verilmesinin zorunlu olduğuna yönelik bkz. Günay, *Uygulamada ve Öğretide Bozmanın Sirayeti Aleyhe Bozma Yasağı*, 18.

⁴⁰⁸ Kühne, *Strafprozessrecht*, § 64, Rn. 1100; Günay, *Uygulamada ve Öğretide Bozmanın Sirayeti Aleyhe Bozma Yasağı*, 27.

⁴⁰⁹ Yargıtay CGK Kararı (1990/6-218 E. 1990/322 K. 03.12.1990 T.) SİNERJİ.

⁴¹⁰ Erdem ve Şentürk, *Ceza Muhakemesinde Kanun Yolları*, 216.

⁴¹¹ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 132.

bozma kararının görevsizlik nedeniyle de verildiği durumlarda bozmanın sirayeti kabul edilmemektedir.⁴¹² Hükümün eksik soruşturma nedeniyle bozulduğu hallerde de bozma kararının, temyiz talebinde bulunmayan sanığa sirayeti söz konusu olmamaktadır.⁴¹³ Bozmanın temyiz talebinde bulunmayan diğer sanıklara da etki edebilmesi için aynı mahkemenin kararı ile bu sanıklar hakkında hüküm verilmiş olması, sanıkların yargılamaya konu eylemleri arasında CMK m.8 kapsamında bir bağlantı bulunması, temyiz talebinin tüm sanıkları kapsamayacak şekilde yapılmış olması, cezanın belirlenmesindeki hukuka aykırılık nedeniyle hükümün sanık lehine bozulmuş olması ve temyiz talebinde bulunmayan diğer sanıklar bakımından da bozmanın uygulanabilir olması gerekmektedir.⁴¹⁴ Böylece temyiz müessesesi, sanıklar arasında eşitliği koruyan tamamlayıcı bir işlev de üstlenmiş olmaktadır.⁴¹⁵

Birbirinden ayrı işlenen suçlar hakkında bozma nedeninin sanıklar için ortak olması mümkün değildir.⁴¹⁶ Bu noktada aranan ölçüt; sirayet edecek sanık bakımından “kendisi hakkında uygulanma olanağı bulunması”dır.⁴¹⁷ Yargıtay vermiş olduğu bozma ilamında bozmadan yararlanacak diğer sanıkları da gösterebilir, ancak ilamda bu sanıklar lehine bozmaya yer verilmemesi, sirayetin uygulanmasına engel bir durum

---

⁴¹² Kocalar ve Biçen, *Kanun Yolları*, 274; Günay, *Uygulamada ve Öğretide Bozmanın Sirayeti Aleyhe Bozma Yasağı*, 21.

⁴¹³ Soyaslan, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 606; Eksik soruşturmanın tamamlanması ile sanık lehine yapılan yeni bir uygulamanın söz konusu olması halinde yine sirayetin mümkün olduğu kabul edilmektedir. Bkz. Yargıtay 2. CD. (10194/9829, 21.12.1986).

⁴¹⁴ Beulke & Swoboda, *Strafprozessrecht*, § 29, Rn. 575; Artuç ve Elmas, *Ceza Muhakemesinde Duruşma Yönetimi ve Yasa Yolları*, 655; Tosun, *Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri*, C. II, 228.

⁴¹⁵ Beulke & Swoboda, *Strafprozessrecht*, § 29, Rn. 575.

⁴¹⁶ Kocalar ve Biçen, *Kanun Yolları*, 274.

⁴¹⁷ Yenisey ve Nuhoglu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1010.

“CMK lehe bozmanın hükmü temyiz etmeyen diğer sanıkları etkilemesi konusunda da CMUK’tan ayrılmış ve “diğer bir sanık hakkındaki hükmün cezanın uygulanmasındaki aykırılıktan dolayı sanık lehine bozulması” kriterini yani “bozma sebebinin muhakeme hukuku hatası olmaması” ölçütünü terk etmiştir”.

değildir.⁴¹⁸ Yargıtay'ın güncel kararlarında hükmü temyiz etmeyen sanığa sirayeti sanığın adına yer verilmek suretiyle bilhassa belirtilmektedir.⁴¹⁹

Öğretide sirayete bağlı olarak verilecek yeni karara karşı tüm sanıkların temyiz edebilme yetkisi olduğu kabul edilmektedir.⁴²⁰ Ancak mahkemenin bozma kararına karşı direnmesi halinde diğer sanıklar lehine bozmanın sirayeti söz konusu olmayacağından mahkeme, bu sanıklarla ilgili hüküm kuramayacak olup sanıkların da direnme kararına karşı temyize başvuru hakkı bulunmamaktadır.⁴²¹ Lehe bozmanın sirayetinden temyiz talebinde bulunmayan sanığın yararlanabilmesi için mahkemenin bozmaya karşı uyma kararı vermesi gerektiği görüşü bu noktada esas alınmaktadır.⁴²² Yargıtay'a göre mahkemenin direnme kararı vermesinden sonraki kararına karşı bozmanın sirayetinden etkilenen sanıkların temyize başvurma hakkı bulunmamaktadır.⁴²³ Çünkü Kanun hükmüne göre temyiz talebi değil, ancak lehe bozma kararı, temyiz etmeyen sanığa sirayet etmektedir. Bu doğrultuda CMK m.306 kapsamında bozmanın sirayetine ilişkin hükmün bozmadan sonraki kararı kapsamadığı değerlendirilmektedir.⁴²⁴ Bu noktada bozma kararı, ancak yol gösterici, öğretici nitelikte değerlendirilmektedir.⁴²⁵

---

⁴¹⁸ Kocalar ve Biçen, *Kanun Yolları*, 274.

⁴¹⁹ Yargıtay CGK Kararı (2022-10-608 E. 2024/253 K. 18.09.2024 T.) UYAP.

⁴²⁰ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 133.

⁴²¹ Kocalar ve Biçen, *Kanun Yolları*, 274; Şahin ve Göktürk, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 627; YCGK, (9-322/588, 07.12.1987) Aktaran; Soyaslan, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 606.

⁴²² Soyaslan, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 606; Günay, *Uygulamada ve Öğretide Bozmanın Sirayeti Aleyhe Bozma Yasağı*, 33.

⁴²³ Yargıtay CGK Kararı (1990/6-218 E. 1990/322 K. 03.12.1990 T.) SİNİERJİ.

Yargıtay CGK Kararı (1998/6-261 E. 1998/333 K. 27.10.1998 T.) SİNİERJİ.

⁴²⁴ Ersan Şen, "Sirayet üzerine Kurulan Hükmün Temyiz Edilememesi Meselesi", <https://sen.av.tr/tr/makale/sirayet-uzerine-kurulan-hukmun-temyiz-edilememesi-meselesi#:~:text=Yazarlardan%20C5%9Een'e%20g%C3%B6re%20ise,kurulan%20yen%20karar%C4%B1%20temyiz%20edemez.> [01.06.2025].

⁴²⁵ Yargıtay CGK Kararı (1998/6-261 E. 1998/333 K. 27.10.1998 T.) SİNİERJİ.

Kararı veren mahkemenin bozma kararına uyması ve lehe bozmanın diğer sanıklara sirayetine ilişkin bu düzenlemelerin yanı sıra kararı veren mahkemenin bozma kararına direnmesi hali kanunda bir boşluk olarak bulunmakta buna ilişkin bir düzenleme yer almamaktadır. Bunun nedeni CMK'daki düzenlemenin Alman hukukundaki uygulamaya dayanması, ancak Alman hukukunda kararı veren mahkemenin bozmaya karşı direnme yetkisi bulunmamasıdır.⁴²⁶ Kararı veren mahkemenin, Türk yargısında bozma kararına direnmesiyle içerik itibarıyla başka bir karar oluşturmadığından daha önce kararı temyiz etmeyen sanık hakkındaki kararın kesinleşmesi nedeniyle sanığın direnme kararına karşı temyiz başvurusunda bulunamayacağı kabul edilmektedir.⁴²⁷

1.5. Temyiz Mercii Olarak Yargıtay

Denetim muhakemesi, hukuka aykırılık iddiasına dayanan uyuşmazlığa ilişkin kollektif şekilde yürütülen bir yargılama faaliyeti olup Yargıtay tarafından yerine getirilmektedir.⁴²⁸ Anayasa'da Yargıtay, yüksek mahkemeler arasında sayılmış olup karar ve hükümleri son aşamada inceleyecek olan merci olarak tayin edilmiştir. AY m.154'e göre Yargıtay, başka bir adli merciin görev ve yetkisi kapsamında olmayan ve adliye mahkemelerinin vermiş olduğu karar ve hükümler aleyhine yapılan başvuruları inceleyecek son mercidir. Kanunda belirtilen bazı davalara ise hem ilk hem son derece mahkemesi olarak bakmakla görevlidir.

Yargı mekanizması içerisinde denetim yargılaması yapma yetkisi taşıyan organların, yüksek mahkeme addedilmesi bazı öznitelikleri taşımasını gerekli kılmaktadır.⁴²⁹ Gerektiği halde bir olay mahkemesi gibi tarafların aktif katılım sağlayabildiği, delillerle doğrudan yüzleşilebilen, tartışmalı bir duruşma imkânı sunan ve öğrenme yargılaması neticesinde esas hakkında hüküm kurabilen bir organın, yüksek mahkeme

---

⁴²⁶ Öztürk ed., *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 457.

⁴²⁷ A.g.e., 457.

⁴²⁸ Yenisey ve Nuhoglu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 975.

⁴²⁹ Sami Selçuk, "Temyiz Denetiminin Sınırları ve Bu Sınırlara Uymamanın Kaçınılamaz Sancılı Sonuçları/Açmazları/Tehlikeleri", *Marmara Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, C. 19, S. 2 (2013): 319-361, 323.

vasfını taşıdığı kabul edilmektedir.⁴³⁰ Türkiye örneğinde yüksek mahkemelerden biri olan Yargıtay, derecelendirilmiş kanun yolu sistemi içerisinde istinaf yetkisine sahip olmadığından öğrenme muhakemesi yapamamaktadır.⁴³¹

Kanun gereği Yargıtay, bir uyuşmazlığı neticeye bağlama faaliyetinden öte bu uyuşmazlıklarda uygulanacak normu belirlemekle beraber bağlayıcı nitelikte bir yasama faaliyeti gibi içtihatların birleştirilmesine de karar verebilmektedir.⁴³² Bir hukuk kuralının ne anlama geldiğine yönelik yürütülen düşünsel çaba, yargı organının oluşturduğu biçimsel kaynağı ortaya koymaktadır.⁴³³ Bu kaynak içtihatlardır. Hukuki güvenilirlik ve sürekliliğin sağlanması içtihat birliğinin oluşmasına bağlıdır.

İçtihatlar arasında birlik sağlama yükümlülüğü, Yargıtay'ın tek olması zarureti beraberinde getirmektedir.⁴³⁴ Yargıtay'ın tekliği ilkesi ile hukuksal metinlere dair tanım ve yorumlarda birlik sağlanması amaçlanmaktadır.⁴³⁵ Ancak Yargıtay'ın tek olmasına karşın iş bölümü gereği birden çok daire olarak çalışması, yorum farklılıklarına neden olabilmektedir. Bu sorun da Yargıtay bünyesinde bulunan İçtihat Birleştirme Kurulunun doğru yorumu tespit ederek içtihatları birleştirmesi ve bağlayıcı bir yargı oluşturması ile çözümlenmektedir. Böylece içtihat birliği, yargıya olan güvenle birlikte hukukun üstünlüğünü ve her bir kimsenin, kanunlar önünde eşitliğini de temin etmektedir.⁴³⁶

---

⁴³⁰ Evrensel hukuk sisteminde bir denetim organı, öğrenme muhakemesi niteliği taşımadığı takdirde “*davanın değil, yalnızca ve yalnızca hükmün yargıcı*” olmasına bağlı olarak “*yollama yargılamasını gerektiren bozma mahkemesi*” olarak tanımlanmaktadır. A.g.e., 323-324.

⁴³¹ Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, *Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku*, Metin Feyzioğlu, *Ceza Muhakemesinde Vicdani Kanaat*, 1. bs. (Ankara: Yetkin, 2002), 179.

⁴³² Yenisey ve Nuhoğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 976.

⁴³³ Tosun, *Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri*, C. I, 69, 88.

⁴³⁴ Yenisey ve Nuhoğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 975; Gökçen, Alşahin ve Çakır, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 764.

⁴³⁵ Çınar, *Ceza Yargılamasında Temyiz Yolu*, 60.

⁴³⁶ A.g.e., 178.

1.5.1. Olay Mahkemesi ve Hüküm Mahkemesi Ayrımı

Öğrenme muhakemesini gerçekleştiren ilk derece mahkemesiyle muhakeme denetimi yapan Yargıtay'ın görev ve yetki alanı maddi sorun ve hukuki sorunun tespiti ve çözümü bakımından ayrılmaktadır. Maddi sorun, olgusal dünya ile hukuki sorun ise normatif dünya ile ilişkilendirilmektedir.⁴³⁷ Mahkeme, maddi soruna ilişkin tespitini; yürüteceği muhakeme faaliyeti neticesinde oluşan vicdani kanaati ile takdir etmektedir.⁴³⁸ Hakim, maddi sorunu; vicdani kanaat ölçütüyle çözüme kavuştururken hukuki sorunun çözümü, hakimin mesleki bilgisiyle gerçekleştirilmektedir.⁴³⁹

İlk derece mahkemesi, açıklık, sözlülük, doğrudanlık ve yoğunluk ilkelerine dayanarak gerçeklik yargısına ulaşmak için olay yargılaması yapar ve hukuki kanaate varır.⁴⁴⁰ Olayın kanıtlanması ve uygulanacak hukuk kuralının tespitinin çare ve yöntemi, yargılamanın en önemli evresi olan duruşmadır.⁴⁴¹ Duruşmada sözlülük ilkesi gereği yargılama materyallerinin tartışılması ve değerlendirilmesi gerekmektedir.⁴⁴² Duruşma (tartışma), tanık, belge, bilirkişi ve keşif gibi tüm ispat

---

⁴³⁷ Aylin Kul Yenigül, “Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyizde Sebep Gösterme ve Buna Bağlı Olarak Sebebe Bağlı İnceleme Zorunluluğu”, *Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, S. 27 (2023): 46.

⁴³⁸ Feyzioğlu, *Ceza Muhakemesinde Vicdani Kanaat*, 215.

⁴³⁹ Yenigül, “Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyizde Sebep Gösterme ve Buna Bağlı Olarak Sebebe Bağlı İnceleme Zorunluluğu”, 46; Hukuki sorunun çözümü, hukuk kurallarının doğru tespitini ve yorumunu gerektirmektedir. Bkz. Feyzioğlu, *Ceza Muhakemesinde Vicdani Kanaat*, 215.

⁴⁴⁰ Selçuk, “Temyiz Denetiminin Sınırları ve Bu Sınırlara Uymamanın Kaçınılamaz Sancılı Sonuçları/Açmazları/Tehlikeleri”, 331.

Selçuk bunu şöyle açıklar: “Yargısal görüş/içtihat olgusu kesirle anlatılacak olursa “payda”da hukuk kural ve kavramlarının tanımı, ögeyi ve yorumlarını açıklayan yargısal görüş/içtihat, “pay”da ise sonsuza değin değişen olaylar yer alır. Yargıtay da paydaki görüşe göre olayları değerlendirmeyen mahkeme kararlarını bozacaktır. Bir başka deyişle “payın paydaya yetip yetmediğini ilk mahkeme belirleyecek; Yargıtay ise bunu sadece denetleyecek, ama payı paydaya uydurmaya asla kalkışmayacaktır”. 352.

⁴⁴¹ A.g.e., 332.

⁴⁴² Ünver ve Yener, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 84.

vasıtalarının bir araya getirilmek suretiyle olayın nasıl gerçekleştiğinin ortaya konulduğu ve hakimin bu vasıtalarla doğrudan temas sağladığı, herkese açıklık ve yüz yüze olma ilkelerine dayanan diyalektiktir.⁴⁴³ Olay mahkemesinden hükümde tüm delilleri, tek tek tartışmaktan ziyade maddi vakıya uygun bir değerlendirme yapıldığını ortaya koyan bir hüküm kurması istenmektedir.⁴⁴⁴ Bu hüküm, maddi sorunun bütününe ilişkin bir vicdani kanaati ortaya koymaktadır.⁴⁴⁵

Hüküm, gerekçeli olmalıdır. Gerekçeli kararın taşıması gereken nitelikler, Anayasa m.141, CMK m.34, m.230 ve m.232 hükümlerinde düzenlenmiştir. Buna göre hükmün gerekçe bölümü; iddia ve savunmanın ileri sürdüğü görüşleri açıkça gösterip delilleri tartışarak değerlendirip Yargıtay denetimine uygun şekilde ayrı ayrı göstererek hangi delile hangi nedenle itibar edildiğini, hangi delilin diğerine üstün tutulduğunu belirtip varılan kanaat neticesinde isnat olunan eylemin sabit olup olmadığı, sübuta eren eylemin niteliğine göre hüküm kurulması gerekmektedir. Maddi olaya dair değerlendirme ilk derece mahkemesinde yapılacak olup bu değerlendirmeye ilişkin inceleme bölge adliye mahkemesinde yapılmaktadır.⁴⁴⁶

Temyiz kanun yoluna başvurunun aktarıcı (effef devolutif)⁴⁴⁷ etkisiyle yalnızca hukuka aykırılığın değerlendirileceği bu aşamada Yargıtay, bir olay mahkemesi olmadığından hukuki derece mahkemesi olarak hukuki tanıyı tümüyle denetlemektedir.⁴⁴⁸ Temyiz kanun yolu, meselenin hukuki yönüne ilişkin hukuka

---

⁴⁴³ Selçuk, “Temyiz Denetiminin Sınırları ve Bu Sınırlara Uymamanın Kaçınılamaz Sancılı Sonuçları/Açmazları/Tehlikeleri”, 332.

⁴⁴⁴ Keskin, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyiz Nedeni Olarak Hukuka Aykırılık*, 86.

⁴⁴⁵ Feyzioğlu, *Ceza Muhakemesinde Vicdani Kanaat*, 217.

⁴⁴⁶ Kul Yenigül, “Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyizde Sebep Gösterme ve Buna Bağlı Olarak Sebebe Bağlı İnceleme Zorunluluğu”, 445.

⁴⁴⁷ Yargıtay Ceza Genel Kurulu Kararı (1997/135 E. 1997/231 K. 11.11.1997 T.) UYAP.

⁴⁴⁸ Selçuk, “Temyiz Denetiminin Sınırları ve Bu Sınırlara Uymamanın Kaçınılamaz Sancılı Sonuçları/Açmazları/Tehlikeleri”, 335; Gökçen, Alşahin ve Çakır, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 765.

aykırılıkları çözümlmek için kabul edilmiş olup “hukuki derece” yoludur.⁴⁴⁹ Bu aşamada, dava konusu maddi olayın delilleriyle yeni baştan yargılanması söz konusu olmayıp sübuta ilişkin yanılığlar, incelenmeyeceğinden vicdani kanaat oluşturulamamaktadır.⁴⁵⁰ Temyiz mercii olan Yargıtay (bozma mahkemesi), gizlilik, yazılılık ve yokluk ilkelerine dayalı olarak vicdani kanı oluşturacak bir olay yargılaması yapmamakta; ilk derece mahkemesinin vicdani kanı denetimini gerekçe hükmü üzerinden tanı yargısı olarak yapmaktadır.⁴⁵¹ Buna rağmen günümüzde Yargıtay’ın, maddi olayları denetlemeye yönelik bir eğilimi bulunmaktadır. Yargıtay’ın bu eylem ve eğilimi neden gösterilerek bir bozma mahkemesi olarak kabul edilmesi güç bulunmaktadır.⁴⁵² Bu nedenle Yargıtay’ın hukuki derece mahkemesi olarak bozma kararı vermek suretiyle dosyayı ilk derece mahkemesine göndermesi gerekmektedir.⁴⁵³

Yargıtay’ın kuruluş tarihi teorisi üzerinden maddi olay denetiminin sınırlanması ile ceza muhakemesinin maddi gerçeğin açığa çıkarılmasına yönelik yegane amacının yok sayılamayacağı da kabul edilmektedir.⁴⁵⁴ Ceza adalet dinamiği içerisinde Yargıtay’ın kendi içtihatlarının olay mahkemelerince dikkate alınıp alınmadığını denetleyebilme imkânına sahip olmaması, içtihat mahkemesinin varlık amacını tartışmaya açmaktadır.⁴⁵⁵ Olay mahkemesinin yüz yüzelik ve doğrudan doğrualık ilkeleri uyarınca yapmış olduğu yargılamada edindiği kanaat üzerine yaptığı olay

---

⁴⁴⁹ Özen, *Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1565; Yargıtay Ceza Genel Kurulu Kararı (2018/292 E. 2020/194 K. 14.05.2020 T.) SİNİERJİ.

⁴⁵⁰ Toroslu, “Yargıtay’ın İlk Derece Mahkemesi Olarak Verdiği Son Kararlara Karşı Başvurulacak Kanun Yolu ve Kapsamı”, 123.

⁴⁵¹ Selçuk, “Temyiz Denetiminin Sınırları ve Bu Sınırlara Uymamanın Kaçınılamaz Sancılı Sonuçları/Açmazları/Tehlikeleri”, 331.

⁴⁵² A.g.e., 325.

⁴⁵³ Gökçen, Alşahin ve Çakır, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 768.

⁴⁵⁴ Çetintürk, “Ceza Muhakemesinde Temyiz Kanun Yolunda Maddi (Fiili) Sorunun İncelenmesi”, 476.

⁴⁵⁵ A.g.e., 480.

değerlendirmesinin; Yargıtay'ın, olaya ilişkin hüküm üzerinden yapacağı tespitlerden daha sıhhatli olacağı kabul edilmektedir.⁴⁵⁶

Görülmektedir ki Yargıtay'ın teklifini ve içtihat mahkemesi niteliğini ön planda tutan yaklaşım karşısında ceza muhakemesinin maddi gerçeğe ulaşma amacını önceleyen yaklaşımlar ileri sürülerek mahkemenin nitelik ve görev vasfına yönelik farklı değerlendirmeler yapılmaktadır. Kanaatimizce her ne kadar maddi olayın sübutu ile bu olaya uygulanacak hukuk kuralının tespitinin bir bütün olarak yargılama faaliyetini oluşturduğu kabul edilse de istinaf denetiminin öngörüldüğü kanun yolu sistematüğinde Yargıtay'ın bir olay mahkemesi gibi denetim yapması, mahkemenin niteliğine uygun düşmemektedir. Ancak istinaf incelemesinin nitelik itibariyle yetersiz görülmesi ve Yargıtay'a duyulan güvenin daha fazla olması nedeniyle dosyanın temyiz denetiminde tüm yönleriyle ele alınmasına yönelik bir talep ve beklenti kaçınılmazdır.

1.5.2. İstinaf İncelemesi ve Temyiz Denetimi Ayrımı

20 Temmuz 2016 tarihi itibariyle istinaf, ülkemiz ceza muhakemesi hukukunda olağan kanun yolu olarak uygulanmaya başlanmıştır. İstinaf kanun yolunun yürürlüğe girmesiyle temyiz kanun yolu da 5271 sayılı Kanun'da düzenlendiği şekliyle yürürlüğe girmiştir. 26.09.2004 tarihinde, Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun'un 25 ve geçici 2. maddeleri uyarınca bölge adliye mahkemeleri kurulmuştur. 07.11.2015 tarihinde 29525 sayılı Resmî Gazete'de ilan edildiği üzere bölge adliye mahkemeleri 20.07.2016 tarihinde tüm yurttan göreve başlamıştır. Bölge adliye mahkemelerinin göreve başlamasıyla birlikte istinaf kanun yolu uygulamaya girmiştir. 5230 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun m.8 uyarınca 20.07.2016 tarihinden önce verilen kararlar için kesinleşinceye kadar 1412 sayılı CMUK, bu tarihten sonra verilen kararlar için 5271 sayılı CMK'nın temyize ilişkin hükümlerin uygulanacağı düzenlenmiştir.

Kanun yolu denetimi, maddi denetim ve hukuki denetimi içermektedir. Yargılanan olayın gerçekleşip gerçekleşmediği ve gerçekleştiğinin kabulü ile sanık tarafından

---

⁴⁵⁶ Soyaslan, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 584.

işlenip işlenmediğinin denetimi, maddi denetimi oluşturmaktadır.⁴⁵⁷ Sanık tarafından işlendiği kabul edilen bir fiile yönelik yapılan hukuki nitelendirme ve buna bağlı olarak takdir edilen cezanın hukuk normlarına uygunluğunun denetimi ise hukuki denetim olarak tanımlanmaktadır.⁴⁵⁸ Olağan kanun yollarında yapılan incelemelerin içeriğine göre bu kanun yolları nitelik olarak birbirinden ayrılmaktadır.

İstinaf kanun yolunun yürürlüğe girmesiyle olağan kanun yollarından istinaf, ilk derece mahkemesi kararını, ileri sürülen nedenle bağlı kalmamak üzere hem hukuki hem maddi yönden denetlemekle yükümlü kılınmaktadır. İstinaf kanun yolunda, somut olaya uygulanan hukuki hataları tespit etmekten başka maddi vakıalara yönelik tespit ve takdirin de denetlenmesi nedeniyle bu denetimi yapan merci “ikinci derece bir olay mahkemesi” olarak da ifade edilmektedir.⁴⁵⁹ 16.12.1966 tarihli Birleşmiş Milletler New York Sözleşmesi m.14/5 uyarınca istinaf kanun yolunun evrensel tanımı, “*olayın (sübutun, suçluluğun) doğru olup olmadığının ikinci kez incelenmesidir*”⁴⁶⁰ şeklinde yapılmaktadır. İstinaf, henüz hüküm kesinleşmeden hem maddi vakıa ve olgu denetiminin hem de hukuka uygunluk denetiminin başka bir makam tarafından gerçekleştirilmek üzere tanımlandığı ikinci derece kanun yoludur.⁴⁶¹ İstinafta amaç yalnızca sübuta ilişkin hataları tespit edip düzeltmek değil, yeniden bir yargılama yapmak suretiyle gerekirse yeni deliller değerlendirilerek tüm dosyanın yeniden incelenip hüküm kurulmasıdır.⁴⁶² Bu süreçte gerek görülmesi veya talep halinde duruşma yapılabilmektedir. Bir olay yargılamasının yapılacağı bu duruşmada maddi vakıa tartışılabileceği gibi delillerle doğrudan temas sağlanabilmekte, tanık dinlenebilmekte bilirkişi ve keşfe başvurulabilmektedir.⁴⁶³

---

⁴⁵⁷ Artuç ve Elmas, *Ceza Muhakemesinde Duruşma Yönetimi ve Yasa Yolları*, 624.

⁴⁵⁸ A.g.e., 624.

⁴⁵⁹ Öztekin, “Türk Medeni Yargılama Hukukunda İstinaf Kanun Yolu, Amacı ve Felsefesi”, *Temyiz İncelemesinde Hukuki Denetimin Sınırları*, 179.

⁴⁶⁰ *Birleşmiş Milletler New York Sözleşmesi*, 16.12.1966 T. m.14/5.

⁴⁶¹ Veli Özer Özbek, “Olağan Kanun Yolu Olarak İstinaf (CMK m. 272-285): Yapısı, İşleyişi, Ortaya Çıkması Muhtemel Sorunlar”, *Ceza Hukuku Dergisi (CHD)*, S. 30 (2016): 7-28, 8.

⁴⁶² Ünver ve Hakeri, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 772.

⁴⁶³ Artuç ve Elmas, *Ceza Muhakemesinde Duruşma Yönetimi ve Yasa Yolları*, 625.

Hukuki derece yolu olarak gösterilen temyiz, olağan kanun yolları içerisinde son evre olmakla birlikte ikinci veya üçüncü derece kanun yolu olarak da ifade edilmektedir. Ancak asıl derece olan; hükmü hukuki ve maddi açıdan denetleyen kanun yolları olarak itiraz ve istinaf, ikinci derece kanun yollarıdır.⁴⁶⁴ Temyiz kanun yolunun ise hukuki denetim görevi bulunmaktadır. Temyiz kanun yolu hukuki derece denetim mekanizması olarak içtihat birliğinin sağlanması ile somut olay adaletinin gerçekleşmesini birlikte sağlama görevi üstlenmektedir. Bu nedenle temyiz mercii yalnızca hükmün hukuka aykırılığına ilişkin sınırlı bir denetim yapmaktadır. Temyizde yalnızca hukuk kurallarının olaya doğru uygulanıp uygulanmadığı denetlenirken bu aşamada yeni bir delil ileri sürülememektedir.⁴⁶⁵

Bölge adliye mahkemeleri, ilk derece mahkemelerinin henüz kesinleşmemiş hükümlerine karşı istinaf kanun yolu denetimini gerçekleştiren ikinci derece yargı merciidir. 5235 sayılı Kanun m.3 hükmü uyarınca bölge adliye mahkemeleri, istinaf incelemesi yapmakta olup “*adli yargı ikinci derece mahkemeleri*” olarak ifade edilmektedir. İstinaf kanun yolu aşamasında, ilk derece mahkemesi tarafından kurulan hüküm delillerin tespit edilmesi ve değerlendirilmesi ile sübuta ilişkin hatalar bakımından ele alınmakla birlikte sabit görülen olaylara hukuk normlarının uygulanmasında hata yapıp yapılmadığı da incelenmektedir.⁴⁶⁶ İlk derece yargısı olan olay mahkemesi ile ikinci derece yargısı olan bölge adliye mahkemesi maddi olayı tüm yönleriyle incelemekle yükümlüdür.⁴⁶⁷

---

⁴⁶⁴ Yenisey ve Nuhoglu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 908.

⁴⁶⁵ Arthur Hartmann & Rolf Schmidt, *Strafprozessrecht: Grundzüge des Strafverfahrens*, 5. Aufl. (Grasberg bei Bremen, Verlag Dr. Rolf Schmidt, 2015), § 63, Rn. 1188; Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 60-61.

⁴⁶⁶ Şahin ve Göktürk, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 609; Yargıtay CGK Kararı (2018/292 E. 2020/194 K. 14.05.2020 T.) SİNİERJİ.

⁴⁶⁷ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 60.

İKİNCİ BÖLÜM

TEMYİZ DENETİMİNİN KAPSAM VE SINIRLARI

2.1. Temyiz Nedenleri Bağlamında Temyiz Denetiminin Kapsamı

Temyiz nedeni, hukuka aykırılığı iddia olunan ve bozulması istenen hükmün gerekçesini oluşturmaktadır. Temyiz denetiminin bir hukuki denetim olarak işlev görmesi nedeniyle temyiz nedeninin bir hukuka aykırılık iddiasına dayanması beklenmektedir. Taraflarca gösterilecek nedenler, bu denetimin kapsamını oluştururken hukuka aykırılık iddiası ise denetimin sınırını ortaya koymaktadır. CMK m.288'e göre temyiz, ancak hükmün hukuka aykırı olduğu iddia ve nedenine dayanabilmektedir. Temyiz mercii tarafından denetlenebilen hukuka aykırılıklar, temyiz nedenini oluşturmaktadır.⁴⁶⁸ Hukuka aykırılık ise bir hukuk kuralının hiç uygulanmamış olması ya da yanlış uygulanmış olmasıdır. Bu nedenle temyiz denetimi "hukuka aykırılığı arayan bir süreç"⁴⁶⁹ olarak tanımlanmaktadır.

Ceza Muhakemesi Kanunu, bir hukuk kuralının hiç uygulanmamasını veya hatalı uygulanmasını hukuka aykırılık olarak ele almaktadır. Hukuka aykırılık kavramı; yazılı hukuk kurallarına, yazılı olmayan hukuk kurallarına, içtihadi ve ilmi hukuka, maruf ve meşhur olan şahsi bilgilere ve tecrübe kaidelerine aykırılığı kapsamaktadır.⁴⁷⁰ Temyiz mercii, hukuka aykırılığı ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır.⁴⁷¹ Temyiz mercii'nin bir bozma nedeni olarak değerlendireceği hukuka aykırılığın, başka bir karar verilmesini gerektiren bir neden olması gerekmektedir.⁴⁷²

Temyiz başvurusunun içeriği başlıklı CMK m.294'e göre temyiz başvurusunda bulunan, hükmün hangi nedenle bozulmasını istediğini, yapmış olduğu temyiz başvurusunda göstermek zorundadır. Bu maddeye göre temyiz sebebi, ancak hükmün

---

⁴⁶⁸ Yenisey ve Nuhoğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 980.

⁴⁶⁹ Birtek, "Ceza Muhakemesinde Temyiz Sebeplerinin Gösterilmesine İlişkin Zor(unlu)luk", 1337.

⁴⁷⁰ Yenisey ve Nuhoğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 981.

⁴⁷¹ Erdem ve Şentürk, *Ceza Muhakemesinde Kanun Yolları*, 177.

⁴⁷² Yenisey ve Nuhoğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1007.

hukuki değerlendirmesine ilişkin olabilmektedir. CMK m.288'e göre temyiz nedeni, hükümde hukuki bir hata iddiasında bulunan tarafın dayandığı gerekçeyi işaret ettiğinde CMK m.294'te yer alan temyiz sebebini, temyiz merciince bozmaya değer görüldüğünde de CMK m.302/2'de yer alan bozma nedenini oluşturmaktadır.⁴⁷³ İleri sürülen hukuka aykırılık iddiasının dayandığı temyiz nedeninin ve bozma kararının dayanağı olan bozma nedeninin birbirinden farklı olmaması gerekmektedir.⁴⁷⁴

Temyiz nedeni, diğer başvuru koşullarını taşıyan temyiz dilekçesinde gösterilmeli ve bu başvuru kanunen öngörülen sürede yapılmalıdır. Yapılan temyiz başvurusuna ek olarak başka bir temyiz nedeninin ileri sürülmesi için kanunda başka bir usul öngörülmemektedir. Ayrıca bir dilekçe vermek suretiyle temyiz gerekçelerini ileri sürme usulüne ilişkin hüküm, 12.03.2024 tarihinde 32487 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiş olan 02.03.2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun ile Ceza Muhakemesi Kanunu'ndan çıkarılmıştır. Böylece gerekçeli kararın tebliğinden itibaren işleyecek bir süre ve bu süre içinde temyiz gerekçelerinin ayrıca ileri sürüldüğü bir dilekçe verme imkân ve uygulaması sona ermiştir.

Öğretide ek nedenleri ileri sürmek üzere yasal süresi içinde yeni bir dilekçe verilebileceği ileri sürülmektedir.⁴⁷⁵ Ancak bu görüşün aksine her ne kadar böyle bir hak, kanunen tanınmamış veya yasaklanmamış olsa da hukuki denetim yolu olan temyiz başvurusunda yer verilmeyen hukuka aykırılıkların, ek bir dilekçe ile ileri sürülmesi uygun görülmemektedir.⁴⁷⁶ Hüküm, verildiği anda hukuka uygun nitelikte bir karar olmasına rağmen sonradan hukuka aykırılık oluşturan bir neden ortaya çıkabilmesi olasıdır.⁴⁷⁷ Bu halde bu neden temyiz başvurusunda gösterilmiş olmasa da Yargıtay'ın bu nedenleri istisnai olarak dikkate alabileceği değerlendirilmektedir.⁴⁷⁸

---

⁴⁷³ Yenisey ve Nuhoglu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 977.

⁴⁷⁴ A.g.e., 984.

⁴⁷⁵ Erdem ve Kavlak, "Ceza Muhakemesinde Temyiz İncelemesinin Kapsamı ve Sınırları", 1431.

⁴⁷⁶ zen, *ğreti ve Uygulama Işığında Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1552-1553.

⁴⁷⁷ Yenisey ve Nuhoglu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1007.

⁴⁷⁸ A.g.e., 1007.

Temyiz nedeni hükmün, maddi hukuka aykırılık ve/veya muhakeme hukukuna aykırılık nedenine dayanabilir. Bu nedenler, temyiz denetiminin kapsamını oluşturmaktadır. Dolayısıyla temyiz denetiminde bozmayı gerektiren başka ve çok ağır bir hukuka aykırılık nedeni tespit edilse de karar bu nedenle bozulmamaktadır.⁴⁷⁹

Bu ağır yaptırım karşısında uygulamada temyiz başvurusunda bulunmak isteyen tarafların temyiz iradesinin; temyiz nedenini ve bu nedenin dayandığı hukuka aykırılığı gösterme yükümlülüğüne riayet etmedikleri görülmektedir. Taraflara tanınan başvuru ve mahkemeye erişim hakkını kısıtlamamak üzere temyiz iradesini yansıtan birtakım beyanlar, Yargıtay tarafından temyiz nedeni olarak kabul edilmektedir. Bu surette ileri sürülen temyiz nedeninin yeterlilik kriteri araştırılmaktadır.

Temyiz istemlerinde genel olarak hükmün usul ve yasaya aykırı olduğu, cezanın fazla veya az olduğu, mahkemenin lehe veya aleyhe hususları dikkate almadığı gibi nedenler ileri sürülmektedir. Yahut re'sen dikkate alınacak nedenlerle temyiz denetimi yapılması talep olunmaktadır. Temyiz başvurusunda yer verilen ifadelerin bir temyiz nedeni olarak kabul edilip edilemeyeceği, bir yorum meselesi olarak ele alınmaktadır. Yargıtay ceza daireleri, temyiz isteminde yer alan ifadelerin, hangi neden kapsamında görüleceğini ve başvurunun kabul edilebilirliğini zaman içerisinde farklı yorumlarla değerlendirmiştir.

Yargıtay ceza daireleri, istinaftan sonraki süreçte temyiz isteminde mutlaka bir temyiz nedeni gösterilmesini aramış ve temyiz nedeni bulunmayan başvuruların reddine karar vermiştir. Bu durum Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının itirazlarıyla Yargıtay Ceza Genel Kurulunda ele alınmıştır. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, temyiz nedeni içermediği gerekçesiyle temyiz başvurusunun reddedildiği karara itirazında, CMK m.294/1 hükmünün lafzına bağlı kalınarak başvurunun reddedilmemesi gerektiği, temyiz iradesini ortaya koyan beyanın CMK'da herhangi bir şekil şartına bağlanmadığı, "hükmü temyiz ediyorum", "hüküm hukuka aykırıdır" lafzının temyiz nedeni içerdiği, çoğun içinde az da vardır yaklaşımıyla başvurunun detaylandırılmasını beklemenin sanık veya katılana ispat yükü yükleyeceği ve Anayasa hükmüyle teminat altına alınan kişi hak ve özgürlüklerinin temyiz hakkını

---

⁴⁷⁹ Erdem ve Şentürk, *Ceza Muhakemesinde Kanun Yolları*, 218.

sınırlayıcı zorunluluklarla ihlal edileceğini ileri sürmüştür. Süreç içerisinde dairelerin temyiz nedeni gösterme zorunluluğuna yaklaşımı ve bu değerlendirmelere yönelik itirazlar, Yargıtay Ceza Genel Kurulunun yıllar içerisinde farklı kararlar almasına neden olmuştur. Bu nedenle yıl esasında YCGK kararlarının ayrı ayrı ele alınması gerekmektedir.

YCGK 2018 tarihli kararında temyiz nedeni gösterilmemesinin, temyiz başvurusunun reddi ile sonuçlanmasını hukuka uygun bulmuştur.⁴⁸⁰ Verilen bu karara ilişkin kullanılan karşı oy yazılarında, temyiz iradesini ortaya koyan ve bir hukuka aykırılığa dayandırılan beyanın, temyiz nedeni olarak kabul edilmesi gerektiği öne sürülmüştür. Böylece “karar hukuka aykırıdır” veya “karar kanuna aykırıdır” şeklindeki beyanların, hukuki nedene dayalı temyiz iradesini ortaya koyduğu ileri sürülmüştür. Ancak “karar usul ve yasaya aykırıdır” denilmek suretiyle temyiz başvurusunda bulunulması halinde bu dilekçenin temyiz nedenlerini içerdiği öğretilerinde kabul edilmemektedir.⁴⁸¹

YCGK 2019 tarihli kararında kullanılan karşı oy yazısında ise temyiz denetiminin sınırlandırılmasının kanuni güvenceye bağlanması gerektiği vurgulanmıştır.⁴⁸² Ancak Kanunda açıkça öngörülen usul ve şartların yerine getirilmemesi nedeniyle başvurunun reddedilmesinin, hakkın ihlali sonucunu doğurmayacağı kabul edilmiştir. Yargıtay’ın temyiz denetimini sınırlandıran bu kurala yaklaşımı, mahkemeye erişim hakkının kısıtlanmaması üzerinedir. Anayasa m.13 gereği temel hak ve özgürlüklerin, ancak kanunla sınırlanabileceği ve neden gösterme zorunluluğuna ilişkin düzenlemenin, mahkemeye erişim hakkını daraltıcı şekilde yorumlanmaması gerektiği aksi halde adil yargılanma hakkının ihlal edileceği kabul edilmektedir.

YCGK 2020 tarihli kararında CMK m.294 ve m.301 hükümleri uyarınca ileri sürülen temyiz nedenleriyle sınırlı inceleme yapılacağı belirtilmiş olup temyiz denetiminin kapsamının tespiti açısından maddi hukuka aykırılık ile muhakeme hukukuna

---

⁴⁸⁰ Yargıtay CGK Kararı (2018/20-292 E. 2020/194 K. 14.05.2020 T.) SİNERJİ.
Yargıtay 20. CD. Kararı (2018/1194 E. 2019/1069 K. 21.02.2018 T.) UYAP.

⁴⁸¹ Hartmann & Schmidt, *Strafprozessrecht Grundzüge des Strafverfahrens*, § 63, Rn. 1229; Çiftçi ed., *5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda Temyiz Yasa Yolu*, 176.

⁴⁸² Yargıtay CGK Kararı (2019/390 E. 2019/586 K. 10.10.2019 T.) SİNERJİ.

aykırılığın ileri sürülmesinde kanunen öngörülen şartlar esas alınmıştır.⁴⁸³ Kanunda muhakeme hukukuna aykırılık iddiasının ve bu iddianın dayandığı olayların somutlaştırılarak temyiz nedeni olarak gösterilmesi hükme bağlanmışken maddi hukuka aykırılık iddiası açısından böyle bir kuralın bulunmadığı gerekçesiyle “hükümün hukuka ve yasaya aykırı olduğu” iddiasıyla bozulması talebi, yeterli bir temyiz nedeni olarak değerlendirilmiştir. Temyiz dilekçesinde belirtilen nedenlerle hüküm bozulduğunda dilekçede gösterilmeyen ve hükme etki edecek nitelikteki tüm maddi hukuka aykırılıklar, temyiz başvurusunda bulunanın sıfatı dikkate alınarak bozma nedeni sayılmıştır.⁴⁸⁴ Muhakeme hukukuna aykırılık nedeniyle ileri sürülen temyiz nedeninin, hükme etki edecek nitelikte olması gerektiği belirtilmiştir. İncelemede tespit edilen diğer hukuka aykırılıkların bozma nedeni sayılmasa da ilamda gösterileceği ve hükümde mutlak hukuka aykırılık nedenlerine yönelik denetim yapılacağı vurgulanmıştır.

---

⁴⁸³ “Temyiz incelemesinin kapsamının belirlenebilir olmasının yeterli görülmesi ve bu konunun önemi karşısında, temyiz başvurusunda hükmün neden dolayı bozulmasının istenildiğinin gösterilip gösterilmediğinin tespiti, temyiz başvurusunun sebep gösterilmemesi nedeniyle reddedilip edilmeyeceği ve yapılacak olan temyiz incelemesinin kapsamı bakımından önem arz etmektedir. Örneğin; "Hükümü temyiz ediyorum", "Resen dikkate alınacak nedenlerle temyiz ediyorum", "Hükümün bozulmasını istiyorum" şeklindeki ibarelere yer vermesine rağmen incelemenin kapsamını (maddi hukuka veya muhakeme hukukuna aykırılık) göstermeyen dilekçelerdeki temyiz isteminin, herhangi bir temyiz sebebi içermemesi nedeniyle tıpkı başvurunun süresi içinde yapılmaması, hükmün temyiz edilemez olması ya da temyiz edenin buna hakkının bulunmaması hâllerinde olduğu gibi usulüne uygun açılmış bir temyiz davası bulunmadığından 5271 sayılı CMK'nın 298. maddesi uyarınca reddine karar verileceği kabul edilmiştir. Temyiz iradesinin varlığını gösteren ancak yapılacak temyiz incelemesinin kapsamına ilişkin herhangi bir neden belirtmeyen dilekçelerin hukuki sonuçları ise davanın üst mahkemeye aktarılması, hükmün kesinleşmesinin engellenmesi ve aleyhe başvuru bulunmadığı hâllerde cezanın ağırlaştırılması yasağından yararlanmanın ötesine geçemeyecek, bu durum temyiz isteminin reddi sonucunu değiştirmeyeceği vurgulanmıştır”. Yargıtay CGK Kararı (2018/292 E. 2020/194 K. 14.05.2020 T.) SİNERJİ.

⁴⁸⁴ Öğretide istisnası olmaksızın tüm maddi hukuka aykırılıkların hükmü mutlaka etkilediği kabul edilmektedir. Bkz. Yurtcan, *Ceza Yargılaması Hukuku*, 641.

YCGK 2023 tarihli kararında temyiz nedeniyle sınırlı bir inceleme yapılmasına ilişkin hükümlerin, temyiz denetiminin kapsam ve sınırlarının belirlenmesi amacıyla getirilen düzenlemeler olduğu kabul edilmiştir.⁴⁸⁵ Bu kabulle birlikte ceza muhakemesinin temel ilkelerinden olan re'sen araştırma ilkesinin kural olup temel hak ve özgürlükleri yorum yoluyla daraltmamak, sistematik ve amaçsal yorum tarzına daha uygun görülmüştür. Ancak temyiz denetiminin kapsamını belirleme amacını taşıyan neden gösterme şartının, anlaşılır bir biçimde yerine getirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

YCGK 2024 tarihli kararında temyiz nedenleri, usulüne uygun bir temyiz davası açılabilmesinin zorunlu unsuru olarak kabul edilmiştir.⁴⁸⁶ Bu kararda “kararın hukuka, usule aykırı olduğu” şeklindeki beyanlar, bir temyiz nedeni olarak yeterli görülmemiştir. Gerekli ve yeterli bir şekilde ileri sürülen temyiz nedenlerinin temyiz incelemesinin sınırını çizdiği belirtilmiştir. Ancak maddi hukuk kurallarının anlam ve kapsamına yönelik yorum yetkisinin mahkemelere ait olması nedeniyle usul kurallarına ilişkin aykırılıklarda olduğu gibi böyle bir sınır bulunmadığı ve maddi hukuka ilişkin tespit edilen tüm hukuka aykırılıkların, temyiz edenin sıfatı dikkate alınarak bozma nedeni yapılacağı değerlendirilmiştir. Bu kabule göre Yargıtay, maddi hukuk kurallarının anlam ve kapsamını belirlemek için nihai ve tam yetkili olup ileri sürülen nedenlerin nitelendirmesiyle bağlı bulunmamaktadır. Bu sebeple suçun sübutuna, delillerin değerlendirilmesine yönelik itirazlar, maddi hukuk kurallarının uygulanmasında bir isabetsizlik bulunduğu gerekçesiyle yeterli bir temyiz nedeni olarak kabul edilmiştir.

Yargıtay Ceza Genel Kurulunun kararına göre maddi hukuka aykırılık iddiasına dayanan temyiz taleplerinde açıkça bir neden ileri sürülmesi beklenmemektedir. Ancak muhakeme hukukuna aykırılık iddiasına dayanan temyiz taleplerinde bu

---

⁴⁸⁵ Yargıtay CGK Kararı (2023/9-263 E. 2023/410 K. 12.09.2023 T.) SİNERJİ.

⁴⁸⁶ Yargıtay CGK Kararı (2022/6-49 E. 2024/219 K. 03.07.2024 T.) SİNERJİ;

YCGK 2024 tarihli bir başka kararında “re'sen dikkate alınacak nedenlerle temyiz ediyorum”, “hükümün bozulmasını istiyorum”, “hüküm usul ve kanuna aykırıdır” şeklinde ileri sürülen temyiz taleplerinin bir temyiz nedeni içermediği ve aynı süresinde yapılmayan veya temyiz edilemez bir hükme karşı yapılan ya da temyize başvurma yetkisi bulunmayan kişi tarafından yapılan bir başvuruda olduğu gibi temyiz talebinin reddedilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bkz. Yargıtay CGK Kararı (2023/6-8 E. 2024/13 K. 07.01.2024 T.) SİNERJİ.

iddianın dayandığı neden ile olayın da gösterilmesi ve bu ihlalin hükme etkili olması gerekmektedir. Dolayısıyla Yargıtay, birtakım uyuşmazlıkları gidermek üzere verdiği bu kararında, kabul edilebilir bir temyiz başvurusunda maddi hukuka aykırılık bulunup bulunmadığına yönelik sınırsız bir denetim yapacağını, muhakeme hukuku kurallarına ilişkin bir neden ileri sürülmediği ya da bu nedenin hükme etkisi olmadığı takdirde ise yalnızca hukuka kesin aykırılık halleriyle sınırlı bir temyiz denetimi yapacağını, ancak tespit olunan hukuka aykırılıkların tümünü ilamda göstereceğini ifade etmiştir.

Yargıtay Ceza Genel Kurulunun son kararından sonra Yargıtay ceza daireleri de 2025 tarihli güncel kararlarında “re’sen dikkate alınacak nedenlerle” şeklinde ileri sürülen temyiz taleplerinin, muğlak ifadeler içermesi nedeniyle hukuka aykırılığa işaret eden herhangi bir temyiz nedeni bulundurmaması nedeniyle temyiz taleplerini reddetmektedir.⁴⁸⁷ Bu kararlarda Yargıtay’ın temyiz başvurusunda ileri sürülen temyiz nedenleri ile temyiz denetiminin kapsamını belirlediği görülmektedir. Başvuranların ileri sürdüğü temyiz nedenleri tek tek denetlenerek bunlarla ilgili bir hukuka aykırılık bulunup bulunmadığı ve bu nedenler dışında bir de gerekçenin dosya kapsamına uygun oluşturulup oluşturulmadığı denetlenmektedir.

Öğretide temyiz mercii tarafından re’sen dikkate alınacak nedenlerle hükmün bozulmasına yönelik istem karşısında Yargıtay’ın, hükmün tüm yönlerini denetlememesi gerektiği savunulmaktadır.⁴⁸⁸ Yargıtay’ın bu aşamada, yeterince açık olmayan temyiz nedenlerinin neler olduğunu kişiye açıklattırması gibi bir uygulaması da bulunmamaktadır.⁴⁸⁹ Bu nedenle kararın bozulması talebinin dayandırıldığı

---

⁴⁸⁷ Yargıtay 8. CD. Kararı (2024/24692 E. 2025/1750 K. 05.03.2025 T.) UYAP.

Yargıtay 12. CD. Kararı (2022/9017 E. 2025/1433 K. 11.02.2025 T.) UYAP.

⁴⁸⁸ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 124.

⁴⁸⁹ Erdem ve Kavlak, “Ceza Muhakemesinde Temyiz İncelemesinin Kapsamı ve Sınırları”, 1436. Öğretide başvuru süresinin devam ettiği halde temyiz gerekçesinin gösterilerek başvurunun düzeltilebileceği kabul edilmektedir. Bkz. Özen, *Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1552.

gerekçeler, temyiz başvurusunun nedenlerini ifade edecek yeterlilikte olmalı ve temyiz iradesini ortaya koymalıdır.⁴⁹⁰

Alman Ceza Muhakemesi Kanunu'na göre temyiz davası, kanun ihlaline dayanan bir hükme ilişkin olabilmektedir.⁴⁹¹ Alman ceza muhakemesi hukukunda da temyiz denetimi muhakeme hukukuna aykırılık ve maddi hukuka aykırılık bakımından sınırlandırılmış olup ihlal iddiası içeren nedenlerin ve vakıaların temyiz başvurusunda somutlaştırılması ve gerekçelendirilmesi beklenmektedir.⁴⁹² Gerekçelendirme yükümlülüğü, temyiz başvurusunun kabul edilebilirliğinin ön koşulunu oluşturmakta olup bu yükümlülüğün yerine getirilmemesi veya eksik ifa edilmesi hâlinde başvuru usulen reddedilmektedir.⁴⁹³ Alman ceza muhakemesi hukukunda, istinaf aşamasında dahi neden gösterme zorunluluğunun bulunmaması eleştirilmektedir. İlk derece yargılamasında hakimin vereceği kararın bir üst merci tarafından tümünden denetlenecek olduğunu bilmesi, olay yargılamasındaki sorumluluğunu zayıflatacağı ve zaman kaybına sebep olacağı gibi birtakım zararların doğacağı düşünülmektedir.⁴⁹⁴ Yalnız hükme karşı temyiz yolunun açık olması nedeniyle değil, temyize değer bir gerekçenin ileri sürülebilir olması, gerekli argümanın sunulması, avukatın yükümlülüğü kapsamında değerlendirilmektedir.⁴⁹⁵ “Karar hukuka uygun değildir”, “savunma hakkı

---

⁴⁹⁰ Erdem ve Kavlak, “Ceza Muhakemesinde Temyiz İncelemesinin Kapsamı ve Sınırları”, 1437.

⁴⁹¹ Feridun Yenisey ve Salih Oktar, “Alman Ceza Muhakemesi Kanununun Kanun Yoluna İlişkin Hükümlerinin Türkçe Tercümesi”, *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 12, S. 159-160 (2017): s.293-313, s. 302.

⁴⁹² Beulke & Swoboda, *Strafprozessrecht*, § 29, Rn. 562; Kühne, *Strafprozessrecht*, § 64, Rn. 1067–1068; Hans-Heiner Kühne, *Strafprozessrecht*, § 64, Rn. 1082; Karl Heinz Gössel, “Alman Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyizde Maddi Meselenin İncelenmesi Sorunu”, çev. Feridun Yenisey, *Temyiz İncelemesinde Hukuki Denetimin Sınırları Türk Hukuku İstinaf Reformu Sonrası Mukayeseli Hukuk Sempozyumu Bildiriler Kitabı, 20-21 Nisan 2017*, (Ankara: Yargıtay ve Türkiye Adalet Akademisi, 2017): 109-124, s. 113.

⁴⁹³ Hamm, *Die Revision in Strafsachen*, § 5, Rn. 161.

⁴⁹⁴ Ali Rıza Çınar, “Alman Ceza Yargılama Hukukunda İstinaf Yasayolu”, *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 9, S. 1-1 /2010): 503-531, 529-530.

⁴⁹⁵ Hamm, *Die Revision in Strafsachen*, § 5, Rn. 163.

ihlal edilmiştir” gibi genel ve soyut ifadelerle somut norm arasında bağlantı kurulamayacağı ve bu nedenle denetimin kapsamının belirlenemeyeceği kabul edilmektedir.⁴⁹⁶

Sonuç olarak Kanunda yer alan düzenlemeye göre hukuki sonuçları yönüyle hükmün yanlış veya hatalı olduğunu gösteren temyiz nedenleri maddi hukuka aykırılıklar ile muhakeme hukukuna ilişkin aykırılıklardır. Temyiz isteminde bulunurken mutlaka bu nedenlerden hangisine dayanıldığı açık, anlaşılır ve yeterli şekilde ifade edilmeli ve gerekçelendirilmelidir. Güncel Yargıtay kararlarında maddi hukuka aykırılık iddiasının gerekçelendirilmesine gerek olmadığı anlaşılmaktadır. Ancak kanun hükmü açıktır. Bu yaklaşım, kanun yoluna başvuru hakkının kaybedilmemesi için benimsenmektedir. Temyiz yoluna başvuru koşullarının, mahkemelerin aydınlatma yükümlülüğü kapsamında dosyanın taraflarına anlatıldığı, öğretildiği takdirde ve istinaf yolunun daha verimli kılındığı halde bu uygulamadan vazgeçileceği kanaatinde bulunmaktayız.

Maddi hukuka aykırılık nedenleriyle muhakeme hukukuna aykırılık nedenlerinin bir temyiz nedeni olarak ileri sürülmesi ve temyiz denetiminin kapsam ve sınırları çerçevesinde ne şekilde denetleneceği, bu hususlarda Yargıtay’ın uygulama pratiği alt başlıklarda ayrıntılı olarak değerlendirilecektir.

2.1.1. Muhakeme Hukukuna Aykırılık Nedenleri

Muhakeme hukukundan kaynaklanan temyiz nedenleri, nihai kararın kurulması ile başvurulacak yollar ve bu yolların ne şekilde kullanılacağına ilişkin kuralların ihlaline dayanmaktadır.⁴⁹⁷ Muhakeme hukuku kuralları, yargılamada hakim için bir vasıta niteliğinde olup uyulması mecburi veya ihtiyari olan kurallardır.⁴⁹⁸ Bunlara aykırı davranılması, usuli bir hata olarak değerlendirilir ve kanun yolu ile bu hata

---

⁴⁹⁶ Kühne, *Strafprozessrecht*, § 64, Rn. 1078.

⁴⁹⁷ Kul Yenigül, “Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyizde Sebep Gösterme ve Buna Bağlı Olarak Sebebe Bağlı İnceleme Zorunluluğu”, 43.

⁴⁹⁸ Yenisey ve Nuhoglu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1006.

giderilebilmektedir.⁴⁹⁹ Muhakeme hukukuna ilişkin hukuka aykırılıkların denetimi, keyfi uygulamaları engelleyen bir tedbir niteliğinde öngörülmektedir.⁵⁰⁰

Muhakeme kuralları, delilleri tespit etmeyi, değerlendirmeyi ve değerlendirmenin gerekçelendirilmesine ilişkin düzenlemeler içermektedir.⁵⁰¹ Olay mahkemesinin hükme nasıl ulaşacağı, muhakeme hukuku kurallarıyla belirlenmektedir.⁵⁰² Muhakeme hukukuna aykırılık nedeniyle ileri sürülen temyiz nedeninin, hükme etki edecek nitelikte olması gerekmektedir.⁵⁰³ Muhakeme hukuku kurallarına aykırılık, sonucu etkilediği halde hukuka aykırılığın varlığı kabul edilmekte ve hükmü zedelemektedir.⁵⁰⁴ Çünkü bu kurallar, maddi gerçeğe ve adalete erişmek için vasıta görevi görmektedir. Ancak bir bütün olarak yargılamanın adil yürütülmesine engel olduğu takdirde, hükmü etkilediği ölçüde bozma nedeni olarak kabul edilmektedir.

CMK m.301 hükmünde, temyizde incelenecek hususlar düzenlenmiştir. Buna göre Yargıtay'ın yapacağı inceleme; temyiz nedeninin muhakeme hukukuna ilişkin eksikliklerden kaynaklanması halinde temyiz talebinde bu hususu belirten olaylar hakkında yapılacak incelemeyi kapsamaktadır. Bu hükümle muhakeme hukukuna ilişkin hukuka aykırılıkların dayandığı olay ve olguların da gösterilmesinin, tarafların yükümlülüğünde olduğu belirtilmiştir. Böylece temyiz denetiminde, bir muhakeme kuralının hukuka uygun şekilde uygulanıp uygulanmadığı değerlendirilirken bu kuralın uygulandığı olayın tespiti de denetlenmiş olmaktadır.⁵⁰⁵ Çünkü muhakeme hukuku kuralının doğru şekilde uygulanıp uygulanmadığı, anlatılması gereken maddi olay üzerinden denetlenmektedir. Temyiz başvurusunda ileri sürülen bu olay

---

⁴⁹⁹ Yenisey ve Nuhoğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1006.

⁵⁰⁰ Toroslu, "Yargıtay'ın İlk Derece Mahkemesi Olarak Verdiği Son Kararlara Karşı Başvurulacak Kanun Yolu ve Kapsamı", 125.

⁵⁰¹ A.g.e., 125.

⁵⁰² Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 248.

⁵⁰³ Kühne, *Strafprozessrecht*, § 64 Rn. 1062.1.

⁵⁰⁴ Tosun, *Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri*, C. II, 227; Keskin, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyiz Nedeni Olarak Hukuka Aykırılık*, 178.

⁵⁰⁵ Erdem ve Kavlak, "Ceza Muhakemesinde Temyiz İncelemesinin Kapsamı ve Sınırları", 1439.

ispatlanamadığı ve dosya içeriğinden anlaşılamadığı takdirde burada maddi hukukta geçerliliği olan “şüpheden sanık yararlanır” (in dubio pro reo) ilkesi geçerli olmayıp muhakemenin hukuka uygun şekilde yapıldığı varsayılmaktadır.⁵⁰⁶

Alman ceza muhakemesi hukukunda, muhakeme hukukuna aykırılık nedeninin somutlaştırılması gerekmekte olup başvurunun detaylandırılması, hangi hukuk normunun ne surette ihlal edildiğinin bildirilmesi ve bu ihlale neden olan fiillerin de açıkça gösterilmesi gerekmektedir.⁵⁰⁷ İleri sürülen muhakeme hukukuna aykırılık söz konusu olmasaydı, hükmün başka türlü verileceğine yönelik olası bir nedensellik ilişkisi aranmaktadır.⁵⁰⁸ Özel bir temyiz nedeni aranmaksızın temyiz mahkemesinin muhakeme hukukuna aykırılık kapsamında hükmü denetlediği yegane husus, muhakeme şartlarının eksikliği ile muhakeme engelleridir.⁵⁰⁹

Öğretide hüküm ile hukuka aykırılık arasında bir nedensellik bağı aranmaktadır. Bu bağ temyize başvuran tarafın haklarına esaslı biçimde zarar veren yani nedensellik değeri taşıyan bir hukuka aykırılığın, ancak hükme etki edebileceğini ortaya koymaktadır.⁵¹⁰ Ancak bu bağ, bir nedensellik bağından ziyade normatif bir bağ olarak değerlendirilmektedir.⁵¹¹ Böylelikle mahkemenin görevini hukuka uygun şekilde

---

⁵⁰⁶ Werner Beulke, *Strafprozessrecht*, 12. Aufl. (Heidelberg, 2012), § 29, no. 564; Aktaran: Erdem ve Kavlak, “Ceza Muhakemesinde Temyiz İncelemesinin Kapsamı ve Sınırları”, 1439; Centel ve Zafer, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 947.

⁵⁰⁷ Beulke & Swoboda, *Strafprozessrecht*, § 29, Rn. 564; Kühne, *Strafprozessrecht*, § 64, Rn. 1069; Gössel, “Alman Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyizde Maddi Meselenin İncelenmesi Sorunu”, 113.

⁵⁰⁸ Hartmann & Schmidt, *Strafprozessrecht*, § II, Rn. 1205; Schroeder & Verrel, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 236; Muhakeme kurallarına ilişkin bir hata yapıldığı ve bu hatanın hükmün sonucunu etkilediği iddiasında bulunmaktadır. Bkz. Kühne, *Strafprozessrecht*, § 64, Rn. 1067–1068.

⁵⁰⁹ Keskin, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyiz Nedeni Olarak Hukuka Aykırılık*, 112.

⁵¹⁰ Gössel Karl Heinz, *Strafverfahrensrecht* (1977), 320; Aktaran: Keskin, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyiz Nedeni Olarak Hukuka Aykırılık*, 32.

⁵¹¹ Ellen Schlüchter, *Das Strafverfahren* (1983), 4; ve Schlüchter, “Zum normativen Zusammenhang zwischen Rechtsfehler und Urteil,” in *Festschrift für Friedrich-Wilhelm*

yerine getirdiğinde yani usulüne uygun yürütülen bir muhakemede hükmün, mevcut hükümden başka bir sonuca ulaşması söz konusu ise hüküm ile hukuka aykırılık arasında normatif bir bağın varlığı kabul edilmektedir.⁵¹² Bu aşamada kararın ne olduğu veya hukuka aykırılığın kararı ne ölçüde etkilediği değil de karara nasıl ve ne şekilde ulaşıldığı önem taşımaktadır.⁵¹³

Muhakeme hukukuna ilişkin temyiz nedenleri kanunda açıkça belirtilmemişse de mutlak ve nispi nedenler olmak üzere ikili bir ayrıma tabi tutulmaktadır.⁵¹⁴ CMK m.289 hükmünde hukuka mutlak aykırılık halleri tek tek sayılmaktadır. Söz konusu hallerde hükme etki eden bağın, kanunen kurulduğu kabul edilmektedir. Bu nedenle hüküm mutlak surette bozulmaktadır. Mutlak hukuka aykırılık nedenleri dışında kalan muhakeme hukukuna aykırılık nedenleri, hükmün bu nedene dayanarak oluşturulmadığı ve hukuki yararı ihlal edilen süje tarafından temyiz nedeni olarak ileri sürülmediği takdirde hükmün bozulmasına neden olmamaktadır.⁵¹⁵

Temyiz merciinde yapılacak denetimin ilk aşamasında, bir hukuka aykırılık tespit edilmesi üzerine ikinci aşamada, hukuka aykırılığın hükme tesiri olup olmadığı tespit edilmektedir.⁵¹⁶ Örneğin beyanı hükme etkili olmayan bir tanığın yeminsiz dinlenmesi, muhakeme hukukuna aykırılık teşkil etse de bu hukuka aykırılık, bir bozma nedeni olarak değerlendirilmemektedir.⁵¹⁷ Temyiz başvurusunda gösterilen

---

Krause (1990), 485 vd.; Aktaran: Keskin, Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyiz Nedeni Olarak Hukuka Aykırılık, 33.

⁵¹² Keskin, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyiz Nedeni Olarak Hukuka Aykırılık, 33.*

⁵¹³ Erdem ve Kavlak, “Ceza Muhakemesinde Temyiz İncelemesinin Kapsamı ve Sınırları”, 1441.

⁵¹⁴ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz, 175.*

⁵¹⁵ Keskin, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyiz Nedeni Olarak Hukuka Aykırılık, 155.*

⁵¹⁶ Karakehya, *Ceza Muhakemesi Hukuku, 628.*

⁵¹⁷ Cengiz Apaydın, *Ceza Muhakemesine Egemen İlkeler Işığında Olağan ve Olağanüstü Kanun Yolları, 1. bs. (Ankara: Seçkin, 2020), 180.*

nispi temyiz nedeni, esasa etkili olup hükmü etkileyecek nitelikteyse ancak bir bozma nedeni olarak kabul edilmekte ve hüküm temyiz denetimi sonunda bozulmaktadır.⁵¹⁸

Yargıtay kararlarında da muhakeme hukukuna aykırılık iddialarının, hükme etkisi değerlendirilmektedir. Yargıtay, muhakeme hukukuna aykırılık iddiası bulunmasına rağmen hükme etki eder nitelikte bir iddia olmaması durumunda, yalnızca CMK m.289 kapsamında hukuka kesin aykırılık nedenleriyle sınırlı bir temyiz denetimi yapmaktadır.⁵¹⁹ Hükme etkili olmayan muhakeme hukukuna aykırılık nedenlerinin ise bozma nedeni oluşturmayıp yalnızca kararda bu aykırılıklara işaret edilmekle yetinileceği belirtilmektedir.

Muhakeme hukukuna aykırılık oluşturan temyiz nedeninin, olay mahkemesinde veya bölge adliye mahkemesinde yapılan yargılamada ortaya çıkması bakımından bir fark bulunmamaktadır.⁵²⁰ Bu iddianın, duruşma tutanaklarıyla veya karar içeriği ile ispatlanması gerekmektedir.⁵²¹ Duruşma tutanağı, yargılama faaliyetine ilişkin tüm önemli işlemleri içerir.⁵²² Tutanaklar, mahkemenin vicdani kanaatinin olduğu duruşma sürecini yansıtır.⁵²³ Duruşmaya kimlerin katıldığını, duruşmanın nasıl yapıldığını ortaya koyduğu gibi sorgunun içeriğini tespit eden bir işleve sahip olması nedeniyle önemli bir ispat fonksiyonu görmektedir.⁵²⁴

CMK m.222 hükmünde duruşma tutanağının ispat gücü düzenlenmektedir. Duruşmanın kanunda gösterilen usul ve esaslara göre yapılıp yapılmadığı, ne şekilde yapıldığı, ancak duruşma tutanağıyla ispatlanabilmektedir. Bu tutanağın ispat gücüne karşı, ancak sahtecilik iddiası ileri sürülebilmektedir. Sahteliği ileri sürülmediği müddetçe duruşma tutanağının geçerliliği kabul edilmektedir. Böylece temyiz nedeni

---

⁵¹⁸ Karakehya, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 628; Çiftçi ed., *5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda Temyiz Yasa Yolu*, 71.

⁵¹⁹ Yargıtay CGK Kararı (2021/65 E. 2021/304 K. 24.06.2021 T.) SİNİERJİ.

Yargıtay CGK Kararı, (2011/11-300 E. 2012/63 K. 28.02.2012 T.) SİNİERJİ.

⁵²⁰ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 177.

⁵²¹ A.g.e., 179.

⁵²² Ünver ve Hakeri, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 662.

⁵²³ Yargıtay 3. CD. Kararı (2024/3140 E. 2025/4014 K. 13.02.2025 T.) UYAP.

⁵²⁴ Ünver ve Hakeri, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 662.

olarak ileri sürülen ve tutanakta geçmeyen hususların gerçekleşmediği kabul edilmektedir.⁵²⁵ Yargıtay, “delillerin müşterekliği prensibi” uyarınca dosyada yer alan, ancak duruşmada değerlendirilmeyip tutanağa işlenmeyen belge deliline de dosyada yer almayan beyan deliline de dayanarak karar verememektedir.⁵²⁶ Yargıtay, yapacağı denetimde mantık kurallarıyla çelişmediği müddetçe mahkemenin kararında belirlediği delil muhtevasıyla bağlı kalmaktadır.⁵²⁷

2.1.2. Hukuka Kesin Aykırılık Nedenleri

Hukuka kesin aykırılık nedenleri, muhakeme hukukuna aykırılık halleri olarak CMK 289/1 hükmünde mutlak bir bozma nedeni olarak düzenlenmektedir. Bu nedenler, temyiz dilekçesinde açıkça ileri sürülmemiş olsa dahi geçerli bir temyiz başvurusu yapılması halinde temyiz mercii tarafından re’sen incelenmektedir.⁵²⁸ Mutlak hukuka aykırılık halleri, 1412 sayılı CMUK’ta “kanuna muhalefet hâlleri” olarak ifade edilmişken 5271 sayılı CMK’da m.289 hükmünde “hukuka kesin aykırılık halleri” olarak düzenlenmiştir. Nispi temyiz nedenleri söz konusu olduğunda, olay mahkemesi hükmünün hukuka aykırılığının somut bir biçimde ortaya konulması gerekirken mutlak temyiz nedenlerinin varlığı ispatlandığında kanunkoyucu tarafından hükmün hukuka aykırı olduğu çürütülemez bir varsayım olarak kabul edilmektedir.⁵²⁹

Hukuka kesin aykırılık halleri, adil yargılanmayı ve kamusal yararı tesis eden, sanığa tanınan haklara ilişkin temyiz nedenleridir.⁵³⁰ Bu sebeple temyiz talebinde ve temyiz dilekçesinde bu hukuka aykırılık nedenlerinin açıkça gösterilmesi taraflara

---

⁵²⁵ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 179.

⁵²⁶ Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, *Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1419; Yenisey ve Nuhoğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 981.

⁵²⁷ Yenisey ve Nuhoğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 981; Gökçen, Alşahin ve Çakır, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 787.

⁵²⁸ Kühne, *Strafprozessrecht*, § 64, Rn. 1083–1084; Ağkuş ve Bandır, “Ceza Muhakemesinde Kanun Yolu ve Getirdiği Tartışmalar”, 134.

⁵²⁹ Keskin, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyiz Nedeni Olarak Hukuka Aykırılık*, 114.

⁵³⁰ Fahri Gökçen Taner, “5271 sayılı CMK’nın Temyiz Kanun Yoluna İlişkin Hükümlerinin Yürürlüğe girmesiyle Ortaya Çıkan Farklılıklar”, 61.

bırakılmamıştır.⁵³¹ Temyiz denetiminde, mutlak hukuka aykırılık hallerinin tespiti halinde karar mutlak surette bozulmaktadır. Yargıtay tarafından bu nedenle verilen bozma kararına karşı kararın gönderileceği mercii, karara direnme hakkı bulunmamaktadır.⁵³²

Herhangi bir temyiz nedeni ileri sürülmeden yapılan bir temyiz başvurusunda, mutlak hukuka aykırılık nedenlerinin bulunup bulunmadığına yönelik bir değerlendirme yapılıp yapılmayacağı hem Yargıtay kararlarında hem de öğretide farklı görüşlerin ileri sürülmesine neden olmaktadır. Öğretide bir temyiz dilekçesinin kabule şayan olmaması halinde Yargıtay'ın herhangi bir inceleme yapmaksızın bu başvuruyu reddetmesi gerektiği savunulmaktadır.⁵³³ Dolayısıyla herhangi bir temyiz nedeni içermeyen başvuruda mutlak hukuka aykırılık nedenlerinin olup olmadığı da denetlenmeyecektir. Bu nedenle gerekçe ileri sürülmemiş bir başvurunun, henüz öninceleme aşamasında temyiz mercii tarafından reddedilmesi gerektiği kabul edilmektedir.⁵³⁴

Yargıtay daireleri, vermiş olduğu bazı kararlarda temyiz başvurusunda dosyanın yeniden incelenmesine yönelik istemi, bir temyiz talebi ve nedeni olarak değerlendirmiştir.⁵³⁵ Ancak açık bir neden ileri sürülmediğinde yalnızca hukuka kesin aykırılık halleriyle sınırlı bir temyiz incelemesi yapılacağını belirtmiştir. Hükmün hukuki yönüne ilişkin bir temyiz nedeni bulunması halinde ise başvuruda gösterilen sebepler ve mutlak temyiz nedenleri kapsamında bu denetimin yapılacağını vurgulamıştır. Söz konusu kararlarda Yargıtay, başvuru şartı olarak bir temyiz nedeninin ileri sürülmesi gerektiğini belirtmiştir. Ancak mutlak hukuka aykırılık nedenlerinin tespiti halinde başvuruya ilişkin bir ret kararı vermemiştir.

---

⁵³¹ Artuç ve Elmas, *Ceza Muhakemesinde Duruşma Yönetimi ve Yasa Yolları*, 636.

⁵³² Aldemir, *Ceza Yargılamasında Kanun Yolları*, 34.

⁵³³ Feridun Yenisey, "İstinaf ve Temyiz Kanun Yollarının Türk ve Alman Ceza Muhakemesi Hukuku Sistemlerindeki Karşılaştırması", 129.

⁵³⁴ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 124.

⁵³⁵ Yargıtay 20. Ceza Dairesi Kararı (2018/5608 E. 2019/6015 K. 07.11.2019 T.) UYAP.
Yargıtay 4. CD. Kararı (2020/5599 E. 2020/20579 K. 21.12.2020 T.) UYAP
Yargıtay 6. CD. Kararı (2020/11508 E. 2021/11934 K. 22.06.2021T.) UYAP.

YCGK 2023 tarihli kararı ile ceza dairelerinin güncel kararlarında hukuka kesin aykırılık hallerinin bulunup bulunmadığının denetlenebilmesi için temyiz başvurusunun en az bir temyiz nedeni içermesi gerektiği kabul edilmiştir.⁵³⁶ Ancak kabul edilebilir bir temyiz nedeninin varlığı halinde hukuka kesin aykırılık hallerine ilişkin bir inceleme yapılacağı belirtilmiştir.

Yargıtay ceza daireleri güncel kararlarında, mutlak temyiz nedenlerine ilişkin denetimi, temyiz başvurusunda, bir temyiz nedeninin varlığı halinde yapmaktadır. Temyiz nedeni arayışı bir başka hususu gündeme getirmektedir. Bu nedenin ileri sürüldüğü ifade ve beyanların nasıl yorumlanması gerektiği ve bir neden olarak kabul edilip edilemeyeceği, daireler arasında farklı yorumlara neden olmaktadır. Bazı daireler, temyiz iradesini yansıtan ve kararın hukuka aykırılığını iddia eden beyanı, bir temyiz nedeni olarak değerlendirirken bazı daireler ise belirsiz beyanların, bir neden oluşturmadığını kabul etmekte ve temyiz başvurusunu reddetmektedir.⁵³⁷

Yargıtay ceza dairelerinin temyiz nedenine ilişkin bu yorum farklılıkları karşısında YCGK 2024 tarihli güncel kararında “*hukuka aykırı ceza kararının bozulmasına karar verilmesini saygı ile arz ve talep ederim*” şeklinde beyan edilen temyiz başvurusunu, yeterli bir temyiz nedeni içermediği gerekçesiyle reddetmiştir.⁵³⁸ Bu incelemede,

---

⁵³⁶ Yargıtay CGK Kararı (2023/2 E. 2023/99 K. 22.02.2023 T.) SİNİERJİ.

Yargıtay 12. CD. Kararı (2022/2986 E. 2025/1858 K. 20.02.2025 T.) UYAP.

⁵³⁷ Yargıtay 11. Ceza Dairesinin 2024 tarihli kararında “*kararın hukuka ve yasaya aykırı olduğu*” nedeniyle yapılan temyiz başvurusunun reddinin gerektiği tebliğname görüşüne iştirak edilmemiştir. Temyiz dilekçesinde yer alan ifadeler, temyiz nedeni olarak kabul edilerek öne sürülen temyiz nedenleri ile 289/1 hükmündeki nedenlerle sınırlı bir inceleme yapılacağı belirtilmiştir. Yargıtay 11. CD. Kararı (2024/4233 E. 2024/10407 K. 19.09.2024 T.) UYAP.

Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 2024 tarihli kararında temyiz başvurularında açıkça hangi nedene dayanıldığının gösterilmesi gerektiği, muğlak ifadelerle yapılan başvuruların hükmün hangi yönüyle hukuka aykırı olduğunu ortaya koymadığı değerlendirilmiştir. “*Kararın usul ve yasaya aykırı olduğu*” beyanıyla yapılan bir temyiz başvurusunun, temyiz dilekçesinin sebep içermemesi gerekçesiyle reddedilmiştir. Yargıtay 12. CD. Kararı (2022/5496 E. 2024/6126 K. 05.11.2024 T.) UYAP.

⁵³⁸ Yargıtay CGK Kararı (2023/11-464 E. 2024/380 K. 27.11.2024 T.) UYAP.

hukuka kesin aykırılık nedenlerinin bulunup bulunmadığı da denetlenmemiştir. Çünkü usulüne uygun olarak açılan bir temyiz davasının varlığı, ancak temyiz edilebilir bir hüküm aleyhine, temyize başvurma hak ve yetkisine sahip kimse tarafından, başvuru süresi içinde yapılmış ve hükmün hangi nedenle bozulmasını gösteren bir temyiz nedeninin bulunmasına bağlı kabul edilmiştir.

Sonuç olarak temyiz başvurusunun önincelemeden geçerek denetime uygun bir başvuru olduğunun kabulü, ancak başvuru için öngörülen şartların tamamlanmasıyla mümkündür. Mutlak temyiz nedenlerinin kabul edilebilirliğine esas teşkil eden kural, bir temyiz başvurusunun içeriğinde en az bir temyiz nedeni bulundurmasıdır. Ancak Yargıtay'ın geçmişteki kararlarında temyiz dilekçesinde herhangi bir temyiz nedeni gösterilmemiş olsa da CMK m.289/1'de sayılan hallerin varlığı tespit edildiğinde bu temyiz başvurusunun değerlendirileceği ve hükmün hukuka kesin aykırılık hallerine dayalı olarak bozulacağı yönünde bir görüş benimsenmiştir.⁵³⁹ Yargıtay'ın güncel kararlarında ise başvuru koşullarının sağlanıp sağlanmadığı denetlenmektedir.⁵⁴⁰

Yargıtay kararlarında da değinildiği gibi başvuru şartlarının tamamlanmasıyla ancak taraflarca öne sürülen temyiz nedenleri ile mutlak temyiz nedenlerinin birlikte incelendiği bir denetim muhakemesi gerçekleştirilmektedir. Burada şu hususa dikkat etmek gerekmektedir. Hükmün hukuka aykırı olduğu yönünde veya verilen karardan duyulan memnuniyetsizliği ifade eden beyanlar, temyiz başvurusunda istem koşulunu karşılamaktadır. Bir temyiz davası açma iradesini ortaya koymaktadır. Bu iradenin ortaya konulmasının gerekliliği, davasız yargılama olmaz ilkesine dayanmaktadır. Bu irade temyiz talebini belli bir aşamaya getirebilmektedir. Temyiz yolunda yapılacak işlemlere ilişkin davayı yürütme ve geri alma iradesini açıklamaktadır. Ancak temyiz nedeni, Kanunda temyiz başvurusunun kabul edilebilirlik kriterini oluşturmaktadır. Bu bir filtreleme kriteridir. Temyizde sınırlı bir inceleme öngörüldüğünden gösterilecek neden üzerinden temyiz denetimini sağlayan bir koşul olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu koşul yerine getirilmediği takdirde esasa ilişkin bir denetim faaliyetine geçilememektedir.

---

⁵³⁹ Yargıtay 4. CD. Kararı (2017/22589 E. 2018/66 K. 08.01.2018 T.) YKD, C. 44, S. 6, (2018): 1417-1419.

⁵⁴⁰ Yargıtay 4. CD. Kararı (2021/37621 E. 2024/12645 K. 16.10.2024) UYAP.

2.1.2.1. Mahkemenin Kanuna Uygun Olarak Teşekkül Etmemiş Olması

Mahkemelerin kuruluş, görev ve yetkileri ile işleyiş ve yargılama usullerinin kanunla düzenleneceği Anayasa m.142 hükmü ile güvence altına alınmıştır. 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun m.8 ve devamı hükümleri ile ceza mahkemelerinin kuruluş ve görevleri, m.25 ve devamı hükümleri ile de bölge adliye mahkemelerinin kuruluş ve görevleri düzenlenmiştir. 2797 sayılı Yargıtay Kanunu'nda Yargıtay'ın kuruluş ve görevleri ile 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu (ÇKK) m.25 ve devamı hükümlerinde çocuk mahkemelerinin kuruluş ve görevleri düzenlenmiştir.

Mahkemelerin, bağımsızlığını sağlayan en önemli güvencelerden biri doğal hakim ilkesidir.⁵⁴¹ Henüz bir uyuşmazlık ortaya çıkmadan önce somut bir meselenin yargılanacağı mahkemenin kuruluşu, yetkileri ve yargılama usulü kanunla belirlenir.⁵⁴² Mahkemelerin doğal hakim ilkesine uygun olarak kanunda öngörüldüğü şekilde oluşturulmaması, hukuka kesin aykırılık halidir. Duruşma hakiminin yokluğunda ya da heyet olarak çalışan mahkemelerde bir üyenin yokluğunda duruşma yapıldığı durumda mahkeme kanuna uygun şekilde teşekkül etmemiştir.⁵⁴³ Duruşma yapılırken hakim telefonla bakması, internette gezinmesi, oyun oynaması ve duruşma salonundan çıkması gibi hallerin duruşmanın önemli bir kısmında gerçekleşmesi halinde bu nedenler de mutlak bozma nedeni kapsamında değerlendirilir.⁵⁴⁴

2.1.2.2. Hakimlik Görevini Yapmaktan Kanun Gereğince Yasaklanmış Hakimin Hükme Katılması

Ceza Muhakemesi Kanunu'nda hakimin davaya bakamayacağı haller m.22 hükmünde düzenlenmiştir.⁵⁴⁵ Buna göre yasaklı hakimin son karara katılması, mutlak bir bozma

---

⁵⁴¹ Hakan Karakehya, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 112.

⁵⁴² Ag.e., 112.

⁵⁴³ Artuç ve Elmas, *Ceza Muhakemesinde Duruşma Yönetimi ve Yasa Yolları*, 636; Gökçen, Alşahin ve Çakır, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 790.

⁵⁴⁴ Urs Kindhäuser, *Strafprozessrecht*, 2. bs. (2015), 31, no: 34; Aktaran: Erdem ve Kavlak, "Ceza Muhakemesinde Temyiz İncelemesinin Kapsamı ve Sınırları", 1443.

⁵⁴⁵ (1) *Hâkim; a) Suçtan kendisi zarar görmüşse, b) Sonradan kalksa bile şüpheli, sanık veya mağdur ile aralarında evlilik, vesayet veya kayımlık ilişkisi bulunmuşsa, c) Şüpheli, sanık*

nedenidir. Yargılama sürecinde yasaklı hakim, bu karara ön gelen başka bir karara katılmış olması, bu kararın hükmü ne şekilde etkilediği fark etmeksizin bu hüküm çerçevesinde değerlendirilmemektedir.⁵⁴⁶ Bu durum, yasaklı olmayan bir hakim de aynı hükmü kuracak olup olmamasına göre de bir değerlendirme gerektirmemektedir.⁵⁴⁷ Yasaklı hakim hükmeye katılmış olması yeterli olup mutlak bir bozma nedeni oluşturmaktadır.

2.1.2.3. Geçerli Şüphe Nedeniyle Hakkında Ret İstemi Öne Sürülmüş Olup da Bu İstem Kabul Olunduğu Halde Hakimin Hükme Katılması veya Bu İstemin Kanuna Aykırı Olarak Reddedilip Hakimin Hükme Katılması

Hakimin reddi şartları olduğu gerekçesiyle ileri sürülen bir ret talebi ve bu talebin kabulüne yönelik mahkeme kararı olmasına rağmen reddedilen hakimin hükme katılması, mutlak hukuka aykırılık nedenidir. Mahkemece ileri sürülen ret istemi, usul ve esas bakımından incelenmektedir.⁵⁴⁸ Mahkemenin ret istemini kabul etmediğine ilişkin kararına karşı itiraz yolu açıktır. İtiraz denetimiyle bu talebin reddine karar verildiği takdirde CMK m.28 uyarınca bu karar, ancak hükümlerle birlikte değerlendirilmektedir. Ret talebinin hukuka aykırı surette reddedilmesiyle reddi istenen hakimin hükme katılmış olması da mutlak bir bozma nedeni oluşturmaktadır.

---

veya mağdurun kan veya kayın hısımlığından üstsoy veya altsoyundan biri ise, d) Şüpheli, sanık veya mağdur ile aralarında evlât edinme bağlantısı varsa, e) Şüpheli, sanık veya mağdur ile aralarında üçüncü derece dahil kan hısımlığı varsa, f) Evlilik sona ermiş olsa bile, şüpheli, sanık veya mağdur ile aralarında ikinci derece dahil kayın hısımlığı varsa, g) Aynı davada Cumhuriyet savcılığı, adli kolluk görevi, şüpheli veya sanık müdafiliği veya mağdur vekilliği yapmışsa, h) Aynı davada tanık veya bilirkişi sıfatıyla dinlenmişse, Hâkimlik görevini yapamaz.” sekiz bent olarak sayılmıştır. Hakimin yargılamaya katılmadığı durumlar ise m.23’te “(1) Bir karar veya hükme katılan hâkim, yüksek görevli mahkemece bu hükme ilişkin olarak verilecek karar veya hükme katılamaz. (2) Aynı işte soruşturma evresinde görev yapmış bulunan hâkim, kovuşturma evresinde görev yapamaz. (3) Yargılamanın yenilenmesi halinde, önceki yargılamada görev yapan hâkim, aynı işte görev alamaz”.

⁵⁴⁶ Erdem ve Şentürk, *Ceza Muhakemesinde Kanun Yolları*, 202.

⁵⁴⁷ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 188.

⁵⁴⁸ Artuç ve Elmas, *Ceza Muhakemesinde Duruşma Yönetimi ve Yasa Yolları*, 637.

2.1.2.4. Mahkemenin Kanuna Aykırı Olarak Davaya Bakmaya Kendini Görevli veya Yetkili Görmesi

CMK'nın görevle ilgili düzenlemelerine göre mahkemelerin görevleri kanunla belirlenmektedir. Mahkemenin görevli olup olmadığı hususu, mahkemenin kendiliğinden dikkate alması gereken bir unsurdur.⁵⁴⁹ Kovuşturma aşamasının her evresinde davaya bakan mahkeme, kendisinin görevli olup olmadığına karar verebilmektedir. Ancak duruşmada suçun hukuki niteliğinin değiştiği gerekçesiyle dosyanın alt derece mahkemesine gönderilmesi kabul edilmemektedir.

CMK'nın yetkiyle ilgili düzenlemeleri m.12 ve devamında yer almaktadır. CMK m.12, yetkili mahkemenin tespitine ilişkin bir düzenleme içermektedir. Kanunda mahkemenin yetkisizliğine itiraz için bir süre öngörülmüş olup belirli işlemlerden önce bu itirazın yapılması gerekmektedir. Ancak mahkemenin, usulüne uygun ileri sürülen itirazı, kanuna aykırı olarak reddetmesi ve kendini davaya bakmaya yetkili görmesi halinde bunun mutlak bir bozma nedeni olacağı Kanunda düzenlenmiştir. Mahkeme hükmüne yönelik yapılan temyiz denetiminde, temyiz mercii yer yönünden yetki itirazını; süre koşulu ve reddin hukuka aykırılığı bakımından değerlendirmektedir.⁵⁵⁰ Yetki itirazı, CMK m.18 hükmünde belirtildiği üzere süre koşuluna bağlanmıştır. Bu itiraz, ilk derece mahkemelerinde yürütülen yargılamada sanığın sorgusu yapılmadan önce, bölge adliye mahkemelerinde yürütülen yargılamada ise inceleme başlamadan ve duruşmalı işlerde inceleme raporu okunmadan önce ileri sürülmelidir.

2.1.2.5. Cumhuriyet Savcısı veya Duruşmada Kanunen Mutlaka Hazır Bulunması Gereken Diğer Kişilerin Yokluğunda Duruşma Yapılması

CMK m.188 hükmünde duruşmada hazır bulunacaklar sayılmıştır. Buna göre hükme katılacak hakimler ile Cumhuriyet savcısı, zabıt katibi ve kanunen zorunlu müdafii atanması öngörülen hallerde müdafii, duruşmada hazır bulunmak zorundadır. Müdafinin duruşmaya mazeret bildirmeden katılmaması veya duruşma salonunu terk etmesi durumunda duruşmaya devam edilebileceği de hüküm altına alınmıştır. Tek oturumda bitmeyeceği öngörülen davada, duruşmada bulunması gereken kişilerin

---

⁵⁴⁹ Erdem ve Şentürk, *Ceza Muhakemesinde Kanun Yolları*, 203.

⁵⁵⁰ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 198.

katılımını sağlamak üzere herhangi bir nedenle katılamayan üyenin yerine geçmek ve oy kullanmak üzere yedek üye bulundurulabileceği de ayrıca düzenlenmiştir.

Sanığın duruşmadan bağışık tutulabileceğine ilişkin düzenlemeye göre CMK m.196 uyarınca alt sınırı beş yıl ve beş yıldan daha fazla hapis cezasını gerektiren suçlar haricinde istinabe yoluyla sanık sorguya çekilebilmektedir. Bu sorguda Cumhuriyet savcısı ile müdafii hazır bulunması zorunlu görülmemiştir.

ÇKK m.25/1'e göre çocuk mahkemelerinde yapılan duruşmalarda Cumhuriyet savcısı hazır bulunmamaktadır. ÇKK m.22/3 uyarınca da çocuğun yararı gerektirmesi halinde duruşma salonundan çıkabileceği ve sorgusunun tamamlanmasıyla duruşmada hazır bulunmasına gerek görülmeyebileceği de düzenlenmiştir.

CMK m.150/2'ye göre kendini savunmayacak derecede malul veya sağır ve dilsiz olan şüpheli veya sanık için bir de çocuk için talebi gerekmeksizin bir müdafii atanması zorunludur. CMK m.150/3 uyarınca alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlardan dolayı yapılan soruşturma ve kovuşturma sürecinde de zorunlu müdafii atanacağı düzenlenmiştir. Şüpheli veya sanığın akıl hastalığına bağlı olarak gözlem altına alınması gereken hallerde de CMK m.74/2 uyarınca hakim veya mahkemenin talebiyle bir müdafii görevlendirileceğine hükmedilmiştir. Bunlardan başka CMK m.101/3'e göre şüpheli veya sanık hakkında tutuklama istemi söz konusu olduğunda bir müdafii bulunması ve şüpheli veya sanığa müdafii yardımından faydalanma imkânı tanınması zorunlu kılınmıştır.

Duruşmada bulunmakla yükümlü olanların, yalnızca fiziksel olarak katılımı değil, duruşmanın takibini sağlıklı bir şekilde yapmaya elverişli halde olup ruhen ve fiziken duruşmayı takip edebilmeleri gerekmektedir.⁵⁵¹ Öğretide fiziken duruşmaya katılım sağlanmış olsa da müzakere kabiliyetini etkileyecek ölçüde uykusuzluk, alkol veya uyuşturucu madde etkisi altında olma hallerinde duruşmada bulunma şartının gerçekleşmediği kabul edilmektedir.⁵⁵² Bilhassa sanığın duruşmada hazır bulunması

---

⁵⁵¹ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 199.

⁵⁵² Ernst Walter Hanack, in Löwe-Rosenberg, *Die Strafprozessordnung und das Gerichtsverfassungsgesetz, Großkommentar (LR)*, 25. Aufl. (Berlin, 2003), 338, no: 83, 42, 43; Aktaran: Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 199.

gereken hallerde duruşma için elverişli vaziyette duruşmaya katılmış olması gerekmektedir.⁵⁵³

Uygulamada karşılan bir problem olarak ifade etmek gerekir ki; sanık duruşmaya fiziken katılım sağlamış olsa da fiziksel veya sağlık problemleri gibi nedenlerle sıhhatli katılım sağlayamadığı haller yaşanmaktadır. Kanaatimizce savunma hakkı kapsamında sanık, isnat olunan suç ve sonuçlarını idrak edebilecek şekilde ifade vermeye, beyanda bulunmaya ve savunma yapmaya imkân tanıyan fiziksel yeterlilikte olmalıdır. Sanığın sağlık durumu, duruşmanın seyrini takip edebilmesine imkân vermediği halde sanık duruşmada hazır bulundurulmuş olsa da yargılamada aleyhine gelişen durumlara karşı koyabilme imkânı bulunmadan kurulan hüküm açısından da mutlak bozma nedeni olduğu kabul edilebilmelidir.

2.1.2.6. Duruşmalı Olarak Verilen Hükümde Açıklık Kuralının İhlal Edilmesi

Mahkemelerde duruşmanın herkese açıklığı ilkesi, Anayasa m.141 hükmünde düzenlenmiştir. Duruşmanın açıklığı ilkesi, duruşmanın başlangıcından hükmün tefhimine kadar tüm sürece hakim olan bir ilkedir.⁵⁵⁴ Açıklık (alenilik) ilkesi, yargılama kurallarının ihlal edilmesini önlemek, keyfi uygulamaların önüne geçmek amacı taşıdığı gibi kamuoyunun, yürütülen yargılama faaliyetinden haberdar olmasını ve bu faaliyetin denetlenmesini de sağlar.⁵⁵⁵ Ceza Muhakemesi Kanunu m.182 hükmünde yer alan açıklık ilkesi, istisnalarıyla birlikte düzenleme bulmuştur. Buna göre duruşmalar herkese açık olarak yapılır. Ancak genel ahlak ve kamu güvenliğinin kesin olarak gerektirdiği hallerde duruşmanın tamamı veya bir kısmı kapalı olarak yapılabilir. Buna ilişkin kararı mahkeme verir. Kapalı yapılan bir duruşmada da gerekçeli karar ve hüküm duruşmanın açık yapılması suretiyle açıklanır. Bunun yanında CMK m.185 hükmüyle de on sekiz yaşını doldurmamış sanıkların duruşmalarının kapalı yapılacağına ve hükmün de kapalı duruşmada açıklanacağına dair bir zorunluluk öngörülmektedir. Bu noktada sanığın duruşma tarihindeki yaşı,

---

⁵⁵³ Erdem ve Şentürk, *Ceza Muhakemesinde Kanun Yolları*, 204.

⁵⁵⁴ Artuç ve Elmas, *Ceza Muhakemesinde Duruşma Yönetimi ve Yasa Yolları*, 638.

⁵⁵⁵ Ünver ve Hakeri, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 564; Çınar, *Ceza Yargılamasında Temyiz Yolu*, 180; Gökçen, Alşahin ve Çakır, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 773; Süheyl Donay, *Güncelleştirilmiş Ceza Yargılaması Hukuku*, 1. bs. (İstanbul, Beta, 2015), 346.

nüfus kayıtlarına göre tespit edilerek duruşmanın kapalılığına karar verilir.⁵⁵⁶ Sanığın yargılama sürecinde on sekiz yaşını doldurması halinde kapalılık kararı kaldırılır.⁵⁵⁷ İstisnai olarak uygulanan zorunlu kapalılık uygulaması sona erer ve duruşmanın açıklığı ilkesi uyarınca duruşmalar açık olarak yapılmaya başlanır. Aksi halde açıklık ilkesinin ihlalini oluşturan bir durum, mutlak bozma nedeni olarak değerlendirilir. Bu durumun aksine kapalı yapılması gereken bir duruşmanın açık yapılması ise mutlak bir bozma nedeni olarak düzenlenmemiştir.⁵⁵⁸ CMK m.187’de kapalı yapılmasına karar verilen duruşmalarda bazı kişilerin hazır bulunmasına mahkemenin izin verebileceği, ancak bu kişilere kapalı duruşmadaki hususların açıklanmamasına yönelik uyarılarda bulunacağına düzenlenmiştir.

ÇKK m.17 uyarınca çocukların yetişkinlerle birlikte işlediği suçlar ayrı mahkemelerde yargılanır. Ancak gerek görülmesi halinde davaların birleştirilmesine karar verilebilir. Çocuk ve yetişkinin birleştirilen davası, genel mahkemede görülecek olup bu duruşmalar kapalı yapılır ve hüküm de kapalı oturumda açıklanır.⁵⁵⁹

2.1.2.7. Hükümün 230. Madde Gereğince Gerekçeyi İçermemesi

Gerekçe, maddi vakianın tespiti ile bundan çıkarılan hukuki sonuçları göstermektedir.⁵⁶⁰ Mahkeme kararlarının gerekçeli olması, Anayasa m.141/3 uyarınca anayasal düzenlemeyle güvence altına alınmıştır. Kamu yararı uyarınca kararların gerekçeli olması, mahkemeye olan güveni temin etmektedir.⁵⁶¹ Yasal zeminde yeterli ve geçerli bir gerekçeye dayanan hüküm, uygulamada keyfi tutumların da önüne geçmektedir.⁵⁶² CMK m.34/1 hükmünde de hakim kararı ile mahkemelerin her türlü kararının, karşı oy yazılarının gerekçeli olarak yazılacağı düzenlenmiştir.

---

⁵⁵⁶ Artuç ve Elmas, *Ceza Muhakemesinde Duruşma Yönetimi ve Yasa Yolları*, 639.

⁵⁵⁷ Ünver ve Hakeri, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 564.

⁵⁵⁸ Artuç ve Elmas, *Ceza Muhakemesinde Duruşma Yönetimi ve Yasa Yolları*, 640.

⁵⁵⁹ A.g.e., 640.

⁵⁶⁰ Soyaslan, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 599.

⁵⁶¹ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 210.

⁵⁶² Artuç ve Elmas, *Ceza Muhakemesinde Duruşma Yönetimi ve Yasa Yolları*, 641.

Bütün mahkeme kararlarının gerekçeli olması gerektiği gibi Yargıtay kararları da gerekçeli olmak zorundadır. Gerekçe, yalnızca kararın sonucunu değil; dayanaklarını açıklayan denetlenebilir nitelikte olmalıdır.⁵⁶³ Temyiz talebinin reddi veya kabulüne ilişkin verilen kararın gerekçesi, temyiz talebinde bulunanın adalet duygusunu tatmin etmekle birlikte Yargıtay'a duyulan güveni de korumalıdır.⁵⁶⁴ Karar örneğinde karşı oy yazılarına da yer verilmesi gerekmektedir.

Gerekçenin yazımı, CMK m.230'a dayandırılmaktadır. Buna göre gerekçe içermesi gereken hükümde bulunması gerekenler şöyle ifade edilmektedir: iddia ve savunma olarak ileri sürülen görüşlerin yazılması, delillerin tartışılarak değerlendirilmesi, hükme esas alınan ve reddedilen delillerin, mahkemenin ulaştığı kanaatin, sanığın suç oluşturduğu veya oluşturmadığı sabit görülen eylemi ve bu eylemin nitelendirilmesi ile infazı kabil bir hüküm kurulması gerekmektedir.

Yargıtay temyiz denetiminde gerekçeyi de denetlemekte olup eksik, çelişkili ve yetersiz bir gerekçe içeren hükmü bozmaktadır.⁵⁶⁵ Hangi hükme ilişkin olduğu fark etmeksizin gerekçenin, yeterli ve geçerli bir biçimde akla, mantığa ve maddi olaya uyacak şekilde, herhangi bir boşluk barındırmayan mantıksal zincir prensibiyle gösterilmesi gerekmektedir.⁵⁶⁶ Gerekçe içeriğinin incelenmesi maddi hukuka ilişkin bir denetim olmasına rağmen Yargıtay, gerekçenin yetersiz ve eksik olduğunu tespit ettiği halde bunu mutlak bir bozma nedeni olarak değerlendirmektedir.⁵⁶⁷ CMK m.230 ile hükmün niteliğine göre hükmün gerekçesinde gösterilmesi gereken hususlar düzenlenmiştir.⁵⁶⁸

---

⁵⁶³ Kühne, *Strafprozessrecht*, § 64, Rn. 1083.

⁵⁶⁴ Soyaslan, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 595.

⁵⁶⁵ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 212.

⁵⁶⁶ Kocalar ve Biçen, *Kanun Yolları*, 228.

⁵⁶⁷ Erdem ve Kavlak, "Ceza Muhakemesinde Temyiz İncelemesinin Kapsamı ve Sınırları", 1451.

⁵⁶⁸ Mahkumiyet hükmünün gerekçesinde: a) *İddia ve savunmada ileri sürülen görüşler.* b) *Delillerin tartışılması ve değerlendirilmesi, hükme esas alınan ve reddedilen delillerin belirtilmesi; bu kapsamda dosya içerisinde bulunan ve hukuka aykırı yöntemlerle elde edilen delillerin ayrıca ve açıkça gösterilmesi.* c) *Ulaşılan kanaat, sanığın suç oluşturduğu*

CMK m.230 hükmünde belirtilen mahkumiyet, beraat, ceza verilmesine yer olmadığı kararları dışında başka bir karar verilmesi söz konusu olduğunda ise yine karar veya hükmün hangi gerekçeye dayandığının gösterilmesi gerekmektedir. Hükmün sayılan nitelikte bir gerekçe içermeyerek açıklanması, geri bırakılan karara atıf yapılmak suretiyle hüküm kurulması, hukuka aykırıdır. Yargıtay, açıklanmasına karar verilen bir hükmün tüm unsurlarını taşıması gerektiğine hükmetmiştir.⁵⁶⁹ Yargıtay, ilk derece mahkemesi hükmünün istinaf incelemesi neticesinde kaldırılan kararın gerekçesinin

---

sabit görülen fiili ve bunun nitelendirilmesi; bu hususta ileri sürülen istemleri de dikkate alarak, Türk Ceza Kanunu'nun 61 ve 62'nci maddelerinde belirlenen sıra ve esaslara göre cezanın belirlenmesi; yine aynı Kanununun 53 ve devamı maddelerine göre, cezaya mahkûmiyet yerine veya cezanın yanı sıra uygulanacak güvenlik tedbirinin belirlenmesi. d) Cezanın ertelenmesine, hapis cezasının adli para cezasına veya tedbirlerden birine çevrilmesine veya ek güvenlik tedbirlerinin uygulanmasına veya bu hususlara ilişkin istemlerin kabul veya reddine ait dayanaklar.

Gerekçeli hüküm kurulmasının temel prensipleri yanında bazı karar türlerine ilişkin kanunda özel bir düzenleme ile gösterilmesi gereken hususlar ayrıca düzenlenmiştir. CMK m.223'e göre 2. fıkra, beraat hükmünün; 3. ve 4. fıkra, ceza verilmesine yer olmadığı kararının hangi gerekçeye dayalı olarak verileceği düzenlenmiştir.

Beraat hükmünün gerekçesinde; 223'üncü maddenin ikinci fıkrasında belirtilen hallerden hangisine dayanıldığı gösterilmesi gerekir. (3) Ceza verilmesine yer olmadığına dair kararın gerekçesinde, 223'üncü maddenin üçüncü ve dördüncü fıkralarında belirtilen hallerden hangisine dayanıldığı gösterilmesi gerekir. (4) Yukarıdaki fıkralarda belirtilen hükümlerin dışında başka bir karar veya hükmün verilmesi hâlinde bunun nedenleri gerekçede gösterilir.

Ceza verilmesine yer olmadığına dair hükmün gerekçesinde ise CMK m.223'e göre 2. fıkra, beraat hükmünün; 3. ve 4. fıkra, ceza verilmesine yer olmadığı kararının hangi gerekçeye dayalı olarak verilen hükmün bu sayılanlardan hangisi gerekçeye dayandığının gösterilmesi gerekmektedir.

⁵⁶⁹ Yargıtay 8. CD. Kararı (2016/12167 E. 2016/4365 K. 04.04.2016 T.) SİNİERJİ.

Yasin Çevik ed. *Yargıtay Ceza Daireleri Uygulamasında Sıklıkla Rastlanan Bozma Sebepleri*, 1. bs. (Ankara: Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı ve Türkiye Adalet Akademisi, 2016), 62.

de ortadan kalktığını kabul etmektedir.⁵⁷⁰ Bu nedenle bölge adliye mahkemesinin kaldırılan hükmün gerekçesine dayanması mümkün görülmemektedir.

Yargıtay gerekçelerde tutarlılık denetimi yapmakta olup bu denetimin kararın dayandığı tüm verileri kapsamı gerekmektedir. Mahkeme, iddia ve savunma makamı ile mağdur ve tanık anlatımlarını, hangi anlatımın diğerine karşı hangi sebeple üstün görüldüğünü, sanığa atfolunan fiilin suç niteliğini, cezada artırım veya indirim nedenlerinin tartışılmasını ve tüm bunların vicdani kanıyı oluşturma sürecini, gerekçeli karar üzerinden ancak denetleyebilmektedir. Bu nedenle denetime elverişli olmayan gerekçesiz hükümler, mutlak bozma nedeni olarak kabul edilmektedir. Mahkeme, hükmün dayanaklarını yasal zeminde akla, mantığa, kanuna uygun olarak dosya içeriğine göre değerlendirmiş olmalıdır. Yalnızca delillerin sayılması ve sıralanması yeterli ve geçerli bir gerekçe olarak kabul edilmemekte olup deliller arasında bağlantı kurulması gerekmektedir.⁵⁷¹ Yargıtay'ın eksik ve geçersiz bulduğu bir gerekçeyi, nispi bir temyiz nedeni olarak değil de mutlak hukuka aykırılık nedeni olarak değerlendirmesi, maddi hukuka aykırılık denetiminin kapsamını genişlettiği gerekçesiyle eleştirilmektedir.⁵⁷²

2.1.2.8. Hüküm için Önemli Olan Hususlarda Mahkeme Kararı ile Savunma Hakkının Sınırlanmış Olması

Adil yargılanma hakkı kapsamında düzenlenen ve sanığa tanınan en önemli hak olarak savunma hakkının mahkeme kararı ile sınırlanması, mutlak surette bozmayı gerektirmektedir. Ancak bu sınırlama, hükme etkisi olan önemli hususlar için yapılmış olmalıdır.⁵⁷³ Savunma hakkının ihlali, yalnızca usule aykırılık teşkil etmesiyle değil, ayrıca verilen hükme etkide bulunacak nitelikte olması halinde hukuka aykırılık sonucunu doğurmaktadır.⁵⁷⁴ Dolayısıyla söz konusu mutlak temyiz nedeni bakımından nispi temyiz nedenlerine ilişkin kuralın geçerliliğini koruduğu görülmektedir. Sanığın

---

⁵⁷⁰ Yargıtay 4. CD. Kararı (2017/22589 E. 2018/66 K. 08.01.2018 T.) YKD, C. 44, S. 6, (2018): 1417-1419.

⁵⁷¹ Artuç ve Elmas, *Ceza Muhakemesinde Duruşma Yönetimi ve Yasa Yolları*, 642.

⁵⁷² Erdem ve Şentürk, *Ceza Muhakemesinde Kanun Yolları*, 208.

⁵⁷³ Artuç ve Elmas, *Ceza Muhakemesinde Duruşma Yönetimi ve Yasa Yolları*, 645.

⁵⁷⁴ Hartmann & Schmidt, *Strafprozessrecht: Grundzüge des Strafverfahrens*, § 64, Rn. 1204.

gerçek anlamda savunma hakkının kısıtlanması gerekmektedir.⁵⁷⁵ Kanun hükmünde savunma hakkına yönelik bu sınırlandırmanın, mahkemenin bir kararından ileri gelmesi aranmaktadır.

Öğretide bu sınırlandırmanın, mahkemenin mutlaka duruşma sürecinde verdiği bir karara dayanması gerektiği aksi halde mutlak bozma nedeni oluşturmayacağı değerlendirilmektedir.⁵⁷⁶ Öğretide bir başka yaklaşım ise kanun hükmündeki kısıtlılığın, mutlaka mahkemenin somut bir kararına dayanması gerekmediği, sanığın savunma hakkına yönelik bir talebinin mahkemece sessiz kalınmak suretiyle reddedildiği ve yerine getirilmediği hallerde de bu bent kapsamındaki temyiz nedeninin ortaya çıkacağı ileri sürülmektedir.⁵⁷⁷

Savunma hakkını kısıtlayan esaslı nedenlere örnek olarak tanık dinletmek isteyen sanığın talebinin makul bir gerekçe olmadan reddedilmesi, hükmün aleyhe bozulmasından sonra yapılan duruşmada, bozmaya karşı diyeceklerinin sanıktan sorulmaması, sanığın bir avukatın hukuki yardımını almak için süre talep ettiği halde kendisine süre verilmemesi, ek savunma hakkı tanınmaması gibi nedenler sayılabilmektedir.⁵⁷⁸ 1959 tarihli İçtihadı Birleştirme Kararına konu olduğu üzere; sanığın duruşmadan başışık tutulmasına karar verilmiş olsa dahi ek savunma hakkının mutlaka sanığa verilmesi gerekmektedir.⁵⁷⁹

2.1.2.9. Hükmün Hukuka Aykırı Yöntemlerle Elde Edilen Delile Dayanması

Anayasa'nın suç ve cezalara ilişkin 38. maddesinde kanuna aykırı yöntemle elde edilen bulguların, delil olarak kabul edilemeyeceği düzenlenmiştir. Bu temel ve anayasal ilke kapsamında "ifade alma ve sorguda yasak usuller" başlıklı CMK

---

⁵⁷⁵ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 215.

⁵⁷⁶ Erdem ve Kavlak, "Ceza Muhakemesinde Temyiz İncelemesinin Kapsamı ve Sınırları", 1454.

⁵⁷⁷ Çiftçi ed., *5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda Temyiz Yasa Yolu*, 73.

⁵⁷⁸ Kocalar ve Biçen, *Kanun Yolları*, 230.

⁵⁷⁹ Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı (İBK) (1959/9 E. 1959/22 K. 01.06.1959 T.) SİNİERJİ. "Duruşmadan zımmen veya sarahaten vareste tutulmuş olsa dahi Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 258. maddesi mucibince verilecek mütemmim müdafaa hak ve imkânının vekile değil, maznunun kendisine verilmesi icap ettiğine 1.6.1959 tarihinde üçte ikiyi geçen ekseriyetle karar verildi."

m.148/3'te yasak usullerle elde edilen ifadelerin rıza gösterilse dahi delil olarak değerlendirilemeyeceği, “delillerin ortaya konulması ve reddi” başlıklı CMK m.206/2'de kanuna aykırı surette elde edilmiş olan delilin reddedileceği, delilleri takdir yetkisi başlıklı CMK m.217/2'de isnat olunan suçun, hukuka uygun surette elde edilen her türlü delille ispatlanabileceği, hükmün gerekçesinde gösterilmesi gereken hususlar başlıklı CMK m.230/1-b'de dosya içerisinde yer alan ve hukuka aykırı usullerle elde edilmiş delillerin, ayrıca ve açıkça gösterilmesi gerektiği düzenlenmiştir.

Kanun koyucu yargılamada yalnızca hukuka aykırı surette elde edilmiş bir delilin söz konusu olmasını değil, aynı zamanda bu delilin hükme esas alınmasını arayarak nispi temyiz nedenlerinde yaptığı araştırmayı, mutlak hukuka aykırılık hallerinden bu madde bakımından da yapmaktadır. Anayasa m.38/6, CMK m.206/2, m.217/1 ve m.230/1-b maddelerinde hukuka aykırı şekilde elde edilen bu delillerin, hükme esas alınamayacağı açıkça düzenlenmiştir.

Yargıtay, delil elde edilmesi yöntemini oldukça ayrıntılı değerlendirmektedir.⁵⁸⁰ Yargıtay somut olay üzerinden yaptığı incelemede; araçta yapılan arama neticesinde elde edilen suç unsuru uyuşturucu maddenin hükme esas alınması üzerine aramanın hukuki niteliğini denetlemiştir. Genel emniyet ve asayişin korunmasını, suç işlenmesinin engellenmesi ve tehlikeleri önleme amacıyla yoklama biçiminde yapılan “önleme araması”na dayanılarak delil elde edilmesi mümkün görülmemiştir. Cumhuriyet savcısının uyuşturucu madde satanların yakalanmasına yönelik talimatıyla delillere ve faillere ulaşmak için bir arama yapılması gerektiğinde ise CMK m.116 vd. maddelerinde düzenlenen “adli arama”nın şartlarının gerçekleşip gerçekleşmediği dosya üzerinden denetlenmiştir. Dosya içeriğinde bir adli arama kararı veya Cumhuriyet savcısından alınan bir yazılı emir bulunmadığından hukuka aykırı surette elde edilen delilin hükme esas alınamayacağı belirtilmiştir. Öncelikle bu hususta bir karar olup olmadığının araştırılması ve bunun üzerine hükme esas alınan delilin niteliğinin belirlenmesi ve sonrasında bu doğrultuda hüküm kurulması gerektiğinden ilk derece mahkemesinin direnme kararı, gerekçesi isabetli bulunmayarak bozulmuştur. Görülmektedir ki Yargıtay, yapmış olduğu incelemede dosyada bulunmadığını tespit ettiği bir hususu, doğrudan mutlak hukuka aykırılık hali olarak değerlendirmemiştir. Öncelikle derece mahkemesinin gerekçesinde hükme esas

---

⁵⁸⁰ Yargıtay CGK Kararı (2022/10-608 E. 2024/253 K. 18.09.2024 T.) UYAP.

aldığı bu delilin, hukuka uygun olup olmadığının araştırılmasını ve bu araştırmanın neticesinin gerekçeye yansıtılmasını aramış ve bu eksiklik nedeniyle bozma kararı vermiştir.

Delilin hukuka aykırı yöntemle elde edilmiş olması ile delil elde ederken hukukun ihlal edilmesi arasında hükmün mutlak surette bozulmasını gerektiren bir temyiz nedeni oluşturması bakımından fark bulunmaktadır.⁵⁸¹ Mutlak bir hukuka aykırılık nedeni oluşturacak şekilde delil elde edilmesi, başka bir husus dikkate alınmaksızın hükmün bozulmasına neden olmaktadır.⁵⁸²

2.1.3. Maddi Hukuka Aykırılık Nedenleri

Olay mahkemesi, maddi gerçeği ortaya çıkarmak için hükme etki edecek olayları ve ispat vasıtalarını kapsayacak şekilde re'sen delil ikame etmek suretiyle maddi vakıaları aydınlatmakla yükümlüdür.⁵⁸³ Mahkeme yapacağı bu yargılamada, somut olayı açıklayan olguları tespit ederek bu olgulara maddi hukuku uygulamaktadır. Tespit edilen vakıalar, davanın fiili temelini ortaya koyar ve bu vakılardan hukuki neticeler çıkarılması, hukukun tatbiki anlamına gelmektedir.⁵⁸⁴

Olay mahkemesince tespit edilen olgulara maddi hukukun yargılama dışında bırakılarak hiç uygulanmaması ya da hukuk kuralının hatalı şekilde yorumlanması ve kuralın uygulanmasında yanılığa düşülmesi, mahkemenin hukuka aykırı bir karar vermesine neden olmaktadır.⁵⁸⁵ Hukuka aykırı olan bu karardaki hata, maddi ceza hukukuna ve muhakeme hukukuna yönelik bir hata olabilmektedir.⁵⁸⁶ Temyiz talebi, maddi hukukun uygulanmasına yönelik bir ihlal iddiası içerdiğinde temyiz mercii,

---

⁵⁸¹ Yenisey ve Nuhoglu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 982.

⁵⁸² Özen, *Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1543.

⁵⁸³ Keskin, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyiz Nedeni Olarak Hukuka Aykırılık*, 97.

⁵⁸⁴ Saim Üstündağ, "Temyizin Nakzından Sonraki Hukuki Durum", *İstanbul Üniversitesi Hukuk Mecmuası*, C. 28, S. 1 (1962): 133-192, 137.

⁵⁸⁵ Yurtcan, *Ceza Yargılaması Hukuku*, 615.

⁵⁸⁶ Özen, *Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1541.

hatanın türüne göre bu nedenle hükmün zedelenmiş olup olmadığını denetlemektedir.⁵⁸⁷

Temyiz merciinde maddi hukuka aykırılık iddiasıyla yapılacak bu denetimin niteliği, olgusal sorun ve maddi sorun ayrımıyla açıklanmaktadır. Olgusal sorun, somut olayla ilgili nesnel bir gerçekliği ortaya koymaktadır. Bir olayın ne olduğu, kim tarafından, nasıl, ne zaman gerçekleştirildiği hususunda delillerin değerlendirilmesiyle varılan sonuçlar olgusal tespitleri açıklamaktadır. Hukuksal sorun ise tespit olunan olgusal sorunların hukuki açıdan ne şekilde değerlendirildiğini, hangi hukuk kurallarının uygulanacağını tespit etmektedir.

Bir fiilin oluşturduğu suç, bu suçun kanundaki tanımı, suçun ağırlaştırıcı ve hafifletici nedenleri, suçun görünüş biçimi, suç için öngörülen cezanın tayini gibi kanunda yer alan düzenlemelerin yorumlanması ve uygulanmasıyla varılan hükümde gerçekleşen hukuka aykırılıklar, maddi hukuka ilişkindir. Bu nedenlerin varlığı tespit edildiğinde hükmün bozulması gerekmektedir.⁵⁸⁸ Örneğin sanığın mağdura silah doğrultarak “tehdit” ile bir miktar parasını alma eyleminde alınan paranın değer azlığı nedeniyle bir indirim nedeni bulunup bulunmadığı, birden fazla kişiye yönelen eylemde her bir mağdura yönelen hareketin sayısı, hukuken tek bir suç olup oluşmadığı, “yağma” suçunun oluştuğu kabulde ayrıca silahla tehdit suçunun oluşmayacağını gözetilip gözetilmediği gibi maddi fiile, hukukun uygulanması denetlenmiş olmaktadır.

Olay mahkemesince yürütülen faaliyet sonucunda suç ve ceza meselesinde saptanan olguların maddi hukuka aykırılık iddiasına yönelik denetimi, kural olarak temyiz denetiminin kapsamı içerisinde yer almamaktadır.⁵⁸⁹ Temyiz merci olarak Yargıtay, ilk derece mahkemesi ile bölge adliye mahkemesinin maddi sorun kapsamında tespit edilen olgu saptamalarıyla bağlı kılınmaktadır.⁵⁹⁰ Temyiz mahkemesi, olay mahkemesince tespit edilen olguları denetlemekle yetkili kılınmamış olup hukuk

---

⁵⁸⁷ Yurtcan, *Ceza Yargılaması Hukuku*, 610.

⁵⁸⁸ Tosun, *Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri*, C. II, 215.

⁵⁸⁹ Keskin, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyiz Nedeni Olarak Hukuka Aykırılık*, 112.

⁵⁹⁰ Çınar, *Ceza Yargılamasında Temyiz Yolu*, 180.

kurallarının, tespit edilen bu olgular açısından doğru bir şekilde uygulanıp uygulanmadığını denetlemekle yükümlüdür.⁵⁹¹

Olay mahkemesinin maddi vakıaya ilişkin tespitleri, denetimin konusunu oluşturmasa da bu vakıaların tespit edilmesinde bir hukuka aykırılık bulunup bulunmadığı incelenebilmektedir. Olay mahkemesinin tespitlerinin hukuki denetime elvermeyecek derecede eksik ve hatalı olması halinde ise öncelikle karar, bu yönden bozulmakta ve söz konusu eksikliklerin giderildiği bir hüküm hakkında temyiz denetimi yapılabilmektedir.⁵⁹² Hükmün dayanağını oluşturan olgulara nasıl varıldığıının, anlaşılabilir olması ve temyiz merciine; maddi hukuka aykırılık iddiasını güvenilir bir şekilde denetleme imkânı sağlanması gerekmektedir.⁵⁹³ Derece mahkemesi, kararlarını; mantık kuralları, genel hayat tecrübeleri, bilimsel ilkeler doğrultusunda bu denetime elverişli şekilde vermeli, varılan sonuç ve hüküm arasındaki bağlantıyı da açık ve net şekilde ortaya koymalıdır.⁵⁹⁴

Varsayımların kabulüyle bir mahkumiyet hükmünün kurulamayacağı, ceza hukukunun genel ilkelerinden olan şüpheden sanık yararlanır ilkesine dayanmaktadır. Şüpheden sanık yararlanır ilkesi uyarınca cezanın belirlenmesine yönelik yapılan her işlem ve yorumda, sanık lehine hareket edilmesi gerekmektedir.⁵⁹⁵ Bu nedenle şüphede kalan olgulara dayanılarak sanığın durumunun ağırlaştırılması, bu olguların sanık aleyhine cezanın belirlenmesinde dikkate alınması, maddi hukuka aykırılık kapsamında temyiz nedeni olarak ileri sürülebilmektedir.⁵⁹⁶ Ancak sanık lehine hareket edilmesini öngören ceza muhakemesinde sanığın, hatalı bir kararın hukuka aykırılığını ortaya koyma zorunluluğu içinde bırakılması, adalet duygusunu zedelediği gerekçesiyle eleştirilmektedir.⁵⁹⁷

---

⁵⁹¹ Keskin, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyiz Nedeni Olarak Hukuka Aykırılık*, 57.

⁵⁹² Öztürk, vd., *Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku*, 752.

⁵⁹³ Keskin, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyiz Nedeni Olarak Hukuka Aykırılık*, 91.

⁵⁹⁴ Erdem ve Şentürk, *Ceza Muhakemesinde Kanun Yolları*, 223.

⁵⁹⁵ Keskin, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyiz Nedeni Olarak Hukuka Aykırılık*, 107.

⁵⁹⁶ A.g.e., 107.

⁵⁹⁷ Yargıtay 13. CD. Kararı karşı oy yazısı (2018/1305 E. 2018/5609 K. 12.04.2018 T.) UYAP.

Ceza Muhakemesi Kanunu, gösterilen nedenle sınırlı temyiz denetimi yapılacağı hükmüyle bu kanun yolunda yapılan denetime bir sınır koymaktadır. Ancak uygulamada temyiz başvurularında tarafların, müdafî veya vekillerin başvuru dilekçelerinde doğrudan bir neden göstermemekle birlikte hükmün hukuka aykırılığını ifade eden ve temyiz iradesini ortaya koyan başvurular yaptıkları görülmektedir. Temyiz isteminde somut bir neden gösterilmeden, genel ve soyut ifadelerle yapılan başvuruların bir maddi hukuka aykırılık iddiası taşıyıp taşımadığı dolayısıyla bu başvuruda bir temyiz nedeni bulunup bulunmadığı hususunda öğretide ve uygulamada farklı yaklaşım ve yorumlar bulunmaktadır. Temyiz nedeninin ileri sürülme şekli, temyiz başvurusunun kabul edilebilirliğini etkilediği için bu husus oldukça önem arz etmektedir.

Öğretide maddi hukuka aykırılık nedenlerine ilişkin bazı beyanlar, temyiz denetiminin kapsamını genişletecek şekilde yorumlanmaktadır. Örneğin; sanığın haksız bir ceza aldığı iddiası ile katılanın cezayı yetersiz bulduğu nedenler, maddi hukuka aykırılık nedeni olarak yeterli görülmektedir.⁵⁹⁸ Cezanın haksız veya yetersiz olduğu gibi iddiaların, maddi hukuka aykırılık iddiası taşımakta olduğu kabulüyle temyiz denetiminin, maddi hukukun hiç uygulanmadığı ya da hatalı uygulandığı gerekçesiyle yapılabileceği değerlendirilmektedir.⁵⁹⁹ Maddi hukukun yanlış uygulandığı nedenine dayanan temyiz başvurusunda ise açıkça izah edilmiş olmasa da dosyada yer alan delillerden tespit edilebildiği ölçüde; suçun unsurlarının oluşmaması, sanığın isnat olunan suçu işlediğinin sabit olmaması, suç vasfının yanlış belirlenmiş olması, suçun nitelikli hallerinde hata yapılması nedeniyle cezanın yanlış belirlenmesi veya teşebbüs, iştirak, içtima ile haksız tahrik ve şahsi cezasızlık nedenleri gibi hususların da temyiz denetiminde dikkate alınması gerektiği savunulmaktadır.⁶⁰⁰

---

⁵⁹⁸ Erdem ve Kavlak, “Ceza Muhakemesinde Temyiz İncelemesinin Kapsamı ve Sınırları”, 1456.

⁵⁹⁹ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 221.

⁶⁰⁰ Çetintürk, “Ceza Muhakemesinde Temyiz Kanun Yolunda Maddi (Fiili) Sorunun İncelenmesi”, 474.

Maddi hukuka aykırılık iddiası taşıyan temyiz başvurusunda, maddi hukuk normuna doğrudan işaret edilmesi beklenmemektedir.⁶⁰¹ Bu nedenle temyiz iradesini yansıtan beyanların maddi hukuka aykırılığa ilişkin bir temyiz talebi içerdiği görüşünün ağırlık kazandığı söylenebilmektedir. Bu hususta Yargıtay'ın yorum ve eleştirileri zaman içerisinde değişiklik göstermiştir. Yargıtay'ın yıllar içerisinde değişen, ancak dönem itibariyle içtihat niteliğindeki kararlarının incelenmesi gerekmektedir.

Yargıtay, bölge adliye mahkemelerinin faaliyete geçmesinden sonraki kararlarında soyut beyanları, maddi hukuka aykırılık nedeni olarak esas almıştır. Örneğin; sanık tarafından yapılan temyiz başvurusunda, “*dosyamın makamınızca yeniden incelenmesini talep ediyorum*”, “*samimi ikrarımdan ve pişmanlığımdan dolayı cezamın mümkün mertebe indirilmesini talep ediyorum*” beyanlarına yer verilmesi, CMK m.231 uyarınca lehe hükümlerin uygulanmadığına yönelik bir itiraz olarak kabul edilmiştir.⁶⁰² Bu kabule dayanarak esasa ve maddi hukuk kurallarına aykırılığa ilişkin temyiz denetimi yapılmıştır. İlgili karara, söz konusu beyanların, somut bir temyiz nedeni içermediği gerekçesiyle karşı oy kullanılmıştır.

YCGK 2019 tarihli kararında “*kararın usul ve yasaya açıkça aykırı olduğu*” nedenine dayalı temyiz başvurusunu, CMK m.288 ve m.294 bakımından maddi hukuka aykırılık nedenine dayalı bir başvuru olarak değerlendirmiştir.⁶⁰³ Mahkumiyet hükmünün; sanığın eyleminin suç oluşturup oluşturmadığı, oluşturduğunun kabulüyle suç nitelenmesinin doğru yapıp yapılmadığı, dosyaya yansıyan ve hükme etkili nitelikteki delillerin gereğince tartışılıp tartışılmadığı, eksik araştırmaya dayanan bir hüküm kurulup kurulmadığı, gerekçenin dosya kapsamına uyup uymadığı ve bu surette maddi olayın doğru biçimde tespitinin yapıp yapılmadığına yönelik tüm maddi hukuka aykırılık nedenleri ile usul hukukuna aykırılık ve mutlak hukuka aykırılık nedenleri bakımından denetleneceği belirtilmiştir.

---

⁶⁰¹ Schroeder & Verrel, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 235; Keskin, “Türk Ceza Muhakemesi Kanununda Temyiz Yasayoluna İlişkin Değişikliklere Bakış”, *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 12, S. 159-160 (2017): s.179-185, 183; Yılmaz, “CMK’da Temyiz Kanun Yolunda Sebep Gösterme Zorunluluğuna İlişkin Bir Değerlendirme”, 1794.

⁶⁰² Yargıtay 13. CD. Kararı (2017/5726 E. 2018/4628 K. 29.03.2018 T.) YKD, C. 44, S. 5, (2018): 1201-1203.

⁶⁰³ Yargıtay CGK Kararı (2019/390 E. 2019/586 K. 28.03.2019 T.) UYAP.

YCGK 2021 tarihli kararında maddi hukuka ayrılık iddiasına dayanan temyiz nedeni yeterli kabul edilmiştir.⁶⁰⁴ Bu kararda cezai yaptırımların kişiler üzerinde oluşturacağı ağır sonuçları ve somut olay adaletini gerçekleştirme ve doğru hüküm kurma gayesi gözetilerek dosyaya sirayet eden tüm maddi hukuka aykırılıkların tespitini ve temyiz başvurusunda bulunanın sıfatı dikkate alınarak tespit edilen aykırılıkların bozma nedeni sayılması gerektiği değerlendirilmiştir.

YCGK 2023 tarihli kararında muhakeme hukukuna aykırılık nedeniyle yapılan temyiz başvurusunda bu aykırılığın temelini oluşturan maddi olguları gösterme zorunluluğu bulunduğu, ancak hükmün temyiz talebini içeren iradenin açık ve anlaşılır şekilde ileri sürüldüğü takdirde maddi hukuka aykırılık denetimi için yeterli olduğu kabul edilmiştir.⁶⁰⁵ Ancak somut olay değerlendirilirken temyiz edenin temyiz istemine ilişkin “suçun maddi ve manevi unsurları oluşmamış”, “eksik incelemeye göre karar verilmiş”, “etraflıca delil incelemesi yapılmamış” şeklinde kullandığı ibarelerin, delillerin takdirine (CMK m.217) ve hükmün gerekçesine (CMK m.230) ilişkin kanun hükümlerinin ihlaline dayalı bir temyiz nedeni oluşturduğu kabul edilmiştir.

YCGK 2024 tarihli güncel kararında temyiz incelemesinin kapsamını, temyiz başvurusunda gösterilen hukuka aykırılık nedeninin oluşturduğu ve bu nedeninin anlaşılır şekilde gösterilmesi gerektiği belirtilmiştir.⁶⁰⁶ Ancak bu kararda somut olay üzerinden yapılan incelemede, “isnat olunan suç kendisinin işlemediğini”, “aldığı cezayı hak etmediğini” iddia eden ve buna ilişkin savunmalarına atıf yapan sanığın, temyiz başvurusunun maddi hukuka aykırılık iddiası taşıdığı kabul edilmiştir. Bu karara dört üye karşı “temyiz nedeni bulunmadığı” gerekçesiyle karşı oy kullanmıştır.

YCGK 2024 tarihli bir başka güncel kararında temyiz nedeninin maddi hukuka aykırılık nedenine dayalı olarak ileri sürülmesi halinde dosyada yer alan “tüm maddi hukuka aykırılıkların” tespit edilerek temyiz edenin sıfatı dikkate alınarak bozma nedeni yapılacağı kabul edilmiştir.⁶⁰⁷ Böylece maddi hukuka aykırılık nedenine dayanan bir temyiz talebi, temyiz denetiminin kapsamını son derece genişletmektedir.

---

⁶⁰⁴ Yargıtay CGK Kararı (2021/65 E. 2021/304 K. 24.06.2021 T.) SİNİERJİ.

⁶⁰⁵ Yargıtay CGK Kararı (2023/9-263 E. 2023/410 K. 12.09.2023 T.) SİNİERJİ.

⁶⁰⁶ Yargıtay CGK Kararı (2023/6-8 E. 2024/13 K. 17.01.2024 T.) UYAP.

⁶⁰⁷ Yargıtay CGK Kararı (2023/6-8 E. 2024/13 K. 17.01.2024 T.) UYAP.

Yargıtay ceza dairelerinin de güncel kararlarında denetimin kapsamını; temyiz başvurusunda gösterilen hukuka aykırılık nedenlerinin oluşturduğu ve bu nedenlerin anlaşılır şekilde gösterilmesi gerektiği belirtilmiştir.⁶⁰⁸ Temyiz başvurusunda “*alt sınırdan uzaklaşarak hüküm tanzim edilmesi*”, *beraat kararı verilmesi*”, “*lehe hükümlerin uygulanması*” gibi temyiz nedenlerinin ileri sürüldüğü hallerde ihlal edilen maddi hukuka aykırılıklar tespit edilerek denetim, oldukça kapsamlı bir çerçevede gerçekleştirilmiştir.⁶⁰⁹

Sonuç olarak Yargıtay’ın geçmişte ve yakın zamanda verdiği kararlar göz önüne alındığında kabul edilebilir bir temyiz başvurusunun açık, anlaşılır ve yeterli nedenlerle ileri sürülmesi beklenmektedir. Temyiz iradesini bu ölçüde ortaya koyan bir başvuruda maddi hukuka aykırılık iddiasının ileri sürülmesine ilişkin bir sınır bulunmadığı kabul edilmektedir. Bunun nedeni ise cezai yaptırımların kişiler üzerinde telafi imkânı bulunmayan ağır sonuçlar doğurması ile somut olay adaletinin gerçekleştirilmesi ve nihayetinde Yargıtay’ın doğru bir hüküm kurma yükümlülüğü bulunmasıdır. Böylece Yargıtay kararları değerlendirildiğinde her ne kadar temyiz denetiminin kapsamını genişletmeye yönelik bir yaklaşım olduğu izlenimi oluşsa da bu sınırları belirginleştirmeye yönelik yorumlar yapıldığı da görülmektedir.

2.1.4. Gerekçe Denetimi

Ülke genelinde hukukta birliği, tekdüze ve bütüncül bir yorum ve uygulamayı geliştirmek, bu disiplinin sürekliliğini temin etmek, normatif ve tutarlı gerekçe denetimiyle mümkündür.⁶¹⁰ Temyiz denetiminin gerektiği gibi yapılabilmesi, ancak denetlemeye elverişli bir hüküm ile sağlanmaktadır. Temyiz denetiminde gerekçedeki

⁶⁰⁸ Yargıtay 4. CD. (2023/10358 E. 2025/5587 K. 24.03.2025 T.) UYAP.

⁶⁰⁹ Yargıtay 2. CD. (2023/3728 E. 2024/16468 K. 05.11.2024 T.) UYAP.

⁶¹⁰ Selçuk, “Temyiz Denetiminin Sınırları ve Bu Sınırlara Uymamanın Kaçınılamaz Sancılı Sonuçları/Açmazları/Tehlikeleri”, 339.

*“Kurulan yargı kararının demokratik denetimi ancak gerekçe yoluyla sağlanabilir, gerekçe, tartışmacı demokrasinin güvencesidir, eşsiz bir fetihtir”.*⁶¹⁰ *Ancak gerekçenin ölçütü şu olmalıdır: “kararın alını yazısını etkileyen her yargıya yargıç yanıt vermek zorundadır”.*⁶¹⁰ *“Gerekçesizlik veya gizli gerekçe, yargıya başvuranların adil yargılanma haklarını “hile-i şer’iye” ile yıkan gizli bir adalettir”.*

hukuka aykırılıklar nedeniyle hükmün bozulması söz konusu olabilmektedir.⁶¹¹ Hükmün yeterince gerekçelendirilmemiş olması, maddi hukuka aykırılık kapsamında değerlendirilmektedir.⁶¹²

Gerekçe denetimi, maddi olay ve delil değerlendirmelerine ilişkin çelişki, belirsizlik ve kapalılık ilkelerine riayet edilip edilmediğini kapsamaktadır.⁶¹³ Cezanın belirlenmesine ilişkin mahkeme hükmü, hukuki denetime elverişli şekilde kurulmalıdır; aksi halde akla, mantığa, hukuka ve dosya içeriğine uygun olmamasına bağlı olarak maddi hukuka aykırılık nedeniyle hüküm bozulabilmektedir.⁶¹⁴

Hükmün her açıdan temyiz denetimine elverişli olacak şekilde açık, tereddüde yer vermeyerek maddi olayları sübut nedenleriyle birlikte izah etmesi gerekmektedir.⁶¹⁵ Verilen hüküm, varılan sonucun mantıksal dayanağını oluşturur.⁶¹⁶ Gerekçe, dosyada yer alan bilgi ve belgelerin yerinde değerlendirildiğini gösterecek şekilde yasal, geçerli ve yeterli olmalıdır.⁶¹⁷ Gerekçe; keyfilikten uzak, bilgi ve belgelerin yerinde değerlendirilip takdir edildiğini göstermeli ve cezaların şahsiliği ilkesi uyarınca sanığın geçmişteki vaziyeti ile yargılama sürecinde gözlemlenen durumunu da yansıtmalıdır.⁶¹⁸

---

⁶¹¹ Keskin, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyiz Nedeni Olarak Hukuka Aykırılık*, 107.

⁶¹² Hartmann & Schmidt, *Strafprozessrecht: Grundzüge des Strafverfahrens*, § 64, Rn. 1202.

⁶¹³ Çınar, *Ceza Yargılamasında Temyiz Yolu*, 183.

⁶¹⁴ Keskin, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyiz Nedeni Olarak Hukuka Aykırılık*, 106-107.

⁶¹⁵ Yargıtay CGK Kararı (1989/2-116 E. 1989/213 K. 05.06.1989 T.) SİNİERJİ.

⁶¹⁶ Apaydın, *Ceza Muhakemesine Egemen İlkeler Işığında Olağan ve Olağanüstü Kanun Yolları*, 164; Yenerer Çakmut, “Ceza Muhakemesi Hukukunda Esas Mahkemesinin Verdiği Hüküm”, 33.

⁶¹⁷ Yargıtay 15. CD. Kararı (2015/24918 E. 2018/410 K. 10.01.2018 T.) YKD, C. 44 S. 3, (2018): 723. Yenerer Çakmut, “Ceza Muhakemesi Hukukunda Esas Mahkemesinin Verdiği Hüküm”, 34.

⁶¹⁸ Yargıtay 7. CD. Kararı (2017/1573 E. 2017/9572 K. 21.11.2017 T.) YKD, C. 44, S. 1, (2018): 171.

“Bozmaya uyularak yapılan yargılama sürecindeki usuli işlemlerin kanuna uygun olarak yapıldığı, hükme esas alınan tüm delillerin hukuka uygun olarak elde edildiğinin

Herhangi bir gerekçe gösterilmeden ya da sadece “dosya kapsamından anlaşılmış bulunduğu” ibaresiyle kurulan hükümde gerekçe, yok hükmünde değerlendirilmektedir.⁶¹⁹ Hüküm beslemeyen, çelişki ve çatışma içeren gerekçede, çelişik nedenlerin birbirini yok etmesi nedeniyle hükmün gerekçeden yoksun kaldığı kabul edilmektedir.⁶²⁰ Kısa kararda yazılan hüküm fıkrası ile sonradan dosyaya eklenen gerekçenin uyumlu olması gerekmektedir.⁶²¹

Temyiz denetiminin kapsamını, duruşma sürecini yansıtan tutanaklar, belgeler ve gerekçe oluşturduğu gözetildiğinde gerekçenin, dosya kapsamına uygun ve denetime elverişli şekilde oluşturulması beklenmektedir.⁶²² Yargıtay, temyiz koşullarını taşıyan temyiz başvurularının esasına ilişkin incelemeyi; tutanaklar, belgeler ve hüküm gerekçesi üzerinden yapmaktadır.⁶²³ Temyiz denetimini dosyada yer alan bu veriler üzerinden kapsamlı bir şekilde gerçekleştirerek temyiz nedeni olarak ileri sürülen nedenin bulunup bulunmadığı bu kapsamlı incelemeye göre değerlendirmektedir.

AİHM, derece mahkemesinde sunulan delillerin reddedilmesinin haklı bir nedene dayanıp dayanmadığının, gerekçe denetimiyle yapılabileceğini ve inceleme görevinin ulusal mahkemelerde olduğunu, bu incelemenin AİHM’in yetki alanında olmadığını

---

belirlendiği aşamalarda ileri sürülen iddia ve savunmaların temyiz denetimini sağlayacak biçimde eksiksiz olarak sergilendiği, özleri değiştirmeksizin tartışıldığı, vicdani kanunun kesin, tutarlı ve çelişmeyen verilere dayandırıldığı, eylemlerin doğru olarak nitelendirildiği ve kanunda öngörülen suç tipine uyduğu, yaptırımların kanuni bağlamda şahsileştirilmek suretiyle uygulandığı anlaşılmalı; sanık müdafinin temyiz dilekçesinde ileri sürdüğü nedenler yerinde görülmediğinden 5271 sayılı CMK’nın 302/1 maddesi gereğince temyiz davasının esaslan reddiyle hükmün onanmasına ...” Yargıtay 3. Ceza Dairesi Kararı (2024/4152 E. 2024/16007 K. 28.11.2024 T.) UYAP.

⁶¹⁹ Yargıtay 9. CD. Kararı (1990/542 E. 1990/1216 K. 20.03.1990 T.) SİNİERJİ.

Yargıtay 5. CD. Kararı (1990/1906 E. 1990/2829 K. 22.05.1990 T.) UYAP.

⁶²⁰ Kocalar ve Biçen, *Kanun Yolları*, 277.

⁶²¹ Yenerer Çakmut, “Ceza Muhakemesi Hukukunda Esas Mahkemesinin Verdiği Hüküm”, 41.

⁶²² Yargıtay 3. CD. Kararı (2024/3140 E. 2025/4014 K. 13.02.2025 T.) UYAP.

⁶²³ Yargıtay 3. CD. Kararı (2023/16807 E. 2025/316 K. 08.01.2025 T.) UYAP.

belirtmektedir.⁶²⁴ Bu tür denetimlerin gerekçeli karar sunmak suretiyle bir üst derece mahkemesince yapılmasına olanak tanınması gerektiği vurgulanmaktadır. Kararların gerekçeli olmaması, buna karşı etkili bir kanun yolu başvurusunun yapılamamasına ve böylece adil yargılanma hakkının ihlaline neden olabilmektedir. Mahkeme gerekçeli karar verilmemesinden kaynaklanan adil yargılanma hakkı ihlali iddialarını değerlendirirken yalnızca kanun yolu denetimine olanak sağlamak amacıyla değil, aynı zamanda adaletin gerektiği gibi tecelli etmesi ve keyfi uygulamaların önlenmesi için de gerekli olduğuna değinmektedir.⁶²⁵ Bir hakimin kararını, objektif ve haklı gerekçelere dayandırma yükümlülüğü ve bilincinin, keyfiliğe yönelik uygulamaların önüne geçeceği de ayrıca belirtilmektedir.

Kanaatimizce temyiz denetimi sonucunda tüm hukuka aykırılıkların ilamda gösterilmesi yükümlülüğü karşısında yapılan denetimin kapsamının genişletilmesi, Kanuna uygun değerlendirilebilir. Ancak sınırlı inceleme ilkesi uyarınca incelemenin alanı yalnızca başvuruda gösterilen nedenlerle sınırlanmıştır. Yapılan kapsamlı incelemelerden sonra hükmün yalnızca ileri sürülen temyiz nedenleriyle bozulmasına ilişkin bir uygulama geliştirilmesi halinde Kanunda öngörülen koşullara uygun bir denetim yapıldığı kabul edilebilecektir.

2.1.5. Sanık Lehine Olan Hukuk Kurallarına Aykırılık

CMK m.290'a göre hukuka aykırılığın sanık lehine gerçekleşmiş olduğu halde buna dayalı bozma kararı verilememektedir. Buna göre; sanığın lehine ve yararına olduğu değerlendirilen hukuk kurallarına aykırılık nedeni, hükmün sanık aleyhine bozulması için Cumhuriyet savcısına kanun yoluna başvurabilme hak ve yetkisi tanımamaktadır. Sanık yararına ifadesi "sadece sanık lehine konulmuş olan" kuralları içermektedir.⁶²⁶ Örneğin; sanığın beraat ettiği bir yargılamada, son sözün sanığa verilmemiş olması,

---

⁶²⁴ Suominen/Finlandiya Kararı, Başvuru No: 37801/97, T: 01.07.2003.

Cengiz vd., *Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Ceza Yargılaması Kurum ve Kavramları*, 397.

⁶²⁵ Cerovsek ve Bozicnik/Slovenya, Başvuru No: 68939/12, T: 07.03.2017.

Cengiz vd., *Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Ceza Yargılaması Kurum ve Kavramları*, 401.

⁶²⁶ Yenisey ve Nuhoglu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1009.

Cumhuriyet savcısına temyiz kanun yoluna başvuru hakkı tanımamaktadır.⁶²⁷ Bu düzenlemede esas olan; yalnızca sanığın yararına olduğu kabul edilebilir bir hukuka aykırılık nedeniyle sanık aleyhine sonuç doğurmak üzere bozma kararı verilemeyecek olmasıdır.⁶²⁸ Sanığın lehine olan hukuk kurallarının, muhakeme hukukuna ilişkin kurallar olduğu değerlendirilmektedir.⁶²⁹ Yalnızca sanık lehine konulan bir muhakeme kuralının ihlali ve bu ihlal nedeniyle sınırlı olmak üzere Cumhuriyet savcısının temyiz başvurusunda bulunamayacağı Yargıtay kararlarında da vurgulanmaktadır.⁶³⁰ Gerçeğin araştırılması amacıyla yapılan yargılamada, bazı kuralların toplum lehine olduğu dikkate alınarak bu kuralların, gerçeğin ortaya çıkarılması için mi yoksa sanığın yararlanması için mi öngörüldüğünü tespit etmek gerekmektedir.⁶³¹ Bu ayrıma göre sanığın yararlanabileceği hukuka aykırılıklar tespit edilebilecektir.

2.2. Temyizde İncelenebilecek Hususlar Bağlamında Temyiz Denetiminin Sınırları

Yargıtay'ın yapacağı temyiz denetiminde hangi hususların inceleme konusu edileceği, hangi iddiaların değerlendirmeye alınacağı, temyiz denetiminde kanunen öngörülen sınırlar içerisinde yapılmaktadır. Kanunda, temyiz denetiminin kapsam ve sınırlarının belirlenebilmesi için temyiz denetiminde inceleme yetkisini sınırlandıran hükümler öngörülmüştür. CMK m.288 ve m.294'e göre Yargıtay, temyiz başvurusunda gösterilen nedenlerle sınırlı bir inceleme yapabilmektedir.

Temyiz talebinin maddi hukuka aykırılık iddiası taşıması halinde maddi hukuk kurallarının, muhakeme hukukuna aykırılık iddiası taşıması halinde ise muhakeme hukukuna ilişkin kuralların uygulanmasında eksik veya hatalı bir durum olup olmadığı denetlenmektedir. Ancak muhakeme hukukuna aykırılık iddiasında bulunulduğunda bu iddianın dayandığı maddi olguların da temyiz başvurusunda gösterilmesi gerekmekte olup bu olgular da incelemeye konu edilmektedir. Hukuka aykırılık

---

⁶²⁷ Artuç ve Elmas, *Ceza Muhakemesinde Duruşma Yönetimi ve Yasa Yolları*, 647.

⁶²⁸ Kocalar ve Biçen, *Kanun Yolları*, 234.

⁶²⁹ Erdem ve Şentürk, *Ceza Muhakemesinde Kanun Yolları*, 210.

⁶³⁰ Yargıtay CGK Kararı (2008/4-216 E. 2009/36 K. 24.02.2009 T.) SİNERJİ.

⁶³¹ Yenisey ve Nuhoğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1009; Toroslu ve Feyzioğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 426.

iddiasının dayanağı olan olgular, ancak ilk derece mahkemesi tarafından tespit edilen ve hükümde yer alan olgular olmalıdır.⁶³²

Temyiz denetimi, yargılanan hükmün konusunu oluşturan uyuşmazlığın çözülmesi ve maddi gerçeğe ulaşılmasıyla bu maddi vakıya hukuk kurallarının uygulanmasında yapılan hata veya eksikliğin arandığı sınırlar içerisinde yapılmaktadır. Temyiz nedeni başlığını taşıyan CMK m.288'e göre temyiz, ancak hükmün hukuka aykırılığı iddiasına dayanabilir. Bir hukuk kuralının hiç uygulanmamış olması veya yanlış uygulanması, hukuka aykırılık olarak tanımlanmaktadır. Bu hükmün hükümet tasarısındaki gerekçesinde 1412 sayılı CMUK'ta kullanılan kanuna aykırılık kavramından daha kapsayıcı ve amaca uygun düşen şekilde hukuka aykırılık kavramının tercih edildiği belirtilmektedir. Hukuka aykırılık ise hukukun temel ilkeleri ile yazılı ve yazılı olmayan hukuk kurallarını, muhakeme hukukuna ve maddi hukuka ilişkin tüm kuralları kapsamaktadır.

Ceza Muhakemesi Kanunu'nda hukuka aykırılık iddiasını oluşturan temyiz nedenlerinin gösterilmesini zorunlu kılan bir başvuru usulüyle temyiz denetimi sınırlandırılmıştır. Usulüne uygun bir temyiz başvurusu kanunda belirlenen ve temyiz denetimine hakim olan ilkeler kapsamında Yargıtayca değerlendirilmektedir. CMK m.301 hükmü, temyizde incelenecek hususlara ilişkin olup temyiz denetiminin kapsamını belirlemektedir. Buna göre Yargıtay'ın yapacağı temyiz denetimi, yalnızca temyiz başvurusunda gösterilen hususlara ilişkin olacaktır. Bu hüküm ile Yargıtay'ın temyiz denetiminde inceleyeceği alan sınırlandırılmaktadır. Yasal bir zorunluluk olarak Yargıtay'ın denetim faaliyetini kısıtlayan ve temyiz denetimini taleple bağlı kılan kural, Ultra Petita (*temyiz nedeniyle bağlılık / sınırlı inceleme*) kuralı olarak tanımlanmaktadır.⁶³³

CMK m.302 hükmünde temyiz denetimin tüm hukuka aykırılıkları tespit edecek kapsamda yapılacağı, ancak hükmün başvuruda gösterilen nedenlerle bozulacağı düzenlenmiştir. Bozma kararının verilebilmesi için ileri sürülen hukuka aykırılığın hükme etki edecek nitelikte olması aranmaktadır. Yargılamaya konu edilen olayın bu

---

⁶³² Keskin, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyiz Nedeni Olarak Hukuka Aykırılık*, 61.

⁶³³ Keskin, "Türk Ceza Muhakemesi Kanununda Temyiz Yasayoluna İlişkin Değişikliklere Bakış", 183.

hukuka aykırılıktan etkilenmesi, mahkeme hükmünün bozulmasına neden olmaktadır.⁶³⁴ CMK m.302/2'ye göre Yargıtay, denetim konusu hükmü, ancak temyiz isteminde gösterilen sebeplerle ve hükme etki edecek mahiyetteki hukuka aykırılık nedenlerine dayanarak bozabilmektedir. Bu hükmün ardı sıra bir sonraki fıkrada yapacağı hukuki denetimin kapsamını genişleten bir yükümlülük öngörülmektedir.

CMK m.302/3'e göre hukuka aykırılığı iddia olunan hüküm, temyiz başvurusunda gösterilen nedenlerle bozulduğunda, temyiz başvurusunda izah edilmeyen veya gösterilmeyen, ancak temyiz denetiminde saptanan tüm hukuka aykırılıklar, bozma ilamında gösterilmektedir. Bu düzenlemeye göre Yargıtay'ın tespit ettiği hukuka aykırılıkları gösterme yükümlülüğü bulunmaktadır. Her ne kadar karar, bu hukuka aykırılıklarla bozulmasa da maddi gerçeğin açığa çıkarılması ve somut olay adaletinin tesisi için bu hukuka aykırılıkların tespiti önem arz etmektedir. Sanığın katlanmak zorunda bırakıldığı hukuka aykırılıklar ise temyiz nedeni olarak ileri sürülmediği için bunların ortadan kaldırılması, ancak Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı itirazı ile mümkün olabilmektedir.⁶³⁵

2.2.1. Olgu Saptamalarıyla Bağlılık İlkesi

Temyiz denetiminde temyiz mercisinin, olay mahkemesinin olgu saptamalarıyla bağlantılı ilkesi benimsenmektedir. Temyiz mercii olarak Yargıtay, ilk derece mahkemesi ile bölge adliye mahkemesinin maddi sorun kapsamında tespit ettiği olgu saptamalarıyla bağlıdır.⁶³⁶ Temyiz eden, bu mahkemelerde saptanan bu olgular çerçevesinde temyiz davasını ileri sürebilmektedir.⁶³⁷ İstinaf aşamasında yeni delil ileri sürülmesi mümkün olup yapılan maddi ve hukuki denetimde bu hususlar da göz

---

⁶³⁴ Yurtcan, *Ceza Yargılaması Hukuku*, 617.

⁶³⁵ Erdem ve Kavlak, "Ceza Muhakemesinde Temyiz İncelemesinin Kapsamı ve Sınırları", 1470.

⁶³⁶ Çınar, *Ceza Yargılamasında Temyiz Yolu*, 180; Gökçen, Alşahin ve Çakır, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 770; Öztürk, Erdem ve Özbek, *Ceza Muhakemesi Hukuku Temel Bilgiler*, 345.

⁶³⁷ Keskin, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyiz Nedeni Olarak Hukuka Aykırılık*, 61.

önüne alınmaktadır, ancak temyiz denetiminde buna imkân yoktur.⁶³⁸ Temyiz incelemesi, yalnızca hukuki denetimi kapsar, bu nedenle temyiz merciine yeni delil sunulması mümkün değildir.⁶³⁹ Dolayısıyla temyiz denetiminde, istinaf aşamasında kesinleşen maddi vakianın denetimi söz konusu olmamaktadır.⁶⁴⁰ Temyiz mahkemesi, olay mahkemesince tespit edilen olguları denetlemekle yetkili kılınmamış olup hukuk kurallarının, tespit edilen bu olgular açısından doğru bir şekilde uygulanıp uygulanmadığını denetleyebilmekle sınırlandırılmaktadır.⁶⁴¹

Öğrenme muhakemesi, bir fiilin olayla yüz yüze gelinerek öğrenilmesi faaliyetidir.⁶⁴² Maddi tespitler, yalnızca öğrenme muhakemesi ile doğrudan ve yüz yüze yapılan bir duruşmada, ortaya konulan ve tartışılan delillerin serbestçe değerlendirilmesiyle elde

---

⁶³⁸ Öztürk ed., *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 471; Kühne, *Strafprozessrecht*, § 64, Rn. 1077.

⁶³⁹ Hartmann & Schmidt, *Strafprozessrecht: Grundzüge des Strafverfahrens*, § 63, Rn. 1188; Artuç ve Elmas, *Ceza Muhakemesinde Duruşma Yönetimi ve Yasa Yolları*, 626.

⁶⁴⁰ “Maktulün, sanığa Hödük” dediği ve sanığında bu nedenle maktulü öldürdüğü iddia edilmiş olsun. İlk derece mahkemesinin maktulün sanığa “hödük” dediği, sanığın da bu nedenle maktulü öldürdüğü kabul edilmiş ve ilgili istinaf dairesi de sübutu bu şekilde kabul etmiş ise temyiz incelemesinde de artık “hödük” kelimesinin maktul tarafından söylenip söylenmediği irdelenemez. Yalnızca hukuki denetim bağlamında bu sözün haksız fiil (hakaret) teşkil edip etmediği, haksız tahrik oluşturup oluşturmadığı, tahrikin derecesi ve benzeri konular temyizen denetlenecektir.” Yargıtay 13. CD. Kararı (2017/1413 E. 2017/2313 K. 08.03.2017 T.) UYAP.

Vuslat Dirim, “İstinaftan Sonra Temyizin Sınırları ve Yargıtay 13. Ceza Dairesinin Uygulamaları”, *Temyiz İncelemesinde Hukuki Denetimin Sınırları*”, *Temyiz İncelemesinde Hukuki Denetimin Sınırları Türk Hukuku İstinaf Reformu Sonrası Mukayeseli Hukuk Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, 20-21 Nisan 2017, (Ankara: Yargıtay ve Türkiye Adalet Akademisi, 2017): 43-72, 52.

⁶⁴¹ Kunter, Yenisey ve Nuhoglu, *Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1417; Keskin, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyiz Nedeni Olarak Hukuka Aykırılık*, 57; Gökçen, Alşahin ve Çakır, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 772; Beulke & Swoboda, *Strafprozessrecht*, § 29, Rn. 567.

⁶⁴² Yenisey, “İstinaf ve Temyiz Kanun Yollarının Türk ve Alman Ceza Muhakemesi Hukuku Sistemlerindeki Karşılaştırması”, 127.

edilen vicdani kanaat ile oluşabilir.⁶⁴³ Bu vicdani kanaatin, gerçekte şüpheyi bağdaştırması gerekmektedir. Olay mahkemesinin doğrudan doğruyalık ilkesiyle ulaştığı olgulara dayalı olarak maddi sorunu tespit ve takdir etme hak ve yetkisi, temyiz aşamasında ihlal edilmemelidir.⁶⁴⁴ Vicdani kanaat, hükmü kuran mahkemeye aittir, kişiseldir bu nedenle denetlenemez değildir.⁶⁴⁵ Hakim kanaatine müdahale edilememesi, temyiz denetiminin doğasında olan fonksiyonel bir sınırdır.⁶⁴⁶ Kanun, olay mahkemesine duruşmada serbest kanaati ve takdiriyle tespit edeceği fiili olayları saptama yetkisi tanımaktadır.⁶⁴⁷ Serbest kanaat ilkesi gereğince olay mahkemesinin kanaati, kararına sirayet eden tüm olgulardan oluşmalıdır.⁶⁴⁸

Olay mahkemesince yapılan delil değerlendirmesinin çelişki, boşluk ve belirsizlik içermesi; tüm delillerin değerlendirmeye alınmaması, akılcıl ve nesnel yargılar ile farklı olasılıkların göz ardı edilmesi, hukuka aykırılık olarak değerlendirilmektedir.⁶⁴⁹ Alman ceza muhakemesi hukukunda da istisnai olarak delil değerlendirmesine müdahale edilebileceği kabul edilmektedir. Delil değerlendirmesinin tutarsız ve

---

⁶⁴³ Gössel, “Alman Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyizde Maddi Meselenin İncelenmesi Sorunu”, 118; Çınar, *Ceza Yargılamasında Temyiz Yolu*, 180; Gökçen, Alşahin ve Çakır, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 773.

⁶⁴⁴ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 172.

⁶⁴⁵ Beulke & Swoboda, *Strafprozessrecht*, § 29, Rn. 563; Özen, *Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1568.

⁶⁴⁶ Kühne, *Strafprozessrecht*, § 64, Rn. 1070–1071.

⁶⁴⁷ Keskin, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyiz Nedeni Olarak Hukuka Aykırılık*, 77; Gökçen, Alşahin ve Çakır, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 776.

⁶⁴⁸ “Mantık yasalarıyla deneyim kurallarıyla bilimsel verilerle bağlılık, serbestliğin akılcılığın dışında kalamamasını gerektirmektedir.” Peter Reiss, “Zur Revisibilität der freien tatrichterlichen Überzeugung”, *Goltdammer’s Archiv für Strafrecht (GA)*, 1978, s. 263; Aktaran: Keskin, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyiz Nedeni Olarak Hukuka Aykırılık*, 78.

⁶⁴⁹ Keskin, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyiz Nedeni Olarak Hukuka Aykırılık*, 77.

yetersiz oluşu, boşluk içermesi, tecrübe ve mantık kurallarına aykırılığı halinde temyiz denetiminin objektif kriterler üzerinden yapılabileceği değerlendirilmektedir.⁶⁵⁰

Doğrudanlık ve sözlülük ilkeleri; mantıklı, makul ve akla uygun olmak koşuluyla olay yargılaması ile elde edilen sonuçların ve edinilen kanaatin denetlenemeyeceği anlamını taşımaktadır.⁶⁵¹ Ancak yanlış yorumlanan bir maddi olguya dayanan yargılamada, varılan hükmün hukuka aykırılığı da temyiz denetiminin kapsamında görülmekte olup bu surette oluşan vicdani kanaatin denetlenebileceği kabul edilmektedir.⁶⁵² Hakim, sanığı tanımadan sanık hakkında vereceği cezayı belirleyemeyeceğinden cezanın belirlenmesi bir maddi meseledir.⁶⁵³ Ancak TCK m.61 kapsamında yer alan ve cezanın belirlenmesine yönelik kuralların ihlali suretiyle ceza takdir olunursa bu bir hukuk meselesi olarak ele alınır.⁶⁵⁴ Yargıtay'ın hukuki denetim altında bir bütün olarak yapacağı incelemede maddi olayın denetimini bundan bağışık tutamayacağı da öğretilerde ileri sürülmektedir.⁶⁵⁵

Olgu saptamalarıyla bağılılık ilkesinin tereddütsüz uygulanması, akıl ve mantıkla izah edilemeyen olay tespitlerine uygulanan hukuk kurallarının, temyizde denetlemeyeceği sorununu gündeme getirmektedir. Bu nedenle uygulamada ve öğretilerde olgu saptamalarıyla bağılılık kuralına riayet edilebilmesi için olay mahkemesinin gerçekleştirdiği muhakemede birtakım koşulları sağlamış olması aranmaktadır. Öğretilerde temyiz merciinin, olay mahkemesinin “hukuksal açıdan duraksamaya yer bırakmayacak” hatasız tespitleri ve delil değerlendirmeleriyle bağılı olduğu kabul

---

⁶⁵⁰ Kühne, *Strafprozessrecht*, § 64, Rn. 1079.

⁶⁵¹ Gössel, “Alman Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyizde Maddi Meselenin İncelenmesi Sorunu” 121.

⁶⁵² Artuç ve Elmas, *Ceza Muhakemesinde Duruşma Yönetimi ve Yasa Yolları*, 637; Özen, *Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1568.

⁶⁵³ Yenisey, “İstinaf ve Temyiz Kanun Yollarının Türk ve Alman Ceza Muhakemesi Hukuku Sistemlerindeki Karşılaştırması”, 127.

⁶⁵⁴ A.g.e., 128.

⁶⁵⁵ Erdem ve Kavlak, “Ceza Muhakemesinde Temyiz İncelemesinin Kapsamı ve Sınırları”, 1465.

edilmektedir.⁶⁵⁶ Hükümün dayanağını oluşturmaya elverişli tespitler, ancak olgu saptamalarıyla bağlılık kuralının uygulanmasına imkân verebilmektedir.⁶⁵⁷ Aksi kabulde akla ve mantığa aykırı surette tespit edilmiş olgu belirlemeleriyle bağlılık, izah edilemez hale gelmektedir.

Temyiz merciinin maddi meseleyi hiçbir surette inceleyemeyeceğinin kabulü halinde ise öldürüldüğü iddia edilen maktulün, temyiz denetiminde duruşmaya çıkıp gelmesi örneği, öğretide yaygın olarak gösterilmektedir.⁶⁵⁸ Böyle bir hadisede derece mahkemesinin hükmü bozulamayacağı gibi olayın aydınlatılmasına ilişkin çok ağır hukuk ihlalleri de temyiz denetiminde dikkate alınamayacaktır.⁶⁵⁹ Maddi olayların yeteri kadar aydınlatılmamış olması, hatalı bir hükmün temel nedenini oluşturmaktadır.⁶⁶⁰

Yargıtay'ın 1997 tarihli kararında yer alan karşı oy yazısında belirtildiği üzere; işlemlerini dosya üzerinden gizlilik, yazılılık, dolaylılık ilkeleri esasında yapan Yargıtay yargıçlarının, ilk derece mahkemesinin yerine geçerek maddi sorunlarını çözemeyeceği bu durumun Yargıtay hakiminin “olay/olgu belirlemeleriyle bağımlı olması ilkesi”ne dayandığı belirtilmiştir.⁶⁶¹ Ancak bu hususta ceza muhakemesinin amacı değerlendirildiğinde ve temyiz kanun yoluna ilişkin hükümler nazara alındığında, temyiz merciinin olay mahkemesinde kabul edilen maddi olay ve olgularla bağlılığını dile getiren bir sonuca ulaşamadığı da savunulmaktadır.⁶⁶²

Temyiz denetiminde, olgu saptamalarına yönelik denetimin sınırını, genel deneyim ve mantık kuralları ile bilimsel bilgiler ve herkesçe bilindiği kabul edilen olgulara dair

---

⁶⁵⁶ Öztürk ed., *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 471.

⁶⁵⁷ Erdem ve Kavlak, “Ceza Muhakemesinde Temyiz İncelemesinin Kapsamı ve Sınırları”, 1424.

⁶⁵⁸ Gössel, “Alman Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyizde Maddi Meselenin İncelenmesi Sorunu”, 111.

⁶⁵⁹ A.g.e., 111.

⁶⁶⁰ Keskin, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyiz Nedeni Olarak Hukuka Aykırılık*, 97.

⁶⁶¹ Yargıtay CGK Kararı (1997/205 E. 1997/231 K. 11.11.1997 T.) karşı oy yazısı, UYAP.

⁶⁶² Çetintürk, “Ceza Muhakemesinde Temyiz Kanun Yolunda Maddi (Fiili) Sorunun İncelenmesi”, 471.

eksiklik ve ihlal üzerindeki çelişkiler oluşturmaktadır.⁶⁶³ Yargıtay, maddi soruna ilişkin bu çelişkilerin oluşturduğu hukuka aykırılık nedeniyle somut dosya üzerinden görülebildiği ve denetlenebildiği ölçüde bozma kararı verebileceğini kabul etmektedir.⁶⁶⁴

Olgu saptamalarına ilişkin kanaat ile delillerin değerlendirilmesindeki hukuka aykırılıklar, temyiz merciinin olgu saptamalarıyla olan bağlılık sınırını genişletmektedir.⁶⁶⁵ Olay mahkemesinin aydınlatma görevini yerine getirmemesine karşın hukuken itibar edilebilir nitelikte ve mahkeme huzurunda tartışılan delillere dayanan olgulara, ancak itibar edileceği kabul edilmektedir.⁶⁶⁶ Maddi gerçek, mantık kuralları ve hayat tecrübeleri, olay mahkemesinin serbest delil değerlendirme yetkisi

---

⁶⁶³ Keskin, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyiz Nedeni Olarak Hukuka Aykırılık*, 66.

⁶⁶⁴ Yargıtay CGK Kararı (2018/292 E. 2020/194 K. 14.05.2020 T.) SİNERJİ.

“Türk Ceza Muhakemesine istinaf kanun yolunun getirilmiş olması, temyiz mahkemesinin önceden olduğu gibi somut temyiz denetiminin elverdiği ölçüde maddi soruna girmesine engel oluşturmayacak, temyiz kanun yolunda somut dava üzerinden içtihatlarla birliği sağlayacak olan Yargıtay, ilk derece ve bölge adliye mahkemelerinin, sözlülük, doğrudan doğrualık ve yüz yüzelik ilkeleri uyarınca elde edilen delilleri vicdani kanaatleri ile serbestçe takdir etme yetkilerini de dikkate alarak bu delillerle varılan sonucun hukuk kurallarına, akla, mantığa, genel hayat tecrübelerine ve bilimsel görüşlere uygun olup olmadığının tespiti bakımından somut dosya üzerinden görebileceği ve inceleyebileceği maddi sorunla ilgili vaka değerlendirmelerindeki hukuka aykırılıklar üzerinden bozma kararı verebilecektir.”

“Esas mahkemesi hakiminin duruşmada öğrendiği vicdani kanaatini gerektiren haller söz konusu ise Yargıtay, bunu denetleyemez, çünkü vicdani kanaate ulaşmak için ellelemek, koklamak, görmek, beş duyu ile hissetmek gerekiyor bir olayı.”

Feridun Yenisey, “Temyiz Mahkemelerinin Uluslararası Hukuki Çerçevesi Sunum Çalıştayı ve Uzmanlar Grubu Toplantısı, Yargıtayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi Avrupa Birliği-Avrupa Konseyi Ortak Projesi, Ankara, (2021): 75.

⁶⁶⁵ Keskin, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyiz Nedeni Olarak Hukuka Aykırılık*, 67.

⁶⁶⁶ Gössel, Karl Heinz, “Die Nachprüfung von Tatsachenfeststellungen in der Revisionsinstanz in Strafsachen”, in *Tatsachenfeststellungen in der Revisionsinstanz*, Frankfurt am Main, 1982; Aktaran: Keskin, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyiz Nedeni Olarak Hukuka Aykırılık*, 83.

içerisinde uymak zorunda olduğu normlardır.⁶⁶⁷ Tecrübe kuralları, maddi vakıaya hukuk kurallarını uygularken zarureten başvuru hukuk dışı soyut kavramlardır.⁶⁶⁸ Ancak bu kurallara aykırılık, maddi olgunun tespitinde ve hukuki sorunun çözümünde izlenen düşünce sürecini, hükme yansıyan kavramlar üzerinden denetlenebilir.⁶⁶⁹

Alman ceza muhakemesi hukukunda da temyiz, yalnız hukuki denetimle sınırlandırılmış olup temyiz mercii olgu saptamalarıyla bağlıdır.⁶⁷⁰ Ancak mahkemenin maddi vakıaya ilişkin değerlendirmelerinin keyfilik, mantık ilkelerine aykırılık veya hayat tecrübelerine açıkça ters düşmesi halinde bu tür maddi hukuka aykırılıkların da temyiz denetimi kapsamında incelenebileceği kabul edilmektedir.⁶⁷¹

İstinaf kanun yolunda, maddi vakıaya ilişkin istinaf nedenleri öncelikli olarak ele alınıp değerlendirilmektedir.⁶⁷² Çünkü maddi vakıanın doğru olarak tespit edilmesi ile hukuki denetim, gerektiği şekilde yapılabilir.⁶⁷³ Örneğin gece vakti işlendiği iddia olunan bir hırsızlık fiiline cezanın ağırlaştırılmasını gerektiren nitelikli halin uygulanmasına ilişkin yapılan yerindelik denetiminde öncelikle suçun işlendiği saatin tam olarak tespit edilmiş olması gerekmektedir.⁶⁷⁴

---

⁶⁶⁷ Çetintürk, “Ceza Muhakemesinde Temyiz Kanun Yolunda Maddi (Fiili) Sorunun İncelenmesi”, 482.

⁶⁶⁸ Hakan Pekcanitez, “Hukuk Muhakemeleri Kanununa Göre Kanun Yolunda Yargısal Denetimin Sınırı Maddi ve Hukuki Denetim”, *Temyiz İncelemesinde Hukuki Denetimin Sınırları Türk Hukuku İstinaf Reformu Sonrası Mukayeseli Hukuk Sempozyumu Bildiriler Kitabı, 20-21 Nisan 2017*, (Ankara: Yargıtay ve Türkiye Adalet Akademisi, 2017): 217-249, 233.

⁶⁶⁹ Keskin, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyiz Nedeni Olarak Hukuka Aykırılık*, 93.

⁶⁷⁰ Kühne, *Strafprozessrecht*, § 64, Rn. 1074.

⁶⁷¹ A.g.e., 1074.

⁶⁷² Öztürk ed., *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 479.

⁶⁷³ A.g.e., 479.

⁶⁷⁴ Erdem ve Kavlak, “Ceza Muhakemesinde Temyiz İncelemesinin Kapsamı ve Sınırları”, 1428.

İstinaf aşamasında, eksik delil tespit edilmesi halinde bölge adliye mahkemesince değerlendirilmek üzere bunların toplanmasına karar verilir, bu deliller duruşmada hazır edilir ve CMK'da yer alan duruşmaya ilişkin hükümler uygulanmak suretiyle olay mahkemesinin kararındaki maddi hukuka ve muhakeme hukukuna aykırılıklar belirlenerek giderilir.⁶⁷⁵ Bölge Adliye Mahkemelerinin, istinaf denetimi için münhasır yetkili mahkemeler olduğu gözetilerek sahip olunan yetkinin, bu aşamada ortaya çıkan bir fiilin denetimini kapsamadığı ifade edilmektedir.⁶⁷⁶ Derece mahkemesinin, belirlediği olaya müdahale edemeyen temyiz mercii, ancak bu olayın tavsifi ile bundan çıkan sonuçları denetleyebilmektedir.⁶⁷⁷

İstinaf aşamasında her türlü delili yeniden ileri sürme imkânı tanınmış iken temyiz aşamasında mevcut delil ve olgularla bağlılık söz konusudur.⁶⁷⁸ Maddi olay tespiti, temyiz aşamasına kadar gerçekleştirilmemişse Yargıtay'ın bu noktada sıhhatli bir hukuki denetim yapabilmesi mümkün değildir. Derece mahkemesi ile bölge adliye mahkemesi tespitlerinin, hukuksal denetim yapmaya elverişli olmaması halinde Yargıtay'ın bu eksiklikleri giderme yetkisi bulunmadığından yapılacak iş, kararın bu yönde bozulmasıdır.⁶⁷⁹

Temyiz başvurusunda, maddi vakıaların yanlış veya hatalı şekilde tespit edildiğine yönelik bir inceleme talebi bulunması, hükmün hukuka aykırılık iddiasını aşan bir talep olması nedeniyle denetimin kapsamı içinde değerlendirilmemektedir.⁶⁸⁰ Temyiz merciiinin olgu saptamalarında bulunamaması halinde, güvenilir bir neticeye ulaşmak mümkün olmayacağından hükmün hatalı yönlerini bertaraf etmek üzere olay yargılamasının yinelenmesi, öğretilde kimi yazarlarca kabul edilmektedir.⁶⁸¹ Ancak

---

⁶⁷⁵ Öztürk ed., *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 475.

⁶⁷⁶ A.g.e., 504.

⁶⁷⁷ Yenisey ve Nuhoglu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 997.

⁶⁷⁸ Öztürk ed., *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 471.

⁶⁷⁹ Erdem ve Kavlak, "Ceza Muhakemesinde Temyiz İncelemesinin Kapsamı ve Sınırları", 1424.

⁶⁸⁰ Gökçen, Alşahin ve Çakır, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 786.

⁶⁸¹ Maul, H., "Die Überprüfung der tatsächlichen Feststellung durch das Revisionsgericht in der neueren Rechtsprechung des Bundesgerichtshofs", in *Pfeiffer Festschrift*, 1988, 409;

maddi tespitlerin, kanun hükmünün ihlal edilmesiyle yapılmış olması halinde temyizde maddi tespitlerin denetlenebileceği kabul edilmektedir.⁶⁸² Bu görüşün aksi olarak temyiz denetimine uygun hale getirilmek üzere hükmün bozulması ve eksikliklerin giderilmesiyle verilecek yeni hüküm üzerinden yeniden temyiz denetiminin yapılması gerektiği ileri sürülmektedir.⁶⁸³

Kanaatimizce yargılamanın yinelenmesine ilişkin görüş, temyiz mahkemesinin hukuki derece mahkemesi olma işlev ve niteliğine tamamen ters düşmektedir. Mahkemenin yapmış olduğu tespitler ve buna dayanarak kurduğu hüküm, temyiz denetimine elverişli olmalıdır. Çelişki ve boşluk içeren, mantıkla izah edilemeyen olgu saptamalarına rağmen hükmün temyiz denetimine tabi tutulmasının kabulü mümkün değildir. Hükmün denetlenebilir olmaması nedenine dayanarak hükmün bozulması yönünde karar verilmesi ve hükmü kuran mahkemenin yeniden yapacağı muhakemede denetlenebilir bir hüküm kurmasına yönelik bozma kararı verilmesi temyiz denetiminin amacına daha uygun düşecektir.

2.2.2. Sınırlı İnceleme İlkesi

Temyiz kanun yolu, hukuki korumayı sağlamak, mahkeme kararlarında yer alan hukuka aykırılıkları sonlandırmak amacıyla içtihat birliğini kurmak üzere kabul edilen bir kanun yoludur.⁶⁸⁴ Kural olarak temyiz, hukuki denetimle sınırlı olup bu aşamada maddi vakıa incelenmemektedir.⁶⁸⁵ Zira temyiz mercii maddi vakıa denetimi

---

Aktaran: Keskin, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyiz Nedeni Olarak Hukuka Aykırılık*, 81.

⁶⁸² Gökçen, Alşahin ve Çakır, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 789.

⁶⁸³ Kocalar ve Biçen, *Kanun Yolları*, 138.

⁶⁸⁴ Yenisey ve Nuhuğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 974.

⁶⁸⁵ Özen, *Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1542; Kühne, *Strafprozessrecht*, §64 Rn. 1062; Beulke & Swoboda, *Strafprozessrecht*, § 29 Rn. 559; Maddi meselenin incelenmesi gerektiğine dair görüş için bkz. “*Kanun koyucu sanığa gerçek bir hukuki koruma sağlamayı amaçladığı için aradan geçmiş olan zamanın olumsuz etkilemediği oranda maddi mesele de incelenilmelidir.*” Yenisey ve Nuhuğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 974.

yapabilecek araç ve olanaklara sahip değildir.⁶⁸⁶ Temyiz merciinde maddi vakıa denetiminin, ancak belirli koşullar ve sınırlar ile belirli hususlarda söz konusu olabileceği de öğretilmiş ve uygulamada istisnaen kabul edilmektedir. Ancak bu kabulün temyiz ruhuna aykırı düşen sakıncalı yanları da bulunmaktadır.

2.2.2.1. Yargıtay'ın Sınırlı İnceleme İlkesine Yaklaşımı

Yargıtay kararlarında gerekçe, olayın sübutu ve maddi sorunla ilişkilendirilerek maddi vakıayı denetleme yolunun açılmaya çalışıldığı görülmektedir. Bu sebeple her bir neden ayrıntılı olarak Yargıtay kararları üzerinden ele alınacaktır.

YCGK 2017 tarihli kararında üst mahkemenin, kararı tüm yönleriyle maddi ve hukuki boyutuyla incelemesi gerektiği belirtilmiştir.⁶⁸⁷ Zira maddi durumun tespitinin hukuki durumun tespitini belirlediği kabul edilmiştir. Maddi meselenin dosyada yer alan deliller üzerinden gerçekleştirileceği ve maddi meseleye ilişkin hususların; maddi vakıa tespitlerinin tam ve çelişkisiz olup olmadığı, vakıanın başka türlü gerçekleşme olasılığının bulunup bulunmadığı, tecrübe ve mantık kurallarına aykırılık olup olmadığı, tahkikatın eksik yapıp yapılmadığı ve mahkemenin takdir yetkisini yerinde kullanıp kullanmadığı yönlerinden denetleneceği belirtilmiştir.

YCGK 2019 tarihli kararında olay mahkemesi ve bölge adliye mahkemesince ulaşılabilecek tüm delillerin irdelenip değerlendirilmeden karar verilmesi, maddi meselenin doğru şekilde tespit edilmemiş olması, dosyada yer alan delillerle maddi meseleye ilişkin tespitlerin uyumlu olmaması gibi nedenlerle evrensel hukuka, yazılı hukuk kurallarına, akla, bilim ve tecrübe kurallarına aykırı şekilde maddi meselenin

---

⁶⁸⁶ Selçuk, “Temyiz Denetiminin Sınırları ve Bu Sınırlara Uymamanın Kaçınılamaz Sancılı Sonuçları/Açmazları/Tehlikeleri”, 336.

⁶⁸⁷ Yargıtay CGK Kararı (2017/1168 E. 2017/1046 K. 12.04.2017 T.) SİNİERJİ.

“Olay mahkemesinin inanarak verdiği kararı üst mahkeme incelemesinde tümünden sonuca varır. Maddi ve hukuki sorun birbirine sıkı sıkıya bağlı olup maddi durumun tespiti hukuki durumun da tespitini oluşturur. Yargıtay kural olarak, olay yargılaması yapmadığı için “doğrudan” olay değerlendirmesi yapamayacaktır. Ancak olayla ilgili hukuk kuralına riayet edilmediği için olay değerlendirmesi usul hükmüne aykırı olduğundan ve vicdani kanaat ile hüküm verilirken denetim dışı bırakılan hususlar ihlal sonucunu doğuracağından hukuki yerindelik denetimi gereklidir”.

değerlendirilmiş olması, hatalı görülmüştür.⁶⁸⁸ Adaleti gerçekleştirme nihai hedefi gözetilerek hükmün hukuki yönüyle ilgili olan ve hükmü etkileyen maddi mesele değerlendirmelerindeki hukuka aykırılıkların da temyiz denetimi kapsamında ele alınması zorunlu görülmüştür.⁶⁸⁹

---

⁶⁸⁸ Yargıtay CGK Kararı (2019/390 E. 2019/586 K. 10.10.2019 T.)

“Ceza muhakemesinin amacı, her somut olayda kanuna ve usulüne uygun olarak toplanan delillerle maddi gerçeğe ulaşıp adaleti sağlamak, suç işlediği sabit olan faili cezalandırmak, kamu düzeninin bozulmasının önüne geçebilmek ve bozulan kamu düzenini yeniden tesis etmek olarak belirlenmiştir. Gerek 1412 sayılı CMUK gerekse 5271 sayılı CMK, adil, etkin ve hukuka uygun bir yargılama yapılması suretiyle maddi gerçeğe ulaşmayı amaç edinmiştir. Anayasa'nın 138. maddesi de tüm hâkimlerin Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdani kanaatlerine göre karar vereceklerini hükme bağlamıştır. Bu nedenle ilk derece ve bölge adliye mahkemelerinde yapılmakta olan yargılama sonucunda ulaşıma imkânı bulunan bütün deliller ele alınıp değerlendirilmeden karar verilmesi, maddi sorunun doğru olarak tespit edilmemesi, dosyada mevcut delillerle maddi soruna ilişkin tespitlerin uyumlu olmaması gibi nedenlerle yazılı hukuka, evrensel hukuki değerlere, akla, bilime ve tecrübe kurallarına aykırı olacak şekilde maddi olay değerlendirmesinin hatalı olarak belirlendiği hâllerde adaletin tam olarak gerçekleşmesi amacı da gözetilerek Yargıtayın, hükmün hukuki yönüne ilişkin olan ve hükme etki eden maddi olay değerlendirmesindeki hukuka aykırılıkları da temyiz yoluyla incelemesi gerektiğinin kabulünde zorunluluk bulunmaktadır”. SİNERJİ.

⁶⁸⁹ Yargıtay CGK Kararı (2019/390 E. 2019/586 K. 10.10.2019 T.) *“Sanık müdafisinin temyiz dilekçesinde, kararın usul ve yasaya aykırı olarak verildiğini ileri sürüp sanık hakkında kurulan mahkûmiyet hükmünün bozulmasını talep etmesi, dilekçenin kapsamına göre, temyiz nedeninin maddi hukuka aykırılık iddiasına dayanması ve temyiz talebinin, mevcut deliller karşısında ilk derece mahkemesi sıfatıyla yargılama yapan Özel Dairece mahkûmiyet sonucuna nasıl ulaşıldığı yönündeki gerekçeyi de içerdiğinin anlaşılması karşısında, ilk derece mahkemesinin uyguladığı maddi ceza normlarının hukuka uygun olmasının, maddi olayın doğru ve eksiksiz bir şekilde tespit edilerek bu tespite uygun olan maddi hukuk normlarının uygulanmasına bağlı olduğu, buna göre hükmün hukuki yönüne ilişkin olan ve hükme etki eden maddi olay değerlendirmesindeki hukuka aykırılıkların da temyiz kanun yolunda incelenebileceği hususları ile 5271 sayılı CMK'nın 288. maddesinin Hükümet Tasarısı'ndaki Gerekçesinde belirtildiği üzere, delillerin yanlış değerlendirilmesi, kuralların yorumunu ve eylemin gerçek niteliğinin saptanmasını etkilediğinde hukuka aykırılık hâlinin oluşacağı dikkate alınarak, ilk derece mahkemesince*

YCGK 2021 tarihli kararında yapılan muhakemede çözümlü amaçlanan iki husus ele alınmıştır.⁶⁹⁰ Birinci husus; maddi sorun olup bu sorun yalnızca hukukun izin verdiği yöntemlerle çözülebilecektir. Maddi sorun, geçmişte yaşanmış bir olayın temsili ve nasıl gerçekleştiğinin tespiti ile öncelikle çözülmesi gereken sorundur. Eksiksiz yapılacak bir soruşturma ve toplanan delil araçlarının doğru değerlendirilmesi suretiyle maddi olay gerçeğe uygun olarak temsil edilebilecektir. Hakim, delil vasıtalarını akıl yürüterek değerlendirecektir. Bu faaliyetinde hakim, tecrübe kurallarından yararlanarak vicdani kanaatine göre karar verecektir. Delillerin değerlendirilmesiyle elde edilen sonucun hukuka uygunluğu, yazılı olan ve olmayan hukuk kurallarına, akla, mantığa, genel hayat kaidelerine ve bilimsel görüşlere uygun olup olmadığına göre dosya üzerinden değerlendirilmektedir. İkinci husus olarak maddi sorunla ilgili vakıa değerlendirmelerindeki hukuka aykırılıkların ise gerekçe üzerinden denetlenebileceği kabul edilmiştir.

YCGK 2021 tarihli bir başka kararında maddi hukuka ilişkin yapılan denetimin, olay mahkemesinde vicdani kanıyı oluşturan ve duruşma sürecini yansıtan tutanaklar, belgeler ve hüküm gerekçesi üzerinden yapılacağını belirtmiştir.⁶⁹¹ Bu kapsamda, yargılama sürecinde gerçekleştirilen işlemlerin hukuka uygunluğu, delillerin gerekçeli kararda gösterilip karar yerinde tartışılması, vicdani kanının dosyadaki bilgi ve belgelerle örtüşmesi, eylemin suç tanımına uyması, eylemin sanık tarafından icra edildiğinin tespiti ve suç tipi için öngörülen yaptırımların doğru şekilde belirlenmesi

---

fiilin suç oluşturup oluşturmadığı, fiilin hangi suçu oluşturduğu, eksik araştırmaya dayalı olarak hüküm kurulup kurulmadığı, hükmün doğru tesis edilip edilmediği, gerekçenin dosya kapsamına uygun olup olmadığı, dosyaya yansıyan ve hükme etki edebilecek delillerin karar yerinde tartışılıp tartışılmadığı, bu bağlamda maddi sorunun isabetli bir şekilde tespit edilip edilmediği gibi dosyaya yansıyan tüm maddi hukuka aykırılıklar ile temyiz dilekçesinde muhakeme hukukuna aykırılık iddiasında bulunulmadığından usul hükümlerine uygunluk bakımından da 5271 sayılı CMK'nın 289. maddesinde yazılı bulunan hukuka kesin aykırılık hâllerinin mevcut olup olmadığı yönlerinden temyiz incelemesi yapılması gerektiği ve sanık müdafisinin temyiz dilekçesinde maddi hukuka aykırılığa ilişkin temyiz sebebi bulunduğu kabul edilmelidir". SİNİERJİ

⁶⁹⁰ Yargıtay CGK Kararı (2020/61 E. 2021/546 K. 11.11.2021 T.) SİNİERJİ.

Yargıtay CGK Kararı (2021/65 E. 2021,7304 K. 24.06.2021 T.) SİNİERJİ.

⁶⁹¹ Yargıtay CGK Kararı (2021/65 E. 2021/304 K. 24.06.2021 T.) SİNİERJİ.

ile bu çerçevede maddi meselenin isabetli bir şekilde tespit edilip edilmediğinin denetleneceği belirtilmiştir.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu tarafından oluşturulan bu içtihadi yaklaşımların yanında Yargıtay 6. CD. temyizde kural olarak maddi vakıa denetimi yani sübut denetimi yapılamayacağını kabul etmektedir.⁶⁹² Bu hususun nasıl çözülebileceğine ilişkin görüşünü sunmaktadır. Buna göre sübutun bir daha değerlendirilmesi gereken noktada bu yönde bir bozma kararı verilmesini, mevzuatımıza uygun hukuksal bir denetim olarak değerlendirmiştir. Ancak bu surette hükmü bozmak yerine kalan delillerin de mahkumiyete yeteceğini değerlendirerek temyiz istemini esastan reddetmek ya da kalan delillere göre beraat kararı verilmesi gerekçesiyle hükmü bozmak ya da CMK düzelterek onamak hatalı görülmüştür. Tam olarak bir vakıa denetimi olarak değerlendirilmiştir.

2.2.2.2. Öğretide Sınırlı İnceleme İlkesine Yaklaşım

Hukukun doğru şekilde uygulanması, maddi meselenin doğru şekilde tespit edilmesine bağlanmış olsa da öğretide bu nedene dayalı olarak Yargıtay'ın, maddi sorun denetimi

---

⁶⁹² Bu husus, haksız tahrik nedenlerinin söz konusu olup olmayacağını değerlendirildiği bir kasten yaralama eylemiyle örneklendirilmektedir. Haksız tahrik teşkil ettiği ileri sürülen sözün haksız fiil teşkil edip etmediği, somut olayda tahrik hükümlerinin nasıl yorumlanıp uygulandığı hususlarının denetimi, hukuksal denetim olarak belirlenmiştir. Temyiz nedeni ileri sürülürken ibraz edilen delillerin dikkate alınmaması akla, mantığa, ilme ve fenne aykırı olacağından bu noktada vakıa denetimi yapılabileceği yorumu yapılmıştır. (Hödüksağır dilsiz örneği) yine bu karar içeriğinde Dairenin 2017/5297 Esas, 2018/8102 Karar sayılı ve 24.05.2018 tarihli kararına atıf yapılarak suç saatine ilişkin sübut konusunu denetlemenin bir maddi vakıa denetimi olacağı, temyiz denetiminde bunun yapılamayacağı, suçun işlendiği saate ilişkin sübut konusunu denetlemenin bir maddi vakıa denetimi olacağı, temyiz denetiminde bunun yapılamayacağı tespit edilmiştir. Ancak suçun işlendiği saatin TCK m.6/1-e maddesi uyarınca suç saatinin gece vakti olup olmadığı ve buna bağlı olarak da TCK m.143 hükmünün somut olayda uygulanması gerekip gerekmediği, gerekiyorsa doğru uygulanıp uygulanmadığının denetlenmesinin ise hukuksal denetim olduğunu, hukuksal denetimle sınırlı inceleme sonunda somut olayda, suç saati olarak kabul edilen saatin gece vakti olup olmadığının değerlendirileceğini kabul etmiştir. Bkz. Yargıtay 6. CD. Kararı (2020/11508 E. 2021/11934 K. 22.06.2021 T.) UYAP.

yapabileceğinin kabul edilmesi; temyiz ve istinaf denetimi arasındaki kanun yolu farkını fiilen kaldırdığı nedeniyle eleştirilmektedir.⁶⁹³ İstinaf kanun yolu uygulamasından önce hukuk sistemimiz yapısında ikinci bir vakıa mahkemesi bulunmamakta idi. Bu nedenle gösterilen temyiz nedenleriyle bağlı kalınmaksızın hükmün denetlenmesi uygulama kazanmış idi.⁶⁹⁴ Bu durum, temyiz mahkemesinin ikinci derece bir mahkeme görevi görmesi ile hukuk birliğini sağlayacak merci olarak adlandırılmasına neden olmuş idi.⁶⁹⁵

Derece mahkemelerinin maddi meseleye eğilmek için daha fazla zaman ve imkâna sahip iken hukuki değerlendirmede daha çok hata yapma olasılığı gözetilerek Yargıtay'ın yalnızca hukuki denetim için kurulmuş olması, önceki kanun uygulamasında temyiz davasında gösterilmeyen nedenleri de araştırması nedeniyle Yargıtay'ın işlerini aksattığı değerlendirilmekteydi.⁶⁹⁶ 20 Haziran 2016 tarihinde bölge adliye mahkemelerinin göreve başlamasıyla Yargıtay artık bir hukuki derece mahkemesi olarak kabul edilmekte olup ikinci derece olay mahkemesi statüsü, bölge adliye mahkemelerine bırakılmış bulunmaktadır.

İstinaf incelemesinden geçmiş olan bir kararın, bu aşamadan sonra yalnızca hukuksal yönüyle temyiz denetimine tabi olması beklenmektedir. Ancak olay mahkemesinin herkesçe kabul edilen bilgi ve deneyimi dikkate almadan yapmış olduğu fiili tespitlerin, temyiz denetimi kapsamına alınacağı kabul edilmektedir.⁶⁹⁷ Maddi

---

⁶⁹³ Toroslu, “Yargıtay’ın İlk Derece Mahkemesi Olarak Verdiği Son Kararlara Karşı Başvurulacak Kanun Yolu ve Kapsamı”, 127.

⁶⁹⁴ Üstündağ, “Temyizin Nakzından Sonraki Hukuki Durum”, 141-142.

“Bizim hukukumuzda vaka mahkemelerinin sadece mahalli mahkemeler olması, bunlar tarafından verilmiş olan kararların müteaddit defalar temyiz mercilerinden geçirilmesi ve hatta temyiz kurullarının bizatihi yetkilerini aşarak bazen bir vaka mahkemesi imiş gibi hareket ederek kararları o mahkemelerin yetkili bulunduğu noktalar bakımından da kontrole tabi tuttukları görülmektedir”.

⁶⁹⁵ Üstündağ, “Temyizin Nakzından Sonraki Hukuki Durum”, 141.

⁶⁹⁶ Kunter, “Türk Muhakeme Hukukunda “Israr Hakkı””, 203.

⁶⁹⁷ “Sağlam temele oturan bir suç isnadında bulunup bulunulmadığı hususu ancak yeterli derecede ve objektif olarak sağlanmış delil ikamesi ile delil değerlendirmesinin denetimiyle

vakıanın kesin ve açık şekilde belirlenememiş olduğu halde hukuksal açıdan sıhhatli bir denetim yapılması olanaklı bulunmamaktadır.⁶⁹⁸ Bu nedenle temyiz aşamasında öncelikle maddi vakıanın, yargılama hükümleri doğrultusunda belirlenip belirlenmediği denetlenmektedir.⁶⁹⁹ Sonrasında maddi vakıanın hükmün gerekçesine intikali denetlenmekte ve bu noktada; kanıtların etkin biçimde tartışılıp tartışılmadığı, bu tartışmanın, hukuk kuralları ile doğa ve mantık kurallarına dayanıp dayanmadığı denetlenmektedir.⁷⁰⁰ Bu kurallar, hükmün hukuki esasıyla ilişkilendirildiği halde temyiz nedeni olarak dikkate alınmaktadır.⁷⁰¹

Yargıtay, tekemmül etmemiş dosya üzerinden maddi meseleyi inceleyememektedir.⁷⁰² Yargıtay'ın yapacağı gerekçe denetimi, hiçbir surette maddi vakıaya yönelik kanı ve gerçeklik yargısı kuracak kesin hüküm içermemekle birlikte Yargıtay'ın asıl amacı olan hakimleri yetiştirici ve hüküm gerekçelerinde disiplin kurma işlevini yerine getirecek nitelikte ve sınırdadır.⁷⁰³

Hükmün gerekçesinde hakimın çelişkileri gideremediği tespit edilmiş, hangi tanık anlatımının, diğerine üstün görülerek hükme esas alındığı açıklanmadan hüküm kurulmuşsa Yargıtay, bozma kararı vererek derece mahkemesi hakiminin kanaatini,

---

araştırılabilir". Keskin, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyiz Nedeni Olarak Hukuka Aykırılık*, 63.

⁶⁹⁸ Erdem ve Şentürk, *Ceza Muhakemesinde Kanun Yolları*, 223.

⁶⁹⁹ Selçuk, "Temyiz Denetiminin Sınırları ve Bu Sınırlara Uymamanın Kaçınılamaz Sancılı Sonuçları/Açmazları/Tehlikeleri", 336.

⁷⁰⁰ Selçuk, "Temyiz Denetiminin Sınırları ve Bu Sınırlara Uymamanın Kaçınılamaz Sancılı Sonuçları/Açmazları/Tehlikeleri", 336; Gökçen, Alşahin ve Çakır, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 787.

⁷⁰¹ Taner, "5271 sayılı CMK'nın Temyiz Kanun Yoluna İlişkin Hükümlerinin Yürürlüğe girmesiyle Ortaya Çıkan Farklılıklar", 57-58.

⁷⁰² Özen, *Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1544.

⁷⁰³ Selçuk, "Temyiz Denetiminin Sınırları ve Bu Sınırlara Uymamanın Kaçınılamaz Sancılı Sonuçları/Açmazları/Tehlikeleri", 336.

gerekçeye yansıtacak şekilde hüküm kurmasını isteyebilmelidir.⁷⁰⁴ Çünkü temyiz mercii, ancak denetlenebilir bir gerekçeye yansıyan hukuki sonucu denetleyebilmektedir.

Temyiz merciinin maddi sorun denetimi yapamayacağına yönelik görüşlerin yanında aksini savunanlar da vardır. Temyiz kanun yoluna ilişkin ilgili hükümlerde, maddi sorun denetiminin yapılmasını yasaklayan bir hüküm yer almaması nedeniyle Yargıtay'ın eski usulde bu denetimin devam etmesine izin verdiği yorumu yapılmaktadır.⁷⁰⁵ Yargıtay'ın içtihat birliğini sağlama amacı, maddi sorun denetimini yapmasına engel bir durum olarak değerlendirilmemektedir.⁷⁰⁶ Ancak bu yaklaşıma karşı temyiz denetiminin maddi sorun denetimi bakımından sınırlandırılması, temyiz denetiminin amacına uygun, ceza muhakemesinin temel ilke ve kaidelerinden ileri gelmekte olup ayrıca kanuni bir düzenlemeyi gerektirmediği de ileri sürülmektedir.⁷⁰⁷ Bu yaklaşımdan başka belli kriterleri taşımayan maddi tespitlerin, denetim kapsamına alınması da savunulmaktadır. Maddi tespitlerin; çelişki içermeyen, eksiksiz, açık ve net bir şekilde mantık ve bilimsel kurallar ile genel hayat tecrübeleri çerçevesinde yapılıp yapılmadığının denetlenebileceği kabul edilmektedir.⁷⁰⁸

Alman ceza muhakemesi hukukunda da maddi olayın denetlenmesi, temyiz kapsamı dışında tutulmaktadır.⁷⁰⁹ Ancak maddi ceza hukukunun somut olaya doğru şekilde uygulanıp uygulanmadığına yönelik temyiz denetimi için fiili olgunun; açık, net,

---

⁷⁰⁴ Erdem ve Kavlak, “Ceza Muhakemesinde Temyiz İncelemesinin Kapsamı ve Sınırları”, 1466; Erdem ve Şentürk, *Ceza Muhakemesinde Kanun Yolları*, 227.

⁷⁰⁵ Çetintürk, “Ceza Muhakemesinde Temyiz Kanun Yolunda Maddi (Fiili) Sorunun İncelenmesi”, 475.

⁷⁰⁶ A.g.e., 475.

⁷⁰⁷ Birtek, “Ceza Muhakemesinde Temyiz Sebeplerinin Gösterilmesine İlişkin Zor(unlu)luk”, 1336.

⁷⁰⁸ Gökçen, Alşahin ve Çakır, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 787.

⁷⁰⁹ Kühne, *Strafprozessrecht*, § 64, Rn. 1070–1071; Gössel, “Alman Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyizde Maddi Meselenin İncelenmesi Sorunu”, 166; Gökçen, Alşahin ve Çakır, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 768.

gerçeği yansıtan ve çelişkiden muaf olması gerekmektedir.⁷¹⁰ Bu halde bir temyiz başvurusunda maddi tespitlerin incelenmesi sınırlı şekilde kabul edilmektedir. Olay mahkemesince yapılan maddi tespitlerin, ancak tam ve eksiksiz olup olmadığı, çelişki içerip içermediğine yönelik bir inceleme yapılabileceği anlaşılmaktadır.

1930 İtalyan Ceza Yargılaması Kanunu, gerekçedeki eksiklik ve çelişki denetimini, duruşmada yargılanan ve değerlendirilen maddi vakıya Yargıtay'ın müdahale etmesine olanak tanıyan Truva atı olarak ifade etmiştir.⁷¹¹ Dünyadaki ilk Yargıtay'ı kuran Fransa'da ise Yargıtay olay denetimi yapmakta, ancak saydam bir denetim sahasına sahip olup olaya ilişkin bir belirlemede bulunmamakta ve karar vermemektedir.⁷¹² Fransız ceza muhakemesinde temyiz, olağanüstü kanun yolu olarak öngörülmüş olup karar düzeltme faaliyetinde bulunmamaktadır.⁷¹³ Alman Federal Mahkemesinde ise maddi olay ve delil değerlendirmesinin yapılmadığı, bu nedenle gerçeklik yargısı oluşturmadığı, ancak Fransız örneğinde olduğu gibi hükmün gerekçesinin denetlendiği aktarılmaktadır.⁷¹⁴

---

⁷¹⁰ Gössel, “Alman Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyizde Maddi Meselenin İncelenmesi Sorunu”, 166.

⁷¹¹ Selçuk, “Temyiz Denetiminin Sınırları ve Bu Sınırlara Uymamanın Kaçınılamaz Sancılı Sonuçları/Açmazları/Tehlikeleri”, 337.

⁷¹² A.g.e., 337;

Fransız temyiz denetiminde; ilgili Fransız Yargıtay'ının maddi vakıya denetimi yapmadığı, yalnızca ilk derece mahkemelerinde verilen kararların hukuka aykırılığını tespit ettiği, hukuka aykırı surette elde edilen delillerin suçun sübutuna dayanak olduğunun ilk kez temyiz aşamasında ileri sürülmesi halinde kabul edilmeyeceği, denetim sonrasında onama ya da bozma kararı verebileceği belirtilmiştir. Bkz. Eylem Aksoy Retornaz, “Fransız Ceza Muhakemesi Hukukunda İstinaf Sonrası Yargıtay'ın İnceleme Yetkisinin Kapsamının Teorik Açıdan Değerlendirilmesi”, *Temyiz İncelemesinde Hukuki Denetimin Sınırları Türk Hukuku İstinaf Reformu Sonrası Mukayeseli Hukuk Sempozyumu Bildiriler Kitabı, 20-21 Nisan 2017*, (Ankara: Yargıtay ve Türkiye Adalet Akademisi, 2017): 73-80, 79.

⁷¹³ Aksoy Retornaz, “Fransız Ceza Muhakemesi Hukukunda İstinaf Sonrası Yargıtay'ın İnceleme Yetkisinin Kapsamının Teorik Açıdan Değerlendirilmesi”, 74.

⁷¹⁴ Selçuk, “Temyiz Denetiminin Sınırları ve Bu Sınırlara Uymamanın Kaçınılamaz Sancılı Sonuçları/Açmazları/Tehlikeleri”, 337.

Hakimin vicdani kanaatiyle takdir edeceği delillere dayanarak kuracağı hükümde gerekçenin denetlenmesi suretiyle bu kısıtlılık aşılacak istenmektedir.⁷¹⁵ Hakimin vazifesi; soruşturmanın eksiksizce yapılması ve bütün delillerin toplanmasıyla ancak vicdani kanaate ulaşmaktır.⁷¹⁶ Maddi tespitlerin, delil yasaklarına riayet edilmeden yapılması, re'sen araştırma ilkesinin hukuki sınırlarının dışına çıkılması, hakimin delilleri takdir ederken vicdani kanaatini; mantık ve ızan kurallarına aykırı kullanmasına dayanan muhakeme hukukuna aykırılık nedenlerinin ileri sürülmesi halinde temyiz mahkemesi, maddi tespitlerin denetlenmesi sınırını aşmak durumunda kalmaktadır.⁷¹⁷ Doğrudanlık ve sözlülük ilkeleri uyarınca ikame edilen delillerden oluşan intiba ve izlenim ile buradan elde edilen neticeler, hakimde oluşan vicdani kanaatin içsel yönünü etkilemektedir.⁷¹⁸

Türk hukukunda ise CMK m.217 hükmü ile temyizde denetlenecek maddi tespitlere yönelik bir sınır çizilmiş olmaktadır.⁷¹⁹ Derece mahkemelerine hakim olan yüz yüzelik ve sözlülük ilkeleriyle ulaşılan ve edinilen vicdani kanaatin ve bu kanaate bağlanan delil değerlendirmelerinin, hukuk devleti ilkesi sınırlarında takdir edilmesi beklenmektedir.⁷²⁰ Maddi olgunun; mantık ve tecrübe kurallarına, bilimsel gerçeklere aykırı olması ile fiilin açık ve net tespit edilmemesi, hakime tanınan vicdani kanaat serbestisinin ihlaline sebep olmaktadır.⁷²¹ Maddi gerçeği araştırmak ve tespit etmek

---

⁷¹⁵ Gössel, “Alman Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyizde Maddi Meselenin İncelenmesi Sorunu”, 164.

⁷¹⁶ Eyüp Yeşil, “Temyiz Denetiminin Sınırları”, *Temyiz Mahkemelerinin Uluslararası Hukuki Çerçevesi Sunum Çalıştayı ve Uzmanlar Grubu Toplantısı, Yargıtayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi Avrupa Birliği-Avrupa Konseyi Ortak Projesi Bildiriler Kitabı, 6-7 Aralık 2021*, (Ankara: Avrupa Konseyi, 2023): 74.

⁷¹⁷ Gössel, “Alman Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyizde Maddi Meselenin İncelenmesi Sorunu” 116.

⁷¹⁸ A.g.e., 123.

⁷¹⁹ Kocalar ve Biçen, *Kanun Yolları*, 251.

⁷²⁰ A.g.e., 252.

⁷²¹ Gössel, “Alman Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyizde Maddi Meselenin İncelenmesi Sorunu”, 169.

hakim için öngörülen bir aydınlatma yükümlülüğüdür. Bu yükümlülük yerine getirilirken oluşan vicdani kanaat ile ulaşılan maddi gerçek birbiriyle örtüşmelidir.⁷²² Adaleti sağlayacak en önemli koşul, maddi gerçeğin hiçbir kuşku barındırmayacak şekilde tespit edilmiş olmasıdır.⁷²³

Tüm mahkeme kararlarında olduğu gibi Yargıtay kararlarında da ileri sürülen tüm temyiz nedenlerinin kabul edilme veya reddedilme gerekçeleri izah edilmelidir. Yargıtay'ı ancak kararlarının gerekçeli olması inandırıcı ve güvenilir kılacaktır.⁷²⁴ Temyiz denetimine konu edilemeyecek maddi tespitlerin neler olduğunun belirlenmesi suretiyle denetimin kapsamı tayin edilebilecektir.⁷²⁵ Sınırlı inceleme ilkesinin temyiz denetimine ne boyutta bir sınır çizdiği de bu şekilde anlaşılabilir olacaktır.

2.3. Temyiz Denetiminde Görevli Merciler

2.3.1. Hükmü Veren Mahkeme

Temyiz başvuru dilekçesi, CMK m.291 gereği hükmü veren mahkemeye verilir. Mahkeme, yapılan bu başvuruyu doğrudan temyiz merciine göndermez. Başvuruyu alan mahkeme, hükmün temyiz koşullarını taşıyıp taşımadığını inceler. Hükmü veren mahkeme, bu başvuruda yalnızca üç hususu inceleyecek olup başka bir denetim yapamaz. Bu “ilk denetim filtresiyle” vereceği karar bu nedenlerle sınırlandırılmıştır.⁷²⁶ CMK m.296/1'e göre temyiz isteminin kanuni süre içerisinde yapılmaması, temyiz edilemeyecek bir hükmün temyiz edilmesi, temyiz edenin başvuru hakkı olmaması halinde hükmü, aleyhine temyiz başvurusunda bulunulan bölge adliye mahkemesi veya ilk derece mahkemesi, başvurunun reddine ilişkin bir karar verir.

Başvuru koşullarından en az birinin gerçekleşmediği halde verilen ret kararı, CMK m.34 hükmü gereği gerekçeli bir karar olmakla birlikte bu gerekçede hükme karşı

---

⁷²² Kocalar ve Biçen, *Kanun Yolları*, 251.

⁷²³ Erdem ve Şentürk, *Ceza Muhakemesinde Kanun Yolları*, 227.

⁷²⁴ Çınar, Ali Rıza. *Ceza Yargılamasında Temyiz Yolu*, 139.

⁷²⁵ Kocalar ve Biçen, *Kanun Yolları*, 252.

⁷²⁶ Artuç ve Elmas, *Ceza Muhakemesinde Duruşma Yönetimi ve Yasa Yolları*, 659.

gidilecek kanun yolu, türü, mercii ve süresi ile başvurma usulü de gösterilmelidir.⁷²⁷ Ancak başvuran tarafın, bu karara karşı bir itiraz hakkı bulunmaktadır. Verilen ret kararının denetimi Yargıtay'dan istenebilecek olup karar verilmek üzere dosya Yargıtay'a gönderilir. Bu itiraz özelinde inceleme merciinin Yargıtay olduğu doğrudan Kanunda belirtilmiştir.⁷²⁸ Ancak başvurunun nasıl yapılması gerektiğine ilişkin bir düzenleme Kanunda bulunmamaktadır. Bu nedenle temyiz kanun yoluna başvuru şekline ilişkin hükümlerin, bu itiraz yolu için de kıyasen uygulanabileceği kabul edilmektedir.⁷²⁹

CMK m.296/2 uyarınca itirazı değerlendiren Yargıtay'ın yapacağı inceleme, hükmün infazına engel olmamaktadır. Bu inceleme sonucunda Yargıtay, mahkemenin temyiz başvurusunu reddettiği kararı, doğru bulursa CMK m.298 hükmü uyarınca temyiz isteminin reddini talep ettiği tebliğnameyi, ilgili ceza dairesine gönderecek ve ceza dairesi de bu gerekçeye dayalı olarak temyiz talebini reddedecektir.⁷³⁰ Yargıtay, temyiz başvurusu reddedilen tarafın bu itirazını haklı bularak başvuru koşullarının gerçekleştiğini tespit ederse hükmü veren mahkemenin ret kararını kaldırarak tebliğ işlemleri ile eksikliklerin giderilmesi için dosyayı mahkemesine gönderecektir.⁷³¹ Mahkeme bu noktada yalnızca işlemleri tamamlamakla ve temyiz denetimi için dosyayı Yargıtay'a göndermekle yükümlüdür.⁷³²

Hükmü veren mahkeme, başvuru koşullarını taşıyan temyiz dilekçesini, CMK m.297 uyarınca cevap hakkını kullanmak üzere "karşı tarafa"⁷³³ tebliğ edecektir. Temyiz

---

⁷²⁷ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 225; Artuç ve Elmas, *Ceza Muhakemesinde Duruşma Yönetimi ve Yasa Yolları*, 659.

⁷²⁸ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 225.

⁷²⁹ Artuç ve Elmas, *Ceza Muhakemesinde Duruşma Yönetimi ve Yasa Yolları*, 660.

⁷³⁰ Çiftçi ed., *5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda Temyiz Yasa Yolu*, 77.

⁷³¹ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 226.

⁷³² A.g.e., 226.

⁷³³ Öğretide, kanunda yer alan karşı taraf ifadesi eleştirilmektedir. Bu ifadenin başvuruyu yapan dışındaki diğer tüm tarafları kapsayacak şekilde "uyuşmazlığın bütün tarafları" olarak düzenlenmesi önerilmektedir. Özen, *Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1556.

isteminde bulunan tarafın temyiz talebinden vazgeçmesi, karşı tarafın buna cevap verme hakkını düşürmeyecek olup iddiaya karşı müdafaa hakkının engellenmesi ceza muhakemesine uygun düşmeyecektir.⁷³⁴ Kendisine tebliğ edilen tarafa tanınan iki haftalık cevap süresi, düzenleyici süre olup bu sürenin tamamlanmasıyla talebe yönelik karar verilebilecektir.⁷³⁵ Dilekçeler aşamasının tamamlanması veya cevap süresinin dolmasıyla eksikleri tamamlanan dosya, bölge adliye mahkemesinin ceza dairesince Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilecektir.⁷³⁶

2.3.2. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı

Yargıtay'a intikal eden temyiz başvurusu, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığında bir önincelemeden geçmektedir. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı temyiz başvurusuna ilişkin düşüncesini belirten bir tebliğname hazırlamaktadır. Denetim muhakemesinde, isabetli bir karar verilmesini sağlamak için başvuruya ilişkin karşılıklı mütalaalardan başka Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının bir tebliğname düzenlemek suretiyle mütalaada bulunması istenmektedir.⁷³⁷ Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, temyiz olunan hükümde yer alan hukuka aykırılıkları tespit etmek üzere dosyayı incelemeye alarak temyiz başvurusunda yer verilen temyiz nedenleri ile CMK m.289 hükmünde yer alan mutlak hukuka aykırılık nedenlerinin bulunup bulunmadığını araştırarak düzenleyeceği tebliğnameyi ilgili ceza dairesine göndermektedir.⁷³⁸ Bu tebliğname, ceza dairesinden verilmesi beklenen karar hakkında mütalaayı içerir.⁷³⁹ Mütalaanın gerekçeleri de tebliğnamede yer almalıdır.⁷⁴⁰

Hükmü temyiz eden veya tebliğnamedeki görüş doğrultusunda aleyhlerine sonuç doğabilecek olan sanık veya müdafii ile katılan veya vekillerine bu tebliğname tebliğ

---

⁷³⁴ Yenisey ve Nuhoğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1000.

⁷³⁵ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 227.

⁷³⁶ A.g.e., 229.

⁷³⁷ Yenisey ve Nuhoğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1001.

⁷³⁸ Çiftçi ed., *5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda Temyiz Yasa Yolu*, 79.

⁷³⁹ Yenisey ve Nuhoğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1001; Toroslu ve Feyzioğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 434.

⁷⁴⁰ Yurtcan, *Ceza Yargılaması Hukuku*, 636.

olunur. İlgilinin tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde bu görüşe yönelik cevap verme hakkı bulunmaktadır. Silahların eşitliği ilkesi gereğince tebliğnamede ileri sürülen ve daha önce tartışılmamış olan yeni argümanlara karşı ilgililerin yorumlarını sunma hakkı tanınmış olmaktadır.⁷⁴¹ Bu düzenleme ile hükmün kollektif bir değerlendirme ile kurulması sağlanmakta ve tarafların savunma hakkı temin edilmektedir.⁷⁴² AİHM ve AYM, silahların eşitliği ilkesi gereğince tüm tarafların, ileri sürülen ve gösterilen deliller ve görüşler hakkında bilgi sahibi olması ve söz konusu hususlarda iddia ve görüşlerini ileri sürebilme olanağına sahip olması gerektiğini belirtmektedir.⁷⁴³

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının düzenlediği tebliğname, temyiz başvurusunda kanunda öngörülen temyiz nedeninin yer alıp almadığı, bir temyiz nedeninin bulunması halinde bu nedenin ne olduğu ve nihayetinde başvuranın haklılığına ilişkin görüş içermektedir.⁷⁴⁴ Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının temyiz dilekçesinde gösterilen nedenlerle bağılılığı bulunmamakta olup re'sen tespit edilen temyiz nedenleri tek tek gösterilerek tebliğnamede gerekçelendirilmektedir.⁷⁴⁵

Yargıtay Kanunu m.28/3 ile Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca tebliğname düzenlenmeksizin doğrudan ceza dairesine gönderilecek kararlara ilişkin istisnai bir hüküm getirilmiştir. Buna göre zamanaşımı, TCK m.102/1-5 ve 6 numaralı bentler dahilinde bulunan suçlarla ilgili dava dosyaları tebliğname düzenlenmeksizin ilgili ceza dairesine gönderilecektir.

---

⁷⁴¹ Şahin ve Göktürk, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 625; Bu tebliğ, aleyhine mütalaa sunulan tarafın, görüş bildirme fırsatı elde etmesiyle hak arama özgürlüğünü temin eden bir çözüm olarak değerlendirilmektedir. Bkz. Yurtcan, *Ceza Yargılaması Hukuku*, 637.

⁷⁴² Nevzat Toroslu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1. bs. (Ankara: Savaş, 1998), 318; Özen, *Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1555.

⁷⁴³ AİHM (Göç/Türkiye Kararı, Başvuru No: 36590/97 T: 09.11.2000) HUDOC.
AYM (Hüseyin Sezen Başvurusu, B. No: 2013/1793, T: 18.09.2014)
<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/1793> [14.07.2025].

⁷⁴⁴ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 229.

⁷⁴⁵ Yenisey ve Nuhoglu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1001; Şahin ve Göktürk, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 624; Toroslu ve Feyzioğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 434.

CMK m.308 uyarınca Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca Yargıtay ceza dairesi tarafından verilen kararlara, istem üzerine veya re'sen itiraz edilebilmektedir. Bu itiraz, öncelikle hükmü veren ceza dairesi tarafından değerlendirilmektedir. Ceza dairesi, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının itirazını yerinde görmesi halinde itirazın kabulü ile hukuka aykırılığı tespit edilen ilamın kaldırılmasına karar vermektedir. Ceza dairesi bu kararla birlikte temyiz talebini, kabule göre değerlendirip yeni bir karar oluşturmaktadır.⁷⁴⁶ Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının itirazını, ilgili ceza dairesinin yerinde görmemesi halinde ise dosya Yargıtay Birinci Başkanlığına gönderilmekte ve Yargıtay Ceza Genel Kurulu tarafından değerlendirilerek kesin olarak karara bağlanmaktadır.

2.3.3. Yargıtay Ceza Dairesi

Yargıtay ceza daireleri, Yargıtay Kanunu m.14 uyarınca kendi aralarında iş bölümü esasına göre çalışmaktadırlar. Yargıtay Kanunu m.40 uyarınca ceza dairesi, görev hükümlerine göre öncelikle görevli olup olmadığını denetlemektedir.⁷⁴⁷ Kendisinin görevli olduğunu tespit eden ceza dairesi, ilk aşamada temyiz başvurusuna yönelik bir "öninceleme" yapmaktadır. Bu öninceleme, temyiz başvurusuna ilişkin kabul edilebilirlik denetimini kapsamaktadır. Temyiz merciince yapılan ön inceleme, başvurunun şekli koşullara ve kabul edilebilirlik kriterlerine uygunluğunun denetlenmesine yöneliktir.⁷⁴⁸

CMK m.298'e göre Yargıtay, temyiz başvurusunun süresinde yapılmadığını, hükmün temyiz edilebilir kararlardan olmadığını, temyiz başvurusunda bulunanın buna yetkili bulunmadığını veya temyiz başvurusunun bir temyiz nedeni içermediğini tespit ederse temyiz başvurusunu reddetmektedir. Her ne kadar hükmü veren mercii tarafından bir kabul edilebilirlik denetimi yapıyor olsa da temyiz koşullarının varlığını

---

⁷⁴⁶ "Gerekçe bölümünde belirtilen nedenle Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı İTİRAZININ KABULÜNE, Yargıtay 6. Ceza Dairesinin, 06.11.2024 tarihli ve 2023/10031 Esas, 2024/11793 Karar sayılı ilamın KALDIRILMASINA, ... katılan kurum vekili ile sanığın temyiz istemlerinin, 5271 sayılı Kanun'un 298. Maddesinin birinci fıkrası uyarınca REDDİNE ... " Yargıtay 6. Ceza Dairesi Kararı (2024/6182 E. 2025/284 K. 08.01.2025 T.) UYAP.

⁷⁴⁷ Artuç ve Elmas, *Ceza Muhakemesinde Duruşma Yönetimi ve Yasa Yolları*, 661.

⁷⁴⁸ Kühne, *Strafprozessrecht*, § 64, Rn. 1087.

denetlemekle asli olarak yükümlü olan Yargıtay ceza dairesidir.⁷⁴⁹ Bu aşamada tüm şartların birlikte sağlanmış olması aranmaktadır. Böylece mevcut bir temyiz başvurusunun kanuni süre içerisinde, temyiz edilebilir hükme karşı, başvurmaya yetkili kişi tarafından ve temyiz nedenlerini gösterir bir dilekçe ile yapıp yapılmadığı bir öninceleme ile değerlendirilmiş olmaktadır. Önincelemenin tamamlanmasıyla esas hakkında inceleme süreci başlamaktadır. Ceza dairesinin esas hakkında inceleme yapmasına engel bir durumun tespit edilmesi halinde talep reddedilerek gereğini yapmak üzere dosya, hükmü veren mahkemeye gönderilmektedir.⁷⁵⁰

Yapılan öninceleme neticesinde temyiz başvurusu kabul edilebilir, reddedilebilir veya iade edilebilir. Kabul halinde daire esas üzerinden incelemeye başlayacak, kabul edilebilir nitelikte bulunmayan temyiz davası, reddedilecek ve ret kararıyla hüküm kesinleşecektir. Temyiz talebinin reddi kararı, 1412 sayılı CMUK'ta da ifade edildiği üzere “temyiz isteminin reddi” şeklinde de kabul etmeme iradesi açıklanabilmektedir.⁷⁵¹

Yargıtay ceza dairesi tarafından verilen ret kararı aleyhine Kanunda herhangi bir itiraz usulü öngörülmemektedir. Öğretide bir üst merci olarak Ceza Genel Kuruluna başvurulabileceği, ancak bunun da Yargıtay'ın iş yükünü artıracığı değerlendirilmektedir.⁷⁵² Bu hususta maddi ve hukuki gerçekliğe ulaşmak için iş yükü oluştursa da bir hukuki çare olarak bir sonraki ceza dairesine itiraz edilebilmesi daha uygun görülmektedir.⁷⁵³

Kanaatimizce temyiz başvurusunun hükmü veren merci tarafından önincelemeye alınması, ardından Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca başvurunun değerlendirilmesi ve nihayetinde ceza dairesinde kabul edilebilirlik şartlarının incelenmesi prosedürü, ret kararına yönelik ayrıca bir itiraz prosedürü oluşturmayı gerektirmemektedir. Ancak ceza dairelerinin temyiz nedenleri hakkındaki yorum

---

⁷⁴⁹ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 233.

⁷⁵⁰ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 234; Soyaslan, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 592.

⁷⁵¹ Çınar, *Ceza Yargılamasında Temyiz Yolu*, 128.

⁷⁵² Özen, *Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1559.

⁷⁵³ A.g.e., 1559.

farklılıkları, bu başvuruların kabul edilebilir olup olmadığı hususunda eşitlik ilkesine aykırı bir uygulamaya neden olmaktadır. Bu yorum farklılığı, mahkemeye erişim hakkına bir müdahale oluşturabilmektedir.

Temyize başvuru hakkının, dairelerin başvuru şartlarına ilişkin yorum farklılıkları nedeniyle kabul edilebilirliğinin farklı farklı değerlendirilmesi hukuki belirlilik ilkesini de ihlal etmektedir. Temyiz başvuru şartlarının, objektif değerlendirme kriterleri ile denetlenmesi, daireler arasında uygulama birliğini sağlayacaktır. Bu halde kabule şayan olmayan bir temyiz başvurusunun ceza dairesi tarafından reddedilmesi ve bu ret kararına karşı bir hukuki çare bulunmaması, kanaatimizce mahkemeye erişim hakkının ihlaline neden olmayacaktır.

2.3.4. Duruşmalı İnceleme

Kabul edilebilirlik şartlarını taşıdığı tespit edilen temyiz başvurusu üzerine Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen tebliğname de esas alınarak dosya üzerinden temyiz denetimi yapılmaktadır. Bu denetimin duruşmasız yapılması kural olup ilgili ceza dairesinde yapılacak müzakerede başvuru dosya üzerinden değerlendirilmektedir.

CMK m.299 hükmünde on yıl veya on yıldan fazla hapis cezasını içeren hükümler için Yargıtay'ın uygun görmesi koşuluyla temyiz denetiminin duruşmalı incelemeyle gerçekleştirileceği belirtilmiştir. Bu durumda Yargıtay, tarafların bir duruşma talebinde bulunmasına bağlı bulunmamaktadır.⁷⁵⁴ Yargıtay, kendiliğinden veya talep üzerine “uygun bulması halinde” hükmü, duruşma ile incelemeye karar vermektedir. Kanundaki düzenleme; bu alt sınırın kanunda öngörülen soyut ceza mı yoksa hükmedilen sonuç ceza üzerinden mi, birden fazla suç söz konusuysa bunların cezalarının toplamı mı yoksa her bir eylem için takdir olunan ceza miktarı mı dikkate alınarak tespit edileceği hususunun belirsizliği nedeniyle öğretilerde eleştirilmektedir.⁷⁵⁵ Aynı kararda farklı suçlar için hükmedilen cezaların ayrı ayrı değerlendirilmesi, aynı suç için hükmedilen cezaların ise toplanması gerektiği ileri sürülmektedir.⁷⁵⁶ Ceza

---

⁷⁵⁴ Artuç ve Elmas, *Ceza Muhakemesinde Duruşma Yönetimi ve Yasa Yolları*, 664.

⁷⁵⁵ Ünver ve Hakeri, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1965.

⁷⁵⁶ Özen, *Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1560; “Bir suç nedeniyle verilen karar içerisinde yer alan cezalardan her biri ayrı bir hüküm oluşturmayıp bu

Genel Kurulunda yapılacak denetimde ise Kanunda bu denetimin duruşmalı yapılmasına yönelik bir hüküm bulunmaması nedeniyle Ceza Genel Kurulu, duruşma taleplerini kabul etmemektedir.⁷⁵⁷

Yargıtay'ın duruşmalı yapacağı incelemeden sanığı, katılanı, müdafî ve vekili de haberdar edeceği ve böylece duruşma davetinin yapılacağı, sanığın bizzat katılabileceği gibi müdafî ile temsil olunabileceği, ancak tutuklu sanığın katılma talebinde bulunamayacağı Kanunda düzenlenmiştir. Bu noktada tarafların taleplerine bağlı veya re'sen duruşmalı inceleme uygulamasından vazgeçilmiş olup 2017 yılında yapılan kanun⁷⁵⁸ değişikliğiyle ancak Yargıtay'ın uygun görmesi halinde duruşmalı inceleme yapılacağı düzenlenmiştir. Yalnızca Yargıtay'ın takdirine bırakılarak duruşmalı inceleme yapılabilmesi öğretide eleştirilmektedir. Zira adil yargılanma hakkının ve silahların eşitliği ilkesinin, ancak duruşma kanalıyla sağlanacağı kabul edilmektedir.⁷⁵⁹ Yargılama hukukunda yüz yüzelğin temel ilke olmasına dayanarak tarafsız ve bağımsız bir yargıç huzurunda tarafların karşılıklı olarak görüşlerini açıklama olanağının sağlanmasıyla uyuşmazlığın çözüleceği değerlendirilmektedir.⁷⁶⁰ Bu görüşlerin yanı sıra öğretide bir içtihat mahkemesi olarak Yargıtay'ın denetimi dosya üzerinden yapması, makul karşılanabilmektedir.⁷⁶¹

---

cezaların tamamı tek bir hükmü meydana getirmektedir.” Yargıtay CGK Kararı (2010/118 E. 2010/139 K. 08.06.2010 T.) UYAP.

⁷⁵⁷ YCGK (2009/1-239 E. 2010/14 K. 02.02.2010 T.) UYAP.

⁷⁵⁸ 20/11/2017 tarihli ve 696 sayılı KHK'nin 100'üncü maddesiyle, bu fıkranın birinci cümlesinde yer alan “*sanığın veya katılanın temyiz başvurusundaki istemi üzerine veya re'sen duruşma yoluyla yapar*” ibaresi “*uygun görmesi halinde duruşma yoluyla yapabilir*” şeklinde değiştirilmiş, daha sonra bu hüküm 1/2/2018 tarihli ve 7079 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 94'üncü maddesiyle aynen kabul edilerek kanunlaşmıştır.

⁷⁵⁹ “*Duruşma, silahların eşitliği ve adil yargılanma ilkelerine de hizmet eden bir enstrümandır.*” Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 237.

⁷⁶⁰ Yurtcan, *Ceza Yargılaması Hukuku*, 639.

⁷⁶¹ Gökçen, Alşahin ve Çakır, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 774.

Kanaatimizce temyiz denetiminin kanunen sınırlandırılarak yalnızca hukuki denetimin öngörüldüğü bu aşamada, tarafların mutlaka duruşmaya katılımının sağlanması gerekmektedir. Sözlülük ilkesi gereğince ancak yargılamada ispatı önem taşıyan hususların, sözlü olarak ifade edileceği kabul edilmektedir.⁷⁶² Duruşma çağrısı, taraf teşkili ve tarafların adil yargılanma hakkı kapsamında iddia ve savunmalarını ileri sürme imkânı sağlanmasına ilişkin prosedürler, temyiz aşamasında denetimin sonuçlandırılmasını geciktirebilecektir. Yargılamanın bütünlüğü ilkesi uyarınca iç hukukta öngörülen dereceli kanun yolu uygulaması nedeniyle bu aşamada tüm kararların duruşmalı değerlendirilmemesi veya taraf katılımının sağlanmaması, savunma hakkını ihlal etmeyecektir. AİHM de ilk derece yargı makamında duruşma yapılmasını yeterli bulmakta hukuka aykırılık denetimi yapılan safhada tarafların davet edilmemesini, duruşmada hazır bulunma hakkının ihlali olarak değerlendirmemektedir.⁷⁶³ Ancak bu yaklaşım, tarafların duruşmalı inceleme talebinin, Yargıtay'ın sonsuz takdirine bırakılmasına neden olmamalıdır. Tarafların duruşmalı inceleme talebinde bulunması halinde muhakemeye katılma hakkı gözetilerek bu talebin reddi, ancak geçerli ve yeterli bir gerekçeye dayandırılmalıdır.

Temyiz denetiminde duruşmanın usulü CMK m.300 hükmünde düzenlenmiştir. Buna göre duruşmalı yapılacak temyiz denetimi öncesinde görevlendirilecek olan tetkik hakimi veya daire üyesi, dosyaya ilişkin bir rapor hazırlayarak daire üyelerine sunmaktadır. Daire üyelerinin de bizzat yapacağı incelemeden sonra duruşma aşamasına geçilmektedir. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı veya kendi yerine görevlendirdiği Yargıtay Cumhuriyet savcısı, tutuksuz sanık ve müdafii ile katılan ve vekili duruşmada hazır bulunarak iddia ve savunmalarını mahkeme huzurunda açıklamaktadırlar.

---

⁷⁶² Şahin ve Göktürk, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 484.

⁷⁶³ Bkz. "AİHM, Axen-Almanya davası", 8 Aralık 1983 tarihli karar, Seri A No. 72; "AİHM Fedje/İsveç davası" 29 Ekim 1991, Seri A No. 212-C.

İlk derece yargılamasında açık bir duruşma yapılmış olması halinde uygulanan hukukun denetlendiği duruşmasız temyiz incelemesinde sözlü duruşma yapma ve hazır bulunma hakkının ihlal edilmediğine karar verilmiştir.

<https://www.anayasa.gov.tr/media/3600/aihmkararlarindanornekler.pdf> [30.05.2025].

Daha önce ilerisi sürülmeyen delillerin, temyiz duruşmasında ileri sürülebileceği öğretide kabul edilmektedir.⁷⁶⁴ İddia ve savunmalara geçilmeden önce temyiz başvurusunda bulunan tarafa öncelikle söz verilerek her durumda son söz hakkı, sanığa tanınmaktadır. Sanığın bizzat bulunmadığı duruşmalarda CMK m.197 gereği müdafinin kendisini temsilen duruşmaya katılmasını talep etme hakkı bulunmaktadır. Böylece sanık duruşmada hazır mışçasına temsil olunması sağlanmış olmaktadır.⁷⁶⁵

Duruşma aşamasında ileri sürülecek olan iddia ve savunmalar, temyiz denetiminin sınırını aşmamalıdır. Denetim yalnızca ileri sürülen temyiz nedenlerine dayalı olarak yapılacağından bu nedenleri ileri süren tarafa öncelikle söz hakkı verilmesi suretiyle duruşmanın başında temyiz denetiminin kapsam ve sınırı belirlenmektedir. Bu sınırlar çerçevesinde doğrudan doğruluk ve sözlülük ilkelerine göre bir duruşma yapılmamakta olup maddi vakıaya ilişkin delil sunulması, keşif yapılması veya tanık dinlenmesi söz konusu olmamaktadır.⁷⁶⁶

---

⁷⁶⁴ Soyaslan, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 594.

⁷⁶⁵ Yenisey ve Nuhoglu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1004.

⁷⁶⁶ Artuç ve Elmas, *Ceza Muhakemesinde Duruşma Yönetimi ve Yasa Yolları*, 664.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TEMYİZ DENETİMİNİN SONUÇLARI

3.1. Temyiz Denetimi Sonucunda Verilecek Kararlar

Temyiz denetimini tamamlayan Yargıtay Ceza Dairesi ret (onama) kararı, bozma kararı, davanın esasına veya hukuka aykırılığın düzeltilmesi (ıslah, iyileştirme) kararı verebilmektedir. CMK m.302 uyarınca Yargıtay, hükmün bozulmasını gerektiren bir hukuka aykırılık bulunmadığı kanaatine ulaşmış ise temyiz isteminin reddine, hükmün hukuka aykırılığını tespit ettiği halde ise hükmün bozulmasına karar vermektedir.

Bozmanın ardından kural, bölge adliye mahkemesinin veya ilk derece mahkemesinin bozmaya istinaden yeni bir karar almasıdır.⁷⁶⁷ Temyiz istemini reddetmekle birlikte yeniden muhakeme yapılmasını gerektirmeyen bazı hallerde ise CMK m.303 uyarınca Yargıtay'a kararı düzeltme yetkisi tanınmaktadır.⁷⁶⁸ Temyiz kanun yolunda bozma suretiyle hukuka aykırılığın giderilmesi öngörüldüğü için temyiz kanun yolunda düzeltme (ıslah) bir istisna olarak kabul edilmektedir. Ancak yeni bir karar alınması, açık ve belli olaylara istinaden yargılamayı çabuklaştırmak amacıyla hüküm mahkemesinin yeni bir duruşma yapmasına gerek görülmeyen durumlar için kabul edilmektedir.⁷⁶⁹ Bunun yanında şartları oluştuğu halde Yargıtay düşme kararı da verebilmektedir.⁷⁷⁰

3.1.1. Esastan Ret Kararı

CMK m.302 uyarınca bölge adliye mahkemesi tarafından verilen hükmün, temyiz edilmesi ve Yargıtay'ın bu kararı hukuka uygun bulması halinde temyiz isteminin esastan reddine karar verilmektedir. Yargıtay'ın temyiz talebinin esastan reddi kararıyla hükmün bozulmasını gerektiren bir hukuka aykırılığın tespit edilmediği

---

⁷⁶⁷ Çınar, *Ceza Yargılamasında Temyiz Yolu*, 140.

⁷⁶⁸ Ünver ve Hakeri, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 789.

⁷⁶⁹ Çınar, *Ceza Yargılamasında Temyiz Yolu*, 140.

⁷⁷⁰ “Temyiz incelemesinde görevi hukuk kurallarının ve kanuni tavsiflerin doğru uygulanıp uygulanmadığını denetlemek olan Yargıtayca yapılan inceleme sonucunda; onama, düzelterek onama, düşme ve bozma kararlarından birinin verilmesi mümkündür”. Yargıtay Ceza Genel Kurulu Kararı (2019/562 E. 2021/425 K. 28.09.2021 T.) SİNERJİ.

anlaşılmaktadır. Böylece hakkında temyiz isteminde bulunulan hüküm kesinleşmektedir. Temyiz merciinin vereceği esastan ret kararıyla mahkeme hükmü, bir “yargı” niteliğini kazanmaktadır.⁷⁷¹ Yargıtay’ın temyiz başvurusuna ilişkin kısmi ret, kısmi kabul gibi bir karar veremeyeceği kabul edilmektedir.⁷⁷²

Yargıtay’ın temyiz talebinin esastan reddi yönünde verdiği bazı kararlarında, “temyiz isteminin esastan reddi” yerine “hükmün onanması” ibaresinin kullanılması öğretilerde eleştirilmektedir. Mahkeme veya hakim kararının uygulanması için “tasdike” gerek yoktur; verildiği anda hüküm değeri kazanmaktadır.⁷⁷³ Ancak temyiz talebinin esastan reddi kararıyla hüküm kesinleştiği için uygulamada bu kararın, “onama kararı” olarak ifade edilmesinde bir sakınca görülmemektedir.⁷⁷⁴ 1412 sayılı CMUK’ta temyiz olunan “hükmün hukuka uygun bulunması” halinde hangi kararın verileceğine yönelik bir düzenleme bulunmadığından Yargıtay bu halde “onama” kararı vermiştir.⁷⁷⁵ Ancak 5271 sayılı CMK m.302/1 hükmü ile temyiz isteminin esastan reddine karar verileceği bir emredici hüküm olarak düzenlenmiştir.⁷⁷⁶

Yargıtay’ın bazı kararlarında temyiz istemini reddettiği ve tespit ettiği bazı hukuka aykırılıkları eleştirdiği, ancak bununla ilgili bozma ya da ıslah kararı vermediği görülmektedir.⁷⁷⁷ Zira her hukuka aykırılık bir bozma nedeni olarak değerlendirilmemektedir. Her hukuka aykırılığın bozma nedeni yapılmaması da hükmün “hukuka uygun” olduğu anlamını taşımamaktadır.⁷⁷⁸ Bu nedenle bozma

---

⁷⁷¹ Tosun, *Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri*, C. II, 225; Yenisey ve Nuhoglu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1006.

⁷⁷² Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 254.

⁷⁷³ Çınar, *Ceza Yargılamasında Temyiz Yolu*, 138.

⁷⁷⁴ Yenisey ve Nuhoglu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1006.

⁷⁷⁵ Çiftçi ed., *5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda Temyiz Yasa Yolu*, 81.

⁷⁷⁶ A.g.e., 81.

⁷⁷⁷ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 254.

⁷⁷⁸ Yenisey ve Nuhoglu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1006.

kararı verilmeyen hüküm için “tasdik” yani onama ibaresinin kullanılması öğretide eleştirilmektedir.⁷⁷⁹

Yargıtay’ın temyiz davasının esaslan reddine karar verdiği bir temyiz denetiminde gerekçeyi ve dosyadaki verileri ele alma kriterleri: yargılama sürecinde yapılan usuli işlemlerin kanuna uygun şekilde yapılması, hükme esas teşkil eden delillerin hukuka uygun surette elde edilmesi, yargılama sürecinde her bir aşamada ileri sürülen iddia ve savunmaların, temyiz denetimini mümkün kılacak şekilde eksiksizce gösterilmesi, iddia ve savunmaların özü değiştirilmeksizin tartışılması, tutarlı, çelişmeyen ve kesin verilerle vicdani kanaatin oluşturulması, eylemin doğru şekilde nitelendirilmesi, isnat olunan eyleme kanunda yer alan uygun suç tipinin tespit edilmesi, yaptırımın kanunen öngörüldüğü şekilde şahsileştirilerek belirlenmesi şeklinde tespit edilmiştir.⁷⁸⁰ Görüldüğü üzere Yargıtay, dosyada yer alan iddia ve savunmalar ile delillerin tartışılmasını, buna dayalı tespitlerin çelişki içermemesini, vicdani kanaatin kesin ve tutarlı verilere dayandırılmasını ve cezanın şahsileştirilerek tayin edilmesini denetlemekte olup bu hususlarda bir hukuka aykırılık bulunmadığı takdirde temyiz başvurusunun esaslan reddine karar vermektedir.

3.1.2. Bozma Kararı

Yargıtay, CMK m.302/2 uyarınca hukuka aykırılığı iddia olunan hüküm, temyiz başvurusunda gösterilen ve hükme tesiri olan nitelikteki hukuka aykırılıklar nedeniyle bozmaktadır. Bu hukuka aykırılıklar, hukuk kurallarının hiç uygulanmamış olması ya da eksik uygulanmış olması nedenine dayanmaktadır. Bozma, haksız kararın ortadan

---

⁷⁷⁹ Yenisey ve Nuhoglu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1006;

Onamanın, hiyerarşik ilişki içinde olan kurumlar arasında söz konusu olması nedeniyle ret kararı yerine onama ifadesinin kullanılması uygun görülmemektedir. Bkz. Soyaslan, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 595; Uygulamada onama, bir kararın veya işlemin hukuki değer taşınması için yapılacak olup yargılama makamlarınca verilen kararın tasdiğe ihtiyacı bulunmamaktadır. Bkz. Toroslu ve Feyzioğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 439.

⁷⁸⁰ Yargıtay, 16. CD. Kararı (2017/3335 E. 2018/361 K. 25.01.2018 T.) YKD, C. 44, S. 4, (2018): 959.

kaldırılması anlamına gelmektedir.⁷⁸¹ Yargıtay'ın vereceği bozma kararı, hukuka aykırı hükmün kaldırılıp yerine hukuka uygun surette bir karar verilmesini sağlamaktır.⁷⁸² Yeni bir karar verilmesini gerektirmeyen ve hükmü etkilemeyen hukuka aykırılıklar, bozma nedeni yapılmamaktadır.⁷⁸³ Bu aşamada Yargıtay, yalnızca hukuka aykırılığını tespit ettiği kararın geçerliliğine son vermekte olup hukuka uygunluğu sağlayan bir hüküm tesis etmemektedir.⁷⁸⁴ Bu nedenle de yapılan temyiz faaliyeti bir denetim muhakemesi olarak adlandırılmaktadır.

Hükmün bozulmasına neden olan sebeplerin yanında temyiz başvurusunda ileri sürülmeyen ve tespit edilen başka hukuka aykırılıkların da ilamda gösterileceği kanunda düzenlenmiştir. CMK m.302/3 uyarınca hüküm, temyiz dilekçesinde gösterilen nedenlere dayalı olarak bozulmuş olsa da dilekçede yer verilmeyen ve açıklanmayan, ancak Yargıtay tarafından tespit edilen her bir hukuka aykırılık nedeni ilamda gösterilir. Bu nedenlerin tespiti bir bozma nedeni olmasa da Yargıtay'ın içtihat birliğini sağlama görevi nedeniyle bozma ilamında tespit edilen hukuka aykırılıkları gösterme yükümlülüğünün kabul edilmektedir.⁷⁸⁵ Hukuka aykırılıkların gösterilmesi, bozmadan sonra yargılama yapacak olan mahkeme için yol gösterici olmaktadır.⁷⁸⁶

---

⁷⁸¹ Tosun, *Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri*, C. II, 225; Kunter, Yenisey ve Nuhoglu, *Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1462; Erdem ve Şentürk, *Ceza Muhakemesinde Kanun Yolları*, 231; Şahin ve Göktürk, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 633.

⁷⁸² Tosun, *Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri*, C. II, 225; Şahin ve Göktürk, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 641; Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 257.

⁷⁸³ CMK m.331 uyarınca adli tatil sırasında kural olarak muhakeme işlemlerinin yapılmaması gerekir. Bununla birlikte bu hukuk kuralına aykırı davranılarak adli tatilde hüküm kurulmuş olsa sadece bu hukuka aykırılığın hükme etki ettiğini ve hükmü hukuka aykırı hale getirdiğini söylemek kolay değildir." Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 257-258; Toroslu ve Feyzioğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 425.

⁷⁸⁴ Tosun, *Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri*, C. I, 522; Beulke & Swoboda, *Strafprozessrecht*, § 29, Rn. 571.

⁷⁸⁵ Artuç ve Elmas, *Ceza Muhakemesinde Duruşma Yönetimi ve Yasa Yolları*, 668.

⁷⁸⁶ Eryılmaz, *Ceza Muhakemesi Hukuku Dersleri*, 700.

Aynı zamanda yeniden bir bozma nedeni oluşturan hukuka aykırılık nedeniyle davaların uzaması önlenmektedir.⁷⁸⁷

Temyiz denetiminin sınırlı bir çerçevede yapılacağı savunulsa da bu hüküm, Yargıtay'ın hukuka aykırılığı iddia olunan bir hükümdeki hukuka aykırılıkları tümüyle tespit etme sorumluluğunu ortaya koymaktadır. Yargıtay'a atfedilen re'sen inceleme ilkesinden doğan yükümlülüğün, temyiz denetimine hakim olan taleple bağlılık kuralını etkisizleştirdiği öğretide ileri sürülmektedir.⁷⁸⁸ Ceza muhakemesine hakim olan bir ilkenin, başka bir ilkeyi etkisizleştirecek şekilde yorumlanabilmesi, Kanunda sorunlu düzenlemelerin yer aldığına işaret edebilir. Bunun yanında hükümdeki mevcut hukuka aykırılıkların, kurulacak olan yeni hükümde yer almaması ve yeniden bozmayı gerektirir bir durumla karşılaşılması için hükmü veren mahkemeye bu aykırılıkların gösterilmesi ve öğretilmesinin amaçlandığı da kabul edilmektedir.⁷⁸⁹

CMK m.302/4 uyarınca hükmün bozulmasını gerektiren hukuka aykırılığın, hükme esas alınan işlemlerden kaynaklandığının tespit edilmesi halinde bu işlemler de bozma kararının konusunu oluşturur. Böylece hükmün dayanağını oluşturan işlem, geçerliliğini yitirmektedir.⁷⁹⁰ Hukuka aykırı olduğu tespit edilen işleme binaen yapılan başka işlemlerin de hukuka aykırılığı tespit edilmişse bu işlemler de bozma kararına uymakla birlikte yenilenmektedir.⁷⁹¹ Yeniden yapılması mümkün olmayan işlemlerin ise hükme esas alınmaması gerekmektedir.⁷⁹²

---

⁷⁸⁷ Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, *Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1461.

⁷⁸⁸ Yargıtay'ın tüm hukuka aykırılıkları inceleyebilmesinin sebebinin maddi gerçeği araştırma ilkesi olduğu öne sürülmektedir. Öztürk ve Erdem, *Ceza Muhakemesi Hukuku*; Kocalar ve Biçen, *Kanun Yolları*, 254.

⁷⁸⁹ Yenisey ve Nuhoğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1007.

⁷⁹⁰ Kocalar ve Biçen, *Kanun Yolları*, 253.

⁷⁹¹ Aygün Eşitli, Ezgi. "Yargıtay'da Hükmün Bozulmasından Sonra Davaya Yeniden Bakacak Mahkemenin İşlemleri", *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 10, S. 2 (2015): 139-147, 136.

⁷⁹² A.g.e., 136.

Bozma kararı verilmesiyle mahkeme hükmü ortadan kaldırılmaktadır.⁷⁹³ Her ne kadar kararın kesin olarak ortadan kaldırılması söz konusu olsa da ancak hukuken varlığı kabul edilen bir karar, bozma suretiyle ortadan kaldırılabilir.⁷⁹⁴ Bozma kararı ile bu kararın hukuka aykırılığı tespit edilmiş olmaktadır.⁷⁹⁵ Dolayısıyla hukuk alanında varlığı kabul olunan bir hüküm bozulmuş olup bu hükmün hukuk alanında yokluğundan ya da hüküm ifade etmemesinden söz edilemeyecektir.⁷⁹⁶ Zira bozma kararının hüküm ifade etmesi ve kararın ortadan kalkması; bir yaklaşıma göre bu karara derece mahkemesince uyma kararı verilmesi şartına bağlıdır.⁷⁹⁷

Bozulan hükmün, hukuken geçersizliğinin mahkemenin uyma kararına bağlı kılınması öğretide eleştirilere neden olmaktadır.⁷⁹⁸ Kanaatimizce de hukuki denetimin son aşaması olan Yargıtay'ın vereceği bozma kararı, sonuçlarını derhal doğurur. Bozulan hüküm bu karar ile ortadan kalkar. Hükmün bozulmasıyla hangi kararın ortadan kaldırıldığının kabulüne göre hükmün gönderileceği merci ve yapacağı işlem belirlenmektedir. Buna ilişkin öğretide farklı yaklaşımlar mevcuttur. Güncel Yargıtay uygulamasında, istinaf derecesini de dikkate alarak verdiği bozma kararlarının hem bölge adliye mahkemesi hem de olay mahkemesi kararlarını ortadan kaldırdığı kabul edilmektedir.

Temyize konu olan hükmün birden çok bölüm içeriyor olması ve bunlar hakkında ayrıca esastan ret kararı verilmemesi halinde hüküm tümünden bozulmuş sayılmaktadır.⁷⁹⁹ Bu nedenle Yargıtay, ayrı ayrı denetim yapılabilmesi için derece mahkemesinin birden fazla sanık hakkında her bir müştekiye yönelik suç teşkil eylemlerinin birbirinden ayrı ve bağımsız şekilde değerlendirilmesi, uygulanan maddelerin ayrı ayrı gösterilmesi ve

---

⁷⁹³ Tosun, *Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri*, C. I, 522; Çınar, *Ceza Yargılamasında Temyiz Yolu*, 140; Kocalar ve Biçen, *Kanun Yolları*, 253.

⁷⁹⁴ Yenisey ve Nuhoglu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1007.

⁷⁹⁵ Erdem ve Şentürk, *Ceza Muhakemesinde Kanun Yolları*, 231.

⁷⁹⁶ Yenisey ve Nuhoglu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1007.

⁷⁹⁷ Yenisey ve Nuhoglu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1007; Toroslu ve Feyzioğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 445.

⁷⁹⁸ Nurullah Kunter, "Türk Muhakeme Hukukunda "Israr Hakkı", 197.

⁷⁹⁹ Çınar, Ali Rıza. *Ceza Yargılamasında Temyiz Yolu*, İstanbul: Turhan, 2006, 140.

denetime olanak sağlayacak şekilde hüküm kurulması gerektiğini belirtmektedir.⁸⁰⁰ Böylece birden fazla yargılamayı ve kararı içeren birleştirilmiş muhakemelerde, hüküm her bir yargılama için ayrı ayrı değerlendirilir ve biri hakkında verilen bozma kararı diğerini etkilememektedir.⁸⁰¹ Bu halde birden çok hükmü denetleyen Yargıtay'ın her bir hüküm için ayrı ayrı ne şekilde karar verdiğini göstermesi gerekmektedir.⁸⁰² Hükümlerden birinin bozulmasına ve diğer hükmün onanmasına karar verilmesi mümkündür.⁸⁰³ Onanan hüküm kesinleşmesiyle mahkeme kararının da kısmen kesinleştiği kabul edilmektedir.⁸⁰⁴

3.1.3. Hukuka Aykırılığın Düzeltilmesi- Islah

Yargıtay, temyiz denetimi sonucunda bölge adliye mahkemesinin verdiği karara yönelik temyiz istemini ya reddeder ya da istemin kabulüyle kararı bozup yeniden karar verilmek üzere merciine gönderir. Yargıtay, ileri sürülen temyiz nedenlerinin hükme etki edecek nitelikte hukuka aykırılıklar olduğunu tespit ettiğinde, hukuk kurallarının hiç uygulanmamış ya da eksik uygulanmış olması halinde bozma kararı vermektedir. Ancak bozma nedenleri, hükmü veren merciin yeniden yargılama yapmasını gerektirmiyor veya bu mercie bırakılan bir değerlendirme yetkisi söz konusu değilse temyiz mercii, hukuka aykırılıkları gidererek davanın esasına hükmetmektedir.⁸⁰⁵ Bu haller CMK m.303'te tek tek sayılmıştır.⁸⁰⁶

---

⁸⁰⁰ Yargıtay 13. Ceza Dairesi, E: 2016/36681, K: 2016/1784, T: 09.02.2016.

⁸⁰¹ Yenisey ve Nuhoglu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1007.

⁸⁰² Çınar, *Ceza Yargılamasında Temyiz Yolu*, 140.

⁸⁰³ Toroslu ve Feyzioğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 440.

⁸⁰⁴ Soyaslan, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 600-601.

⁸⁰⁵ Çınar, *Ceza Yargılamasında Temyiz Yolu*, 140.

⁸⁰⁶ CMK m.303: "(1) Hükme esas olarak saptanan olaylara uygulanmasında hukuka aykırılıktan dolayı hüküm bozulmuş ise, aşağıdaki hâllerde Yargıtay davanın esasına hükmedebileceği gibi hükümdeki hukuka aykırılığı da düzeltebilir: a) Olayın daha ziyade aydınlanması gerekmeden beraate veya davanın düşmesine ya da alt ve üst sınırı olmayan sabit bir cezaya hükmolunması gerekirse. b) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının iddiasına uygun olarak sanığa kanunda yazılı cezanın en alt derecesini uygulamayı uygun görürse. c) Mahkemece sabit görülen suçun unsurları, niteliği ve cezası hükümde doğru

İslah, hükmü kuran mahkemenin yerine geçmek suretiyle yeni bir karar verilmesi ve bu yolla hukuka aykırılığın giderilmesini öngören istisnai bir kurumdur.⁸⁰⁷ Yargıtay'ın maddi olguları denetleme yetkisi olmadığından, ancak maddi meseleye ilişkin bir inceleme faaliyeti gerektirmeyen durumlarda esasa ilişkin bir karar verebilmesi istisnaen kabul edilmektedir.⁸⁰⁸ İslah kararı, ancak serbest değerlendirme yetkisinin tanınmadığı ve yalnızca Kanunda sayılan durumlar için söz konusu edilmektedir.⁸⁰⁹ Maddi olayın araştırılması ve soruşturulmasını gerektiren konularda, bu kurumun uygulanma olasılığı bulunmamaktadır.⁸¹⁰

CMK m.303 hükmünde “davanın esasına hükmedilebilecek” hukuka aykırılığın düzeltilmesi halleri sınırlı olarak sayılmıştır. Bu haller; maddi hesaplama yanlışlıkları, beraat ve düşme kararı verilmesini gerektiren durumlar ve yargılama giderlerine ilişkin hatalar olmak üzere üç grupta değerlendirilmektedir.⁸¹¹ Bu sebepler, ayrıntılı bir araştırma ve incelemeyi gerektirmeden giderilebilecek hataları kapsamaktadır.⁸¹² Burada hukuk kurallarının maddi olaylara hatalı uygulanmış olması hükmün bozulmasını gerektirmelidir. Ancak hukuka aykırılığın ortadan kaldırılması ya da

---

gösterilmiş olduğu hâlde sadece kanunun madde numarası yanlış yazılmış ise. d) Hükümden sonra yürürlüğe giren kanun, suçun cezasını azaltmış ve mahkemece sanığa verilecek cezanın belirlenmesinde artırma sebebi kabul edilmemiş veya yeni bir kanun ile fiil suç olmaktan çıkarılmış ise birinci hâlde daha az bir cezanın hükmolunması ve ikinci hâlde hiç ceza hükmolunmaması gerekirse. e) Sanığın açıkça saptanmış olan doğum ve suç tarihlerine göre verilecek cezanın belirlenmesinde gerekli indirim yapılmamış veya yanlış indirim yapılmış ise. f) Artırma veya indirim sonucunda verilecek ceza süresi veya miktarının belirlenmesinde maddî hata yapılmış ise. g) Türk Ceza Kanunu'nun 61 inci maddesindeki sıralamanın gözetilmemesi yüzünden eksik veya fazla ceza verilmiş ise. h) Harçlar Kanunu ile yargılama giderlerine ilişkin hükümlere ve Avukatlık Kanunu'na göre düzenlenen ücret tarifesine aykırılık mevcutsa”.

⁸⁰⁷ Yenisey ve Nuhoğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1012.

⁸⁰⁸ Ag.e., 1012.

⁸⁰⁹ Kocalar ve Biçen, *Kanun Yolları*, 267.

⁸¹⁰ A.g.e., 267.

⁸¹¹ Çınar, *Ceza Yargılamasında Temyiz Yolu*, 142.

⁸¹² Çiftçi ed., *5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda Temyiz Yasa Yolu*, 82.

düzeltilmesinin yeniden yargılamayı gerektirmemesi ve bozmaya karşı mahkemenin bağımsız ve serbest bir değerlendirme yapma yetkisi bulunmalıdır. Bu nedenle CMK m.303 uyarınca verilen kararlar, yeni bir hüküm olarak değerlendirilmemektedir.⁸¹³ İslah kararı, kesin hüküm neticesi doğurmakta olup mahkemenin bu karar üzerine başka bir işlem yapması gerekmemektedir.⁸¹⁴ Öğretide bu kararlara düzelterek onama adı da verilmektedir.⁸¹⁵

Kanun'da Yargıtayca hükmün esasına ilişkin karar verilecek haller açıkça düzenlendiğinden bu hallerde Yargıtayca karar düzelterek esas hakkında hüküm kurulmaktadır. Yargıtay mahallinde düzeltme imkânı olan hususları hata olarak değerlendirmekte, ancak bozma nedeni yapmamaktadır.⁸¹⁶ İslah yoluyla kurulan mahkumiyet kararının, verilen ilk cezayı ağırlaştıracağıın tespit edilmesi halinde hüküm mahkemesinin ilk cezayı ağırlaştıramayacağı durumlarda, Yargıtay'ın da cezayı artırmaması gerektiği değerlendirilmektedir.⁸¹⁷ Dosyada yer alan deliller kapsamında sanığın isnat olunan suçu işlemediğinin tespit edilmiş olması örneğinde, kararı düzeltme imkân ve yetkisi bulunurken kararın bozulması hukuka aykırı kabul edilmektedir.⁸¹⁸ Ancak öğretilde hukuka aykırılıkların düzeltilmesine karar verileceği halde, öncelikle Yargıtay'ın bozma kararı vermesi sonrasında Kanunen tanınan yetkiye dayanarak kararı düzeltmesi gerektiği ileri sürülmektedir.⁸¹⁹ Verilen ıslah kararı kesin olup bu karara karşı bölge adliye mahkemesine direnme yetkisi tanınmamaktadır.⁸²⁰

---

⁸¹³ Artuç ve Elmas, *Ceza Muhakemesinde Duruşma Yönetimi ve Yasa Yolları*, 625.

⁸¹⁴ Toroslu ve Feyzioğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 443.

⁸¹⁵ Soyaslan, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 602.

⁸¹⁶ Yargıtay 18. CD. 2018/1699 E. 2018/9228 K. 19.06.2018 T. YKD, C. 44, S. 6, (2018): 1454-1455.

⁸¹⁷ Yenisey ve Nuhoğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1014.

⁸¹⁸ Aygün Eşitli, "Yargıtay'da Hükmün Bozulmasından Sonra Davaya Yeniden Bakacak Mahkemenin İşlemleri", 142.

⁸¹⁹ Artuç ve Elmas, *Ceza Muhakemesinde Duruşma Yönetimi ve Yasa Yolları*, 670.

⁸²⁰ A.g.e., 670.

3.1.4. Düşme Kararı

Türk Ceza Kanunu hükümleri uyarınca belirlenen düşme sebepleri ile soruşturma ve kovuşturma şartlarının tamamlanamayacağını tespit edildiği hallerde CMK m.223/8 hükmüne göre davanın düşmesine karar verilmektedir.⁸²¹ Genel af, zamanaşımı, şikâyetten vazgeçme, sanığın ölümü gibi bir düşme nedeninin varlığı halinde Yargıtay'ın dosyada denetim muhakemesine devam etmeden düşme kararı vermesi gerekmektedir.⁸²² Kanunda açıkça düzenlenmemiş olsa da bu hallerde düşme kararının verileceği kabul edilmektedir.⁸²³ Çünkü bu muhakeme engellerinin, ceza davasını tüketen etkisi bulunmaktadır.⁸²⁴

Yargıtay'ın düşme kararını, temyiz denetiminde esastan ret, bozma, ıslah kararı haricinde uyuşmazlığın esasına girmeden derhal vermesi gerekmektedir.⁸²⁵ Bu karar her ne kadar bir uyuşmazlığın esasını çözen mahiyette olmasa da dolaylı olarak uyuşmazlığı sonlandırdığı için hüküm olarak kabul edilmektedir.⁸²⁶ Davaya ilişkin düşme kararı, asıl dava olan ceza davasını ortadan kaldırdığı gibi tali dava olan temyiz davası da bu dava beraberinde hükümsüz kalmaktadır.⁸²⁷ Temyiz denetiminde muhakeme şartının gerçekleşmeyeceğinin tespit edilmesi halinde Yargıtay'ın muhakemeyi sonlandırması gerekmektedir.⁸²⁸

---

⁸²¹ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 263.

⁸²² Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 263; Soyaslan, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 596; Toroslu ve Feyzioğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 438.

⁸²³ Karakehya, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 636; Artuç ve Elmas, *Ceza Muhakemesinde Duruşma Yönetimi ve Yasa Yolları*, 670.

⁸²⁴ Erdem ve Şentürk, *Ceza Muhakemesinde Kanun Yolları*, 23.

⁸²⁵ Ağkuş ve Bandır, "Ceza Muhakemesinde Kanun Yolu ve Getirdiği Tartışmalar", 140.

⁸²⁶ Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, *Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1468; Yenisey ve Nuhoğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1012; Düşme kararının kesin hüküm kuvvetinde olduğu yönünde bkz. Soyaslan, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 596.

⁸²⁷ Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, *Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1467; Yenisey ve Nuhoğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1012.

⁸²⁸ Karakehya, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 636.

Yargıtay'ın süreklilik gösteren pek çok kararında vurgulandığı üzere dava zamanaşımı, yargılama yapılmasını engelleyen, davayı düşüren nedenlerden biri olarak değerlendirilmiştir.⁸²⁹ Dava zamanaşımının yargılama sürecinde tamamlanması durumunda derece mahkemesi veya Yargıtay, kendiliğinden zamanaşımı kuralını uygulamaktadır. Böylece kamu davasının düşmesine yönelik karar vermektedir. Ancak beraat kararı verilebilecek iken düşme kararı verilmesinin söz konusu olduğu halde hukuki yarar bulunacağından temyiz yoluna başvurmak mümkün görülmektedir.⁸³⁰

Uyuşmazlığın esasına ilişkin bir karar vermeden önce düşme nedeninin tespit edilmesi halinde esas hakkında karar verilemeyecek olup derhal düşme kararı verilmektedir.⁸³¹ Düşme nedeni, lehe bir karar verilmesine engel olmayıp aleyhe verilecek kararın önüne geçmektedir.⁸³² Temyiz aşamasında sanık lehine gelişen bir düşme nedeni söz konusu olduğunda her ne kadar düşme nedeni gerçekleşmiş olsa da sanık lehine gelişen kararın verilmesi gerekmektedir.⁸³³ Suçun genel affa uğradığı ya da dava zamanaşımının söz konusu olduğu hallerde, temyiz denetiminde başka bir sebeple inceleme yapılmayarak derhal düşme kararı verilmesi gerekmektedir.⁸³⁴

3.2. Denetim Muhakemesinden Sonra Yargıtay Hükümünün Gönderileceği Merci

3.2.1. Temyiz İsteminin Esastan Reddi ve Düzeltme Kararlarının Gönderileceği Merci

Yargıtay kararının gönderileceği mercie ilişkin hüküm, CMK m.304 hükmünde düzenlenmiştir. CMK m.304/1 ve CMK m.302/1 uyarınca “temyiz olunan bölge adliye mahkemesi hükmünün hukuka uygun bulunarak temyiz isteminin reddedilmesine ilişkin karar” ile CMK m.303 uyarınca davanın esasına hükmedilen veya hukuka aykırılığın düzeltilindiği “ıslah” kararlarında, dosya ilk derece mahkemesine

---

⁸²⁹ Yargıtay CGK Kararı (2018/4-392 E. 2021/444 K. 05.10.2021 T.) SİNERJİ.

⁸³⁰ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyiz*, 66.

⁸³¹ Yenisey ve Nuhoglu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1011.

⁸³² A.g.e., 1011.

⁸³³ Yurtcan, *Ceza Yargılaması Hukuku*, 644.

⁸³⁴ Yenisey ve Nuhoglu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1005.

gönderilecek olup kararın bir örneği de bilgilendirme için bölge adliye mahkemesine gönderilmek üzere Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına verilecektir. 2019 yılında 7165 sayılı Kanun⁸³⁵ ile getirilen bu düzenlemenin gerekçesinde delil toplayan ve bunları değerlendirerek karar veren ilk derece mahkemesine kararın doğrudan gönderilmesinin, yargılamanın makul sürede tamamlanmasını hedeflediği belirtilmektedir. Kanun değişikliği ile bölge adliye mahkemesi, bu nitelikteki bozma kararlarının icrası bakımından devreden çıkarılmış olup kararın akıbetini takip edebileceği başka bir yöntem öngörülmüştür.⁸³⁶ Böylece kesinleşen hükmün icrası, ilk derece mahkemesinin yetki itibarıyla bağlı bulunduğu Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından gerçekleştirilecektir.⁸³⁷ Ancak Yargıtay’la bir sorunu çözerken bölge adliye mahkemesinin devreden çıkarılmasına ilişkin bu düzenleme, kanun yolu sistematığına uygun düşmediği gerekçesiyle öğretilerde eleştirilmektedir.⁸³⁸

3.2.2. Bozma Kararlarının Gönderileceği Mercî

Bozma, bir yargılama makamınca verilen hükmün, hukuka aykırı olduğu gerekçesiyle bir başka yargılama makamınca hukuk aleminden kaldırılması anlamına gelmektedir.⁸³⁹ Ceza muhakemesinde bozmadan sonra kovuşturma evresine yeniden dönülmektedir.⁸⁴⁰ Yargıtay’ın bölge adliye mahkemesi kararını bozmasıyla birlikte yeniden karar vermek üzere bozmanın türüne göre kararını göndereceği mahkeme belirlenmektedir.⁸⁴¹ Yargıtay’ın kararı göndereceği mercie CMK m.304’e tespit edilmektedir.

Yargıtay’ın bozma kararı verdiği halde dosyanın bölge adliye mahkemesine gönderilmesi kural olmakla birlikte istisnai kararlarda dosyanın ilk derece

---

⁸³⁵ 7165 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, Kabul Tarihi: 20 Şubat 2019, *Resmî Gazete*, 28 Şubat 2019, S. 30700.

⁸³⁶ Yurtcan, *Ceza Yargılaması Hukuku*, 647.

⁸³⁷ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 264.

⁸³⁸ Yurtcan, *Ceza Yargılaması Hukuku*, 648.

⁸³⁹ Çınar, *Ceza Yargılamasında Temyiz Yolu*, 163-164.

⁸⁴⁰ Çiftçi ed., *5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda Temyiz Yasa Yolu*, 83.

⁸⁴¹ Beulke & Swoboda, *Strafprozessrecht*, § 29, Rn. 573.

mahkemesine gönderilmesi düzenlenmiştir.⁸⁴² Bozma kararının ilk derece mahkemesine gönderilmesi halinde kararın bir örneği bölge adliye mahkemesine de gönderilmektedir. CMK m.304/2-a bendi uyarınca “istinaf başvurusunun esastan reddi kararına” yönelik temyiz denetiminde bozma kararı verilmesi halinde kararın, ilk derece mahkemesine gönderileceği Kanunda açıkça hüküm altına alınmıştır. Bu durumda Yargıtay, CMK m.302/2 uyarınca vermiş olduğu bozma kararını, CMK m.304/2-1 bendi gereği ilk derece mahkemesine ve ilamın bir örneğinin de bölge adliye mahkemesine gönderilmesi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına tevdiine karar vermektedir.⁸⁴³

CMK m.304/2-b bendinde ise hukuka aykırılığın düzeltilerek istinaf başvurusunun esastan reddine ilişkin Yargıtay bozma kararının, gereğini yerine getirmek üzere ilk derece mahkemesine veya bozma kararının içeriği dikkate alınarak Yargıtay’ın uygun görmesi halinde bölge adliye mahkemesine gönderileceği düzenlenmiştir. Bu hususta Yargıtay’ın takdir yetkisi bulunmaktadır.⁸⁴⁴ Bozma kararının içeriğine göre gönderilecek merciin belirlenmesi önerilmektedir. Buna göre bozma kararı, yeniden delil toplanmasını gerektiriyor ise ilk derece mahkemesine, bozmanın sadece hukuki bir soruna veya usul kuralının ihlaline dayanması halinde yeniden hüküm kurmak üzere; bölge adliye mahkemesine gönderilmesi gerektiği öğretide savunulmaktadır.⁸⁴⁵

Yargıtay’ın bozma sonrası kararı ilk derece mahkemesine gönderdiği her halde karar, bölge adliye mahkemesi ilgili ceza dairesine de gönderilmektedir.⁸⁴⁶ CMK m.304/2 ve CMK m.303 hükmünde yer alan nedenler dışında kalan hallerde Yargıtay’ın, dosyayı hükmü bozulan bölge adliye mahkemesine veya bir başka bölge adliye mahkemesine göndereceğine ilişkin Kanunda bir düzenleme bulunmaktadır. Ancak kararın, daha önce dosya hakkında bilgi sahibi olmayan bir bölge adliye mahkemesine

---

⁸⁴² Seydi Kaymaz, “Yargıtay Bozma Kararı Üzerine Yapılan Yargılama”, *Ceza Hukuku Dergisi*, C. 14, S. 40 (2019): 289-333, 309.

⁸⁴³ 20.02.2019 T. 7165 s. Kanun m.8 ile getirilen Kanun değişikliği.

Yargıtay 3. CD. Kararı (2022/9474 E. 2025/819 K. 13.01.2025 T.) UYAP.

⁸⁴⁴ Ağkuş ve Bandır, “Ceza Muhakemesinde Kanun Yolu ve Getirdiği Tartışmalar”, 137.

⁸⁴⁵ Kaymaz, “Yargıtay Bozma Kararı Üzerine Yapılan Yargılama”, 308.

⁸⁴⁶ Artuç ve Elmas, *Ceza Muhakemesinde Duruşma Yönetimi ve Yasa Yolları*, 678.

gönderilebilmesine ilişkin düzenleme, yargılamanın amaçlarına uygun düşmediği gerekçesiyle öğretide eleştirilmektedir.⁸⁴⁷ Alman ceza muhakemesi hukukunda, ceza adaletine olan güvenin korunması amacıyla, tarafsızlık izlenimini zedeleyebilecek durumlarda temyiz merciinin dosyayı başka bir yer mahkemesine gönderebilme yetkisi bulunmaktadır.⁸⁴⁸

Görüldüğü üzere “istinaf başvurusunun esastan reddi” ile “hukuka aykırılığın düzeltilerek istinaf başvurusunun esastan reddi” kararları, temyiz denetiminde hukuka aykırı bulunarak bozulabilmektedir. Bozma kararının, her iki mahkeme hükmüne ilişkin olabileceği gibi sadece bölge adliye mahkemesi kararına ilişkin olabileceği de kabul edilmektedir.⁸⁴⁹ Ancak bölge adliye mahkemesinin bu kararlarının bozulmasıyla birlikte ilk derece mahkemesi hükümlerinin, hukuk alanında bu bozma karardan ne şekilde etkileneceğine ilişkin bir düzenleme Kanunda yer almamaktadır. Öğretide bölge adliye mahkemesinin istinaf incelemesiyle verdiği bu kararların bozulması, ilk derece mahkemesince verilen kararın da hukuka aykırılığını ortaya koyduğundan bu surette ilk derece mahkemesi kararının da bozulduğu kabul edilmektedir.⁸⁵⁰ Bozmanın nitelik itibarıyla mahkemeye ayrıca bir istikamet vermiş olması nedeniyle derece mahkemesi kararları kaldırılmış olmaktadır.⁸⁵¹

Yargıtay’ın bozma kararına karşı ilk derece mahkemesinin kararının bozulmadığı kabul edildiğinde ise bölge adliye mahkemesinin, ilk derece mahkemesine gönderilmesi gereken kararları, ancak bu mahkemenin de kararını bozmak suretiyle

---

⁸⁴⁷ Yurtcan, *Ceza Yargılaması Hukuku*, 647.

Aksi yönde; Dosyanın başka bir mahkeme tarafından incelenmesinin hukuken daha objektif bir değerlendirme yapılmasına imkân sağlayacağı, ancak zaman kaybına neden olabileceği, aynı mahkemenin inceleyeceği halde ise zaman kazanma imkân sunmakla birlikte haksız bir direnç gösterilmesine ve hatalı kararda ısrar edilmesine neden olabileceği ileri sürülmektedir. Bkz. Soyaslan, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 604.

⁸⁴⁸ Kühne, *Strafprozessrecht*, § 64, Rn. 1095.

⁸⁴⁹ Ağkuş ve Bandır, “Ceza Muhakemesinde Kanun Yolu ve Getirdiği Tartışmalar”, 137.

⁸⁵⁰ Kaymaz, “Yargıtay Bozma Kararı Üzerine Yapılan Yargılama”, 298.

⁸⁵¹ Üstündağ, “Temyizin Nakzından Sonraki Hukuki Durum” 152.

gönderebileceği öğretide ileri sürülmektedir.⁸⁵² Yargıtay'ın bozma kararı vermesi üzerine hükmün tamamen ortadan kalktığı ve mahkemenin yeni bir karar verme yükümlülüğü bulunduğu kabul edilmektedir.⁸⁵³ Bu yükümlülük esas alındığında kanaatimizce hukuk alanında varlığını koruyan bir hüküm, olmadığı anlaşılmaktadır.⁸⁵⁴ Bu nedenle bozma kararının, öncesindeki tüm hükümleri ortadan kaldırdığı ve bozmadan sonraki yargılamaya hakim olan ilkeler doğrultusunda yeni bir hüküm kurulması gerektiği söylenebilecektir.

Yargılama sürecini yeniden başlatan bozma hükmüne binaen yeniden yapılacak yargılamaya katılma talebinin ne şekilde değerlendirileceği gündeme gelmektedir. Bozulan bölge adliye mahkemesi kararıyla ilk derece mahkemesi kararının da ortadan kalktığı kabul edildiğinde Yargıtay önceki kararlarında bu aşamada davaya katılma olanağı bulunduğuna yönelik karar vermiştir.⁸⁵⁵ Ancak öğretide bozmadan sonra yargılama faaliyetine katılma mümkün görülmemektedir.⁸⁵⁶ Yargıtay'ın güncel kararında ise usulüne uygun şekilde davadan haberdar edilen tarafın, derece mahkemesindeki yargılamada katılma talebinde bulunmaması nedeniyle temyiz hakkı olmadığı belirtilmiştir.⁸⁵⁷ Bozmadan sonra verilen hükme ilişkin gerekçeli kararın, tarafa tebliğ edilmiş olmasının kendisine davaya katılma ve temyiz hakkı tanımayacağı gerekçesiyle tarafın temyiz talebi Yargıtayca reddedilmiştir.

Bozma kararı sonrasında kararın gönderileceği merciin Yargıtay'ın takdirine bırakıldığı, bu mercie bozmadan sonra serbestlik tanındığı ve mahkemenin de her ne karar verecek olursa olsun bu hükmü yeniden inşa etmek suretiyle kurma yükümlülüğü

---

⁸⁵² Kaymaz, “Yargıtay Bozma Kararı Üzerine Yapılan Yargılama”, 307.

⁸⁵³ Erdem ve Şentürk, *Ceza Muhakemesinde Kanun Yolları*, 234-235.

⁸⁵⁴ Yargıtay 6. Ceza Dairesinin 2016 tarihli kararında bozma kararı ile yerel mahkemenin kararının ortadan kalktığı ve uyma halinde verilen kararın, yeni bir karar olduğu belirtilmiştir. Bu kararın istinaf uygulamasından önce verildiği gözetildiğinde bozmanın önceki kararları ortadan kaldırdığı şeklinde genel bir kanaat oluşturmaktadır.

Yargıtay 6. CD. Kararı (2014/7725 E. 2016/7075 K. 01.12.2016 T.) SİNİERJİ.

⁸⁵⁵ Yargıtay 16. CD. Kararı (2018/9256 E. 2019/989 K. 19.02.2019 T.) UYAP.

⁸⁵⁶ Kaymaz, “Yargıtay Bozma Kararı Üzerine Yapılan Yargılama”, 319.

⁸⁵⁷ Yargıtay 5. CD. Kararı (2024/5277 E. 2025/1731 K. 06.02.2025 T.) UYAP.

gözetildiğinde Yargıtay'ın her iki kararı da hukuk alanında ortadan kaldırdığı kabul edilebilir. Bu noktada kanun hükmüne bir açıklık getirilerek Yargıtay aşamasında ilk derece mahkemesinin kararına da yönelik bir irade ortaya konulması tavsiye olunmaktadır.⁸⁵⁸ Yargıtay güncel uygulamalarında, verilen bozma kararıyla hem bölge adliye mahkemesinin hem ilk derece mahkemesinin kararının kaldırıldığını kabul edilmektedir.

3.2.3. Bozmadan Sonraki Yargılama

Yargıtay, bozma kararı vermekle birlikte kararın niteliğine göre dosyayı ilk derece mahkemesine veya bölge adliye mahkemesi ilgili ceza dairesine göndermektedir. Yargıtay tarafından verilen bozma kararı üzerine davaya yeniden bakacak olan ilk derece mahkemesi ve bölge adliye mahkemesinin işlemleri, CMK m.307 hükmünde düzenlenmiştir. Buna göre Yargıtay'ın bozma kararına karşı bu mahkemelerin bir duruşma yapmak suretiyle uyma veya direnme kararı vermesi ve kararı doğrultusunda yeni bir hüküm kurması gerekmektedir. Yeniden karar verecek olan mahkeme, yapacağı yargılamada iddianame çerçevesinde sınırları belirlenen fiille alakalı bir yargılama faaliyeti yapıp uyuşmazlığa ilişkin yeni bir hüküm kurmaktadır.⁸⁵⁹ Dosyanın yeniden ele alınmasıyla verilen bu karar, yeni bir karar niteliğinde olup mahkemenin bir önceki kararından bağımsız şekilde sonuç doğurmaktadır.⁸⁶⁰

Yargıtay'ın bozma kararından sonra CMK m.307 hükmü uyarınca mahkemenin, uyma veya direnme kararı vermek üzere yapacağı duruşma, dünyada başka bir örneği olmayan özel bir duruşma niteliğinde olup bu duruşma, uyma veya direnme kararı verilmesiyle sona ermektedir.⁸⁶¹ Mahkemenin bu kararlardan birini vermeden önce yapabileceği işlem, yalnızca CMK m.307/1 uyarınca ilgililere bozma kararına karşı diyeceklerinin sorulmasıdır. Bu duruşmada başka bir işlem yapılamamaktadır.⁸⁶² Bu

---

⁸⁵⁸ Kaymaz, “Yargıtay Bozma Kararı Üzerine Yapılan Yargılama”, 300.

⁸⁵⁹ A.g.e., 317.

⁸⁶⁰ Erdem ve Kavlak, “Ceza Muhakemesinde Temyiz İncelemesinin Kapsamı ve Sınırları”, 1434.

⁸⁶¹ Yenisey ve Nuhoğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1016.

⁸⁶² Aygün Eşitli, “Yargıtay'da Hükümün Bozulmasından Sonra Davaya Yeniden Bakacak Mahkemenin İşlemleri”, 139.

nedenle yapılacak duruşmaya davet için tensip zaptı düzenlenerek bozma kararının da tebliği ile ilgililere duruşma çağrısı yapılması gerekmektedir. Uyma veya direnme kararı verme hakkı, Yargıtay'ın bu kararı gönderdiği mahkemeye aittir.⁸⁶³ Bu nedenle duruşma çağrısını yapmak yargılamayı yapacak olan mahkemenin yükümlülüğündedir.

CMK m.307/2'ye göre sanık ve müdafii ile katılan ve vekilinin de duruşmaya çağrılmasına rağmen ilgililerin duruşmaya katılmaması veya varolan adreslerine tebliğ yapılamaması halinde bozmaya karşı beyanları belirlenememiş olsa da duruşmanın tamamlanması ve yoklukta karar verilmesi öngörülmektedir. Mahkemenin, çağrı yapılmasına rağmen duruşmaya katılım sağlanmaması nedeniyle duruşmayı erteleme imkânı bulunmamaktadır.⁸⁶⁴ Ancak bu kararın verilmesine tek engel, sanık hakkında bozulan hükümden daha ağır bir ceza verilecek olmasıdır. Sanık aleyhine daha ağır sonuç doğuracak hususlarda sanığa açıklama yapma, savunma ve delillerini sunma imkânı tanınması gerekmektedir.⁸⁶⁵ Yargıtay, bozma sonrasında sanığın beyanları alınmadan bir mahkumiyet hükmü kurulmasını, savunma hakkının kısıtlanması olarak değerlendirmektedir.⁸⁶⁶ Bu durumda yargılamayı yürüten mahkeme huzurunda mutlaka sanığın dinlenmesi gerekmektedir.⁸⁶⁷ Tarafların mahkeme huzurunda dinlenmesinden önce veya sonra ancak bozmaya uyma veya direnme kararı verilmeden önce mahkemenin yapacağı başka bir işlem hükümsüz sayılacaktır.⁸⁶⁸

---

⁸⁶³ Yenisey ve Nuhoğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1015.

⁸⁶⁴ Yurtcan, *Ceza Yargılaması Hukuku*, 654.

⁸⁶⁵ Şahin ve Göktürk, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 631; YCGK, (2014/8E. 2014/828 K. 23.06.2015 T.) UYAP.

⁸⁶⁶ Yargıtay 6. CD. Kararı (2023/10303 E. 2025/1702 K. 13.02.2025 T.) UYAP.

⁸⁶⁷ Bıçak, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 800.

⁸⁶⁸ Bu husus bir örnekle izah edilecek olursa Yargıtay'ın bozma ilamı esas alınarak uyma veya direnme kararı vermeden örneğin yargılamayı yapan mahkemenin, 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu m. 10 uyarınca "... Asliye Hukuk Mahkemesinden kamulaştırma davası açılıp açılmadığının sorulması" şeklinde bir tensip zaptı düzenlemesi, buna binaen "iddia makamına bozmaya karşı diyeceklerinin sorulması" şeklinde bir ara karar kurması

Duruşma açılarak yargılamaya geçilmesiyle kovuşturma evresine dönülmektedir.⁸⁶⁹ Bu nedenle kural olarak kovuşturma evresinde yapılan duruşmaya hakim olan kurallar uygulama bulmaktadır.⁸⁷⁰ Mahkeme bu aşamada soruşturmayı genişletmemektedir.⁸⁷¹ Bozma kararı üzerine mahkemenin yürüteceği kovuşturma faaliyeti ve yapılacak duruşma, bozmadan önceki kovuşturma evresinde yapılan duruşmanın devamı niteliğinde olduğundan bu kurallara riayet edilmesi gerekmektedir.⁸⁷² Ancak maddi gerçeğin araştırılması ilkesi doğrultusunda ortaya çıkan yeni olgular, mahkemelerin gerçekleştirdiği yargılamada dikkate alınacak olup yargılama faaliyeti, yalnızca bozma nedenleriyle sınırlandırılmayacaktır.⁸⁷³ Bozmadan önceki kovuşturma evresinde sanığın mutlaka bulunması gereken ve yokluğunda yapılamayan işlemlerin, bu aşamadaki duruşmada da dikkate alınması gerekmektedir.⁸⁷⁴

Bozma kararına uyma veya direnme yönünde bir karar vermeden önce veya hukuka aykırı bir durum söz konusu iken mahkemenin soruşturmayı genişletmesi halinde son kararın akıbeti, sanığın lehine veya aleyhine olmasına göre farklılık göstermektedir.⁸⁷⁵ Son kararın sanık lehine olması, kararın bozulmasını gerektirmemekte, ancak hukuka aykırı surette gerçekleştirilen soruşturmanın genişletilmesi faaliyeti ile bu faaliyete dayanan diğer işlemler, yeniden temyize konu edilebilmektedir.⁸⁷⁶

---

halinde karar yok hükmünde kabul edilecektir. Aygün Eşitli, “Yargıtay’da Hükümün Bozulmasından Sonra Davaya Yeniden Bakacak Mahkemenin İşlemleri”, 139-140.

⁸⁶⁹ Kaymaz, “Yargıtay Bozma Kararı Üzerine Yapılan Yargılama”, 296.

⁸⁷⁰ Çınar, *Ceza Yargılamasında Temyiz Yolu*, 164.

⁸⁷¹ Aygün Eşitli, “Yargıtay’da Hükümün Bozulmasından Sonra Davaya Yeniden Bakacak Mahkemenin İşlemleri”, 140.

⁸⁷² Yenisey ve Nuhoğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1018; Toroslu ve Feyzioğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 446.

⁸⁷³ Erdem ve Şentürk, *Ceza Muhakemesinde Kanun Yolları*, 238.

⁸⁷⁴ Yenisey ve Nuhoğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1018.

⁸⁷⁵ Aygün Eşitli, “Yargıtay’da Hükümün Bozulmasından Sonra Davaya Yeniden Bakacak Mahkemenin İşlemleri”, 144.

⁸⁷⁶ A.g.e., 144.

Mahkeme uyma veya direnme kararı vermesinin ardından yeni bir yargılama yaparak hüküm kurmakla yükümlüdür.⁸⁷⁷ Mahkemenin yapacağı yargılama neticesinde vereceği hüküm, ne kendisinin ne de Yargıtay'ın kararıyla bağlı olmaksızın ceza muhakemesinin genel kuralları doğrultusunda verilen yeni bir hükümdür.⁸⁷⁸ Bu hükümde aynı ceza tayin edilmiş olsa dahi yeni ve başka bir hüküm olma niteliği değişmemektedir.⁸⁷⁹ Mahkemenin vereceği uyma kararı, Yargıtay kararlarına göre bir ara karar olmayıp davanın esasına ilişkin bir karar niteliğindedir.⁸⁸⁰

Yargıtay, ilk derece veya bölge adliye mahkemesinin uyma kararından geri dönemeyeceğini kabul etmiştir. Öğretide, bu durum direnme kararı için de kabul edilmektedir.⁸⁸¹ Bu aşamada bölge adliye mahkemesinin yapacağı yargılama, bir denetim faaliyeti olmayıp Yargıtay'ın bozma kararı üzerine ilk derece mahkemesinin yaptığı yargılama niteliğindedir.⁸⁸² Mahkemelerin vereceği kararlar, istinaf ve temyiz sınırlarına bakılmaksızın doğrudan temyiz kanun yolu denetimine tabi olmaktadır. Bu aşamada da temyiz denetimi, tarafların temyiz davası açmasına bağlı olarak yapılmaktadır.⁸⁸³ Bu halde bölge adliye mahkemesi denetim prosedüründen çıkarılmış olmaktadır.⁸⁸⁴ Aksi halin kabulü; bölge adliye mahkemesince Yargıtay'ın kararını denetlemesi gibi bir yoruma neden olabilmektedir.⁸⁸⁵

3.2.4. Bozmadan Sonra Aleyhe Değişirme Yasağı

Denetim muhakemesi sonrasında Yargıtay'ın bozma kararıyla sanık aleyhine sonuç doğması muhtemeldir. Bu olasılık sanığın kanun yoluna başvuru hakkını serbestçe kullanmasını etkileyebilmektedir. Bu nedenle Ceza Muhakemesi Kanunu'nda yalnızca

---

⁸⁷⁷ Kaymaz, “Yargıtay Bozma Kararı Üzerine Yapılan Yargılama”, 298.

⁸⁷⁸ Erdem ve Şentürk, *Ceza Muhakemesinde Kanun Yolları*, 237.

⁸⁷⁹ Yargıtay 14. CD. (2018/9256 E. 2019/7719 K. 28.02.2019 T.) UYAP.

⁸⁸⁰ Yargıtay CGK (2007/16 E. 2007/27 K. 13.02.2007 T.) UYAP.

⁸⁸¹ Erdem ve Şentürk, *Ceza Muhakemesinde Kanun Yolları*, 234.

⁸⁸² Kaymaz, “Yargıtay Bozma Kararı Üzerine Yapılan Yargılama”, 318.

⁸⁸³ Yurtcan, *Ceza Yargılaması Hukuku*, 658.

⁸⁸⁴ Kocalar ve Biçen, *Kanun Yolları*, 27.

⁸⁸⁵ Kaymaz, “Yargıtay Bozma Kararı Üzerine Yapılan Yargılama”, 318.

sanık lehine bir başvuru yapılması halinde kurulacak olan yeni hükmün, önceki hükümle belirlenen cezadan daha ağır olamayacağı düzenlenmiştir. Sanık lehine yapılan bu düzenleme, “aleyhe değiştirme yasağı” olarak tanımlanmaktadır. Aynı zamanda “reformatio in peius” terimiyle ifade edilen bu yasak, “cezayı aleyhe değiştirmeme ilkesi”, “aleyhte düzeltme yasağı”⁸⁸⁶ ve “lehe kanun yolu davası üzerine aleyhte değiştirmeme yasağı”⁸⁸⁷ olarak da öğretide ifade edilmektedir.

Aleyhe değiştirme yasağı, sanık lehine kanun yoluna başvurulmasıyla bozmadan sonra derece mahkemesi bakımından bir yasak oluştururken sanık hakkında bir güvence sağlamaktadır.⁸⁸⁸ Kuralın amacı; sanığın herhangi bir endişe ve tereddüt duymadan kanun yoluna başvuru hakkını kullanabilmesini sağlamaktır.⁸⁸⁹

Aleyhe değiştirme yasağı, CMK m.265’te Cumhuriyet savcısının, sanık lehine yapmış olduğu kanun yolu başvurusuyla ilgili genel bir düzenleme içerisinde yer almaktadır. Bunun yanında CMK m.283 hükmü ile istinaf, CMK m.307/5 hükmü ile temyiz CMK m.323/2 hükmü ile yargılamanın yenilenmesi ve bazı haller için de CMK m.309/4-b hükmü ile kanun yararına bozma kanun yollarına ilişkin CMK hükümlerinde bu yasak düzenlenmiştir.⁸⁹⁰

CMK m.265 hükmünde Cumhuriyet savcısının sanık lehine kanun yolu başvurusunun kapsamı belirlenmiş olup bu başvurunun sanık aleyhine sonuç doğuramayacağı düzenlenmiştir. Temyiz için öngörülen CMK m.307/5 hükmüyle de sanık lehine olmak üzere sanık, Cumhuriyet savcısı veya sanık adına temyize başvurmaya yetkili kişiler (yasal temsilci, eş) tarafından yapılan temyiz başvurusu neticesinde, bozmadan

---

⁸⁸⁶ Erdem ve Şentürk, *Ceza Muhakemesinde Kanun Yolları*, 63.

⁸⁸⁷ Kunter, Yenisey ve Nuhoglu, *Muhakeme Hukuku Dahı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1391.

⁸⁸⁸ Özbek ve Tepe, “Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda Aleyhe Değiştirme (Reformatio in Peius) Yasağına İlişkin -Öğreti ve Uygulama Boyutlarıyla- Genel Bir Değerlendirme”, 3759.

⁸⁸⁹ Özbek, Doğan ve Bacaksız, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 739; Centel ve Zafer, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 912.

⁸⁹⁰ Erdem ve Şentürk, *Ceza Muhakemesinde Kanun Yolları*, 61.

sonra kurulacak yeni hükmün, önceki hükümden daha ağır ceza içermeyeceği düzenlenmiştir.

Denetim merciinin denetim konusu olan mahkeme kararıyla bağılılığı, temyiz kanun yolu başvurusuyla ortadan kalkmaktadır.⁸⁹¹ Başvurunun bağlayıcılığına yönelik bu negatif etkiden başka denetim merciinin sanık lehine yapılan başvuruda daha ağır bir ceza veremeyeceğine yönelik pozitif bağlayıcılık etkisi de bulunmaktadır.⁸⁹² CMK m.307/5'te düzenlenen "aleyhe değiştirme yasağı" bozma kararından sonra kurulacak olan yeni hükme ilişkindir.⁸⁹³ Bu yasağa, muhakemenin her evresinde uyulması gerekmektedir.⁸⁹⁴ Bu yasak sonuç ceza bakımından uygulanmaktadır.⁸⁹⁵

Kanun yolu başvurusu yalnızca sanık lehine yapılmış olsa da burada yapılacak denetim neticesinde, sanık aleyhine bozma kararı verilebilmektedir. Bu nedenle aleyhe değiştirme yasağı, temyiz denetimini sınırlandırıcı bir nitelik ihtiva etmemekte ve hükmün sanık aleyhine bozulmasına engel olmamaktadır.⁸⁹⁶ Bu çerçevede yapılan kanun yolu başvurusu (istinaf, temyiz, yargılamanın yenilenmesi, kanun yararına bozma) neticesinde doğrudan ilk derece mahkemesine hitap eden bir yasak söz konusu olmaktadır.⁸⁹⁷

---

⁸⁹¹ Öztürk ed., *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 463.

⁸⁹² A.g.e., 463.

⁸⁹³ Ağkuş ve Bandır, "Ceza Muhakemesinde Kanun Yolu ve Getirdiği Tartışmalar", 138.

⁸⁹⁴ Öztürk ed., *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 465.

⁸⁹⁵ Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, *Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1391; Kindhäuser & Schumann, *Strafprozessrecht*, § 31 Rn. 68.

⁸⁹⁶ Özbek ve Tepe, "Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda Aleyhe Değiştirme (Reformatio in Peius) Yasağına İlişkin -Öğreti ve Uygulama Boyutlarıyla- Genel Bir Değerlendirme", 3767.

⁸⁹⁷ Sami Selçuk, "Yaptırımı (Cezayı) ve Sonuçlarını Ağırlaştırılmama Kuralı" ve Ülkemizdeki Düzenlemeye ve Uygulamaya Eleştirel Bir Yaklaşım, 1. bs. (Ankara: Yetkin, 2012), 39; Özbek ve Tepe, "Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda Aleyhe Değiştirme (Reformatio in Peius) Yasağına İlişkin -Öğreti ve Uygulama Boyutlarıyla- Genel Bir Değerlendirme", 3769; Özbek, Doğan ve Bacaksız, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 748.

Yargıtay, bu yasağın cezanın türü ve miktarı yönünden kazanılmış bir hak olduğu kabulüyle bozma kararı verebilmektedir.⁸⁹⁸ Bu düzenlemeyle birlikte kanun yoluna başvurma hakkı, hak arama özgürlüğü içerisinde kendi lehine bu yola başvuran açısından daha ağır sonuçların doğmayacağına yönelik bir güvence hükmü taşımaktadır.⁸⁹⁹ Bu güvence de “ceza miktarının”⁹⁰⁰ ağırlaştırılmasına yönelik bir kısıtlama içermektedir. Ancak öğretilerde Kanun hükmünün kapsamını genişleterek “yaptırım ve sonuçlarını ağırlaştırmama kuralı” olarak bu ilkenin ifade edilmesi, sanık lehine yapılan kanun yolu başvurusu için daha uygun görülmektedir.⁹⁰¹

Daha ağır cezaya hükmedilmesini yasaklayan ilke kapsamında önceki hükümlerle bozmadan sonra tayin edilen hüküm karşılaştırılarak yasağın ihlal edilip edilmediği değerlendirilmektedir. Bozmaya konu hükümde takdir edilen hapis cezasının yerine yüksek bir miktarda da olsa adli para cezası verilmesi, aleyhe değiştirme yasağını ihlal etmemektedir.⁹⁰² Ancak adli para cezasının takdirinde esas alınan gün sayısının, hapis cezası için öngörülen süreyi geçmemesi gerekmektedir.⁹⁰³ Öğretilerde sakıncalı neticelere sebebiyet vermemek için adli para cezası ile hapis cezası arasında orantı olması gerektiği belirtilmektedir.⁹⁰⁴

---

⁸⁹⁸ Yargıtay 14. CD. Kararı (2017/6192 E. 2018/2060 K. 20.03.2018 T.) YKD, C. 44, S. 6, (2018): 1456-1458.

Yargıtay 6. CD. Kararı (2023/18595 E. 2024/7816 K. 25.06.2024) UYAP.

⁸⁹⁹ Özbek ve Tepe, “Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda Aleyhe Değiştirme (Reformatio in Peius) Yasağına İlişkin -Öğreti ve Uygulama Boyutlarıyla- Genel Bir Değerlendirme”, 3774.

⁹⁰⁰ Aygün Eşitli, “Yargıtay’da Hükümün Bozulmasından Sonra Davaya Yeniden Bakacak Mahkemenin İşlemleri”, 136; Yurtcan, *Ceza Yargılaması Hukuku*, 577.

⁹⁰¹ Selçuk, “Yaptırım (Cezayı) ve Sonuçlarını Ağırlaştırmama Kuralı” ve Ülkemizdeki Düzenlemeye ve Uygulamaya Eleştirel Bir Yaklaşım, 38.

⁹⁰² Erdem ve Şentürk, *Ceza Muhakemesinde Kanun Yolları*, 63.

⁹⁰³ Joecks, *Strafprozessordnung*, § 331, Rn. 14; Aktaran: Erdem ve Şentürk, *Ceza Muhakemesinde Kanun Yolları*, 63.

⁹⁰⁴ Özer, Doğan ve Bacaksız, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 756.

Mahkumiyete bağılı olarak ortaya çıkan hak yoksunlukları, güvenlik tedbirleri ve müsadere gibi cezanın hukuki sonuçları da öğretilerde kimi yazarlarca aleyhe değiştirme yasağı kapsamında değerlendirilmektedir.⁹⁰⁵ Bu konuda öğretilerde aksi görüşler bulunmakta olup aleyhe değiştirme yasağının yalnızca cezalar bakımından geçerli olduğu gerekçesiyle hapis ve para cezası dışındaki yaptırımlar, yasak kapsamında değerlendirilmemektedir.⁹⁰⁶ Yargıtay da güncel kararlarında yasağın tüm hukuki sonuçları kapsadığı yaklaşımdan ayrılmaktadır. Yargıtay, CMK m.307/5'te düzenlenen aleyhe değiştirme yasağının, sadece hükümdede takdir olunan ceza bakımından geçerli olduğu, cezaların da CMK m.45'te hapis cezası ve adli para cezası olarak sayıldığı belirtilmiştir.⁹⁰⁷ Söz konusu kararında Yargıtay, güvenlik tedbirlerinin CMK kapsamında ceza olarak gösterilmemesi nedeniyle bozmadan sonra müsadereye hükmedilmesini, sanık açısından aleyhe bozma yasağı kapsamında değerlendirmemiştir.

Hapis cezasının ertelenmesi, yargılama masrafları, koruma tedbirine dayalı tazminat gibi cezaya bağılı yükümlülükler, bu yasak kapsamına alınmamaktadır.⁹⁰⁸ Hüküm yalnızca “sonuç-ceza” olarak ifade edilememektedir. Bu nedenle bir mahkumiyetin farklı sonuçları söz konusu olabileceğinden yasak kapsamındaki ölçünün sadece

---

⁹⁰⁵ Selçuk, “Yaptırımı (Cezayı) ve Sonuçlarını Ağırlaştırılmama Kuralı” ve Ülkemizdeki Düzenlemeye ve Uygulamaya Eleştirel Bir Yaklaşım, 40; Eker Kazancı, Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz, 270; Aynı yönde bkz. “Aleyhe değiştirme yasağının konusunu, yaptırımın tür ve ağırlığı oluşturmada ve bu çerçevede söz konusu yasak, mahkumiyete bağılı ek cezaları ve güvenlik tedbirlerini de içermektedir.” Öztürk ed., Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku, 464; “Bir cezanın diğer cezadan daha ağır olup olmadığı değerlendirilirken sürelerine, ceza nevine, cezanın ertelenip ertelenmediğine, hak yoksunlukları gibi güvenlik tedbiri olup olmadığına bakılır.” Soyaslan, Ceza Muhakemesi Hukuku, 608.

⁹⁰⁶ Özen, Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Muhakemesi Hukuku, 1453; Aynı yönde bkz. “Aleyhe değiştirememeye yasağı cezalar bakımından geçerlidir. Cezalar ise hapis cezası ve adli para cezalarından ibarettir (TCK m.45). Bu nedenle cezalar dışında kalan diğer ceza hukuku, infaz hukuku ve ceza muhakemesi hukuku kurumları bu kapsamda değerlendirilemeyecektir.” Şahin ve Göktürk, Ceza Muhakemesi Hukuku, 635.

⁹⁰⁷ Yargıtay 4. CD. Kararı (2023/10358 E. 2025/5587 K. 24.03.2025 T.) UYAP.

⁹⁰⁸ Öztürk ed., Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku, 464.

değişikliğin neden olduğu cezanın, hükme tesiri bakımından değerlendirilmesi gerekmektedir.⁹⁰⁹ Erteleme kurumu açısından öğretide özel bir değerlendirme yapılmaktadır. İlk hükümde ertelenen cezanın, yasak kapsamında olup sonraki hükümde de ertelenmesi gerektiği kabul edilmektedir.⁹¹⁰ Bir suçun temyiz edilen hükümde tespit edilmiş olmasına rağmen bu suç hakkında herhangi bir yaptırım öngörülmemiş ya da içtima hükümleri değerlendirilmemiş olması hali yasak kapsamında görülmemektedir.⁹¹¹ Aksi yönde bir yaklaşıma göre ise yalnızca cezaların tür ve miktar bakımından esas alınmayarak yaptırım yükünü ortaya koyan hukuki sonucun; sanık aleyhine olması ve içtima hükümlerinin uygulanması, aleyhe değiştirme yasağı kapsamında değerlendirilmektedir.⁹¹² Alman ceza muhakemesi hukukunda, hükümde yer alan yaptırım tür ve ağırlık bakımından aleyhe değiştirme yasağı kapsamında değerlendirilmektedir.⁹¹³

Temyiz başvurusu, yalnızca sanık tarafından yapılmış olsa da yasağın, suç niteliği yönünden bağlayıcılığı bulunmamaktadır.⁹¹⁴ Bu yasak kapsamında, verilecek cezanın yalnızca tür ve miktarı bakımından bir kısıtlama getirilmektedir. Örneğin kasten yaralama suçu nedenine dayalı yargılamada suçun kasten öldürmeye teşebbüs olduğunun belirlenmesi halinde, ancak bir önceki cezadan daha ağır bir ceza verilememektedir.⁹¹⁵ Yargıtay, öğretiden hareketle “lehe kanun yolu davası üzerine

---

⁹⁰⁹ Yenisey ve Nuhoğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1009.

⁹¹⁰ Nurullah Kunter, “Aleyhe Düzeltme Yasağı”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 18, S. 3-4 (1952): 664-679, 671; Centel ve Zafer, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 914.

⁹¹¹ Meyer-Großner/Schmitt, *Strafprozessordnung*, 64. Aufl. (2021), § 331 Rn. 7; Aktaran: Erdem ve Şentürk, *Ceza Muhakemesinde Kanun Yolları*, 64.

⁹¹² Özbek, Doğan ve Bacaksız, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 756.

⁹¹³ Roxin, *Strafverfahrensrecht*, § 51, Rn. 29; Aktaran: Çınar, “Alman Ceza Yargılama Hukukunda İstinaf Yasayolu”, 526.

⁹¹⁴ Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, *Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1463; Selçuk, “Yaptırımı (Cezayı) ve Sonuçlarını Ağırlaştırılmama Kuralı” ve Ülkemizdeki Düzenlemeye ve Uygulamaya Eleştirel Bir Yaklaşım, 41; Erdem ve Şentürk, *Ceza Muhakemesinde Kanun Yolları*, 64.

⁹¹⁵ Öztürk ed., *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 464.

aleyhe değiştirmeme mecburiyeti” veya “aleyhe düzeltme yasağı” olarak tanımlanan kuralın, infaz edilecek sonuç cezanın miktar ve nev’i bakımından bir yasak olduğunu, bu yasağın verilecek yeni hükümde suçun başka bir şekilde nitelendirilmesine engel teşkil etmediğini belirtmiştir.⁹¹⁶ Bu noktada kanun koyucu, sanığa suç niteliği yönünden kazanılmış hak olanağı tanımamakta ve en son verilen cezanın, önceki cezayla karşılaştırılması sonucunda yenisinin eskisinden daha ağır olmayacağını güvence altına almaktadır.

Aleyhe değiştirme yasağının kapsamı ceza miktarına yönelik olduğundan sonuç cezanın adli para cezası ve hapis cezasının ertelenmesi hususunda lehe olan yaptırımın belirlenmesi önemli bir yorum sorunu oluşturmaktadır. Yargıtay bir kararında suç vasfının değişmesine bağlı olarak ceza miktarının azaltılmasına karşın, ancak daha önce uygulanan erteleme hükümlerinin uygulanmamasını, sanığın kazanılmış hakkının gözetilmemesi nedeniyle hukuka aykırı bulmuştur.⁹¹⁷

Yargıtay, hapis cezası, adli para cezası ve bu yaptırımların ertelenmesine ilişkin kararları önceki ve sonraki hükümlerde yer alan yaptırımların sanık bakımından sosyal ve ekonomik boyutlarıyla değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir.⁹¹⁸ Bu çerçevede hapis cezasının, kişi hürriyetine yönelik bir kısıtlama oluşturması nedeniyle adli para cezasına göre daha ağır sonuçlar içerdiği tespitine rağmen yalnızca bu tespitle bir sonuca varmanın doğru olmadığını değerlendirmiştir. Bu nedenle yaptırımların hukuki nitelikleri ve sonuçları bakımından tüm yönleriyle karşılaştırılarak uyumazlık zlmeye çalışılmıştır. Hapis cezasının, adli para cezasına çevrilmesi suretiyle verilen hükümün infazı, 5275 sayılı Kanun m.106 uyarınca yapılmaktadır. Buna göre hükümlünün ödemediği adli para cezası, gün miktarı ile hapis cezasına çevrilecek olup kamuya yararlı bir işte iki saatlik çalışmanın karşılığı bir günlük hapis cezasının infazına karşılık gelmektedir. Hükümlünün ceza infaz kurumunda cezasının çektirilmesine karar verilmesi halinde dahi adli para cezasının kalanının ödenmesiyle hükümlü serbest bırakılmaktadır. Buna karşılık hükümlünün, hapis cezasının ertelendiği halde ise erteleme sürelerinde erteleme şartlarına riayet edilmediği

---

⁹¹⁶ Yargıtay CGK Kararı (2008/6-47 E. 2008/43 K. 04.03.2008 T.) SİNERJİ.

⁹¹⁷ Yargıtay 6. CD. Kararı (2023/18595 E. 2024/7816 K. 25.06.2024) UYAP.

⁹¹⁸ Yargıtay CGK Kararı (2023/7-593 E. 2024/365 K. 20.11.2024 T.) UYAP.

gerekçesiyle özgürlüğü bağlayıcı hapis cezasının infazına başlanmaktadır. Nihayetinde Yargıtay, söz konusu kararında daha önce verilen hapis cezasının adli para cezasına çevrilmesine ilişkin hükmün daha lehe olduğunu tespit ederek bozmadan sonra verilen hapis cezasının ertelenmesine yönelik hükmü, aleyhe değiştirme yasağının ihlali olarak değerlendirmiştir.

Öğretide, adli para cezası yerine hapis cezası verilerek bu cezanın ertelenmesi, verilen adli para cezasının gün sayısının veya güne tekabül eden miktarının artırılması, yasak kapsamında değerlendirilmektedir.⁹¹⁹ Ertelenmiş hapis cezası bozmadan sonra çektirilemeyecek olup adli para cezası yerine bozmadan sonra ertelenmiş dahi olsa hapis cezasına hükmedilemeyeceği ve adli para cezasının da miktarının artırılamayacağı kabul edilmektedir.⁹²⁰ Alman ceza muhakemesi hukukunda, adli para cezasının gün ve güne karşılık gelen miktarına ilişkin değişiklik, aleyhe değiştirme yasağı kapsamında değerlendirilmektedir.⁹²¹ Daha önce kurulan hükümde takdir olunan hapis cezasının ertelenmiş olması halinde, bozmadan sonra bu cezaya yalnızca hapis cezası olarak hükmedilmesi yasak kapsamında kabul edilmektedir.⁹²²

Bir diğer husus da tekerrür hükümlerinin bozmadan sonra uygulanıp uygulanamayacağına ilişkindir. Yargıtay, öncelikle ilkenin amacının, sanığın serbestçe her olay aleyhine kanun yolu başvurusu yapabilmesini temin ettiğini değerlendirmiştir.⁹²³ Bozmadan önceki hükümde tekerrüre ilişkin hükümlerin uygulanmamasına rağmen bozmadan sonra kazanılmış hak dikkate alınmaksızın tekerrür hükümlerini uygulayan bir karar verilmesi, yasak kapsamında değerlendirilerek hukuka aykırı bulunmuştur. Yargıtay'ın tekerrüre ilişkin bu kararları, “cezanın türü ve miktarı” olarak kapsamı belirlenen yasağa ilişkin Alman

---

⁹¹⁹ Öztürk ed., *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 464.

⁹²⁰ Erdem ve Şentürk, *Ceza Muhakemesinde Kanun Yolları*, 63.

⁹²¹ Çınar, “Alman Ceza Yargılama Hukukunda İstinaf Yasayolu”, 526.

⁹²² Öztürk ed., *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, 464.

⁹²³ Yargıtay CGK Kararı (2011/13-384 E. 2012/82 K. 06.03.2012 T.) SİNERJİ.
Yargıtay 6. CD. Kararı (2023/13647 E. 2025/4064 K. 15.04.2025 T.) UYAP.

CMK'da yer aldığı gibi “eylemin hukuki sonuçlarının türü ve miktarı” olarak formüle edilen bir yaklaşımın benimsendiği şeklinde yorumlanmaktadır.⁹²⁴

Yargıtay bir başka güncel kararında ise bozmadan önceki hükümde sanığın 5 ay hapis cezası içeren mahkumiyet kararının, tekerrüre esas alınmasına karşın bozmadan sonra 10 ay hapis cezası içeren ve daha ağır olan başka bir mahkumiyet kararının tekerrüre esas alınmasını, sanığın kazanılmış hakkının ihlali olarak değerlendirmiştir.⁹²⁵ Tekerrürün Kanunda güvenlik tedbirleri kapsamında düzenlenmiş olmasına karşın bir güvenlik tedbiri değil de nitelik itibariyle mahkumiyet kararına bağlı olarak sonuç doğurduğu dikkate alınarak yasağın ihlal edilmiş olacağı kabul edilmektedir.⁹²⁶

İlk derece mahkemesinin, sanığın suç oluşturan birden çok eylemine ilişkin ayrı ayrı hüküm kurduğu halde sonuç cezanın nasıl belirleneceğine ilişkin Kanunda açık bir hüküm bulunmamaktadır. CGTİHK m.107'ye göre koşullu salıverilme hükümlerinin nasıl uygulanacağını tespiti için bir kişi hakkında verilen hükümlerin toplanması öngörülmektedir. Ancak her bir suç için hükmolunan sonuç ceza o suç için bağımsız olarak tayin edilmektedir.⁹²⁷ Bu nedenle aleyhe değiştirme yasağı kapsamında sonuç ceza, birden fazla hükmün toplamı olarak değil, hükmolunan her bir ceza ayrı ayrı hükmün sonucu olarak kabul edilmektedir.⁹²⁸

Görüldüğü üzere uygulamada aleyhe değiştirme yasağı kapsamında tanınan hak, bir kazanılmış hak olarak ifade edilmektedir. Ancak ceza hukuku açısından kazanılmış hak kavramının kullanılması, ceza adaletine uygun düşmemesi nedeniyle öğretide eleştirmektedir. *Kunter ve Selçuk*, işlenen bir suç vasıtasıyla bir hakkın kazanıldığının

---

⁹²⁴ Tekerrür, 5237 sayılı TCK ve 5235 sayılı CGTİHK hükümlerine göre bir infaz kurumu olarak kabul edilmektedir. Aynı değerlendirmenin, erteleme hükümleri için de yapılabileceği belirtilmektedir. Özbek, Doğan ve Bacaksız, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 756.

⁹²⁵ Yargıtay 6. CD. Kararı (2023/14139 E. 2025/4487 K. 24.04.2025 T.) UYAP.

⁹²⁶ Erdem ve Şentürk, *Ceza Muhakemesinde Kanun Yolları*, 64; Selçuk, “Yaptırımı (Cezayı) ve Sonuçlarını Ağırlaştırılmama Kuralı” ve *Ülkemizdeki Düzenlemeye ve Uygulamaya Eleştirel Bir Yaklaşım*, 56.

⁹²⁷ Özbek, Doğan ve Bacaksız, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 758.

⁹²⁸ A.g.e., 758.

kabulünün ceza hukukuyla bağdaşmadığını değerlendirmektedirler.⁹²⁹ Bu kavram Yargıtay içtihatlarıyla oluşturularak uygulamada, muhakeme kurallarına ilişkin bir istikrar ve güvenceyi temin etmek amacıyla kullanılmaktadır.⁹³⁰

Nihayetinde aleyhe değiştirme yasağının kapsamı, öğretide ileri sürülen farklı görüş ve yorumlarla belirlenmeye çalışılmıştır. Yargıtay kararlarında ise cezayla birlikte öngörülen bazı hukuki sonuçlar yasak kapsamında değerlendirilirken bazıları yasak kapsamına dahil edilmemiştir. Kanaatimizce bu yorum farklılığı, uygulama problemlerine ve ayırksı uygulamalar nedeniyle eşitlik ilkesinin ihlaline neden olmaktadır. Yargıtay'ın öngördüğü şekilde sanığın sosyal ve ekonomik durumu gözetilerek yapılacak olan değerlendirme ise hukuki belirliliği ihlal edebilecektir. Cezanın yalnızca hapis cezası ve para cezası olarak değerlendirilip ceza ile birlikte hükmedilen yaptırımların aleyhe değiştirilebilmesi, yasak ile ulaşılmak istenen amaca aykırı düşmektedir. Bu nedenle ceza; türü, miktarı, ağırlığı ve bütün hukuksal sonuçları itibarıyla sanık lehine yapılacak değerlendirmeyle önceki cezadan daha ağır olmamak üzere takdir edilmelidir. Aksi halde sanığın, kanun yolu başvurusundan doğabilecek tüm sonuçlara vakıf olması ve bu sonuçları göze alarak kanun yolu başvurusunda bulunması gerekmektedir. Ancak sanığın bu denli bir dikkat ve bilgi sahibi olmasını beklemek, pratikte bir karşılık bulamayacak ve sanık yararına kanun yoluna başvurma olanağını ortadan kaldıracaktır.

3.3. Hükmü Bozulan Mahkemenin Yeni Kararları

3.3.1. Uyma

Yargıtay'ın temyiz denetiminden sonra verdiği bozma kararına karşı ilk derece mahkemesi veya bölge adliye mahkemesi bu kararı uygun bularak uyma kararı verebileceği gibi kendi kararının hukuka uygun olduğu gerekçesiyle direnme kararı da verebilmektedir. Yargıtay tarafından bozulan karara karşı mahkeme direnme ve uyma hususunda serbest olup bu durum “bozmadan sonra serbestlik ilkesi” olarak ifade

---

⁹²⁹ Kunter, “Aleyhe Düzeltme Yasağı”, 670; Selçuk, “Yaptırımı (Cezayı) ve Sonuçlarını Ağırlaştırmama Kuralı” ve Ülkemizdeki Düzenlemeye ve Uygulamaya Eleştirel Bir Yaklaşım, 30.

⁹³⁰ Günay, *Uygulamada ve Öğretide Bozmanın Sirayeti Aleyhe Bozma Yasağı*, 23.

edilmektedir.⁹³¹ Bu ilke, mahkemenin daha önce verdiği kararlar da Yargıtay'ın bozma kararıyla da bağlı olmadığını göstermektedir.⁹³² Direnme veya uyma kararı verme yetkisi, yalnızca hükmü bozulan mahkeme için değil, bozmadan sonra dosyanın gönderileceği mahkeme için de tanınmaktadır.⁹³³ Bozmaya karşı uyma kararı verilmesi, Yargıtay'ın hukuki görüşünün hukuka uygun bulunarak dikkate alındığına bir karine teşkil etmektedir.⁹³⁴ Mahkeme bozma kararına uyma iradesiyle bozma kararında işaret edilen esaslar uyarınca yargılama yapmak üzere bir “ödev” kabul etmiş olmaktadır.⁹³⁵ Bozma kararına riayet edilmesi, hukuki güvenin sağlanması amacıyla uygun düşmektedir.⁹³⁶

Mahkemenin, uyma kararı vermesinin ardından bozma nedenlerini gidereceği yeni bir karar vermesi gerekmektedir. Bu karar, esasa ilişkin bir karardır.⁹³⁷ Bu halde mahkemenin “davanın özgünlüğüne dokunmadan” yeni bir hüküm kurma yükümlülüğü bulunmaktadır.⁹³⁸ Bu doğrultuda bozma kararında yer alan esaslara göre yargılamanın yapılması ve kararın verilmesi gerekmektedir.⁹³⁹ Ancak kısmi kesinleşme kabul edilmediğinden mahkeme, kural olarak bozulmayan hususlarla ilgili değişiklik yapabilme yetkisine sahiptir.⁹⁴⁰

---

⁹³¹ Ünver ve Hakeri, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 871; Şahin ve Göktürk, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 630.

⁹³² Çınar, *Ceza Yargılamasında Temyiz Yolu*, 165; Özen, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1575-1576; Eryılmaz, *Ceza Muhakemesi Hukuku Dersleri*, 701.

⁹³³ Toroslu ve Feyzioğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 444.

⁹³⁴ Çınar, *Ceza Yargılamasında Temyiz Yolu*, 165; Soyaslan, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 607.

⁹³⁵ Ziya Koç, “Ceza Muhakemesi Hukukunda Uymadan Sonra Serbestlik İlkesi”, *Terazi Hukuk Dergisi*, C. 14, S. 149 (2019): 47-59, 51.

⁹³⁶ A.g.e., 48.

⁹³⁷ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 282.

⁹³⁸ Aygün Eşitli, “Yargıtay’da Hükümün Bozulmasından Sonra Davaya Yeniden Bakacak Mahkemenin İşlemleri”, 138.

⁹³⁹ Artuç ve Elmas, *Ceza Muhakemesinde Duruşma Yönetimi ve Yasa Yolları*, 680.

⁹⁴⁰ Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, *Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1481; Aynı yönde bkz. “Son kararın bozulmayan noktaları tasdik edilmiş değildir. Bir

Uyma kararından sonra, yapılacak olan yeni yargılamanın duruşmasından önce dosyaya yeni delil sunulması mümkün olup mahkeme, bu delili yeni ve yeterli olması halinde dikkate almaktadır.⁹⁴¹ Yapılan bu yargılamada ileri sürülen yeni deliller, taraf mütalaaları ya da mahkemenin re'sen tespiti doğrultusunda bozma nedenlerinden başka hatalar da tespit edilerek yeni bir hüküm kurulabilmesi mümkündür.⁹⁴² Bozmadan sonra serbestlik ilkesi kural olmakla birlikte sanık lehine temyiz başvurusundan sonra daha ağır ceza verilememesi, belirli bir eksiklik nedeniyle kararın bozulması, zamanaşımı ve kanun değişikliği istisna olarak yeni hükmün, bu hususiyetlerin sınırında tayin edilmesi gerekmektedir.

Uyma kararının ardından yapılacak duruşma, bozmadan önceki kovuşturma evresinde yapılan duruşmanın devamı niteliğinde olup yine burada geçerli olan kurallar uygulama bulmaktadır.⁹⁴³ Uyma kararı verildikten sonra karar, geri alınamamaktadır.⁹⁴⁴ Bu aşamadan sonra uyma kararından dönerek direnme kararı verilememektedir.⁹⁴⁵

Uyma kararı verilmesiyle ilk hükmün hukuken ortadan kalktığı kabul edilmektedir.⁹⁴⁶ Ancak bu hususta bozma bölümünde aksi yönde yaklaşım olduğunu ifade etmiştik. Uyma kararıyla birlikte mahkeme yeni bir hüküm kurmakta serbest olup buna da

---

noktadan da bozursa son karar bütünü ile ortadan kalkar.” Cengiz Bardak, *Ceza Davalarında Soruşturma, Duruşma ve Kanun Yolları*, 1. bs. (Ankara: Yetkin, 1999), 771.

⁹⁴¹ Özen, *Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1581.

⁹⁴² Toroslu ve Feyzioğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 447.

⁹⁴³ Yenisey ve Nuhoğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1018.

⁹⁴⁴ Yargıtay CGK Kararı (2012/1-841 E. 2012/1808 K. 09.10.2012 T.) SİNİERJİ.
Yargıtay CGK Kararı (2012/4-426 E. 2012/1787 K. T.) SİNİERJİ.

⁹⁴⁵ Erdem ve Şentürk, *Ceza Muhakemesinde Kanun Yolları*, 236; Şahin ve Göktürk, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 630.

⁹⁴⁶ Kunter, Yenisey ve Nuhoğlu, *Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1462; Artuç ve Elmas, *Ceza Muhakemesinde Duruşma Yönetimi ve Yasa Yolları*, 681; Soyaslan, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 608; Eryılmaz, *Ceza Muhakemesi Hukuku Dersleri*, 700.

“uymadan sonra serbestlik ilkesi” denilmektedir.⁹⁴⁷ Mahkeme, bu aşamada temyiz neticesinde kararı ortadan kalktığı için ne Yargıtay kararı ne de önceki hükmüyle bağlı olmamaktadır.⁹⁴⁸ Alman ceza muhakemesi hukukunda ise bozma gerekçesiyle sınırlı bir yargılama yapılmaktadır.⁹⁴⁹ Bozma kararının gereğinin yerine getirilmesi gerekmektedir. Burada verilen karar, yeni bir karar olup temyiz kabiliyeti bulunmaktadır.⁹⁵⁰ Yargıtay da aynı doğrultuda yapacağı temyiz denetiminde önceki hükmüyle bağlı bulunmamaktadır.⁹⁵¹ Serbestlik kuralı, ceza muhakemesinde maddi gerçeğin araştırılması ve en doğru kararın verilmesi amacının mantıklı ve doğal sonucu olarak değerlendirilmektedir.⁹⁵²

Uymadan sonra serbestlik ilkesinin iki önemli istisnası bulunmaktadır: bunlar “eksik soruşturma nedeniyle bozma kararı verilmesi”⁹⁵³ ve “aleyhe değiştirme yasağı”⁹⁵⁴ olarak ifade edilmektedir. Hükmün yalnızca sanık tarafından veya diğer yetkililer yahut onun lehine olmak üzere Cumhuriyet savcısı tarafından temyiz edilmesi halinde cezanın ağırlaştırılmaması hususunda aleyhe değiştirme yasağı söz konusu olmaktadır.⁹⁵⁵ “Hükmün eksik soruşturma veya hükme etkili olan bir işlemdeki hukuka aykırılık nedeniyle” bozulması söz konusu ise mahkeme bunu gidermekle yükümlü olup bu durum “uymadan sonra serbesti” ilkesinin istisnasını

---

⁹⁴⁷ Karakehya, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 639.

⁹⁴⁸ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 283.

⁹⁴⁹ Kühne, *Strafprozessrecht*, § 64, Rn. 1102.

⁹⁵⁰ Aygün Eşitli, “Yargıtay’da Hükmün Bozulmasından Sonra Davaya Yeniden Bakacak Mahkemenin İşlemleri”, 137.

⁹⁵¹ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 284.

⁹⁵² Yenisey ve Nuhoğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1019; Toroslu ve Feyzioğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 446.

⁹⁵³ Şahin ve Göktürk, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 630; Yargıtay CGK Kararı, (2013/1-622 E. 2015/16 K. 24.02.2015 T.) SİNİERJİ.

⁹⁵⁴ Yenisey ve Nuhoğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1020.

⁹⁵⁵ Karakehya, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 640.

oluşturmaktadır.⁹⁵⁶ Bu istisnai durumda gerek görülmesi halinde mahkeme yeni delil toplama ve soruşturmayı genişletme yetkisine sahip olup bozma kararında gösterilen hukuka aykırılığı gidermekle yükümlüdür.⁹⁵⁷ Uyuma kararı verilmesinden sonra söz konusu hukuka aykırılığın giderilmesi, mahkeme için bir mükellefiyettir. Ancak öğretide bu sorumluluk, mahkemenin iradi olarak önceki kararını terk etmiş olması nedeniyle mecburiyet değil, bir tercih olarak değerlendirilmektedir.⁹⁵⁸

Mahkemenin bozmadan sonra dava malzemesini yeniden ele alarak tahkikata başlaması, taraflara da yeniden iddia ve savunmada bulunma yetkisi tanımaktadır.⁹⁵⁹ Ancak kararın, istisnai nedenlerden ötürü değil de mevcut deliller doğrultusunda farklı bir “değerlendirme”yi gerektirmesi gibi bir nedenden ötürü bozulması halinde soruşturmayı genişletme yetkisi bulunmamaktadır.⁹⁶⁰ Bu noktada uymadan sonra serbesti ilkesine yönelik kanunda yer almayan bir kısıtlılık oluşturma maksadı bulunmamakta, ancak mahkemenin takdirini, soruşturmayı genişletmemeye yönelik kullanması uygun görülmektedir.⁹⁶¹

Temyiz denetiminde belirlenen bir eksiklik sebebiyle kararın bozulmuş olması halinde, mahkemenin uyma kararı vermesiyle birlikte bu eksikliğin giderilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde eksikliğin giderilmemesi, yeni bir bozma sebebi olarak değerlendirilmektedir.⁹⁶² Yargıtay hükmüne uyma ile verilen yeni kararda bozma nedeni olan eksikliklerin giderilmesiyle mahkemece aynı neticeye ulaşılması da mümkündür.⁹⁶³ Mahkemenin bozmaya uyarak eksiklikleri giderdikten sonra aynı

---

⁹⁵⁶ Aygün Eşitli, “Yargıtay’da Hükümün Bozulmasından Sonra Davaya Yeniden Bakacak Mahkemenin İşlemleri”, 140.

⁹⁵⁷ A.g.e., 137.

⁹⁵⁸ Üstündağ, “Temyizin Nakzından Sonraki Hukuki Durum”, 150.

⁹⁵⁹ A.g.e., 147.

⁹⁶⁰ Aygün Eşitli, “Yargıtay’da Hükümün Bozulmasından Sonra Davaya Yeniden Bakacak Mahkemenin İşlemleri”, 141.

⁹⁶¹ A.g.e., 142.

⁹⁶² Yargıtay 1. CD. Kararı (2009/7230 E. 2009/7717 K. 15.12.2009 T.) UYAP.

⁹⁶³ Soyaslan, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 609.

kararı vermiş olması direnme olarak nitelendirilmemektedir.⁹⁶⁴ Önemli olan mahkemenin eksik araştırmaya dayalı bozma kararı üzerine uyma suretiyle vereceği yeni kararını, bu eksikliği gidererek vermiş olması olup bu da “bağlılık ilkesi” olarak ifade edilmektedir.⁹⁶⁵ Bu noktada mühim olan; maddi gerçeği yansıtan en yakın neticeye varılmasıdır.⁹⁶⁶ Verilecek olan hükümde makul bir değişiklik yapılırken bunun gerekçesi mutlaka gösterilmelidir. Aksi halde bu hüküm de Yargıtayca bozulabilmektedir.

Bozma kararının hükmün tümü yönünden verildiği dikkate alınarak yapılan yeni yargılamada tespit edilen yeni olguların değerlendirilebileceği kabul edilmektedir.⁹⁶⁷ Yeni bir fiili temel çerçevesinde yeni iddia ve savunmaların, yeni delillerin ileri sürülmesi ile hükmün hukuki takdirinde bunlar esas alınabilmektedir.⁹⁶⁸ Bozma kararına uyan mahkemede hükme etkili olabilecek yeni bir delilin dosyaya sunulması veya mahkemenin doğrudan bu delilden haberdar olması halinde TCK m.311/1-e hükmüne göre öngörülen yargılamanın yenilenmesi kurumuna gerek kalmaksızın usul ekonomisi ve uymadan sonra serbesti ilkeleri uyarınca bu delillerin de son kararda dikkate alınması gerektiği belirtilmektedir.⁹⁶⁹ Bununla birlikte Yargıtay’ın yanlış veya eksik olduğunu öngörmediği, mahkemenin de daha önce yapmış olduğu yargılamada reddettiği veya hükme değer görmediği deliller, soruşturmanın genişletilmesi istinasına konu olamamaktadır.⁹⁷⁰

Yargıtay’ın hukuki mütalaada bulunduğu bir husus, uyma kararı verilmesiyle birlikte derece mahkemesi için bağlayıcı nitelik kazanmaktadır.⁹⁷¹ Bir örnekle ifade edildiğinde; Yargıtay’ın nitelikli halin uygulanmaması gerektiğini tespit ettiği bozma

---

⁹⁶⁴ Soyaslan, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 600.

⁹⁶⁵ Çınar, *Ceza Yargılamasında Temyiz Yolu*, 167.

⁹⁶⁶ Koç, “Ceza Muhakemesi Hukukunda Uymadan Sonra Serbestlik İlkesi”, 54.

⁹⁶⁷ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 284.

⁹⁶⁸ Üstündağ, “Temyizin Nakzından Sonraki Hukuki Durum”, 169.

⁹⁶⁹ Aygün Eşitli, “Yargıtay’da Hükmün Bozulmasından Sonra Davaya Yeniden Bakacak Mahkemenin İşlemleri”, 141.

⁹⁷⁰ A.g.e., 141.

⁹⁷¹ Üstündağ, “Temyizin Nakzından Sonraki Hukuki Durum”, 167.

kararına binaen yapılan yargılamada sanığın suçlu olup olmadığı araştırılmayarak bozma doğrultusunda yeni bir hüküm belirlenmektedir.⁹⁷² Bu durumda bir vakianın fiilen yeniden takdir edilmesi ve başka bir hukuki neticeye varılması kabul edilmemektedir.⁹⁷³ Temyiz merciinin vermiş olduğu kararlarla bağlılık, yalnızca hükmün dayandığı olgusal tespitlerin aynı kaldığı halde geçerli olup hükme esas teşkil eden vakıaların değişmesiyle bu bağlılık kalkmaktadır.⁹⁷⁴

CMK m.303/1-a uyarınca olayın ayrıca aydınlatılması gerekmeden derhal beraat kararı verilmesi gereken durumlarda, hükmün ıslahı söz konusu olduğu gibi mahkemenin de uyma halinde soruşturmayı genişletmeden beraat kararı vermesi gerekmektedir.⁹⁷⁵ Aksi durumda soruşturmanın genişletilmesiyle verilen hüküm hukuka aykırı olacak ve adil yargılanma hakkının ihlali gündeme gelecektir.⁹⁷⁶

CMK m.307/3 hükmü uyarınca Yargıtay'ın vermiş olduğu bozma kararına uyulması durumunda istinaf ve temyiz sınırlarına bakılmaksızın ilk derece mahkemesinin hükmüne karşı doğrudan temyiz yoluna başvurulabilmektedir. Yeni hüküm aleyhine temyiz talebi, Yargıtay ceza dairesi tarafından incelenmektedir. Temyiz denetimini yapan ceza dairesi, daha önce vermiş olduğu bozma kararıyla bağlı bulunmamaktadır.⁹⁷⁷ Uyma kararı verilmesine rağmen mahkemenin yapmış olduğu yargılama neticesinde daha önceki fiili ve hukuki sonuca ulaşması halinde bu hüküm, bir direnme kararı olarak değerlendirilmeyecek olup mahkemenin yeni kararı olduğundan Yargıtay ceza dairesince temyiz incelemesi yapılacaktır.⁹⁷⁸ Kanunkoyucu

---

⁹⁷² Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 286.

⁹⁷³ Üstündağ, “Temyizin Nakzından Sonraki Hukuki Durum”, 167.

⁹⁷⁴ Kindhäuser & Schumann, *Strafprozessrecht*, § 31 Rn. 67.

⁹⁷⁵ Aygün Eşitli, “Yargıtay’da Hükmün Bozulmasından Sonra Davaya Yeniden Bakacak Mahkemenin İşlemleri”, 142.

⁹⁷⁶ A.g.e., 142.

⁹⁷⁷ Toroslu ve Feyzioğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 449.

⁹⁷⁸ Üstündağ, “Temyizin Nakzından Sonraki Hukuki Durum”, 175; Toroslu ve Feyzioğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 446.

burada Yargıtay denetiminden geçen ve bu denetimi esas alarak verilen yeni bir hükmün, yeniden Yargıtay’da değerlendirilmeden sonuçlanmasını istememiştir.⁹⁷⁹

3.3.2. Eylemli Uyma

Mahkemenin, ilk aşamada direnme kararı vermesine rağmen Yargıtay’ın bozma kararındaki esasları dikkate alarak son kararı kurması ve böylece direnme kararından dönmesi uygulamada “eylemli uyma” olarak ifade edilmektedir.⁹⁸⁰ Eylemli uyma, mahkemenin eski kararında ısrar etmeyip ayrıca bir uyma kararı vermeksizin fiilen bozma hükmüne riayet etmesidir.⁹⁸¹ Mahkemenin şeklen direnme kararı vermesiyle birlikte yapılan yargılamada inceleme ve araştırmalar kapsamında yeni delillere ulaşması mümkündür. Mahkeme bu doğrultuda önceki kararından uzaklaşma ve yeni bir hüküm kurma serbestisine sahiptir. Bu halde bozmadan sonra verilen karar, bir direnme kararı olarak kabul edilmemektedir.⁹⁸² Uygulamada, eylemli uyma kararı olarak ifade edilen bu karar, uyma sonrası verilen yeni bir hüküm niteliğinde olup hükme karşı yapılan temyiz başvurusu, Yargıtay ceza dairesince denetlenmektedir.⁹⁸³

Yargıtay, süreklilik gösteren kararlarında eylemli uyma sonucu verilen yeni hükümde bozma kararına uygun bir işlem tesis edilmesi, bozma kararında tartışılması gerekli görülen konuların tartışılması, bozmadan sonra yapılan araştırma ve incelemelerde

---

⁹⁷⁹ Karakehya, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 640.

⁹⁸⁰ Kunter, “Türk Muhakeme Hukukunda “İsrar Hakkı”, 194.

⁹⁸¹ Üstündağ, “Temyizin Nakzından Sonraki Hukuki Durum”, 146.

⁹⁸² Yargıtay CGK Kararı (2008/1-171, 2008/193 K. 15.07.2008 T.) SİNERJİ.

⁹⁸³ Yargıtay CGK Kararı (2008/32 E. 2008/82 K. 15.04.2008 T.) SİNERJİ.

Yargıtay CGK Kararında (2008/1-171 E. 2008/193 K. 15.07.2008 T.) SİNERJİ.

Şeklen ısrar kararı verilmiş olsa da

- a) bozma kararı doğrultusunda işlem yapmak
- b) bozma kararında tartışılması gereken hususları tartışmak
- c) bozma sonrasında yapılan araştırmaya, incelemeye, toplanan yeni kanıtlara dayanmak
- d) ilk kararda yer almayan ve daire denetiminden geçmemiş bulunan yeni ve değişik gerekçelerle hüküm kurmak suretiyle verilen hüküm; özde direnme kararı olmayıp bozmaya eylemli uyma sonucu verilen yeni bir hüküm olarak değerlendirilmiştir. Bu nitelikteki bir hükmün de temyiz edilmesi halinde incelemenin Yargıtay’ın ilgili dairesi tarafından yapılacağı tespit edilmiştir.

elde edilen yeni delillere dayanılması ve önceki kararda yer verilmeyen, teyiz denetiminden geçmeyen yeni ve farklı gerekçelere dayanarak hüküm kurulması, hükmün bir direnme kararına dayanmadığını ve yeni bir hüküm niteliğinde olduğunu kabul etmektedir.⁹⁸⁴

Yargıtay önüne gelen eden bir örnekte, bakanlığın katılma talebinin reddi nedeniyle bakanlık tarafından yapılan teyiz başvurusunun kabulü ile hüküm bozulmuştur. Yeniden yargılama yapan mahkeme, bakanlığı duruşmaya davet etmiş, ancak bakanlığın talebini yeniden reddetmiştir. Mahkemenin bozmadan sonraki duruşmaya “katılma talebi bulunan ve daha reddedilmiş olan” bakanlığı davet etmesi ve gerekçeli kararda bakanlığı katılan olarak göstermesi, Ceza Genel Kurulu kararında bozma nedenine eylemli uyulduğu değerlendirilerek bu hususta bir uyuşmazlık olmadığı kabul edilmiştir.⁹⁸⁵

3.3.3. Direnme

Türk ceza muhakemesi hukukunda Yargıtay’ın bozma kararı vermesiyle bu kararı yerine getirmekle yükümlü olan bölge adliye mahkemesi ceza dairesinin ya da ilk derece mahkemesinin CMK m.307/4’e göre tespit edilen hukuka aykırılıkları kabul etmeyerek kararında direnme hakkı bulunmaktadır. Bu hak, mahkemenin bozmadan sonra serbestliği ilkesi gereğince tanınmış bir karar verme hakkıdır. Muhakeme hukuku sistemlerinde derece mahkemelerinin, bir üst mahkemenin kararı aleyhine önceki kararında ısrar etme hakkı bulunmamaktadır.⁹⁸⁶ Türk hukukuna özgü benimsenen bu uygulama için direnme kavramı yerine “ısrar” kavramının kullanılması daha uygun görülmektedir.⁹⁸⁷

---

⁹⁸⁴ Yargıtay CGK Kararı (2020/365 E. 2021/426 K. 28.09.2021 T.) SİNERJİ.

Yargıtay CGK Kararı (2018/1-337 E. 2020/176 K. 12.03.2020 T.) SİNERJİ.

⁹⁸⁵ Yargıtay CGK Kararı (2018/1-337 E. 2020/176 K. 12.03.2020 T.) SİNERJİ.

⁹⁸⁶ Yurtcan, *Ceza Yargılaması Hukuku*, 654.

⁹⁸⁷ “Direnme, “ısrar”ın değil, “mukavemet”in karşılığıdır. İsrar ile mukavemet farklı kavramlardır. Mukavemet (yahut direnme), mukavemet gücü demek olan “direnç” gibi hukuk-dışı kavramdır. Hukukta da polise mukavemet de olduğu gibi hukuka aykırı eylemleri ifade için kullanılır. Zulme karşı direnmede olduğu gibi başka hukuki çare kalmayınca, hukuk tarafından caiz görülür, hatta Anayasanın başlangıç kısmında

Israr kavramı Yargıtay'ın bozma kararına yönelik bir "uyup uymama meselesi" olarak ele alınmaktadır.⁹⁸⁸ "Kabule göre" bozma kararı, esasa ilişkin bir karar niteliğinde olmayıp Yargıtay'ın uyarıcı, öğretici nitelikte verdiği kararlar olup bu kararlara direnilememektedir.⁹⁸⁹ Üst mahkemenin, hukuku daha iyi tatbik edeceği düşüncesiyle bozma kararından sonra alt derece mahkemesine bu mütalaadan farklı bir karar verebilme yetkisi ve ısrar hakkı tanınması, hukuk tatbikatını sarsıcı mahiyette görülmektedir.⁹⁹⁰

Türk ceza muhakemesi hukukunda, Yargıtay'ın bozma kararına direnilmesi, istisnai bir uygulama teşkil etmektedir.⁹⁹¹ Bozma, kayıtsız şartsız hukuka aykırı işlemin ortadan kaldırılması anlamına gelir ve böyle bir karara karşı "ben bozma kararına uymuyorum", "ısrar ediyorum" demek sakıncalı görülüp bozmanın sonuçlarının şarta

---

belirtildiği üzere hak sayılır. "Israr"da durum tamamen farklıdır. Mahkemenin, hukuk içinde kalan ve hukuk tarafından düzenlenen ve dolayısı ile hukuka uygun olan tutumu, hukuka aykırı imiş gibi direnme olarak adlandırılmaz." Kunter, "Türk Muhakeme Hukukunda 'Israr Hakkı'", 174-175.

⁹⁸⁸ "... bizdeki eski manası ile ısrar da Fransa'da olduğu gibi uyduktan sonra ve gereğini yaptıktan sonra yeni bir son karar verilirken karşılaşılan "Yargıtay'ın hukuki görüşü ile bağlı olup olmamak meselesi" birbirlerinden farklıdır. Birincisine "son kararın bozma ile ortadan kalkmasını kabul edip etmemek" veya kısaca "bozma kararını kabul edip etmemek" demek de mümkündür. Alman sisteminde, Fransız sisteminde olduğu gibi bozma kararı üzerine mahkeme, muhakemeye kaldığı yerden devam mecbur olduğuna ve bizde böyle bir mecburiyet bulunmadığına göre buna "yargılamaya devam meselesi" de denilebilir. İkincisine de "Yargıtay'ın hukuki çözümüne uygun karar verip vermemek" veya "Yargıtay'ın hukuki çözümüne ittiba (veya imtisal) edip etmemek meselesi" diye adlandırılabilir." Kunter, "Türk Muhakeme Hukukunda 'Israr Hakkı'", 175.

⁹⁸⁹ Artuç ve Elmas, *Ceza Muhakemesinde Duruşma Yönetimi ve Yasa Yolları*, 683.

⁹⁹⁰ Üstündağ, "Temyizin Nakzından Sonraki Hukuki Durum", 150-151.

"... temyiz dairelerinin prestiji, Genel Kurulun ısrar üzerine temsil ettiği fikir, mahalli mahkemelerin ilamlarında temsil etmiş oldukları fikirlere uygun bulunuyorsa önemli şekilde sarsılmaktadır. Alman hukukunda ise alt mahkemenin bozma kararına karşı hiçbir şekilde ısrar hakkı mevcut olmadığından daire ile mahalli mahkeme arasındaki bu son şeklindeki aykırılık tezahür etmeyecektir".

⁹⁹¹ Yenisey ve Nuhoglu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 925.

bağlanması gibi hatalı bir yoruma sebep olabilmesi nedeniyle eleştirilmektedir.⁹⁹² Öğretide; Kunter, Türk ceza muhakemesi hukukundaki gelişmeleri nazara alarak Yargıtay'ın bozma kararının derece mahkemesinin uyma kararı vermesiyle kesinleşeceğini, bozulan son kararın da uyma kararı verilmesiyle ortadan kalkacağını böylece bozma kararının, ancak derece mahkemesinin uyma şartına bağlı olduğunu ileri sürmüştür.⁹⁹³ Bu hususta öğretide yer alan aksi yöndeki yaklaşımlar uyma başlığı altında ayrıntılı olarak ele alındığından yeniden değinilmeyecektir.

Bozma ilamından sonra ilgililerin usulüne uygun davetle duruşmaya çağırılması, CMK m.307/1 hükmünde düzenlenmiştir. Bu hükme göre duruşmada, ilgililere bozmaya karşı diyecekleri sorulur.⁹⁹⁴ Ardından mahkeme bozmaya karşı kararını açıklar. Mahkemenin bu kararı, yeniden yargılama yapmayacağına yönelik iradesini ortaya koyar.⁹⁹⁵ Israr hakkı, taraflara değil, mahkemeye tanınmış olan serbest tayin yetkisidir.⁹⁹⁶ Mahkemenin vereceği direnme kararının, yapısı itibariyle herhangi bir araştırma olmaksızın ve işlem yapılmaksızın verilmiş olması gerekmektedir.⁹⁹⁷ Direnme kararı, ancak davanın esasına girilmeksizin verilebilmektedir.⁹⁹⁸ Mahkemenin önceki kararını teyit etmesi, kararın hukuka uygun olduğunu ve yeni bir yargılamanın gerekmediğini açıklaması halinde direnme kararı verdiği kabul edilmektedir.⁹⁹⁹ Direnme kararının verilmesiyle duruşma yeniden açılarak yeni bir

---

⁹⁹² Yenisey ve Nuhoglu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1015.

⁹⁹³ Kunter, "Türk Muhakeme Hukukunda 'Israr Hakkı'", 191; Aynı yönde bkz. Tosun, *Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri*, C. II, 227.

⁹⁹⁴ Beraat kararında direnilme kararı verilmiş olsa da sanık aleyhine sonuçlanan Yargıtay kararına diyeceklerinin sorulması, savunma hakkı kapsamında değerlendirilmiştir. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun, özel daire kararını hukuka uygun bulma olasılığına binaen sanığa bu hakkın tanınması gerektiği emredici kural olarak kabul edilmiştir.

Yargıtay CGK Kararı (2014/8E. 2014/828 K. 23.06.2015 T.) UYAP.

⁹⁹⁵ Yurtcan, *Ceza Yargılaması Hukuku*, 654.

⁹⁹⁶ Üstündağ, "Temyizin Nakzından Sonraki Hukuki Durum", 184.

⁹⁹⁷ Aygün Eşitli, "Yargıtay'da Hükmün Bozulmasından Sonra Davaya Yeniden Bakacak Mahkemenin İşlemleri", 143.

⁹⁹⁸ Üstündağ, "Temyizin Nakzından Sonraki Hukuki Durum", 146.

⁹⁹⁹ Soyaslan, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 607.

hüküm kurulmaktadır.¹⁰⁰⁰ Bu yeni karar, direnme kararını içermektedir.¹⁰⁰¹ Mahkemenin dosya üzerinde başka bir işlem yapma yetkisi olmayıp verilen “hükmün özgünlüğünü koruma” yükümlülüğü bulunmaktadır.¹⁰⁰²

1927’den sonra Ceza Muhakemesi Kanunlarında yer verilen “Türk tipi ısrar” kurumunda, tarafların bozma kararına karşı diyeceklerinin sorulması ve bunun üzerine ısrar kararı verilmesi söz konusu olmaktadır; bu karar bir son karar mahiyetinde değil, bir ara karar gibi değerlendirilmektedir.¹⁰⁰³ Direnme, Kanunda bir hak (ısrar hakkı) olarak ifade edilmiş ve bir irade açıklaması niteliğinde tanımlanmaktadır. Ancak bu iradenin bir karara yansıtılacağına yönelik kanuni düzenlemeler uyarınca derece mahkemesinin vereceği kararın adını oluşturduğu görülmektedir. Mahkemenin yapacağı duruşmada ilk olarak Yargıtay’ın bozma kararına yönelik bir karar vermesi ve bu karar üzerine duruşmaya devam etmesi gerektiğinden kanaatimizce mahkemenin bu kararı, bozma hükmüne karşı iradeyi ortaya koyan bir ara karar niteliğinde değerlendirilebilecektir.

Yargıtay’ın bozma kararıyla infaz kabiliyetini yitiren hükme karşı direnme kararının da CMK m.230, 231 ve 232 hükümlerine uygun verilmesi gerekmektedir.¹⁰⁰⁴ Bozma kararının bir kısmı için direnme bir kısmı için uyma kararı verilebilmesi mümkün olup Yargıtay ceza dairesi ile mahkeme arasındaki uyumsuzluğu Yargıtay Ceza Genel Kurulu çözmektedir.¹⁰⁰⁵ Direnme kararında bozma kararına uyulmamasının sebepleri açıkça gösterilmiş olmalıdır. Yargıtay direnme kararından sonra yapacağı denetimi; direnmenin gerekçeleri üzerinden yapmaktadır. Bu kararın, mutlaka direnmeye ilişkin gerekçeleri içermesi gerekmektedir.¹⁰⁰⁶ Ayrıca yeni kurulacak hükmün içeriğine

---

¹⁰⁰⁰ Çınar, *Temyiz Kanun Yolu*, 168-169; Özen, *Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1585.

¹⁰⁰¹ Aygün Eşitli, “Yargıtay’da Hükmün Bozulmasından Sonra Davaya Yeniden Bakacak Mahkemenin İşlemleri”, 137.

¹⁰⁰² A.g.e., 138.

¹⁰⁰³ Kunter, “Türk Muhakeme Hukukunda ‘Israr Hakkı’ ”, 191.

¹⁰⁰⁴ Artuç ve Elmas, *Ceza Muhakemesinde Duruşma Yönetimi ve Yasa Yolları*, 685.

¹⁰⁰⁵ Soyaslan, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 607.

¹⁰⁰⁶ Toroslu, Nevzat. *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1. bs. Ankara: Savaş, 1998, 235.

ilişkin usuli şartlar da yerine getirilmelidir. Yargıtay'ın vereceği bozma kararının, verildiği anda hukuk aleminde sonuç doğurması nedeniyle direnme kararının verilmesiyle birlikte mahkeme, yeniden bir önceki hükmünü kanundaki şartlara göre kurmakla yükümlüdür. Yargıtay kararlarında direnme iradesini ortaya koyan mahkemelerin yapacağı usuli işlemler ile oluşturacağı yeni hükümde yer alması gereken hususlar ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Yargıtay, karar içeriğinin sorun, gerekçe ve sonuç bölümlerinden oluşacağını belirtmektedir.¹⁰⁰⁷ Yargıtay, bu kararında direnme kararı verilmesiyle birlikte kurulacak hükmün içeriğine ilişkin usuli ilkeleri ortaya koymaktadır. “Sorun” bölümünde; somut olay ile suçun işlenmesindeki özellikle suçun ne şekilde işlendiğinin açıklanacağı, “gerekçe” kısmında; mevcut delillerin irdeleneceği, delillerle sonuç arasındaki bağın ortaya konulması gerektiği, böylelikle neden bu sonuca varıldığı anlatılması ile hukuki nitelendirmenin yapılması gerektiği belirtilmiştir. “Sonuç” hükmü kısmında CMK m.232 uyarınca verilen kararın ne olduğu, uygulanan kanun maddeleri, hükmolunan ceza miktarı ile kanun yollarına başvurmanın olanaklı bulunup bulunmadığının duraksamaya yer vermeyecek biçimde açıkça gösterilmesi gerektiğinin altı çizilmiştir. Aksi halde yerel mahkemenin bu ilkeler uyarınca işlem yapmayarak bozma neticesinde ortadan kalkmış olan eski hükümde direnme kararı vermesi ve sonrasında yalnızca direnme nedenlerini göstermekle yetinmesi, suçun sübutu ve delillerin değerlendirilmesi hususunda önceki hükmün gerekçesine yollama yapması, usuli nedenden dolayı bozma nedeni olarak kabul edilmiştir.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu, işin esasına girmeden önce direnme kararının usulüne uygun olarak verilip verilmediğini bir ön sorun olarak incelemektedir. Direnilen önceki hükme atıf yapılması ve bu kararın izahı ile direnme hükmünün gerekçesinin çelişki içermemesi halinde direnme kararının usulüne uygun verildiği kabul edilmektedir.

CMK m.307/4 uyarınca bozma kararına karşı verilen direnme kararları, bozma kararını veren daireye gönderilmektedir. Bu karara yönelik ilk inceleme, kararına direnilen daire tarafından yapılmaktadır. Daire, direnme kararının yerinde bir karar olduğu kanaatine varırsa kararını düzeltmektedir. Ancak bu kararın yerinde olmadığını

---

¹⁰⁰⁷ Yargıtay CGK Kararı (2011/8-26 E. 2011/30 K. 29.03.2011 T.) SİNİNERJİ.

takdir ederse dosyayı, Yargıtay Ceza Genel Kuruluna göndermektedir. Dairenin düzeltme kararı vermesi halinde verilen yeni karar aleyhine başvurulabilecek bir hukuksal çare öngörülmediğinden kararın, bu aşamada kesinleşeceği kabul edilmektedir.¹⁰⁰⁸

Direnme kararı üzerine Yargıtay Ceza Genel Kurulu tarafından yapılan yargılama faaliyeti de temyiz muhakemesidir.¹⁰⁰⁹ Yargıtay Ceza Genel Kurulu, öncelikle temyiz talebinin, kabul edilebilir olup olmadığını denetlemektedir.¹⁰¹⁰ Kabule şayan bir temyiz başvurusuna ilişkin yapılan bu temyiz denetiminde de temyiz davasında ileri sürülen ihtilafli hususlar ve nedenler ele alınmaktadır.¹⁰¹¹ Ceza Genel Kurulu, bu aşamada bir temyiz denetimi yapmakta olduğundan CMK m.299 uyarınca duruşma yapabilme yetkisine sahip olsa da uygulamada bu aşamada duruşma yapılması uygun görülmemektedir.¹⁰¹² Yapılan temyiz denetimi sonucunda temyiz davasının kabulüne ya da reddine karar verilmektedir.¹⁰¹³ Hüküm, temyiz talebinin reddi kararı verildiği anda kesinleşmektedir.¹⁰¹⁴

Direnme kararını denetleyen Yargıtay Ceza Genel Kurulunun vermiş olduğu kararlara karşı direnilememektedir. Bu aşamada mahkemeye bir direnme hakkı tanınmamaktadır. Bu kuralın nedeni hükmün bir mercide kesinleşmesini sağlamak ve sürüncemede kalmasını önlemektir.¹⁰¹⁵ Bozma kararı karşısında hükmü bozulan mahkemenin kararı ortadan kalkmakta olup mahkeme, bozma nedenleri uyarınca

---

¹⁰⁰⁸ Özen, *Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1586.

¹⁰⁰⁹ Yenisey ve Nuhoğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1003.

¹⁰¹⁰ Yurtcan, *Ceza Yargılaması Hukuku*, 654.

¹⁰¹¹ Yenisey ve Nuhoğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1018.

¹⁰¹² A.g.e., 1017.

¹⁰¹³ Yurtcan, *Ceza Yargılaması Hukuku*, 654.

¹⁰¹⁴ Toroslu ve Feyzioğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 440; Özen, *Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1589.

¹⁰¹⁵ Özen, *Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1583.

yapılan yargılama ile yeni bir karar vermekte serbesttir.¹⁰¹⁶ Bu karara karşı temyiz denetimi, Yargıtay'ın ilgili ceza dairesi tarafından yapılmaktadır.

Mahkemenin bozulan kararın bir kısmına uyma bir kısmına direnme kararı vermiş olması halinde ise direnilen kısma yönelik inceleme Ceza Genel Kurulunda, uyulan kısma yönelik inceleme ise ceza dairesinde yapılmaktadır.¹⁰¹⁷ Mahkemenin görevsiz ve yetkisiz olması nedeniyle verilen bozma kararlarının görevli ve yetkili mahkemeye gönderilmesi halinde mahkemelerin bu karara karşı direnme hakkı bulunmamaktadır. Ancak bozma kararı, bir eksikliğin giderilmesini gerektiriyorsa bu iradeye karşı ısrar edilememekte olup eksikliğin giderilmesi zorunludur.¹⁰¹⁸

Yargıtay'ın bozma kararına karşı ilk derece mahkemesinin direnmesi halinde, yayılma etkisinin, diğer sanıklar açısından nasıl bir durum oluşturacağı öğretide tartışma götüren bir konudur. Bozmanın sirayetinin incelendiği "yayılma" başlığı altında bu husus anlatılmış olup özetle CMK m.306 hükmünün düzenleniş amacı doğrultusunda bu konunun ele alınması gerektiğinden direnme kararı doğrultusunda kurulan hükme karşı kanun yoluna başvurma hakkı bulunmadığına yönelik yaklaşım, öğretide ve Yargıtay uygulamalarında yoğunluk kazandığı söylenebilmektedir.

---

¹⁰¹⁶ Yurtcan, *Ceza Yargılaması Hukuku*, 655; Şahin ve Göktürk, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 633.

¹⁰¹⁷ Eker Kazancı, *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*, 289.

¹⁰¹⁸ Özen, *Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1583.

SONUÇ

Türk ceza muhakemesi hukukunda, hukuka aykırılık ve hak ihlali iddiasının ileri sürüleceği kanun yolları, olağan ve olağanüstü kanun yolları olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Kesinleşmemiş hükümlere karşı olağan kanun yollarına, kesinleşmiş ve hukuk aleminde infaz edilebilir nitelikteki hükümlere karşı ise olağanüstü kanun yollarına başvurulabilmektedir. Olağan kanun yollarından temyiz kanun yolu, Ceza Muhakemesi Kanunu'nda, hükmün hukuka aykırılığının giderileceği bir hukuki çare olarak öngörülmektedir. Bölge adliye mahkemesinin bozma dışında kalan kararları ve katalog suçlara ilişkin kararları ile istisnaen ilk derece mahkemelerinin bazı kararlarına ve Yargıtay'ın ilk derece mahkemesi olarak vereceği kararlara karşı temyiz kanun yoluna başvuru hakkı tanınmaktadır.

Kanun yoluna başvurma hakkı, Türk hukukunda Anayasa'nın 36. maddesiyle adil yargılanma hakkının tesis ettiği güvencelerden biri olan mahkemeye erişim hakkına dayanmaktadır. Ayrıca kanun yoluna başvuru hakkını doğrudan temin ederek koruma sağlayan hükümler, uluslararası sözleşmelerle de düzenlenmiştir. Nitekim BM Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nde, adil yargılanma hakkı kapsamında mahkeme kararlarına karşı kanun yoluna başvuru imkanı getirilmesine ilişkin bir yükümlülük öngörülmüştür. AİHS Ek 7 No'lu Protokol ile de cezai konularda iki dereceli yargılanma hakkı tanınması ve böylece hukuka aykırılığı iddia olunan hükmün, bir üst derece mahkemesi tarafından denetlenmesi gerektiği kabul edilmiştir.

Temyiz, bir denetim muhakemesidir. Temyiz mercii yalnızca hukuka aykırılığı denetlemektedir. Denetim muhakemesinde hükümde herhangi bir hukuka aykırılık bulunmadığı takdirde hüküm, hukuk aleminde sonuç doğurur, yargı oluşturur. Hükmün yalnızca hukuka aykırı yönlerinin tespit edildiği muhakeme ise hükmün bozulmasına neden olur. Nihayetinde hukuka aykırılığı gideren kararı, hükmü bozulan mahkeme verir. Böylece temyiz denetimi, derece mahkemelerinin hüküm kurma pratiği kazanmasını sağlar. Dolayısıyla bu tez çalışmasında, temyizde yapılan inceleme, bir denetim faaliyeti olarak ifade edilmiştir. Yargılama süreci ise öğretideki tanımıyla bir "denetim muhakemesi" olarak kabul edilmiştir. Bu denetim prosedüründe mahkemelerin görev ve sorumluluk alanlarının tam anlamıyla bilinmesi ve ayırt edilebilmesi gerekmektedir. Söz konusu ayrımı temyiz kanun yolu özelinde yapabilmek adına bu çalışma, bilhassa Yargıtay uygulamalarının da yoğun şekilde

incelendiği temyiz denetiminin kapsam ve sınırlarına ilişkin araştırma ve tespitleri içermektedir.

Ceza Muhakemesi Kanunu'nda temyiz başvurusunda hükmün hangi yönleriyle hukuka aykırı olduğunun gösterilmesi gerektiği ve temyiz denetiminin bu kapsamda gerçekleştirileceği düzenlenmiştir. Ayrıca temyiz denetimi, yalnızca hükmün hukuka aykırılığını denetlemekle sınırlandırılmıştır. Temyiz denetiminin kanunen öngörüldüğü şekilde gerçekleştirilebilmesi, bu denetimin kapsam ve sınırlarının belirgin ve anlaşılır olmasını gerektirir. Aksi halde bu bilinmezlik ve belirsizlik, mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilmektedir. Nitekim bu tez çalışması kapsamında temyiz muhakemesine özgü denetim faaliyetine ilişkin başvuru koşulları, denetim usulü ve denetim neticesinde verilen kararlar ile yeniden yapılan yargılamaya ilişkin meseleler ve sorunlu alanlar ele alınmıştır.

Kanun yollarına ilişkin tarihi süreçte temyiz faaliyetini gerçekleştiren mahkeme bir içtihat mahkemesi olarak öngörülmüştür. Bu mahkemenin yalnızca hukuki denetim yaparak kanuni yeknesaklığın sağlanmasına ve hukuk sisteminin gelişimine rehberlik etmesi beklenmiştir. İchtihat mahkemesi olmasının yanında mahkemenin, maddi gerçeği re'sen araştırma ve somut olay adaletini sağlama rolü bulunduğu da öğretilerde benimsenmiştir. Bugün genel itibariyle mahkemenin yalnızca tek bir amacı gerçekleştirme gerektiğine yönelik bir tartışma kalmamıştır. Nihayetinde mahkemenin, hukukun yeknesak bir şekilde uygulanmasını sağlama ve içtihat oluşturma faaliyeti yanında somut olay adaletini gerçekleştirme amacı da bulunduğu kabul edilmektedir.

Temyiz mahkemesinin yürüttüğü denetim faaliyetinin özelliklerinin ve bu faaliyetin neticelerinin incelendiği bu tez çalışması kapsamında yapılan araştırmalarda temyiz merci olan Yargıtay'ın pek çok fonksiyonu aynı anda gerçekleştir(ebil)diği görülmüştür. Bu durum, mahkemenin içtihat mahkemesi özelliğini yitirdiği endişesine yol açacak geniş bir denetim alanı oluşturduğunu göstermektedir. Ancak günümüz yargı sisteminde hukukçuların ve vatandaşların karar ve hükümlerin son mercii olan Yargıtay'a yüksek bir güven duygusu beslediği anlaşılmaktadır. Yargıtay da bu inancı yerine getirme çabası üstlenmektedir.

20 Temmuz 2016 tarihi itibariyle göreve başlayan bölge adliye mahkemelerinin yürüttüğü istinaf mekanizması, ikinci bir olay yargılaması yapmak suretiyle maddi olayın doğru şekilde tespit edilmesini ve hükümdeki hukuka aykırılıkların

giderilmesini hedeflemektedir. Ancak bugün istinaf pratiğinin, bu beklentiyi tam anlamıyla karşılamadığı anlaşılmaktadır. İstinaf aşamasında vakıa denetiminin ayrıntılı olarak yapılmaması, istinaf başvurularının bir muhakeme gerçekleştirilmeden reddi yönündeki kararların çoğalması, dosyanın tümüyle Yargıtay tarafından incelenmesi beklentisini artırmaktadır. Zira Yargıtay uygulamalarında Kanunda öngörülen sınırların genişletildiği ve Yargıtay'ın, hukuki derece mahkemesi statüsünü terk etmek zorunda bırakıldığı görülmektedir. Bu durum istinaf kanun yolu incelemesini iyileştiren önlemlerin alınmasını gerekli kılmaktadır.

Kanun yolu sistematüğinde, hükmün tüm yönleriyle incelenmesi istinaf aşamasında bölge adliye mahkemelerine bırakılmış bir görevdir. İstinaf incelemesi, bir öğrenme muhakemesi yapmayı gerektirir. Bölge adliye mahkemesi, ilk derece mahkemesinin vermiş olduğu hükmü, maddi ve hukuki açıdan inceler ve yargılamayı yeniden gerçekleştirir. Temyiz mahkemesi, hukukun yeknesak bir şekilde yorumlanması ve uygulanması hususunda en yetkin mahkemedir. İçtihat birliğini sağlamak, temyiz mahkemelerine özgü karakteristik bir özelliktir. Temyiz mahkemesi, hukuki derece mahkemesidir. Yalnızca hükmün hukuka aykırı olup olmadığını denetler. Temyiz mercii olan Yargıtay, Anayasa'da hüküm ve kararların son inceleme mercii olarak tanımlanmıştır. Bu nedenle temyiz denetimi için bazı filtreleme mekanizmaları öngörülmüştür.

Hukuka aykırılık sınırları çerçevesinde temyiz başvurusunda gösterilen nedenler kapsamında yapılacak olan temyiz denetimi, ancak kabul edilebilir bir başvuru ile mümkündür. Davasız yargılama olmaz ilkesi uyarınca temyiz talebinin, bir dava ile ileri sürülmesi gerekir. Bu dava kanunda öngörülen süre içerisinde ve temyiz iradesini ortaya koyan istem ile açılır. Temyiz davası olarak da adlandırılan bu başvuru; temyiz edilebilir bir hükme karşı, temyiz etmeye yetkili kişiler tarafından Kanunda belirtilen süre içinde ve temyiz nedeni gösterilerek yapılır. Verilen hüküm neticesinde korunan hukuksal yararın ihlal edilmiş olması da kanunen bir koşul olarak düzenlenmese de denetimin sınırlandırılması için öngörülen kriterleri tamamlayıcı nitelikte olması nedeniyle temyize başvuru şartı olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

Temyiz başvurularında hükmün hukuka aykırılığını vurgulayan, kararın bozulması talebini içeren soyut ve muğlak iddia ve beyanlar, yalnızca temyiz istemine ilişkin şartı karşılamaktadır. İstem ile temyiz nedeni gösterme zorunluluğunun karıştırılmaması gerekmektedir. Yargıtay kararlarında bir müddet temyiz iradesini açıklayan beyanlar,

bir temyiz nedeni olarak değerlendirilmiştir. Güncel kararlarda ise temyiz nedenleri olan maddi hukuka ve muhakeme hukukuna aykırılık iddiasına ilişkin somut ve gerekçelendirilmiş nedenlerin ileri sürülmesinin beklendiği görülmektedir.

Kanunda öngörülen bu şartların yerine getirilmiş olup olmadığının değerlendirilmesi bir yorum meselesi olup bazı görüş ayrılıklarına neden olmaktadır. Başvuru şartlarının birlikte sağlanamaması, başvurunun reddini gerektirmektedir. Bu da temyiz hakkının etkin kullanımını önlemektedir. Kanunda temyize başvurulabilecek olan kişiler, başvurunun süresi ve başvuru konusu bakımından da bir sınırlama getirilmiştir. Hukuka aykırılığın giderildiği bir karara ulaşma amacıyla tanınan temyiz hakkının, yargılamanın süjesi, yasal temsilcisi ile vekili veya müdafii arasındaki çatışma nedeniyle sınırlandırılmaması gerekmektedir. Her bir süjenin kanun yoluna başvuru hakkının, bu hakka tam koruma sağlayan usullerle güvence altına alınması gerekmektedir. Temyiz edilebilecek kararların; istisnanın istisnası şeklinde tanımlanması, gerektirdiği halde katalog suçlar belirlemek suretiyle temyiz yolunun açılması, eşitliğin ihlaline ve hukuki belirsizliğe neden olabilmektedir. Bu nedenle temyize başvuru hakkının kural olup, ancak belli kriterlerdeki kararların istisnai tutulması ile temyiz muhakemesinden mahrum kalınmaması sağlanmalıdır.

Temyiz nedeni gösterme zorunluluğuna ilişkin temyiz iradesini yansıtan kimi beyanlar, kabul edilebilir bir başvurunun nedeni olarak değerlendirilmektedir. Hükmün bir kez daha incelenmesi talebinden başka bir nedene işaret etmeyen beyanlar ise yasal şartın gerçekleşmemesi nedeniyle kabul görmemektedir. Vekil veya müdafinin de her zaman neden gösterme zorunluluğunu yerine getirerek kabul edilebilir bir başvuru yapmadığı dikkate alındığında, temyiz hakkının kullanımını doğrudan etkileyen bu şarta ilişkin uygulamanın yeterince açık ve belirgin olarak gösterilmediği ve mahkeme hükmünde izah edilmediği sonucuna varılmaktadır. Mahkeme kanun yoluna başvuru hakkını tüm ayrıntılarıyla hükümde göstermek, açıklamak ve öğretmekle yükümlüdür. Temyizin, olağan kanun yolları içerisinde son karar mercii olarak öngörülmesi nedeniyle bu hakkın, usuli nedenlerle kaybedilmesi, mahkemeye erişim hakkını ve adil yargılanma hakkını ihlal etmektedir. Bu nedenle kabul edilebilir bir temyiz başvurusu yapılabilmesi için başvuru şartlarının anlaşılır ve belirgin şekilde izah edilmesi gerekmektedir. Bu izahatın bir bilgilendirme formu ile yapılması önerilebilir. Temyiz başvurusu için ayrıca bir avukatın hukuki yardımı, mahkeme kanalıyla temin edilebilmelidir. Temyiz hakkının kullanımına ilişkin usul ve esaslar,

hükmü kuran mahkeme kanalıyla bu yola başvuru hakkı bulunanlara anlatılmalı ve öğretilmelidir. Bu uygulamanın gereği gibi yerine getirildiği de duruşma tutanağı ile ispatlanabilmelidir.

Temyize başvuru şartlarına ilişkin sorunlu alanların uygulama pratiğinde bir çözüme kavuşturulmasının ardından temyiz denetiminin bir içtihat mahkemesi faaliyeti gösterebilmesi sağlanmalıdır. Bu nedenle Kanun, yalnızca ileri sürülen nedenler çerçevesinde bir denetim yapılmasını öngörmüştür. Temyiz denetiminin kapsamını, temyize başvuru dilekçesinde gösterilen nedenler oluşturmaktadır. Temyiz nedeni, hukuka aykırılığı iddia olunan ve bozulması istenen hükmün gerekçesini oluşturmaktadır. Bu gerekçenin ileri sürülmesi için ayrıca bir dilekçe hakkı bulunmamaktadır.

Temyiz nedeni hükmün maddi hukuka aykırılık ve/veya muhakeme hukukuna aykırılık nedenlerine dayandırılabilir. Maddi hukuka aykırılık iddiası, hukukun tatbikine yöneliktir. Bu iddia karşısında temyiz mercii, hükmün bu nedenle zedelenmiş olup olmadığını denetler. Muhakeme hukuku kurallarına ilişkin bir hukuka aykırılık ise hükme etkili olduğu ölçüde hükmü zedeler. Ancak Kanunda hukuka kesin aykırılık halleri olarak sayılan muhakeme hukukuna aykırılık nedenleri, mutlak surette hükme etki eder ve hukuka aykırı kabul edilir.

İleri sürülen temyiz nedenlerinin yeterlilik kriterine ilişkin görüş ayrılıkları, farklı uygulama ve değerlendirmelere neden olmaktadır. Yargıtay, ileri sürülen temyiz nedeninin yeterliliğini, bir yorum meselesi olarak değerlendirmektedir. Ancak yorum yoluyla temel hak ve hürriyetlerin daraltılmamasına özen gösterilerek temyiz nedenlerinin somutlaştırılması ve gerekçelendirilmesi beklenmektedir.

Temyiz denetimi yalnızca hukuka aykırılığı arayan bir muhakeme faaliyetiyle sınırlandırılmıştır. Temyiz mahkemesi, olay mahkemelerinin maddi vakıya ilişkin tespit ettiği olgu saptamalarıyla bağlı kılınmıştır. Ancak Yargıtay'ın sınırlı inceleme yetkisini zaman zaman aşarak maddi tespitlere ilişkin de bir denetim faaliyeti yürüttüğü görülmektedir. Temyiz denetiminin kapsam ve sınırlarını genişleten bu uygulama, mahkemenin niteliğine uygun düşmemektedir. Ancak Yargıtay'ın bu zarurete düşmesi, kanun yolu sistematüğinde maddi gerçeğin, bu aşamaya kadar ortaya çıkarılmadığını göstermektedir. Hukuki denetim mercii olarak öngörülen Yargıtay'ın, nitelik ve donanımına aykırı bir faaliyet yürütmesinin önüne geçilmesi gerekmektedir. Ancak bu beklenti, derece mahkemelerinin, Yargıtay'ın yalnızca hukuki denetim

yapmasına olanak tanıyan bir öğrenme muhakemesi gerçekleştirmesiyle mümkündür. Bunun için sistematik ve sıralı bir incelemeyi öngören olağan kanun yollarının iyileştirilmesi ve derecelendirilmesi gerekir. Ayrıca hukuki denetime elverişli kararların verilmesini sağlayacak nitelikli hakimlerin yetiştirilmesi ve bu hakimlerin derece mahkemelerinde görevlendirilmesi oldukça elzemdir .

Yargıtay'ın temyiz denetimini dosya üzerinden yapması kural olup temyiz denetiminin duruşmalı yapılması, ancak Yargıtay'ın uygun bulması halinde mümkündür. Ancak duruşmalı inceleme talebinin Yargıtay'ın sonsuz takdirine bırakılması, tarafların muhakemeye katılma, iddia ve savunmalarını ileri sürme hakkını ihlal etmektedir. Bu hususta taleplerin dosya içeriğine göre makul bir değerlendirmeye alındığı ispatlanabilir olmalıdır. Duruşma taleplerinin reddedildiği halde bu hususun da gerekçelendirilmesi gerekmektedir.

Yargıtay, temyiz denetimi neticesinde denetime konu olan uyuşmazlığı çözecek nitelikte bir karar vermekle yükümlüdür. Hukuka aykırılığı iddia olunan hükümde hukuka aykırılık tespit edilmemesi halinde Yargıtay, temyiz başvurusunun reddine karar vermektedir. Uygulamada başvurunun reddi, onama olarak ifade edilmektedir. Ancak yaygın kullanım bu şekilde olsa da bir mahkeme kararının geçerlilik arz etmesi, tasdike bağlı olmadığından temyiz başvurusunun reddine karar verilmesi, daha uygun görülmektedir. Ancak onama kavramını, yalnızca Yargıtay'ın kullandığı ve bu kullanımı, hükümleri denetlemeye yetkili son merci olma statüsüne dayandırdığı değerlendirilirse -tasdik anlamı taşımamakla beraber- onama kavramının kullanılmasında bir sakınca görülmemektedir. Ancak temyizden bir dava olarak ileri sürülmesi şartı esas alındığında, bu davanın kabulü veya reddi yönünde bir değerlendirme yapılarak hukuka uygun bulunan karar aleyhine yöneltilen temyiz talebinin reddine karar verilmesi daha uygun görülmektedir.

Yargıtay, hukuka aykırılığı iddia olunan hükmü, temyiz başvurusunda gösterilen ve hükme tesiri olan nitelikteki hukuka aykırılıklar nedeniyle bozmaktadır. Bu hukuka aykırılıklar, hukuk kurallarının hiç uygulanmamış olması ya da eksik uygulanmış olması nedenine dayanmaktadır. Verilen bu bozma kararı, hukuka aykırılığı tespit edilen bölge adliye mahkemesi hükmünü ortadan kaldırmaktadır. Ancak ilk derece mahkemesi hükmünün, bozma kararından ne şekilde etkilendiğine yönelik bir düzenleme Kanunda bulunmamaktadır. Hükmün bozulmasıyla dosyanın gönderileceği mahkemeyi belirleme yetkisinin Yargıtay'a tanınmış olduğu dikkate

alınarak ilk derece mahkemesi hükmünün de bozma kararıyla birlikte hukuk aleminden kaldırıldığı söylenebilir. Yargıtay, istisnai olarak davanın esasına hükmedebilmektedir. Yargıtay'ın bu kararı, ıslah ya da iyileştirme olarak ifade edilmektedir. Yargıtay'ın hukuka aykırılığın varlığı ya da yokluğu üzerine vereceği bu kararlardan başka Yargıtay, muhakeme şartlarının gerçekleşmediği durumda düşme kararı da verebilmektedir.

Yargıtay'ın verdiği bozma kararının, niteliğine göre gönderileceği mercie ilişkin Kanundaki açık düzenlemeler yanında birtakım belirsizlikler de bulunmaktadır. Bozma kararıyla hangi mahkeme hükmünün ortadan kaldırıldığına ilişkin açık bir düzenleme bulunmamasına karşın uygulamada hem ilk derece mahkemesi hem de bölge adliye mahkemesi kararının kaldırıldığı kabul edilmektedir. Bu hususta Kanunda açık bir düzenleme yapılması gerekmektedir.

Bozmadan sonra serbestlik ilkesi gereği dosyanın gönderildiği mahkeme, Yargıtay'ın bu kararına uyma veya direnme kararı vermekte serbesttir. Uymadan sonra serbestlik ilkesi gereği mahkeme ne önceki hükmüyle ne de Yargıtay hükmüyle bağlıdır. Ancak uyma kararı verilmesiyle mahkemenin, Yargıtay'ın görüşüne iştirak ettiği kabul edilmektedir. Bu hususta iki istisna bulunmaktadır. Yargıtay'ın eksik soruşturma nedeniyle verdiği bozma kararında bu eksikliğin giderilmesi mecburidir. Bir diğer husus ise aleyhe değiştirme yasağıdır. Temyiz yoluna yalnız sanık lehine başvurulmuş olması halinde hüküm sanık aleyhine bozulabilir, ancak bozmadan sonra sanık aleyhine sonuç doğuracak karar verilmesi yasaktır. Kanunen sağlanan bu güvenceye hükmün hukuki sonuçları bakımından uyulması gerekmektedir. Direnme kararı verilmesi halinde ise hükmün özgünlüğü korunmalıdır. Mahkeme direnme gerekçelerini hükme yansıtmalıdır. Direnme kararına ilişkin denetimi yapacak olan Yargıtay Ceza Genel Kurulu, direnme hükmünü gerekçeleri üzerinden denetlemektedir. Mahkemenin görünüşte direnme kararı vermesine rağmen bozmaya fiilen riayet ederek verdiği karar ise uygulamada eylemli uyma olarak ifade edilmektedir.

Yargıtay'ın denetim muhakemesi politikasını ortaya koymak üzere temyiz denetiminin kapsam ve sınırlarının belirgin ve uygulanabilir hale getirilmesi gerekmektedir. Bu denetimde her bir dairenin her bir başvuru özelinde başka bir kabul ve değerlendirme usulü benimsemesi, hukuki belirliliği ve güvenilirliği ihlal etmektedir. Yargıtay'ın bir temyiz başvurusunu yalnızca usulüne uygun şekilde yerine

getirilmemesi nedeniyle reddetmemesi için gerekli önlemler alınmalı ve güvenceler sağlanmalıdır. Bir hukuki derece mahkemesi olarak görev yapabilmesi için de olay mahkemelerinin, Yargıtay'ın denetimine elverişli hüküm kurması için gerekli tedbirler alınmalıdır. Temyiz denetimi sonucunda verilen kararların yaygınlaştırılması, yayımlanması ve duyurulması önem arz etmektedir. Nihayetinde Mahkemenin içtihat üretme görev ve rolünü yerine getirmesinin ardından bu içtihadı yaygınlaştırma ve uygulama politikasının devreye girerek içtihatların öğrenilmesi ve uygulama kabiliyeti kazandırılması sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Ağkuş, K. Furkan ve Oğuz Bandır. “Ceza Muhakemesinde Kanun Yolu ve Getirdiği Tartışmalar”. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*. S. 162 (2022): 105-154.
- Aksoy Retornaz, Eylem. “Fransız Ceza Muhakemesi Hukukunda İstinaf Sonrası Yargıtay’ın İnceleme Yetkisinin Kapsamının Teorik Açından Değerlendirilmesi”. *Temyiz İncelemesinde Hukuki Denetimin Sınırları Türk Hukuku İstinaf Reformu Sonrası Mukayeseli Hukuk Sempozyumu Bildiriler Kitabı, 20-21 Nisan 2017*, (Ankara: Yargıtay ve Türkiye Adalet Akademisi, 2017): 73-80.
- Aldemir, Hüsnü. *Ceza Yargılamasında Kanun Yolları*. 1. bs. Ankara: Adalet, 2021.
- Apaydın, Cengiz. *Ceza Muhakemesine Egemen İlkeler Işığında Olağan ve Olağanüstü Kanun Yolları*. 1. bs. Ankara: Seçkin, 2020.
- Artuç, Mustafa ve Mehmet Tefvik Elmas. *Ceza Muhakemesinde Duruşma Yönetimi ve Yasa Yolları*. 4. bs. Ankara: Adalet, 2022.
- Aygün Eşitli, Ezgi. “Yargıtay’da Hükmün Bozulmasından Sonra Davaya Yeniden Bakacak Mahkemenin İşlemleri”. *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. C. 10, S. 2 (2015): 129-147.
- Bardak, Cengiz. *Ceza Davalarında Soruşturma, Duruşma ve Kanunyolları*. 1. bs. Ankara: Yetkin, 1999.
- Betto, Nina. “Temyiz Mahkemelerinin Hukuki Çerçevesine İlişkin Güncel Sorunlar”. *Temyiz Mahkemelerinin Uluslararası Hukuki Çerçevesi Sunum Çalıştayı ve Uzmanlar Grubu Toplantısı, Yargıtayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi Avrupa Birliği-Avrupa Konseyi Ortak Projesi Bildiriler Kitabı, 6-7- Aralık 2021*. Ankara: Avrupa Konseyi, 2023, 18-24.
- Beulke, Werner & Sabine Swoboda. *Strafprozessrecht*. 14. Aufl. Heidelberg: C.F. Müller, 2020.
- Bıçak, Vahit. *Ceza Muhakemesi Hukuku*. 4. bs. Ankara: Seçkin, 2018.
- Birtek, Fatih. “Ceza Muhakemesinde Kısmi Kesinleşme”. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*. C. 26, S. 2 (2020): 571-607.

- Birtek, Fatih. “Ceza Muhakemesinde Temyiz Sebeplerinin Gösterilmesine İlişkin Zor(unlu)luk”. *İstanbul Hukuk Mecmuası*. C. 80, S. 4 (2022): 1331-1372.
- Bolayır, Nur. “Fransız Hukuku’ndaki Reform Çalışmaları Işığında Temyiz İncelemesinin Kapsamı.” *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. C. 16, S. 2 (2017): 219–234.
- Bostancı Bozbayındır, Gülşah. *Ceza Muhakemesi Hukukunda Yargılamanın Yenilenmesi*. 1. bs. Ankara: Seçkin, 2025.
- Bozdağ, Ünal. “Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair 7188 Kanun Çerçevesinde Sanık Aleyhine Temyiz”. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*. S. 160 (2022): 75-105.
- Cengiz, Serkan vd. *Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Ceza Yargılaması Kurum ve Kavramları*. 2. bs. Ankara: Avrupa Konseyi, 2023.
- Centel, Nur ve Hamide Zafer, *Ceza Muhakemesi Hukuku*. 22. bs. Ankara: Beta, 2024.
- Çetintürk, Ekrem. “Ceza Muhakemesinde Temyiz Kanun Yolunda Maddi (Fiili) Sorunun İncelenmesi”. *Terazi Hukuk Dergisi*. C. 14, S. 151 (2019): 466-489.
- Çevik, Yasin ed. *Yargıtay Ceza Daireleri Uygulamasında Sıklıkla Rastlanan Bozma Sebepleri*. 1. bs. Ankara: Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı ve Türkiye Adalet Akademisi, 2016.
- Çınar, Ali Rıza. *Ceza Yargılamasında Temyiz Yolu*. 1. bs. İstanbul: Turhan, 2006.
- Çınar, Ali Rıza. “Hükmün Konusu ve Eylemi Değerlendirmede Mahkemenin Yetkisi”. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*. S. 84 (2009): 31-62.
- Çınar, Ali Rıza. “Alman Ceza Yargılama Hukukunda İstinaf Yasayolu”. *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. C. 9, S. 1-1 (2010): 503-531.
- Çınar, Ali Rıza. “Ceza Yargılama Hukukunda Genel Olarak İstinaf Yasa Yolu, Amacı ve Felsefesi”. *Temyiz İncelemesinde Hukuki Denetimin Sınırları Türk Hukuku İstinaf Reformu Sonrası Mukayeseli Hukuk Sempozyumu Bildiriler Kitabı, 20-21 Nisan 2017*. Ankara: Yargıtay ve Türkiye Adalet Akademisi, 2017, 1-34.
- Çiftçi, H. İbrahim, ed. Mustafa Artuç ve Ertan Aydın, *5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda Temyiz Yasa Yolu*. 1. bs. Ankara: Türkiye Adalet Akademisi Yayınları, 2018.

- Dabanlıoğlu Alanur, Nesrin. “Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi’ne Ek İhtiyari 1. Protokol’e Göre Bireysel Şikayet Usulü”. *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. C. 23, S. 1-2 (2019): 1-51.
- Donay, Süheyl. *Güncelleştirilmiş Ceza Yargılaması Hukuku*. 1. bs. İstanbul, Beta, 2015.
- Eker Kazancı, Behiye. *Ceza Muhakemesinde Hukukunda Temyiz*. 1. bs. Ankara: Seçkin, 2021.
- Erdem, M. Ruhan ve Candide Şentürk. *Ceza Muhakemesinde Kanun Yolları*. 1. bs. Ankara: Seçkin, 2018.
- Erdem, M. Ruhan ve Cihan Kavlak. “Ceza Muhakemesinde Temyiz İncelemesinin Kapsamı ve Sınırları”. *Yargıtay Dergisi*. C. 44, S. 4 (Ekim 2018): 1419-1478.
- Eryılmaz, Mesut Bedri. *Ceza Muhakemesi Hukuku Dersleri*. 1. bs. Ankara: Seçkin, 2012.
- Feyzioğlu, Metin. *Ceza Muhakemesinde Vicdani Kanaat*. 1. bs. Ankara: Yetkin, 2002.
- Gaier, Reinhard ve Cenk Akil. “İstinaf yargılamasında Dava Malzemesi”. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. C. 61, S. 1 (2012): 417-428.
- Gökçen, Ahmet ve M. Emin Alşahin, Kerim Çakır. *Ceza Muhakemesi Hukuku*. 8. bs. Ankara: Adalet, 2024.
- Gössel, Karl Heinz. “Alman Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyizde Maddi Meselenin İncelenmesi Sorunu”. çev. Feridun Yenisey. *Temyiz İncelemesinde Hukuki Denetimin Sınırları Türk Hukuku İstinaf Reformu Sonrası Mukayeseli Hukuk Sempozyumu Bildiriler Kitabı, 20-21 Nisan 2017*, (Ankara: Yargıtay ve Türkiye Adalet Akademisi, 2017): 109-124.
- Günay, Erhan. *Uygulamada ve Öğretide Bozmanın Sirayeti Aleyhe Bozma Yasağı*. 1. bs. Ankara: Seçkin, 2000.
- Hamm, Rainer. *Die Revision in Strafsachen*. 6. Aufl. Berlin/New York, de Gruyter, 1998.
- Hartmann, Arthur & Rolf Schmidt. *Strafprozessrecht: Grundzüge des Strafverfahrens*. 5. Aufl. Würzburg, Verlag Rolf Schmidt, 2015.
- Kalabalık, Halil. *İnsan Hakları Hukukuna Giriş*. 6. bs. Ankara: Seçkin, 2024.

- Karakehya, Hakan. *Ceza Muhakemesi Hukuku*. 6. bs. Ankara: Adalet, 2024.
- Kaymaz, Seydi. “Yargıtay Bozma Kararı Üzerine Yapılan Yargılama”. *Ceza Hukuku Dergisi*. C. 14, S. 40 (2019): 289-333.
- Keskin, Serap. *Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyiz Nedeni Olarak Hukuka Aykırılık*. İstanbul: Alfa, 1997.
- Keskin Kızıroğlu, Serap. “Türk Ceza Muhakemesi Kanununda Temyiz Yasayoluna İlişkin Değişikliklere Bakış”. *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. C. 12, S. 159-160 (2017): 179-185.
- Kindhäuser, Urs & Kay H. Schumann. *Strafprozessrecht*. 5. Aufl. Baden-Baden, Nomos Verlagsgesellschaft, 2019.
- Kocalar, Salih ve Yunus Biçen. *Kanun Yolları*. 1. bs. Ankara: Bilge, 2021.
- Koç, Ziya. “Ceza Muhakemesi Hukukunda Uymadan Sonra Serbestlik İlkesi”. *Terazi Hukuk Dergisi*. C. 14, S. 149 (2019): 47-59.
- Krumm, Jürg. “İsviçre Ceza Muhakemesi Hukukunda İstinaf ve Hukuka Uygun Bir Denetim Yöntemi”. çev. Feridun Yenisey. *Temyiz İncelemede Hukuki Denetimin Sınırları Türk Hukuku İstinaf Reformu Sonrası Mukayeseli Hukuk Sempozyumu Bildiriler Kitabı, 20-21 Nisan 2017*. Ankara, Yargıtay ve Türkiye Adalet Akademisi: 161-170.
- Kul Yenigül, Aylin. “Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyizde Sebep Gösterme ve Buna Bağlı Olarak Sebebe Bağlı İnceleme Zorunluluğu”. *Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. S. 27 (2023): 39-61.
- Kunter, Nurullah. “Aleyhe Düzeltme Yasağı”. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. C. 18, S. 3-4 (1952): 664-679.
- Kunter, Nurullah, Feridun Yenisey ve Ayşe Nuhoglu. *Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku*. 16. bs. İstanbul: Beta, 2008.
- Kühne, Hans-Heiner. *Strafprozessrecht*. 9. Aufl. Heidelberg, C.F. Müller, 2015.
- Özdemir, Emrah ve Şenel Sarsıkoğlu. “Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda Kanun Yolu Kavramı ve Türleri” *Kamu Hukukunun Güncel Meseleleri Sempozyumu-I – Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda Kanun Yolları, 18 Ekim 2019*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi, 2019, 3-43.

- Özbek, Veli Özer ve İlker Tepe. “Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda Aleyhe Değişirme (Reformatio in Peius) Yasağına İlişkin -Öğreti ve Uygulama Boyutlarıyla- Genel Bir Değerlendirme”. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. C. 16, Özel Sayı, (2014): 3759-3797.
- Özbek, Veli Özer. “Olağan Kanun Yolu Olarak İstinaf (CMK m. 272-285): Yapısı, İşleyişi, Ortaya Çıkması Muhtemel Sorunlar”. *Ceza Hukuku Dergisi*. S. 30 (2016): 7-28.
- Özbek, Veli Özer, Koray Doğan ve Pınar Bacaksız. *Ceza Muhakemesi Hukuku*. 17. bs. Ankara: Seçkin, 2024.
- Özen, Mustafa. *Ceza Muhakemesi Hukuku*. 7. bs. Ankara: Adalet, 2025.
- Öztek, Selçuk. “Türk Medeni Yargılama Hukukunda İstinaf Kanun Yolu, Amacı ve Felsefesi”. *Temyiz İncelemesinde Hukuki Denetimin Sınırları Türk Hukuku İstinaf Reformu Sonrası Mukayeseli Hukuk Sempozyumu Bildiriler Kitabı, 20-21 Nisan 2017*. Ankara: Yargıtay ve Türkiye Adalet Akademisi, 2017, 171-189.
- Öztürk, Bahri, Mustafa R. Erdem ve Veli Özer Özbek. *Ceza Muhakemesi Hukuku*. 1. bs. Ankara: Turhan, 2001.
- Öztürk, Bahri, ed. *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*. 7. bs. Ankara: Seçkin, 2020.
- Öztürk, Bahri, ed. *Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku*. 18. bs. Ankara: Seçkin, 2024.
- Pekcanitez, Hakan. “Hukuk Muhakemeleri Kanununa Göre Kanun Yolunda Yargısal Denetimin Sınırı Maddi ve Hukuki Denetim”. *Temyiz İncelemesinde Hukuki Denetimin Sınırları Türk Hukuku İstinaf Reformu Sonrası Mukayeseli Hukuk Sempozyumu Bildiriler Kitabı, 20-21 Nisan 2017*, (Ankara: Yargıtay ve Türkiye Adalet Akademisi, 2017): 217-249.
- Saldırım, Mustafa. “Yüksek Temyiz Mahkemelerinde Mükemmeliyet”. *Yüksek Temyiz Mahkemelerinde Mükemmeliyet Uluslararası Sempozyumu, Yargıtayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi Avrupa Birliği-Avrupa Konseyi Ortak Projesi Bildiriler Kitabı, 4 Haziran 2021*. Ankara: Avrupa Konseyi, 2023, 40-45.

- Schroeder, Friedrich-Christian & Torsten Verrel. *Ceza Muhakemesi Hukuku*. çev. Salih Oktar, 1. bs. Ankara: Yetkin, 2019.
- Selçuk, Sami. “Yaptırımı (Cezayı) ve Sonuçlarını Ağırlaştırılmama Kuralı” ve Ülkemizdeki Düzenlemeye ve Uygulamaya Eleştirel Bir Yaklaşım. 1. bs. Ankara: Yetkin, 2012.
- Selçuk, Sami. “Temyiz Denetiminin Sınırları ve Bu Sınırlara Uymamanın Kaçınılamaz Sancılı Sonuçları/Açmazları/Tehlikeleri”. *Marmara Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*. C. 19, S. 2 (2013): 319-361.
- Selçuk, Sami ve Ali Rıza Çınar. *Yaptırımı (Cezayı) ve Sonuçlarını Ağırlaştırılmama Kuralı*. 1. bs. Ankara: Yetkin, 2014.
- Soyaslan, Doğan. *Ceza Muhakemesi Hukuku*. 8. bs. Ankara: Yetkin, 2020.
- Şahbaz, İbrahim. “Ceza Yargılamasında Katılanın Temyiz Duruşmasında Yer Almaması”. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*. S. 51, (2004): 91-110.
- Şahin, Cumhur. “Kanun Yoluna Başvurma Hakkı Bağlamında Temyiz Edilebilen ve Edilemeyen Kararlar (Ceza Muhakemesinde Kesinlik Sorunu)”. *Erzurum Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. C. 8, S. 2 (2013): 107-120.
- Taner, Fahri Gökçen. “5271 sayılı CMK’nın Temyiz Kanun Yoluna İlişkin Hükümlerinin Yürürlüğe girmesiyle Ortaya Çıkan Farklılıklar”. *Ankara Barosu Dergisi*. C. 75, S. 4 (2017): 47-78.
- Tezcan, Durmuş, M. Ruhan Erdem ve Oğuz Sancakdar. *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Işığında Türkiye’nin İnsan Hakları Sorunu*. Ankara: Seçkin, 2002.
- Toroslu, Haluk. “Yargıtay’ın İlk Derece Mahkemesi Olarak Verdiği Son Kararlara Karşı Başvurulacak Kanun Yolu ve Kapsamı”. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*. S. 143 (2019): 115-141.
- Toroslu, Nevzat. *Ceza Muhakemesi Hukuku*. 1. bs. Ankara: Savaş, 1998.
- Toroslu, Nevzat ve Metin Feyzioğlu. *Ceza Muhakemesi Hukuku*. 22. bs. Ankara: Savaş, 2023.
- Tosun, Öztekin. *Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri*. C. I-II, 2. bs. İstanbul: Sulhi Garan Matbaası, 1976.

- Uslu, Ferhat, vd. “Ceza Muhakemesinde Kanun Yolları Denetimi Kimi Anayasaya Aykırılık Sorunları”. *Legal Hukuk Dergisi*. C. 15, S. 180 (2017): s. 5803-5831.
- Ünver, Yener ve Hakan Hakeri. *Ceza Muhakemesi Hukuku*. 23. bs. Ankara: Adalet, 2024.
- Üstündağ, Saim. “Temyizin Nakzından Sonraki Hukuku Durum”. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Mecmuası*. C. 28, S. 1 (1962): 133-192.
- Yenerer Çakmut, Özlem. “Ceza Muhakemesi Hukukunda Esas Mahkemesinin Verdiği Hüküm”. *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. C. XI, S. 3-4, (2007): 29-61.
- Yenisey, Feridun ve Ayşe Nuhuğlu. *Ceza Muhakemesi Hukuku*. 10. bs. Ankara: Seçkin, 2022.
- Yenisey, Feridun. “İstinaf ve Temyiz Kanun Yollarının Türk ve Alman Ceza Muhakemesi Hukuku Sistemlerindeki Karşılaştırması”. *Temyiz İncelemesinde Hukuki Denetimin Sınırları Türk Hukuku İstinaf Reformu Sonrası Mukayeseli Hukuk Sempozyumu Bildiriler Kitabı, 20-21 Nisan 2017*. Ankara, Yargıtay ve Türkiye Adalet Akademisi, 2017, 125-132.
- Yenisey, Feridun ve Salih Oktar. “Alman Ceza Muhakemesi Kanununun Kanun Yoluna İlişkin Hükümlerinin Türkçe Tercümesi”. *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. C. 12, S. 159-160 (2017): s.293-313.
- Yeşil, Eyüp. “Temyiz Denetiminin Sınırları”. *Temyiz Mahkemelerinin Uluslararası Hukuki Çerçevesi Sunum Çalıştayı ve Uzmanlar Grubu Toplantısı, Yargıtayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi Avrupa Birliği-Avrupa Konseyi Ortak Projesi Bildiriler Kitabı, 6-7 Aralık 2021*, (Ankara: Avrupa Konseyi, 2023, 76-77.
- Yılmaz, Nedim. “CMK’da Temyiz Kanun Yolunda Sebep Gösterme Zorunluluğuna İlişkin Bir Değerlendirme”. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. C. 31, S. 4 (Aralık 2023): 1779-1803.
- Yurtcan, Erdener. *Ceza Yargılaması Hukuku*. 16. bs. Ankara: Seçkin, 2019.

İNTERNET KAYNAKLARI

https://anayasa.gov.tr/media/7465/gerekceli_anayasa_2021.pdf [02.05.2025].

<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/5.3.1412.pdf> [02.05.2025].

<https://sozluk.gov.tr> [02.05.2025].

<https://sozluk.gov.tr> [02.05.2025].

<https://sen.av.tr/tr/makale/zorunlu-mudafilik-ve-zorunlu-mudafie-tebligatmecburiyeti> [02.05.2025].

<https://sen.av.tr/tr/makale/sirayet-uzerine-kurulan-hukmun-temyiz-edilememesimeselesi#:~:text=Yazarlardan%20%C5%9Een'e%20g%C3%B6re%20ise,kurulan%20yeni%20karar%C4%B1%20temyiz%20edemez.> [01.06.2025].

<https://www.anayasa.gov.tr/media/3600/aihmkararlarindanornekler.pdf> [30.05.2025].

https://inhak.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/10122019114424adil_yrglnma_korunmasi.pdf [01.06.2025].

<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/1793> [14.07.2025].

ÖZGEÇMİŞ

Sümevra ÖZKAN ERDOĞAN

A.EĞİTİM

Doktora: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü,
Kamu Hukuku Anabilim Dalı-Kamu Hukuku Bilim Dalı, 2020-2025, İstanbul.

Yüksek Lisans: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü,
Kamu Hukuku Anabilim Dalı-Kamu Hukuku Bilim Dalı, 2016-2019, Ankara.

Lisans: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 2011-2016, Ankara.

B.MESLEKİ DENEYİM

2017-2021: Serbest Avukatlık-Ankara Barosu

2021-2024: Serbest Avukatlık-Edirne Barosu

2023-2025: Uzman Arabuluculuk-Adalet Bakanlığı

2024-2025: Serbest Avukatlık-Hatay Barosu

C.YAYINLARI

“Disiplin Hukukunda Delillerin Değerlendirilmesine Yönelik Yüksek Yargı Kararlarının Analizi”, *Prof. Dr. Burhan Kuzu'nun Anısına Armağan*, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Armağanlar Dizisi, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul: 2023.

D.BİLDİRİLERİ

“Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyiz Nedenleri” 7. Uluslararası Anadolu Bilim Araştırmaları Kongresi, Munzur Üniversitesi, Tunceli: 17-18 Nisan 2025.

“Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda Temyiz Denetimi Sonucunda Verilen Kararlar” Cumhuriyet 14. Sosyal Bilimler Kongresi, Ankara: 23 Nisan 2025.